

10.

3444A

IVVSED.

ARAT

JILS.

NIC.

2.

19

34714

~~Num. 3. cap. A. num. 2.~~

Sedulius

Orator

Tuncus

et

Vita s. Nicolai

b16712109

Sedulio Celis

IUVENCI VITA A DIVO HIERONYMO IN
LIBRO DE VIRIS ILLUSTRIBVS.

i Vuencus nobilissimi generis Hispanus, presbyter qua-
tuor euangelia hexametris uersibus pene ad uerbū trās-
ferens quatuor libros cōposuit. & nonnulla eodem me-
tro ad sacramentorum ordinem pertinentia. Floruit sub Con-
stantino principe.

A ratoris Vita ex uariis accepta libris ab Aldo Ro-
ubietiam de Sedulio pauca quædam dicuntur.

a Rator Sactæ Romanæ Ecclesiæ subdiaconus Cardina-
lis fuit. Scripsit actus apostolorū heroico carmine duo-
bus libris, quos Vigilio Pōtifici dedicauit, ut ipse in epi-
stola, quæ ante primū librum impressa est, inquit. eosq; ipsos li-
bros Pontifici max. muneri dedit. viii. idus Aprilis in presby-
terio ante confessionem beati Petri, cum & episcopi, & presby-
teri & diaconi, & alii quamplurimi adessent. recitatosq; aliqua
ex parte Surgentus primicerius Scholæ notariorum dedit, ut
in ecclesiæ scrinio collocarentur. Sed doctissimus quisq; summa
instantia rogauit Pōtificem, quo eos libros iuberet publice reci-
tari. quo facto, in diui Petri templum cognomento ad uincula,
omnes conueniunt. Atque ipso autore recitante, maxima attē-
tione quater ambo libri auditi sunt his. s. diebus. I. diebus Apri-
lis. xiii. Kal. Maii. viii. idus eiusdem. iii. Kal. I. unias. Cum uero
hos libros componeret, Vrbs Roma a Gottis, & Vandalis ob-
sidebatur. eratq; in urbe de eligendo Pontifice non parua dissen-
sio. Tandem diuina clementia urbe ab hostibus liberata, Vigi-
lioq; creato Pōtifice, pax ecclesiæ reddita est Anno Domini no-
stri Iesu Christi. D. VI. L. Contulisse autem se ad scribendos
actus apostolorū, idcirco uersibus A rator dicitur, q̄ fecisse idem
in Euangelio Iuencum, ac Seduliū uidisset. Id uero in eo A ra-
tore licet uidere, qui Venetiis, & in Diui Georgii cognomento
Maioris, & Deiperæ semp Virginis in Hortis bibliotheca alli-
gatus est. Quare Sedulium quoq; ab hinc mille, & cētum annos

ac plus eo fuisse colligimus. quod de eo nihil unquam legi, nisi in libris decretorum distinctione quinta. capite Sancta Romana ecclesia. his uerbis. In te uenerabilis uiri Sedulii paschale opus, quod heroicis descripsit uersibus, insigni laude proferimus. Coniicimus tamen ex eius epistola ad Macedonium presbyterum Iuueni libros de historia euangelica non uidisse Sedulium. Nam cum in ea epistola causam reddit, cur uersibus euangelium scripserit, Iuueni, qui idem fecerat, haudquaquam meminit. Non enim culpa uacaret, si id sciens praetermisisset, & eo magis, cum locus ipse exigeret, ut Iuueni, quem imitaret, habere se diceret. Verba uero Sedulii in epistola ad Macedonium haec sunt. Cur autem metrica uoluerim haec ratione componere, breuiter expedire non differam. Raro pater optime, quod & tua pitia lectionis assiduitate cognoscit, Diuinae munera potestatis stilo quisquam huius modulationis aptauit. Verum quia in eadem epistola de diuo Hieronymo mentionem facit in hunc modum. Nec Hieronymi diuinae legis interpretis, & caelestis bibliothecae cultoris, exemplum pudeat imitari, Puto Hieronymum, & Sedulium iisdem fuisse temporibus. Ita tamen ut nec Hieronymus de Sedulio in libro de uiris illustribus scribere potuerit, nec Iuueni libros, uel loci distantia, uel aliquo alio impedimento Sedulius uiderit. Quanquam illud miror Gennadium, qui post Hieronymum de uiris illustribus scripsit, nunquam meminisse Sedulii. Quamobrem arbitror Sedulii libros aliquot secula delituisse. Quod uero nec de Aratore fit mentio apud Gennadium, est, quia centum annos, & amplius post Gennadium Arator floruit.

VITA SEVERI SULPITII A GENNADIO.

Eueros presbyter cognomento Sulpitius, Aquitanicae provinciae, & genere, & literatura nobilis, & paupertatis, atque humilitatis amore conspicuus. Carus etiam sanctis Martino Turinensi episcopo, & Paulino Nolensi. scripsit non contentenda opuscula. Nam epistolas ad amorem Dei, & contemptum mundi exhortatorias scripsit. Sorori suae multas, quae

& notae sunt. Scripsit & ad supradictum Paulinum Nolanum duas, & ad alios alias. Sed quia in aliquibus etiam familiaris necessitas inserta est, non digeruntur. Scripsit & ad multorum profectum uitam beati Martini monachi, & episcopi, signis, & prodigiis, ac uirtutibus illustris. Item confabulationem Posthumiani, & Galli se mediante, & iudice. De conuersatione monachorum orientalium, & ipsius Martini habitam in dialogi speciem duabus concisionibus comprehendit. In quarum priore refert suo tempore apud Alexandriam synodo episcoporum decretum Origenem, & cautius a sapientibus pro bonis legendum, & a minus sapientibus pro malis refutandum. Hic in senectute a Palagianis deceptus, agnoscens loquacitatis culpam, silentium usque ad mortem tenuit, ut peccatum, quod loquendo contraxerat, tacendo penitus emendaret.

VITA PROBAE MULIERIS ROMANAE.

Proba mulier Romana Adelphi cuiusdam proconsulis Romani uxor graece, & latine, liberaliumque disciplinae perdocta fuit. Floruit imperatore Honorio, quo & diuus Hieronymus clauit. Haec cum esset Christianissima opusculum de actibus Christi, & Apostolorum ex Vergilio, qui Cento a nostris dicitur, composuit. Quod quia nos imprimendum curauimus, Item quia innotuisti Auctoris, uel eiusdem Probae, ut quidam uolunt, ex Homero de eadem re opusculum, quod ὁ μύροικον, & graeci appellant, addidimus, non ab re duximus, quid sit Cento, & quare sic appelletur, ad studiosorum utilitatem ostendere. Cento & panum significat ex multis, & uariis consutum coloribus. Intrauit calidum ueteri centone lupanar, unde centunculus diminutiuum, & opus collectum ex uariis locis, diuersisque sensibus, & unum perficiens significatum. Ausonius de centone haec Accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diuersis, unum. de seriis, ludicrum, de alieno nostrum, ne in factis, & fabulis Thyonianum mireris, aut Virbiu, illum de Dionysio, huc de Hippolyto reformatum. et si pateris, ut doceam do-

ceandus ipse, Cento quid sit, absoluã. Variis de locis, sensibusq;
diuersis quædam carminis structura solidatur in unum uersum,
ut coeant, aut cæsi duo, aut unus, & sequens cum medio. Nam
duos iunctim iocare, ineptum est, & tres una serie, meræ nugæ.
A pud Sudam de Centone hæc legimus. κέντων ἑνὲσι χρι-
στῶς, καὶ φελικῶς· καὶ θὸ καὶ τῶ ἠνιόχου καὶ σοτῆ ἑστυ ἡ αὐτοῦ κελού μιν, τοὺς
ῥῆσι κέντων τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἰσχυρίας, ἢ κέντων ὁ ἐκ πολλῶν συνδρ-
ραμμένῳ χριστῶν, ἐπεὶ ῥῆσι αὐτῶ ῥῆσι ἢ ποζυγίους συρράπτουτες ἡλιθ-
σι κέντων αὐτῶ· ὡσαύτως καὶ λόγους ἐκ διαφόρων συνειλεγμένους, καὶ
ἐνασκοπὸν ἀπορτίζοντας· οἱ ἄ ἐστι τὰ ὀμηρόκεντα· οἱ δὲ τὸν λείονον
ἀκούουσιν, δῖον κέντων ἑστυ πον· ἢ κέντων ὁ κλέπτης, διὰ τὸ ἑασπενιζομέ-
νοισ ῥῆσι κλέπταις, καὶ κέντων προσπρέρεσθαι· hoc est. Cento scilicet
difficilis, ac horribilis, quatenus & muliones stimulis uerberantes
appellamus, quod stimulis equos uerberent. Vel cento, qui ex multis
confusus est coloribus. Quoniam qui hæc iumen-
tis consuunt, centones uocant. Eodem modo & orationes ex
diuersis collectas in unum significatum, qualia sunt homerocentra,
hoc est ex Homero centones. Aliqui conuitiatorem intelli-
gunt, ut stimulo uerberans. Vel Cento, qui & fur, cum castigā-
dis furibus & stimuli adhibeantur. In Etymologico de Cen-
tone sic legimus, κέντων ὅτι κυρίως λέγονται τὰ ἐκ διαφόρων χρι-
στῶν συρράμμένα εἰς ἓν, οἷον ὡμοίωνται τῶς ὀμηρόκεντα. Id est Cen-
tones proprie dicuntur, quæ ex uariis coloribus in unum cōsuū-
tur, quibus similia sunt quodāmodo homerocentra. Cento au-
tem a κέντων uenit, quod ἀπὸ τοῦ κεντίζειν, quod inferere est, de-
ducitur. r. literæ abiectio. Inferuntur enim & immittuntur di-
uersa inter se. Quæ remiror Syppontinū in cōmentariis Martia-
lis, quos Cornucopiæ appellauit, a cētum deduci existimasse.

Domino sancto, ac Venerabili patri Macedonio
presbytero Sedulius in Christo Salutem.

Rius, quam me Venerabilis pater operis nostri decurso
uoluntate cēseas, & ritu forsitan seueritatis obiurges, utpo-
te, qui nulla ueteris scientiæ prerogatiua suffultus, tam
imensum paschalis pelagus maiestatis, & uiris quoq; pitissimis
formidādū parua tyro lintre cucurrerim. Huius apud te facti cau-
sas expurgē, ut cum me nō audacē fuisse pbaueris, sed deuotū,
in pectoris tui portū blanda tranquillitate recipias, quem guber-
nante Deo lætaberis nulla pertulisse naufragia. Cū secularibus
igitur studiis occupatus uim impatiētis ingenii q; diuinitatis in
me prouidētia generauit, non utilitati animæ, sed inani uita de-
pēderē, & literatoriæ solertia disciplinæ lufibus infructuosus ope-
ris nō autori Deo deseruiret. Tandem misericors Deus rex cō-
ditor clementius sui fabricā iuris aspexit, & stultos in me mūda-
næ sapiētiae diutius haberi sensus indoluit, ac fatuum prudētiae
mortalis ingenium cœlesti sale cōdiuit. Moxq; ut cordis ocu-
los iterior caligo deseruit per sentes dumosi ruris errātia in her-
bam floridi cespitis reuolui uestigia, Totoq; nisu melioris arbi-
trii cultam illustrati pectoris Deo dicaui, nō præsumptione ui-
rium sarcinam tantæ molis arripiens, sed onus Christi, quod le-
uenimis est, humili pronus deuotione complectens, culpa me
scilicet arbitratus silentii non carere, si studiose mētis officium,
quod uanitati detulisset ueritati denegarem, cum & diuina re-
uerēter asseri, & humana possunt honeste tractari. Angebar alia
rursus animi procella turbati, & ægros anhelitus illa mihi sæ-
pe ratio cōmouebat, quia noueram me, uel tua Pater beatiss. uel
aliorum, quos gratia similiter cœlestis illuminat quiddā profe-
cisse doctrina, quanquam ipsi cuncta monstrantes aliquem cre-
datis igniculū in me posse lucere, sed torpor cordis obtusi tanq;
peruenas silicis scintillam tenuem uix emittit. Et id ipsum parui
fomitis nutrimentū, quod in me potuit doni cœlestis oleo per-
manere, nefas esse pēfabam muti tenacitate silentii cū nullo par-
tiri. Ne unius talenti dum creditam quātitatē nitor cautius cu-
stodire, culpa defossæ pecuniæ non carerem. Inuidiæ siquidem

maculam de sese non abluir, qui alteri conferre denegat; quod cum dederit, non amittit. Inter diuersas tamē anxie trepidationis ambages ad iaciendum huius operis fundamentum ob hoc maxime prouocatus accessi, ut alios exhortationibus ueritatis ad frugem bonæ messis inuitans, si quando humanæ infirmitatis uitis forsan lacessitus impugner, uerbis propriæ disputationis ammonitus metuam. Et qui furta prohibui, fur uideri uerear, & qui rectæ soliditatis aliis iter ostendi, pcliuoris lubrica periculosa sectari, & clypeo dominicæ protectionis armatus, inimicæ iaculationis tela facili repulsione contēnam. Cur autem metrica uoluerim hæc ratione componere, breuiter expedire non differam. Raro pater optime, sicut tua quoque peritia lectionis assiduitate cognoscit, diuinæ munera potestatis stilo quisquam huius modulationis aptauit, & multi sunt, quos secularium studiorum disciplina per poeticas magis delicias, & carminum uoluptates oblectat. Hi quicquid rethoricæ facundia perlegēt, negligentius asscuntur, quoniam illud haud diligunt. Quod autem uiderint uersuum blandimento mellitum, tanta cordis auditate suscipiunt, ut in alta memoria, sæpius hæc iterando constituent, & reponant. Horum itaq; mores non repudiandos existimo, sed pro insita consuetudine, uel natura tractandos, ut quisq; magis suo ingenio acquiratur Deo. Nec differt qua quis occasione imbuatur ad fidē, dum tamē uiam libertatis ingressus nō repetat iniquæ seruitutis laqueos, quibus ante fuerat irretitus. Hæc sunt pater egregie nostri operis causæ, non superuacua sicut didicisti, sed commoda. Quæ si probabili ratione nō displicent tibi, benignitatis tuæ donentur fauore, quo paululum ab scripturis celsioribus uacans, humilioribus quoq; libenter imptias. Non semper aquila super nubes eleuata peruolat, sed etiā remissioribus aliquando pennis descendit ad terras. Sæpe beliger miles armis, quibus assuetus est dimicare, delectatur & ludere. An forsan ut ab hac te molestia perlegendi carminis in occultis abducas, talibus me blādæ orationis uocibus alloqueris. Cur inquires affabilis amice, quem gratia puræ dilectionis amplector, dum me profusius niteris uenerari præ cæteris, & fidi ppositi sedulitate sectaris, alios tãquam neglectos offendis. Qui

cum sint non impares, & una mecum soleant religiosæ fidei societate coniungi, me potissimum, ac solum eligas, uel secernas, cui deuotionis tuæ dicta committas. Habes Antistitem plenū reuerentiæ sacerdotalis Ursinum, qui ab ætatis primæuæ tyrocinio regis æterni castra non deserēs dum uixit, inter barbaros pius, inter bella pacatus, accepit testimonium beati iam meriti, euangelicæ sacramento doctrinæ. Legimus enim beati pacifici, quoniam filii Dei uocabuntur. Habes Laurentium difficili cōparatione presbyterum, qui substantiam sui patrimonii sic erogauit, ut ecclesiis, & egenis uniuersa distribuens, tanti cēsus effusione nihil perderet. Sapientia peruigil. lenitate placibilis, quo & serpentis astutiam cum lege custodiat, & columbæ simplicis animum nō amittat. Habes quoq; meū Gallianū æque presbyterum non in libris secularibus eruditum, sed placida bonitate mitissimum. catholicæ regulam disciplinæ factis potius edocētem, quā sermone mōstrantē. Quid Ursicini dicā quoq; presbyteri annosam sapiētiam, & in Christi famulatu nō deficientē iuuenilem senectā? Quidue Felicē referam? uere felicem seculi huius inimicum, cui crucifixus est mundus. Sunt & alii memorabiles uiri quāplurimi, quos ad hoc suscipiendum idoneos constat esse officiū. Nec Hieronymi diuinæ legis interpretis, & celestis bibliothecæ cultoris, exempla pudeat imitari, atq; ad generosas scēminas, & præclaræ indolis fama subnixas, in quarum mentibus sacræ lectionis instantia sobriū sapientiæ domiciliū collocauit, ppriæ disputationis documēta trāsmittere. Quis nō optet & ambiat eximio Syncretices sacræ Virginis, ac Dei ministræ placere iudicio? Quæ superbi sanguinis nobilitatem sic humilitate prouexit ad gloriam, ut in celestis patriæ senatu fieri mereatur athleta. Vere dignum, in quo dominus habitet templum. ieiuniis castigatū. orationibus refertū. puritate mundissimum. scripturas etiā ecclesiastici dogmatis ita sitiens epotauit, ut nisi sexus licentia defuisset, posset etiam edocere, licet in membris scēminei corporis animus sit uirilil. De quotidianæ uero misericordiæ dispensatione reticeo, quam sic exercet, ut sileat, sic largitur, ut lateat. Indicat tamen eius habitus pauper, ubi census proficiat diues, & ut magnitudo tantæ prudentiæ gemina respē

dens lampade plus luceret, habet germanam nomine, meritoque Perpetuam. annis impari. factis æqualem. æuo teneram. probitate grandævam, quæ dum nominis sui dignitate pascitur, sic uiuit, ut nequeat amittere, quod uocatur. Illustri maritali potestate, illustrior religione diuina, proximam uirginitati continet palmam, in coniugii fœdere manens pudica. Cætera præter cõspicuos, utpote nuptæ cõuenientes ornatus, quæ de sorore diximus, in huius quoque moribus inuenimus. Ad hoc ego cõgrua rursus ita responsione perfungar. Ne quæso pater, quem diligere profiteris, abiicias. quem fouere assoles, inuidiose deterreas. Nullũ siquidem ex his omnibus uito. de nullius meritis, aut instructione diffido, sed in te cunctos aspicio. Quosdam collationibus assiduæ disputationis ad meliora uexisti. quosdã placidæ maturitate doctrinæ, desyderio sanctæ conuersationis implesti. Quibusdam exemplum factus es ad salutem, alios intra septa gregis tui oues fecisti, alios in fide enutristi. Oĩa omnibus factus es, ut oēs saluos efficeres. Cesset, obsecro, plurimorũ iactura uerborum, cessent deinceps lōgæ excusationis ambages, nec pigeat te post tanti gurgitis emēsa discrimina fluctuanti adhuc paginæ, autoritatis tuæ anchoram accõmodare. Quatuor igitur mirabilium diuinorum libellos, quos ex pluribus paucis complexus usque ad Passionem, & Resurrectionem, Ascensionemque domini nostri Iesu Christi quatuor Euangelistarum distincta congregans ordinavi, contra omnes æmulos tuæ defensionis commendo. Huic autem operi, fauente Domino, paschalis carminis nomen imposui, quia Pascha nostrum immolatus est Christus, cui est Honor, & Gloria, cum Patre, & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

ERRATA IN SEDVLIO, QVÆ A LICVIVS
MOMENTI VISA SVNT.

Quinternione. a. charta. 4. lege & didicere truces. Char. 5. lege Sancti coniunctos flaminis actu. & paulopost. Sancti coniucto flaminis actu. Char. eadem lege. Hoc Matthæus ait, qui hominem generaliter implet. Char. 8. lege. placidas ad Iordanis undas, & paulopost lege. Decutit expulsas illæsis uultibus umbras. Charta eadem lege. Ieiunium dapibus.

Quin. b. char. prima lege. Quod tentare suum, dominumque, deumque requiret. Char. 2. lege per pascha Christi. Char. eadem lege. Regulus hinc nato quidam moriente. Char. 3. lege Igneus ardor erat. Char. 6. lege Quid quod & Heliã, & clarum uidere Moysen. Char. 7. lege. cœlestis regni.

Quint. c. char. 1. lege. Stagna petit parua, residensque Simonis in alno. Char. eadem lege. Potestatem summam discipulis a domino datam. Char. eadem lege, Vipereasque minas, & Scorpi inimica uenena. Char. 1. lege. & nullo ducente redit. Char. 3. lege dilapsus uentre parentis. Char. 6. lege. Scribitur & titulus hic est rex iudæorum. Char. 7. lege. Supplicisque tamen rerum.

Quint. d. char. prima. lege custodibus igne minaci. Char. 1. lege, Quisnam ambigat unam. Char. 3. lege. Nos sacra, quæ gerimus.

ERRATA IN IUVENCO VISA ALICUIUS
MOMENTI.

- Quint. e. char. 7. lege præsolidumq; Simonem.
- Quint. f. char. 2. lege sic ubi iustitiæ. Char. 5. lege ecce sed exortus. Char. 6. lege illi grata domus habitare sepulchris.
- Quint. g. char. 5. lege & propriam, comitumq; famem. Char. 7. lege ille uenenatis collustrat passibus.
- Quint. h. char. 4. lege Sidonemq; Tyrumq; petit. Char. 5. lege Tum Christus cunctis arridens. Char. 6. lege. Petrum, Zebedeiq; duos. Char. 7. lege. In cœli regno meritis pro qualibus esset, & paulo post, lege, Qui cupit excelsam cœli conscendere sedem. Char. 8. lege. Peccata oratorum duræ punire uoletis.
- Quint. i. char. 3. lege Qui sapit adueniet. Char. 5. lege In tenebras raptum. Char. 8. lege Tum pergunt stultæ liquidum ut mercentur olium.
- Quint. k. char. prima. lege Et nudus uestis blandissima tegmina sumpsit. Char. 5. lege. Horrida præcipitet sæuæ per lubrica mortis. Char. 6. scribe cuius te palma cecidit. Char. 7. lege In duerunt, spinisq; caput cinxere cruentis. paulo post. lege. Iam medium cursu lucis. ibidem lege. Cum subito aufugit oculis. ibidem. lege. Aetheriis animam comitem. Char. 8. lege, & cuncta tuentur. Char. 9. lege. et saxum milite seruant. Char. eadem. lege. Et famam argento.

ERRATA IN ARATORE, QUAE ALI
CUIUS MOMENTI VISA SUNT.

- Quint. aa. charta. 2. lege Abluit interius paulo post lege. Lucis in arce locat. char. 4. lege Sic ligni uacuatur onus. char. 5. lege. Quod proprium nihil esse uolunt. char. 6. lege. Exiuit medicina potens.
- Quint. bb. char. prima. lege. Sit Deus ex multis plena est instructio libris. char. eadē lege, Noscite, quod soli concessa est gloria Petro. eadem lege. Petrus, & hinc ductis sorti dat sydera turmis. char. 3. lege. populo sint fercula. char. eadem lege iugulisq; patentibus æuum. Char. 6. lege. Dic ubi sunt mundana tuæ sapientia leges. Char. 7. lege. corpusq; itura per omne hanc subiit. Char. 8. lege. nullumq; relinquit inanem.
- Quint. cc. char. 2. lege. tetigit quos dextra magistris. Char. 4. lege. Apparentq; uado. Char. 6. lege. Discite iam uerum. Char. eadem. lege. Cum totum saluare queant. Char. 7. lege. Diuinum concepit iter. Maria inde sacrata est. Char. eadem lege. Fecundo ieiuna solo, Macedo quoniam uir. Char. 8. lege. Sed quibus ex ueteri patuerunt omnia fonte. Char. eadem lege. Coniugio post sacra tamen. Char. eadem scribe, fas uetat inquire.
- Quint. dd. char. prima lege. hostis abit. Char. eadem lege. tota conquiritur urbe. Ibidem lege. Cœperat exiliit tellus. Char. eadem lege, aliisq; philosophis. Char. 3. lege fit recidiua senis. Char. 4. lege, atque eius ueste fusa. Char. 6. lege nudam fert ore loquelam. Char. 8. lege Sensibus ardor erit. Char. eadem lege, quod sit Deus edere malis.
- Quint. ee. char. prima lege euolat, & uinctum. Char. 2. lege, am biguusq; fragor. Char. 4. lege. o utinam nostris uoluisses. ibidem lege, nec spe frustrabor inani. Char. 5. scribe, haud procul hinc. char. 6. lege. Tot Romæ mundo collecta idola sub acto. ibidem, lege. liber & hic populus.

a
COELII
pastor
nectaris
ieiunis

b
sinatum
& dimitte
plus candore
quæ gene

c
Cumq;
artifices
errantem
frondibus

d
qui gemina
lucida sunt

e
IUVENCI
ante suos
Ioannis
Et simul.

f
Aduersario
Aduersis
Haud unquam
Insidias.

g
Illic fundus
Quæ non est
Et sibi
Ingressi

h
Illis, qui
Illic expe
Suspiciens
Discipuli

i
Seruitii
Centuplicata
In nouissimo
confestim

l
Iamq;
Lazarum
Præcepit
En urget
Horrida

aa
ARATOR
ARATORIS
Virgo
Spiritus

bb
Aedificat
Quodq;
Quod meli-
Quod pre

cc
Addere
Angelus
ARATORIS
Flumineu

dd
In macedum
Verborum
Artis amore
Fundere

ee
Prodepa
Ne remoue
Verus ho

ff
PROBAE
De creatione
Felicem
Sic prior

gg
Quid sibi
Postquam
Ille autem.
Lactantii

hh
Gloria
Opto magis
Præstat

A
EPISTOLA
ximus, ut
sent, cum
utpote

B
Arboreus
aduentu
mum fidei
deum, non

C
EIVSDEM
uoto suo
SEVERI
atq; ita

COELII SEDVLII PRESBYTERI MIRABI
LIVM DIVINORVM LI
BER PRIMVS

Vm sua gentiles studeant figmenta
poetæ
grádifonis pōpare modis, tragicōq;
boatu,
ridiculōue gete, seu qualibet arte
canendi,

fæua nefandarum renouent contagia rerum,
& scelerum monumenta canant, ritūque magistro
plurima niliacis tradant mendacia byblis,
cur ego dauidicis assuetus cantibus odas
chordarum resonare decem, sanctōq; uerenter
stare choro, & placidis cœlestia psallere uerbis,
clara salutiferi taceam miracula Christi?
Cū possim manifesta loqui, dominūmq; tonātem
sensibus, & toto delectet corde fateri,
qui sensus & corda dedit, cui conuenit uni
facturam seruire suam, cui iure perenni
arcibus æthereis una est cum patre potestas,
par splendor, communis apex, sociale cacumen,
æquus honor, uirtus eadem, sine tempore regnum,
semper principium, sceptrum iuge, gloria consors,
maiestas similis. Hæc est uia nanque salutis.
hæc firmos ad dona gradus pascalia ducit,
hæc mihi carmen erit. Mentēs huc uertite cuncti,
hanc constanter opem læsis adhibete medullis,
quos letale malum, quos uanis dedita curis
attica cecropii serpit doctrina ueneni.
Sectantesque magis uitam spirantis odorem
legis, athenæi pedorem linquite pagi.
Quid labyrintho Tesisæ erratis in antro?
Cæcæque dædalei lustratis limina testis?
Labruscam placidis quid adhuc præponitis uuis?
Neglectis que rosas saluuncam sumitis agri?

Handwritten signature and scribbles at the bottom of the page.

SECVLII

Quid lapides, atque era colli? quid phana prophani
 proderit? & mutis animas damnare metallis?
 Parcite puluerei squallétia iugera campi,
 & steriles habitare plagas, ubi gignere fructum
 arida nescit humus, nec de tellure cruenta
 liuida mortiferis uelatis toxica succis
 tartareis damnata cibus, sed amœna uireta
 florentum semper nemorum, sedes que beatas
 per latices intrate pios, ubi semina uitæ
 diuinis animantur aquis, & fonte superno
 lætificata seges spinis mundatur ademptis,
 ut messis queat esse dei, mercis que futuræ
 maxîma centenum cumulare per horrea fructum.

Inuocatio diuini auxilii.

Omnipotens æternæ Deus, spes unica mundi,
 qui cœli fabricator ades, qui conditor orbis,
 qui maris undisonas fluctu surgente procellas
 mergere uicinæ prohibes confinia terræ,
 qui solem radiis, & lunam cornibus implet,
 in que diem, ac noctem lumen metiris utrunque.
 Qui stellas numeras, quarum tu nomina solus
 signa, potestates, cursus, loca, tempora nosti,
 qui diuersa nouam formasti in corpora terram,
 torpentis que solo uiuentia membra dedisti,
 qui pereuntem hominem uetiti dulcedine pomi
 instauras meliore cibo, potu que sacrat
 sanguinis, infusum depellis ab angue uenenum,
 qui genus humanum, præter quos clauserat arca
 diluuii rapida spumantis mole sepultum,
 una iterum de stirpe creas, ut mystica uirtus
 quod carnis delicta necant, hoc præfule ligno
 monstraret liquidas renouari posse per undas,
 (totum nanque lauas uno baptismate mundum)
 pande salutarem paucos quæ ducit in urbem
 angusto mihi calle uiam, uerbi que lucernam
 da pedibus lucere meis, ut semita uitæ
 ad caulas me ruris agat, quo seruat amœnum

LIBER PRIMVS

pastor ouile bonus, qua uellere præuius albo
 uirginis agnus ouis, grex que omnis candidus intrat.
 Te duce difficilis non est uia, subditur omnis
 imperis natura tuis, ritique soluto
 transit in aduersas iussu dominante figuras.
 Si iubeas mediis segetes arere pruinis,
 messorem producet hyems, si currere mustum
 uernali sub sole uelis florentibus aruis,
 sordidus impressas ca!cabit uinitor uuas,
 cuncta que diuinis parebunt tempora dictis.
 Indicio est antiqua fides, & cana priorum
 testis origo patrum, nullis que abolenda per æuum
 temporibus constant uirtutum signa tuarum.
 Ex quibus audaci perstringere pauca relatu
 uix animis committo meis, siluam que patentem
 ingrediens aliquos nitor contingere ramos.
 Nam centum licet ora mouens, uox ferrea clamêt,
 centenos que sonos humanum pectus anhelet,
 cuncta quis expediet? quorum nec lucida cœli
 sidera, nec bibulæ numeris æquantur arena?

Enoch nunquam mortuum.

Primus abusque chao meritis uiuacibus Enoch
 multa per innumeros iam sæcula contigit annos,
 natura perdente modum, quem iure creandi
 terra tulit genitum, sed mors miratur ademptum.

Sarram uetulam peperisse Isaac.

Saucia iam uetulæ marcebant uiscera Sarrae
 grandæuo cōsumpta situ, prolem que negabat
 frigidus annofo moriens in corpore sanguis,
 cum seniore uiro. Gelidi præcordia uentris
 in partum tumuere nouum, tremebunda que mater
 algentes onerata sinus, spem gentis opimæ
 edidit, & serum suspendit ad ubera natum.
 Mactandum que deo pater obtulit, at sacer ipsam
 pro pueri iugulis aries mactatur ad aram.
 O iusti mens sancta uiri, pietate remota
 plus pietatis habens contempfit uulnera nati,

SEDVLII

amplexus præcepta dei, typici que cruoris
auxilio uentura docet, quod sanguine Christi
humana pro gente pius occumberet agnus.

Vxorem Loth uersam in statuam salis.
Loth Sodomæ fugiente chaos dum respicit uxor,
in statuam mutata salis stupefacta remansit,
ad pœnam cõuersa suam, quia nemo retrorsum
noxia contempti uitans discrimina mundi
aspiciens saluandus erit, nec debet arator
dignum opus exercens uultum in sua terga referre.

Mosẽm uidisse rubum ardere & non uri.
Ignibus innocuis flagrans apparuit olim
non ardens ardere rubus, nec iuncta calori
materies alimenta dabat, nec torrida uiuens
sensit damna frutex, sed amici fomitis æstu
frondea blanditæ lambebant robora flammæ

Virgam Mosæ mutatam esse in serpentem.
Mitis in immitem uirga est animata draconem
per flexos sinuata globos, linguis que trifulcis
squamea colla tumens, inimicos ore chelydros
forbuit, & proprii redit in uirgulta rigoris.

Mare rubrum peruium factum ludæis.
Peruia diuisi patuerunt cæzula ponti
in geminum reuoluta latus, nudatæque tellus
cognatis spoliatur aquis, ac turba pedestris
intrat in absentis pelagi mare, per que profundum
sicca peregrinas stupuerunt marmora plantas.
Mutauit natura uiam, medium que per aquor
incedens populus rude iam baptismæ gerebat,
cui dux Christus erat. Clamat nam lectio multas
uox domini superextat aquas. Vox deniq; uerbū ē.
Verbum Christus at est, geminæ qui consona legis
testamenta gerens ueterem patefecit abyssum,
ut doctrina sequens planis incederet aruis.

Manna pluuisse in deserto.
Quid referam innumeras cœlesti parte cateruas
angeli cos sumpsisse cibos, nimbis que superni

LIBER PRIMVS

nectaris aëria populum dulcedine passum,
in pluuiis habuisse dapes, & in imbribus escas:
Aquam de Petra manasse.

Rursus in exustis sitiens exercitus aruis,
qua nimum loca sicca diu, qua terra negatis
ægra iacebat aquis, qua spes ablata bibendi,
uiuendi que fuit, subitas arente metallo
hausit aquas, sterili que latex de rupe manauit.
Et ieiuna nouum uomuerunt marmora potū,
Asinam locutam.

His igitur iam sacra tribus dans munera rebus.
Christus erat panis, Christ' petra, Christus in undis.

Angelicis tremefacta minis affatur asella
sefforem per uerba suum, lingua que rudenti
edidit humanas animal pecuale loquelas.
Solem & cætera signa firmata.

Sol stetit ad Gabaon, medii que cacumine cœli
fixit anhelantem dilato uespere lucem,
insolitus frenare diem, nec luna cucurrit
ordine pigra suo, donec populantibus armis
feruidus in gentem gladius consumeret hostem,
coniurante polo. Iam tunc famulata uidebant
sydera uenturum præmisso nomine Iesum.

Coruos pauisse Heliam in deserto.
Heliam corui quondam pauere ministri
præbentes sine more dapes, alésque rapinis
deditus, atque auido saturans caua guttura rostro
tradidit illasam ieiunis moribus escam
nunc bonus Helix, qui perfidus antea Noe
abluit in terris quicquid deliquit in undis.

Heliam quadrigis in cœlum euectum.
Plenus at ille deo postquam miracula terris
plura dedit, meritis que suis succedere dignum
hæredem propriæ fecit uirtutis amicum,
aurea flammigeris euectus in astra quadrigis,
qua leuis aërios non exprimit orbita sulcos,
sydereum penetrauit iter, curru que corusco

dexterflora petens spatio maiore triumphum
duxit, & humani metam non contigit æui.
Quam bene fulminei prælucescens semita cœli
conuenit Heliæ, merito qui & nomine fulgens
hac ope dignus erat. Nam si sermonis achiui
Vna per accentum mutetur littera, sol est.

Ezechiæ productam uitam.

Vltima labentis miseratus tempora lucis
ter quinos quondam regi deus addidit annos,
uisus iure suo, patefacta que limina claudens
mortis ab occasu uitam couertit in ortum.

Ionam a Ceto uoratum.

Ionas puppe cadens ceto sorbente uoratus
in pelago non sensit aquas, uitale sepulchrum
ne moreretur habens, tutus que in uentre serino
depositus non præda fuit, uastum que per æquor
uenit ad innotas inimico remige terras.

Tres pueros in fornace ignis non arfisse.

Cum spirante deo babilonia facta negarent
tres una cum mente uiri, dirum que subirent
exitium sæui chaldaea lege tyranni,
cuius achemeniam rabies accēderat iram
plus fornace sua, medios trudentur in ignes
nil urente rogo, tanto que ardore calentes
cordis imagineæ uincunt incendia pœnæ
igne animi. O quanta est credentum gloria, flāmis
ardentis fidei restincta est flāma camini.

Nabuccodonosor in pecudem uersum.

Digna sed immitem mox perculit ultio regem.
Nam quod ab humana uecors pietate recessit,
agrestes pecudum confors fuit ille per herbas.
Aulica depasto mutans conuiuia scœno,
pronus ab amne bibit, septena que tempora lustrans
omnibus hirsutus siluis & montibus errat.

Danieli mites factos Leones.

Nec minus & Darii furuerunt iussa tyranni,
hebraum que decus Daniel decernitur in fons

ieiunis cibus esse feris, sed bellua iusto
mitis facta uiro sanctos ne læderet artus,
cœpit amare famem. Rabies mollita furorem
deposuit, sæuis que in faucibus ira quieuit.
Et dedicere truces prædam seruare leones.

Peroratio prædictorum miraculorum.

Dicubi sunt natura tuæ post talia leges?
quis toties tibi iura tulit? qui tartara iussit
translatum nescire uirum? sterilem que marito
sœcundauit anum? sacram precepit ad aram
sponte uenire pecus? muliebres transtulit artus
in simulacra salis? ramos incendia passios
non ardere dedit? uirgultum soluit in anguē?
per pelagus siccauit iter? mirabile nymbis
manna pluit? qui saxo latices produxit ab imo?
quadrupedem fari plano sermone coegit?
suspensis rapidas elementis distulit horas?
per uolucrum hominem pasci dedit? atque coruscis
in cœlum transuexit equis? iam morte grauato
adiexit tria lustra uiro? prædonis in ore
naufragio fundauit opem? flagrante camino
seruauit sub rore pios? per pascua regem
pauit ut hirsutam pecudem, rictus que leonum
instimulante fame iussit nescire furorem?
Nempe creatori, cuius quæcunque uidentur,
seu quæcunque latent, & rerum machina sermo est?
omne suum famulatur opus, sequitur que iubentis
imperium quacunque trahit sententia nutu.

In Idolatras.

Heu miseri qui sana colunt, qui corde sinistro
relligiosa sibi sculpunt simulacra, suum que
factorem fugiunt, ea quæ fecere, uerentur.
Quis furor est? quæ tanta animos dementia ludit?
ut uolucré, turpem que bouem, tortum que draconē
semihominem que canē supplex homo prius adoret?
In eos, qui solem adorant.

Ast alii solem cæcatis mentibus acti

affirmant rerum esse patrem, quia rite uidetur
 clara serenatis infundere lumina terris,
 et totum lustrare polum, cum constet ab istis
 motibus instabilem rapidis discursibus ignem,
 officium, non esse deum, quiq; ordine certo
 nunc oritur, nunc occiduas dimissus in oras
 partitur cum nocte uices, nec semper ubiq; est,
 nec lumen fuit ille manens in origine mundi,
 cum geminum sine sole diem nonus orbis haberet.

In eos, qui lunam & alia huiusmodi colunt.
 Sic lunæ quoq; uota ferunt, quam crescere cernunt,
 ac minui, stellisq; litant, quæ luce fugantur.
 Hic laticem colit, ille larem, sed iungere sacris
 non audent inimica suis, ne lite propinqua,
 aut rogos exiguas deficeret fortior undas,
 aut ualidis tenues moriantur fontibus ignes.

Arboreis alius ponit radicibus aras,
 instituitq; dapes, & ramos flebilis orat,
 ut natos, caramq; domum, dilectaq; rura
 coniugiq; fidem, famulos censusq; gubernent.
 Lignee ligna rogas, surdis clamare uideris,
 a mutis responsa petis, quæ iura domorum
 hac ratione regunt, si casa securibus actis
 ardua pendentis sustentent culmina tecti,
 aut subiecta focis dapibus famulantur edendis.

Nonnulli uenerantur olus, mollesq; per hortos
 numina sicca rigant, ueriq; hac arte uidentur
 Transplantatorum cultores esse deorum.

Plura referre pudet, sanctoq; in carmine longum
 uel damnare nefas, ne mollia sentibus uram
 lilia, purpurei neu per uiolaria campi
 carduus, & spinis surgat paliurus acutis.

Iam fatis humanis erroribus addita monstra
 risimus, aut tales potius defleuimus actus.
 Nunc coeptam iuuat ire uiam: montemq; per altū
 nitentes firmare gradus. Properemus in urbem
 libertatis ope, radians, ubi regia fuluis

emicat aula tholis, ubi dantur digna petenti,
 quærenti spes certa manet, claustrisq; remotis
 peruia pulsanti referantur limina cordi.

Hic est ille lapis reprobus, quem uertice gestat
 angulus, atq; oculis præbet miracula nostris,
 cuius onus leue est, cuius iuga ferre suaue est.

Per digesta prius ueteris miracula legis
 rettulimus, sancti coniunctos spiritus actus,
 quæ genitor socia nati uirtute peregit.
 Per digesta rudis nec non miracula legis
 dicemus, sancti coniuncto spiritus actu,
 quæ natus socia patris uirtute peregit.
 Semper ut una manens deitatis forma perennis,
 quod simplex triplicet, quodq; est triplicabile simplex,

Arrium aberrasse a fide catholica.

Hæc est uera fides, hanc spreuit habere salutem
 Arrius infelix, qui curua per auia rectum
 flectere nisus iter, foueam dilapsus in atram
 corruit, & tetri mersus petit ima profundi,
 tam uacuis sensu, iustæ quam tempore poenæ
 uisceribus fufus uacuis quoq; uentre remansit
 demens, perpetui qui non imitanda parentis
 iura caducorum gradibus similauit honorum.
 Nanq; homines inter, natum genitore minorem
 lex carnalis habet, quoniam pater ipse parentis
 filius ante fuit, mox & qui filius est nunc,
 afforet esse pater. Sic per genus omne nepotum
 it noua progenies, & aui numerantur auorum.

At dominus uerbum, uirtus, sapientia Christus,
 et totum commune patris, de lumine lumen,
 de solo solus, cui nec minus est patre quicquam,
 nec quo crescat habet, genitus non quippe creatus.
 Ipse est principium. Nam sicut clarus habetur
 in genitore manens, genitor quoq; clarus in ipso
 permanet, & rerum caput est deus unus ubiq;
 Non quia, qui summus pater est, & filius hic est,
 sed quia quod summus pater est, & filius hoc est,

Sic ait ipse docens, ego in patre, & pater in me est.
 Rufus, ego atq; pater unum sumus, Arrius unum
 debet scire, sumus Sabellius esse fatendum.
 Iste fidem ternam, ast hic non amplectitur unam.
 Ambo errore pares, quanquam diuersa sequantur.
 Qualiter assueti uarias producere sectas
 impugnant sua dicta uiri, qui brachia nudis
 ostendunt exerta humeris nil tradere docti,
 sed tantum certare cati, prudentia quorum
 stulta iacet, quia uana deo est sapientia mundi.
 Hic loquitur nimis, ille tacet, hic ambulat, hic stat,
 alter amat fletus, alter crispere cachinnos.
 Diuersis q; modis par est uesania cunctis.
 Interea dum rite uiam sermone leuamus,
 spes q; fides q; meum comitantur in ardua gressum,
 blandius ad summam tandem peruenimus arcem.
 En signo sacrata Crucis uexilla coruscant.
 En regis pia castra micant, tuba clamat herilis,
 militibus sua porta patet, qui militat intret.
 Ianua uos æterna uocat, quæ ianua Christus
 aurea perpetuæ capietis præmia uitæ,
 arma quibus domini tota uirtute geruntur.
 Et fixus est in fronte decus, decus, armâ q; porto,
 militiæq; tuæ bone rex pars ultima resto.
 Hic propria sedis, huius mihi moenibus urbis
 exiguam concede domum, tuus incola sanctis
 ut merear habitare locis, albôq; beati
 ordinis extremus conscribi in sæcula ciuis.
 Grandia posco quidem, sed tu dare, grandia nosci,
 quem magis offendit, quisquis sperando tepescit.
 Christe faue uotis, qui mundum in morte iacentem
 uiuificare uolens quondam terrena petisti,
 coelitus humanam dignatus sumere formam,
 sic aliena gerens, ut nec tua linquere posses.
 Hoc Matthæus aiens, hominē generaliter implet.
 Marcus ut alta fremit uox per deserta leonis.
 Iura sacerdotii Lucas tenet ore iuueni.

More uiolans aquilæ uerbo petit astra Ioannes.
 Quattuor hi proceres una te uoce canentes
 tempora ceu totidem latum sparguntur in orbem.
 Sic & apostolici semper duodenus honoris
 fulget apex, numero menses imitatus & horas,
 omnibus ut rebus totus tibi militet annus.
 Hinc igitur ueteris recolens exordia mortis,
 ad uitam properabo nouam, lacrymas q; serēdo,
 gaudia longa metam. Nam qui deflemus in Adam
 femina mittentes mox exultabimus omnes
 portantes nostros Christo ueniente maniplos.
 Adam e paradiso eiectum
 Expulerat primogenitum sæuissimus anguis
 florigera de sede uirum, blandi q; saporis
 illecebris letum misero portarat amarum.
 Nec solus meritam præsumptor senserat iram,
 mortali sub lege iacens, sed profus ab ipso
 humanum simul omne genus. Heu noxia coniunx.
 Noxia tu coniunx magis, an draco perfidus ille?
 Perfidus ille draco, sed tu quoq; noxia coniunx.
 Pro dolor æterni fuerant duo, crescere postquam
 cœpit origo, perit, cladem q; a femine sumpsit.
 Quid numerosa dies? quid tempore proderat illo
 cernere nongentos ultra feliciter annos?
 Progeniem q; senum decimam spectare nepotum?
 iam q; suum nescire genus, cum uicta supremis
 cursibus extremæ fors irreparabilis horæ,
 fera licet, uentura foret, longum q; per æuum
 uita breuis nihil esse diu cum fine doleret,
 nec reducem spes ferret opem, primi que sepulchrū
 terrigenæ cæca forberet fauce nepotes.
 Ni pius ille fator, culpas ignoscere promptus,
 reddere difficilis sua ne factura periret,
 quæque deo similis uiuens affabat imago,
 dissimilis de morte foret, ueniale misertus
 instauraret opus, pomis que uetaret acerbis,
 quæ mandere patres, natorū horrescere dētes,

SEDVLII

donaret' que suis semper placatus, ut unde
 culpa dedit mortem, pietas daret inde salutem.
 Et ueluti e spinis mollis rosa surgit acutis,
 nil quod lædat habēs, matrem' q; obscurat honore,
 sic Euaē de stirpe sacra ueniente Maria,
 uirginis antiquæ facinus noua uirgo piaret,
 ut, quoniam natura prior uitiata iacebat
 sub ditione necis, Christo nascēte, renasci
 posset homo, & ueteris maculam deponere carnis.

Annuntiatio.

Hæc uentura senes postquam dixere propheta,
 angelus intactæ cecinit properata Mariæ,
 Et dictum est comitata fides, uterum' que puellæ
 sydereum mox implet onus, rerum' que creator
 nascendi sub lege fuit, stupet innuba tenso
 uirgo sinus, gaudētque suum paritura parentē.

Virginis partus.

Iam' que nouem lapsis decimi de limine mensis
 fulgebat sacrata dies, cum uirgine fœta
 promissum compleuit opus, uerbum caro factum est
 in nobis habitare uolens. Tunc maximus infans
 intemerata sui conseruans uiscera templi,
 illæsum uacuauit iter pro uirgine testis
 partus adest, clausa ingrediens, & clausa relinquēs.
 Quæ noua lux mundo? quæ toto gratia cælo?
 Quis fuit ille nitor Mariæ cū Christus ab aluo
 processit splendore nouo, uelut ipse decoro
 sponsus ouans thalamo, forma spetiosus amœna
 præ natis hominum, cuius radiante figura,
 blandior in labiis diffusa est gratia pulchris.
 O facilis pietas, ne nos seruire teneret
 peccato dominante iugum, seruilia summus
 membra tulit dominus, primi que ab origine mūdi
 omnia qui propriis uestit nascentia donis,
 oblitus exiguis habuit uelamina pannis.
 Quem' que procellosi non mobilis unda profundi,
 terrarum non omne solum, spatiosæque lati

LIBER PRIMVS

non capit aula poli, puerili in corpore plenus
 Mansit, & angusto deus in præsepe quieuit.

Virginem peperisse Christum.

Salue sancta parens enixa Puerpera Regem,
 qui cœlum, terram' que tenet per secula, cuius
 numen, & æterno complectens omnia gyro
 imperium, sine fine manet, quæ uentre beato
 gaudia matris habens, cum uirginitatis honore,
 nec primam similem uisa es, nec habere sequentē.
 Sola sine exemplo placuisti fœmina Christo.

Tunc prius ignaris pastoribus ille creator
 enituit, quia pastor erat, gregibus' que refulsit
 agnus, & angelicus cecinit miracula cœtus.

De tribus Magis & Herode.

Talia bethleis dum signa geruntur in oris,
 eoi uenere Magi, sæuum' que tyrannum
 grandia follicitis perturbant nuncia dictis,
 iudaicis nuper populis orientis ab axe
 progenitum fulsisse ducem, hoc cœlitus astra,
 hoc stellam radiare nouam, ferus arbiter aulae
 æstuat hebrææ ratus hunc succedere posse
 mox sibimet, qui primus erat. Tunc fronte serena
 nubila mentis alens clam mandat ubiq; requiri
 sicut adorandum, quem tractat fraude necandum.
 Quid furis Herodes? Christum sermone fateris,
 et sensu iugulare cupis? legem' q; legendo
 Neglegis? & regi regum tua regna minaris?
 Ne tamen infano careant tua numina facto,
 patrandum sub honore crucis sed crimine gentis
 Herodes alius quod tu molire uidebit.

Ergo alacres summo seruantes lumina cœlo
 fixa magi, sydusq; micans regale secuti
 optatam tenuere uiam, quæ lege futura
 duxit adorantes sacra ad cunabula gentes.
 thesaurisq; simul pro religione solutis
 ipsæ etiam ut possent species ostendere Christum.
 Aurea nascenti fuderunt munera regi,

SED VLII.

Tura dedere deo, myrrham tribuere sepulchro.
Cur tria dona tamen? quoniã spes maxima uitæ est
hunc numerum confessa fides, & tempora summus
cernens cuncta deus præsentia, prisca, futura,
semper adest, semper q̄ fuit, semper q̄ manebit
in triplici uirtute sui, tunc cœlitus illi
per somnum moniti contemnere iussa tyranni
per loca mutati gradientes deuia callis
in patriam rediere suam. Sic nos quoq̄ sanctam
si cupimus patriam tandem contingere, postquam
uenimus ad Christum, iam nõ repetamus iniquũ.

Innocentum puerorum trucidatio
Ergo ubi delusum se comperit, impius iram
rex aperit, si iure queat rex ille uocari,
qui pietate caret, propriam qui non regit iram,
ereptum q̄ gemens facinus sibi ceu leo frendens
cuius ab ore tener subito cum labitur agnus,
in totum mouet arma gregem, mandit q̄, trahit q̄
molle pecus, trepidãq̄ uocant sua pignora foetæ
nequicquam, & uacuas implent balatibus auras.
Haud secus Herodes Christo stimulatus adempto
sternere collisas paruorum strage cateruas
immerito non cessat atrox. Quo crimine simplex
turba perit? Cur qui uix dum potuere creari
iam meruere mori? Furor est in rege cruento,
non ratio. primos q̄ necãs uagitus, & audens
innumerum patrare nefas, puerilia mactat
millia, plangorem q̄ dedit tot matribus unum.
Hæc laceros crines nudato uertice rupit,
illa genas secuit, nudum ferit altera pugnus
pectus, & infelix mater nec iam modo mater
orba super gelidum frustra premit ubera natum.
Quis tibi tunc lanio cernenti talia sensus,
quos ue dabas fremitus, cum uulnera feruere late
prospiceres arce ex summa, uastum q̄ uideres
misceri ante oculos tantis plangoribus æquor?
Extinctis tamen quamuis infantibus absens

LIBER PRIMVS

præsens Christus erat, qui sancta pericula semper
suscipit, & pœnas alieno in corpore sentit.

Christum puerum disputasse cū senioribus.
Aft ubi bisseños ætatis contigit annos
hoc spatium de carne trahens, æuiq̄ meatus
humana pro parte tulit, senioribus esse
corde uidebatur senior, legis q̄ magistrōs
inter ut emeritus residebat iure magister.

In Iordane Baptizatum Christum.

Nec mora, (quas & enim uolitas per tempora mūdus
nouit habere moras?) usus maiore iuuenta
fex quasi lustra gerens placidam Iordanis ad undã
uenit, ut acciperet hoc quod dare uenerat ipse.
Hunc Baptista potens ut uidit ab amne Ioannes,
quem matris dum uentre later, nondum q̄ creatus
senferat, obstruso iam tunc sermone prophetæ,
ut muto genitore fluens, cui munera linguæ
post noni tacitura diu spiramina mensis
partu redduntur nato. Mox prædicat, Agnus
ecce dei ueniens peccatum tollere mundi.
Tollere cum dicit, quod nõ habet, hoc mihi tollit,
non mala ut ipse gerat, sed ut ipse nõcentia perdat.
Qualiter in medias cum lux præclara tenebras
funditur, & proprio non obfuscata sereno
decurit expulsas illæsis uultibus umbras,
sic delicta fugans saluator nostra gerendo
tersit, & a tactu procul euanescere iussit.
Tunc uada torrentum simplex ingressus aquarum
in se cuncta lauat nostræ contagia uitæ,
ipse nihil quod perdat habens, sanctoq̄ liquentes
corpore mundauit latices, lymphasq̄ beauit
gurgitis, & propriis sacrauit flumina membris.
Senserunt elementa deum, mare fugit, & ipse
Iordanis refluës cursum conuertit in undas.
Nanq̄ ppheta canēs quid nã ē mare q̄ fugis iquit?
Et tu iordanis retro quid subtrahis animum?
Ergo ubi fluminei post mystica dona lauacri

egrediens siccas dominus calcavit arenas,
 confestim patuere poli, sanctus q; columbæ
 spiritus in specie Christum uestiuit honore,
 mansuetum q; docet, multum q; incedere mitem
 per uolucrum, quæ felle caret, natoq; uocato
 uoce patris triplici deus ex ratione probatur,
 quod pater & natus, quod spiritus est ibi sanctus,
 quo manet indignus, qui non numerauerit unum.

Diabolum adiiisse Christum, ut eum tentaret.

I nde quaterdenis iam noctibus atq; diebus
 ieiunium dapibus sacro spiramine plenum
 insidiis tentator adit, doctusq; per artem
 fallaces offerre dapes, si filius inquit
 cerneris esse dei, dic ut lapis iste repente
 in panis uertatur opem, miracula tanquam
 hæc eadem non semper agat, qui saxea terræ
 uiscera frugiferis animans sæcundat aristis,
 et panem de caute creat. Hac ergo repulsus
 uoce prius hominem non solo uiuere pane,
 sed cuncto sermone dei labefactus & amens.
 Altera uipereis instaurans arma uenenis,
 cum domino montana petit, cunctas q; per orbem
 regnorum monstrauit opes, hæc omnia dicens
 me tribuente feres, si me prostratus adores.
 Quantum peruersus, tantum est peruersa locutus.
 Scilicet ut fragiles regni affectaret honores,
 qui populis æterna parat, monstrum q; nefandum
 pronus adoraret, cuius super æthera sedes,
 terra pedum locus est, quem nullus cernit, & omnis
 Laudat in excelsis summissa uoce potestas.
 Christus ad hæc tantum dominum scriptura, deum q;
 iussit adorari, & soli famularier uni.
 His quoq; deficiens congressibus audet iniquus
 ter sese attollens animo perstare superbo,
 ter q; uoluit humo fragili confidere bello.
 Tunc assumpsit eum sanctam sceleratus in urbem,
 & statuens alti supra fastigia templi,

si natum

si natum genitore deo tete afferis inquit,
 impiger e summo demissus labere tecto.
 Nam scriptura docet de te mādasse tonantem,
 angelicis subuectus eas ut tutior ulnis,
 ad lapidem ne forte pedem collidere possis.
 O quam cæca gerit nigro sub pectore corda
 mens tenebris obscura suis. Hunc ardua templi
 culmina & erectæ quamuis fastigia pinna
 credidit in præceps horrescere, maxima summi
 curuauit qui membra poli, cælos que per omnes
 uestus, in extremæ descendit humillima terræ
 inferiora petens, & non excelsa relinques.
 Dixerat, & ualidi confossus cuspe uerbi,
 quod tentare suum dominum, deum que nequiret,
 uictoris fugit ora gemens. Tunc hoste repulso
 cœlicolæ assistunt proceres, cœtus que micætes
 angelici, & Christo famulantur rite ministri.

Discipulos ex piscatoribus factos.

P rotinus ergo uiros ex piscatoribus aptos
 humanas piscari animas quæ lubrica mundi
 gaudia sectantes tanquam uaga cœrula ponti,
 cæca que præcipites tranant incerta profundi,
 discipulos iubet esse suos, talesque supernæ
 conciliat uitæ, quos non uentosa loquendi
 gloria, nec uana de nobilitate superbus
 sanguis alat, sed fama tacens, humiliq; refulgens
 mente nitor cœlo faciat de plebe propinquos.
 Nanque stulta potens elegit, & infima mundi
 fortia confundens deus & sapientia perdens.
 Quid orandum edoctos discipulos.
 Quin etiam celerem cupiens conferre salutem
 orandi præcepta dedit, iudex que benignus
 indulgenda peti breuiter iubet ut cito præstet
 sic dicens. Orate patrem baptismate nostrum,
 iure suum, proprium que homini cōcessit honorem,
 & quod solus habet, cunctos permisit habere.

b

SEDVLII

Paternoster qui es in cœlis.

Cui dominum cœli patrem memoramus, in ipso iam fratres nos esse decet, nec origine carnis germanum gestare odium, sed pneumatis igne flagrantibus abolere doli monumenta uetusti, atque nouum gestare hominem, ne forsan ab alto degenerent terrena deo, cui nos duce Christo fecit adoptiuos cœlestis gratia natos.

Sanctificetur nomen tuum.

Sanctificetur ubi dominus, qui cuncta creando sanctificat, nisi corde pio, nisi pectore casto? Ut mereamur eum nos sanctificare colendo, annuat ipse prior, sicut benedicier idem se iubet a nobis, a quo benedicimur omnes.

Adueniat regnum tuum.

Adueniat regnum iam iam que scilicet illud morte uacans, & sine carens, cui nulla per æuum tempora succedunt, quia nescit tempus habere continuus sine nocte dies, ubi principe Christo nobile perpetua caput amplectente corona uictor opima ferens gaudebit præmia miles.

Fiat uoluntas tua sicut in cœlo & in terra.

Hoc iugibus uotis, hoc nocte dièque precemur, illius ut fiat cœlo, terræque uoluntas, qui nusquam uult esse nefas, hostem que nocentem ut cœlo, sic pellat humo, ne corpora nostra tanquam uile solum saeuus sibi uen dicet hydrus. Sed qui cuncta fouet plena pietate redundans omnipotens animas pariter conferuet, & artus.

Altera pars & enim cœli sumus, altera terræ.

Panem nr̄m quotidianum da nobis hodie.

Annonam fidei speramus pane diurno, ne mens nostra famem doctrinæ sentiat unquam a Christo ieiuna suo, qui corpore & ore nos saturat simul ipse manens uerbum q̄, cibus q̄. Dulcia nam domini nostris si faucibus hærent eloquia, exuperant que fauos, atque omnia mella,

LIBER PRIMVS

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Debita laxari qui nobis cuncta rogamus, nos quoq; laxemus, proprii nam cautio uerbi spondentes manifesta tenet, grauius q; soluti nectimur, alterius si soluere uincula negamus. Incipiet q; pius decies millena talenta dimittens dominus, si nos affligere propter denarios centum conseruum senserit ullum, tradere confestim tortoribus, in q; feroci carcere constricti non permittentur abire, donec cuncta breuem reddamus ad usq; quadratam.

Et ne nos inducas in tentationem.

Non quia nos dominus lucis uia, semita pacis in laqueos tentantis agat, sed cum mala nostra deserit, ire sinit. Nam quisquis retia mundi delitiosa sequens, luxus, & gaudia blandæ perditionis amat, deus hunc uirtutis amator inquit, & ingreditur qua se tentatio ducit. Ab hac ergo pedem retro faciamus, & arctum corde petamus iter, tenuis qua semita monstrat ire per angustam regna ad cœlestia portam.

Sed libera nos a malo.

Si cupimus uitare malum, debemus adire, sectari q; bonum. hic quia liberat, ille trucidat, hic alit, ille necat. Nam quantum sydera terris, ignis aquis, lumen tenebris, concordia bellis, uita sepulturis, tantum bona longius absunt dissociata malis. Dextrum unusquisque necesse est, aut leuum gradiatur iter. Sed dextra bonorum semita conspicuos uocat in sua gaudia iustos, in q; tuos Patriarcha sinus. A t leua malorum exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Ergo agnis, ouibus q; dei est hæc sola uoluntas, et bona libertas, euadere torua cruenti ora lupi, uita q; frui par pascua Christi.

SEDVLII
C.S.P.MIRABILIVM DIVINORVM
LIBER SECVNDVS.

A quam in uinum conuersam.

P Rima suæ dominus thalamis digna
tus adesse,
uirtutis documenta dedit, conuiuiaq;
præfens
pascere, non pasci ueniens (mirabile)
fufas

in uinum conuertit aquas. Ammittere gaudent
pallorem latices. Mutauit læta saporem
unda suum largita merum, mensasq; per omnes
dulcia non nato rubuerunt pocula musto.
impleuit sex ergo lacus hoc nectare Christus,
quippe ferax qui uitis erat, uirtute colenda
omnia fructificans, cuius sub tegmine blando
mitis in occiduas enutrit pampinus uuas.

Reguli filium a febre liberatum.

Post Regulus nato quidam moriente rogabat
flebilis & supplex dominum, quo uiseret ægrum
febre laborantem puerum, trepidamq; ueraret
labi animam de sede sua. Tunc larga potestas
credenti quæ nulla negat, nec dona retardat,
uelocem comitata fidem, sermone salutem
concedens facili, uiuit iam filius inquit
perge tuus. Quantum imperii fert iussio Christi.
Non dixit uisurus erit, sed iam quia uiuit,
more dei, qui cuncta prius, quam nata uidendo
præteritum cernit quicquid uult esse futurum.
Inde salutiferis incedens gressibus urbes,
oppida, rura, casas, uicos, castella peragrans
omnia depulsis sanabat corpora morbis.

Leprosus curatum.

Ecce autem medio clamans ex agmine turbæ,
leprosus poscebat opem, uariosq; per artus

LIBER .II.

plus candore miser si uis domine inquit ab istis
me maculis mūdare potes. uolo Christus ut inquit,
confestim redit una cutis, proprioque decore
læta peregrinam mutarunt membra figuram,
in'que suo magis est uix cognitus ille colore.

Socrum Petri a febre liberatam.

More Petri ualidæ torrebat lampadis æstu
febris anhela focrum, dubioque in funere pendens
faucia sub gelidis ardebat uita periclis,
immensus' que calor frigus letale coquebat.
At postquam fessos Domini manus attigit artus,
ignens ardor abit, totis' que extincta medullis
fonte latentis aquæ cecidit uiolentia flammæ.

Fugatos Dæmones.

Quin etiam rabidas nigrorum depulit iras
spirituum, ne flatus atrox laceraret iniqua
peste homines, operis' que Dei uexaret honorem,
quem norat non esse deum, passim' que cateruas
ut pius innumeras pulso langore saluti
reddidit, & uaria populos a clade leuauit.

Turbatum mare deinde pacatum.

Inde marina petens arentes gressibus algas
pressit, & exiguæ conscendens robora cymbæ,
æquoreas intrauit aquas, dominum' que sequentes
discipuli placido librabant Carbasa ponto.
Iam procul a' terris fuerat ratis, acta' que flabris
fulcabat medium puppis secuta profundum.
Cum subito fera surgit hyems, pelagus'q; procellis
uertitur, & trepidam quatiunt uada falsa carinam.
Perculerat formido animos, sese' que putabant
naufraga littoreis iam tendere brachia saxis.
Ipse autem placidum carpebat pectore somnum
maiestate uigil, quia non dormitat in æuum
qui regit Israel, neque prorsus dormiet unquam.
Ergo ubi pulsa quies, cunctis clamantibus una
uoce simul, miserere, citus miserere, perimus.
Auxilio succurre pio. Nil uota moratus

exurgens dominus, ualidis mitescere uentis
 imperat, & dicto citius tumida æquora placat.
 Non erat illa feri pugnax audacia ponti,
 in dominum tumidas quæ surgere cogeret undas,
 nec metuenda truces agitabant flamina uires,
 sed lætatum exiliens Christo mare compulsum
 Obsequio feruere fretum, rapidoque uolatu,
 mouerunt auidas uentorum gaudia pennas.

Viros a Dæmonibus liberatos.

In terea placido transuectus marmore puppim
 liquerat, & medios lustrabat passibus agros,
 cum procul e' tumulis gemino stridore ruentes
 profiliere uiri, quos non mala dæmone pauco,
 sed legio uexabat atrox, nexuque cruento,
 sæua cathenatis gestabant uincla lacertis,
 angebat quoque pœna duplex. Heu dira furoris
 conditio, qui uim patitur, magis ille ligatur.
 Tunc domini præcepta tremens exire iubentis
 spiritus infelix hominem non audet adire,
 effigiem repetens quam Christum cernit habere.
 Sed pecus immunda gaudens lue, semper amicum
 fordibus, atque olido consuetum uiuere cœno
 pro meritis petiere suis, tristes que phalanges
 porcinum tenuere gregem. Niger, hispidus horrês,
 talem quippe domum dignus fuit hospes habere.

Paralyticum liberatum.

Hinc alias dominus pelago delatus in oras
 intrauit natale solum, quo corpore nasci
 se uoluit, patriam que sibi pater ipse dicauit.
 Ecce aderant uiuum portantes, iam que cadauet
 bis bina cernice uiri, lecto que cubantem
 uix hominem, cui uita manens sine corporis usu
 mortis imago fuit, resoluta que membra iacebant
 officiis deferta suis, fluxos que per artus
 languida demissis pendebant uinacula neruis.
 Hunc ubi uirtutum dominus conspexit egentem,
 robore peccatis primu in confirmat ademptis,

quæ generant augmenta malis, misero que iacenti
 surge ait, & proprium scapulis attolle grabatum,
 in que tuam descende domum. Nil iussa moratus
 cui fuerat concessa salus, uestigia linquens
 tandem aliena, suis lætatur uadere plantis,
 uectorem que suum grata mercede reuexit.

Filiã Archisynagogi ad uitam reuocatam.

Pincipis interea synagogæ filia clauso
 functa die, superas moriens ammiserat auras.
 At genitor cui finis edax spem prolis adultæ
 sustulerat, sanctos domini lacrymans que gemens que
 corruit ante pedes, uix uerba precantia fari
 singultu quatiente ualens, miserere parentis
 orbat miserere senis, modo filia dicens
 unica uirgineis, nec adhuc matura sub annis
 occidit, & misero mihi patris nomen ademit.
 Affer opem, lapsam que animã per membra refunde,
 qui totum præstare potes. Hæc inquit, & auctor
 lucis ad extinctæ pergebat funera, gressum
 uix populo stipante mouens, permista que turbis
 ibat inundantem mulier perpeffa cruorem,
 quæ magnas tenuerat opes, ut sanior esset,
 exhausta que domo, nec proficiente medela
 perdiderat proprium pariter cû sanguine censum.
 Ast ubi credentis iam sano in pectore cœpit
 diues adesse fides, mediis immerfa cateruis
 nititur auersi uel filium tangere Christi,
 posterius que latens subitam furata salutem
 extrema de ueste rapit, siccis que fluentis
 damnauit patulas audax fiducia uenas.
 Senserat ista deus, cuius de fonte cucurrit
 quod uirtus secreta dedit, furtum que fidele
 laudat, & egregiæ tribuit sua uota rapinæ.
 uentum erat ad mœsti lugentia culmina tecti
 deflentem que domum, moriens ubi uirgo iacebat
 extremum sortita diem, trepidus que tumultus
 omnia lamentis ululans implebat amaris,

SED VLII

funereos q; modos cantu lacrymante gemebant
 tibicines, plangor q; frequens confuderat aedes.
 Ponite sollicita conceptos mente dolores
 hic sopor est Saluator ait, nec funus adesse
 credite, nec somno positam lugete puellam.
 Dixerat, & gelida constrictum morte cadauer
 spiritus igne fouet, uerbóq; immobile corpus
 suscitatur, atq; semel genitam bis uiuere præstat.
 Obstupuere animis, inopina q; uota parentes
 aspiciunt, uersis q; modis per gaudia plangunt.

Duos Cæcos liberatos.

I nde pedem referens geminos uidet ecce sequentes
 cæcos clamare uiros, fili in clyte Dauid
 decute nocturnas extinctis uultibus umbras,
 et clarum largire diem. Quam credere tutum,
 quam sanū est cognosse deū. Iam corde uidebant,
 qui lucis sensere uiam. Tunc cæca precantum
 lumina diffuso ceu torpens ignis oliuo
 sub domini micuere manu, tactu q; sereno
 instaurata suis radiarunt ora lucernis.

Surdo & muto & auditum & uocē redditā.

H is ita dimissis alius producit æger
 multiplici langore miser, qui uoce relictus,
 auditu uacuus, solo per inania membra
 dæmone plenus erat. Hunc protinus ordine sacro
 curauit uersis deus in contraria causis,
 dæmonio uacuans, auditu & uoce reformans.

Verba Christi ad apostolos.

Nec minus interea proprios iubet omnia posse
 discipulos, totis q; simul uirtutibus implens
 ite ait, & tristes morborum excludite pestes.
 Sed domus israel, quia nec dum nomine gentes
 auxerat hoc omnes, cælorum dicite regnum,
 dæmoniis auferte locum, depellite lepram,
 functa q; subductæ reuocate cadauera uitæ.
 Sumpsistis gratis, cunctis impendite gratis.
 Ac uelut hoc dicens, ego uobis quippe ministris

LIBER .II.

seruandos committo greges. Ego deniq; pastor
 sum bonus, & proprios ad uictum largior agros.
 Nemo meis ouibus quæ sunt mea pascua uendat.
 Hæc in apostolicas ideo prius edidit aures
 omnipotens, ut ab his iam sese auctore magistris
 in reliquum doctrina fluens decurreret æuum.
 Qualiter ex uno paradisi fonte leguntur
 quattuor ingentes procedere cursibus amnes,
 ex quibus in totum sparguntur flumina mundum.

Dextram torpore liberatam.

E x in conspicuam synagogæ ingressus in aulam
 aspicit inualidum demisso corpore mancum
 seminecera membris non totum uiuere, cuius
 arida torpentem damnarat dextera partem,
 imperio q; medens gelidam recalescere palmam,
 præcipit, & reduci diuino more saluti
 sicut semper agit nil tollit, & omnia reddit.

Mutus & cæcus factus a dæmone, liberatur

E cce iterum ueteres instaurans lubricus artes
 ille chelydrus adest, nigri qui felle ueneni
 liuidus humano gaudet pinguescere tabo.
 Quo' d; per alternos toties disperferat ægros
 uirus, in unius progressus uiscera fudit.
 Cui uocem lumen q; tulit, triplici q; furore
 faucia membra tenens mutum quatibat, & orbem.
 Tunc dominus mundi lux, nostra & sermo parētis
 sordibus exclusis oculos atq; ora nouauit,
 uerba q; per uerbum, per lumen lumina surgunt.

Mulier uetusto morbo contracta, liberatur.

V enerat & mulier morbo contracta uetusto,
 non senio, tremebunda, gemens, incurua, caducis
 uultibus, & solam despectans cernua terram.
 Quæ domino miserante iuges post octo, decem q;
 membra leuat messes, cælum q; ac sydera tandem
 cernit & ardentem solis reminiscitur orbem,
 totū erecta uidēs, quia quos malus opprimit hostis
 ima petunt, quos Christus alit sine labe resurgunt.

Ingentem multitudinem quinque panibus satiata.
 Cumque dehinc populum sese in deserta secutum
 ut typicus Moses, uerusque propheta uideret
 antiquam sentire famem, maioribus actis
 antiquam monstrauit opem. Tunc alite multo
 carnis opima dedit, geminis modo piscibus auxit.
 Sufficiens tunc manna pluit, modo panibus amplius
 Quinque dedit uictum per millia quinque uirorum.
 Cetera turba latet, numero nec clauditur ullo
 maxima paruorum legio, uel maxima matrum.
 Quoque magis stupeas cophinos ablata replerunt
 fragmina bisenos, populisque uorantibus aucta
 quae redit a cunctis non est data copia mensis.

Cum Christus noctu ambulauit super aquas.
 Iamque senescentem gelidi sub cerula ponti
 oceano rapiente diem, cum pallor adesset
 noctis, & astriferas induceret hesperus umbras,
 discipuli solo terris residente magistro,
 undosum petiere salum, fluctuque tumente
 torua laborantem iactabant aequora puppim.
 Aduersus nam flatus erat. Tunc noctis opacae
 tempore calcatas dominus super ambulat undas,
 et uasti premit arua freti, glaucique fluentis
 circumfusa sacras lambebant marmora plantas.
 Miratur stupefacta cohors sub calle pedestri
 nauigeras patuisse uias. At Petrus amicam
 doctus habere fidem, Christumque agnoscere semper
 in medias descendit aquas, quem dextra leuauit
 labentem domini nil tanto in gurgite passum,
 cui portus fuit illa manus, pelagique uiator
 libera per uitreos mouit uestigia campos.

De miraculis factis in terra Genesar.
 Genesar inde solum domino ueniente, coloni
 infirmos traxere suos, ut fimbria saltem
 uix attacta dei morbis mederetur acerbis.
 Et quotquot tetigere, iugem sensere salutem.
 Quam pretiosa fuit, quae nunquam uendita uestis,

ipsa omnes modici redimebat munere filii.
 Cananae filiam a uexante spiritu liberata.
 Hinc tyrias partes, sydoniaque arua petentem
 anxia pro natae uitio, quam spiritus atrox
 uexabat stimulis mulier cananea rogabat,
 se canibus confessa parem, qui more sagaci
 semper odorate recubant ad limina mensae,
 affueti refluas dominorum lambere micas.
 Vox humilis sed celsa fides, quae sospite nata
 de cane fecit ouem, gentisque in sentibus ortam
 compulit hebraei de gramine uescier agri.

Millia aegrotorum a morbis liberata.
 Ita dehinc subiens montis iuga plebe sequente
 millia caecorum, claudorum millia passim
 leprososque simul populos, surdasque cateruas,
 inualidasque manus, & quicquid debile uulgi
 uenerat, in priscum componit motibus usum,
 & reuocata suis attemperat organa neruis.

Septem panibus pasta multa millia hominum.
 Cumque medens agrum refouet uirtute tumultum
 tertia lux aderat, sterilique in cespite nullum
 contigerat plebs tanta cibum, nimiosque labores
 nutribat geminanda fames, si faucia callem
 turba per ingentem dapibus ieiuna rediret.
 Qua flexus pietate deus qui semper egentum
 panis adest uictumque locis sine frugibus infert
 pisciculis paucis, & septem panibus agmen
 pauit enorme uirum, praeterque infirma secundi
 sexus aetatis saturauit quattuor illic
 millia uescentum plus ut mireris & auctas
 disce fuisse dapes, epulas nutriuit edendo
 uulgus, & attritae creuerunt morsibus escae,
 reliquiasque suas sportarum culmina septem
 expauit fugitiua fames, ubi fragmine sumpto
 uidit abundantem modico de semine messem.

Transfiguratio domini in monte.
 Nec tamen humano quamuis in corpore Christum

SEDVLII

matris ab occasu mortalia membra gerentem
 clam fuit esse deum, quia non absconditur unquam
 urbs in monte sed ens, modio nec subditur ardens
 lychnus, anhelantem, sed spargens altius ignem
 cunctis lumen agit. Radians nam testibus amplo
 discipulis fulgore tribus uelut igneus ardor
 solis in ætheream uersus splendore figuram
 uicerat ore diem, uestem que tuentibus ipsam
 candida forma niuis domini de tegmine fulsit.
 O meritum sublime trium, quibus illa uidere
 contigit in mundo, quæ non sunt credita mundo.
 Qui quod & Heliam & clarum Mosen
 ignotos oculis uiderunt lumine cordis,
 ut maior sit nostra fides hunc esse per orbem
 principium ac finem, hunc alpha uiderier hunc ω,
 quem medium tales circumfulsere propheta
 alter adhuc uiuens, alter stans limite uitæ,
 Sydereoque sono, meus est hic filius aiens,
 ostendit uerbo genitum uox patria Christum.

Fugatum Dæmonem e corpore Pueri.

Postquam corporeos uirtus regressa per artus
 textit adoratam carnis uelamine formam,
 atque palam dominus populis dedit, ecce repente
 uir humilis mœsto deiectus lumina uultu
 procedit, supplex que manus, & brachia tendit.
 Implorat que gemens, unus mihi filius unus
 est domine horrenda lacerat quem spiritus ira,
 nec linquit nisi mergat aquis, aut ignibus atris
 opprimat, atque animam dubia sub morte fatiget.
 Hunc precor expulso miseratus utrunque furore
 redde mihi uel redde sibi, ne cæca potestas
 expellat trepidam sub tracto lumine uitam.
 Dixerat, & genua amplectens, genibus que uolutas
 hærebat, dominus que pio iam pectore uotis
 annuerat. Tunc prædo furens ac noxius hostis
 cui possessa diu est alieni fabrica iuris
 peruasa migrare domo compulsus, in iram

LIBER II

tollitur accersam, correptaq; carpere membra
 nititur, & frustra domino prohibente laborans,
 fugit in obscuras puero uiuente tenebras.

Non dedignatū Christū soluere tributū Cæsari.

Rex etiam solus regum & dominus dominantium
 non dedignatus Petro piscante tributum
 soluere cæsareum, medii de gurgite ponti
 hamum ferre iubet gerulum didragmatis auri.
 Incola mox pelagi pendentia fila momordit
 iussa tributa ferens, grauior q; onerante metallo
 uilis honor piscis pretio maiore, pependit.

Interrogatū dominū qs maior ī regno cœlorū.

Discipulis q; suis se percuntantibus aulæ
 cœlectis regni quis possit maior haberi,
 ut deus & doctor mirabilis, omnibus inquit
 celsior est humilis, cunctis q; potentior ibit,
 qui cunctis subiectus erit, sese q; minorem
 demissa ceruice gerit, uelut iste uidetur
 paruulus, & monstrat puerum consistere paruum.
 Scilicet ingenium teneri sectemur, ut æui
 non amnis, sed mente iubet, quia mollior ætas
 nil pompæ mortalis amat, non ambit honorem,
 nec refupina tumet, sic puræ semita uitæ
 quantum prona solo, tantum fit proxima cœlo.
 Mens & enim uergens altum petit, alta q; uergit
 inferior q; gradus, quo uult descendere surgit.
 Ecce humilem dominus de stercore tolli t egenum,
 et facit egregios inter residere tyrannos.
 At contra tumidum pugnaci mente rebellem
 præcipitem cœlo sub tartara iussit abire.
 Pauca loquar si facta dei per singula curram,
 et speciale bonum, cum sit generale reuoluam.

C.S.P.MIRABILIVM DIVINORVM
LIBER TERTIVS.

Multitudinem languentium liberatã.

*A*m placidas Iordanis item ingres-
sus arenas
i iudææ sectatus iter, sine nomine mi-
stum
uulgus, & innumeras releuans á cla-
de cateruas

fufcipit infirmos, & dat discedere sanos.
Nil igitur summo de se sperantibus unquam
difficile est conferre deo, cui prona facultas
ardua planare, & curua in directa referre.
Nam quicquid natura negat, se iudice præstat.
Nanq; foramen acus sicut penetrare camelus
membrorum præ mole nequit, sic diues opima
fertilitate tumens tenuem non posset adire
coelestis regni ducentem ad limina callem.
Ni genitor rerum qui mundum lege coercet,
et nulla sub lege manet, cui condere uelle est,
quem frons nulla uidet, sed totum conspicit ipse,
hoc impossibile est homini dixisset, at alto
possibile est ius omne deo, multisq; molestum
diuitibus tandem faceret mitescere censum.
Nam proprias bene tractat opes, cœloq; recondi
thesauros uult ille suos, ubi quicquid habetur
non mordax erugo uorat, nec tineæ sulcat,
nec male defoffum famulatur furibus aurum.
Ieiunis qui ferre cibum, sitientibus haustum,
hospitibus tectum, nudis largitur amictum,
solatur nexos in carcere, perfouet ægros,
atq; aliis largus sibi tantum constat egenus.
Nec dubie in cœlum substantia peruenit illa,
quæ Christo collata datur sub paupere forma,
quæ damnis augmenta capit, quæ spargitur ut sit,
quæ perit ut maneat, quæ uitam mortua præstat.

LIBER III

Duos cæcos illuminatos.

*P*raterea geminos dominus considerare cæcos
dum quoddam transiret iter comitante caterua,
conspicit extinctæ poscentes munera formæ,
flebilibus que uagas implentes uocibus auras,
nec cunctata solens pietas inferre salutem
quæ sentit flagrare fidem, mox lumina tangens
euigilare iubet, quæ somnus presserat ingens.
Atque diu clausas referans sub fronte fenestras
ingrediente die fecit discedere noctem.

Cæcos & claudos sanatos & ficum
confestim exiccatam.

Hinc repetita sacri gradiens per moenia templi
lumina cæcatis dedit, & uestigia claudis.
Talia dauidicam post facta reliquerat urbem
Bethaniae uicina petens, eadem que reuersus
clarescente die properabat uisere tecta.
Ecce autem mediis adstans sublimis in aruis
frondea ficus erat, cuius in robore nullum
repperit exuriens lustrato stipite pomum.
Arboreis que comis iam nunc ex germine uestro
nullus ait fructus reliquum generetur in æuum.
Confestim uiduata suis ficulnea succis,
aruit, & siccis permansit mortua ramis.
Omnis enim quicumque deo nil fertile nutrit,
ceu sterilis truncus lignis æquabitur ustis.
At iustus palmæ similis florebit amœnæ,
semper habens frondes, & tanquam libana cedrus,
multiplicandus adest, & uertice sydera tangit.

Muto redditam uocem.

*P*ost oblatum ei uirtutem sensit herilem
infans sermone carens, quem faucibus arctis
angebatur uis clausa mali, uitium que tacendo
prodiderat, sed cuncta solens infirma leuare
conditor obfessa pepulit de fauce latronem,
& uoci patefecit iter, nexu que soluto
muta diu tacitas effudit lingua loquelas.

Mariæ Magdalene conuersio.

Post dominus pharisea petens conuiuia cœnæ
 orantis dapibus sese impertiuit amici.
 Tunc mulier quam fama nocens, & plurima uitæ
 mordebant delicta suæ clementia supplex
 corruit amplectens uestigia, quæque profusis
 irrigat incumbens lacrymis, & crine soluto
 nec tergere sacras, nec cessat lambere plantas,
 unguento fragrante fouens, sententia donec
 lata dei quem ferre manum non pœnitet unquam,
 si nos pœniteat ueterem quæsisse ruinam,
 uade, fides mulier tua te saluauit ab omni,
 dixisset quodcunque malo gessisse uideris.
 Vtere pace mea. Magna est medicina fateri
 quod nocet abscondi. Quoniam sua uulnera nutrit,
 qui tegit, & plagam trepidat nudare medenti.
 En polluta diu, modicum purgata recessit
 per gemitum, proprii que lauans se gurgite fletus,
 munda suis lacrymis redit, & deterfa capillis.

Fugatum Diabolum ab humano corpore.

Iam que capharnæ synagogam intrauerat urbis
 rite docens populos, quem cum uidisset iniquus
 humano sub corde latens, clamore proteruo
 spiritus in fremuit. Quid nobis & tibi dicens,
 perdere nos heu Christe uenis. scio denique qui sis,
 et sanctum cognosco dei. Nec plura locutus
 imperio terrente tacet, hominem que reliquit
 pulsus, & in uacuas fugiens euauit auras.
Sic etiam uariis finem langoribus esse
 fecit, & exclusos semper reticere coegit
 dæmonas, actali prohibet se pandere tecti.
 Olim quippe ferox, & nigræ mortis amator
 ille nocens anguis deiectus culmine cœli,
 cum pompis, sociis que suis, omni que nefandæ
 agmine militie, Christum quem nouerat illic,
 conspicit in terris uelamine carnis opertum,
 & gemit esse homini dominum uirtutis amicum.

Mutum

Mutum & surdum curatum.

Cum que Tyri transgressus iter sydonia rursus
 arua legens, placidas dominus calcaret arenas,
 curauit gemino miserum spiramine clausum,
 qui uocem non ore dabat, non aure trahebat,
 sydereæ que manus ruptis penetralibus, omnes
 a tactu patuere fores, letus que repente
 audiri que loquens, meruit que audire loquentes.

Cæcum illuminatum.

Tu quoque uirtutis sensisti munus herilis
 procumbens oculis, cuius in lumine Christus
 expuit, & speciem simulatæ mortis ademit.

Piscium magna captura iussu domini.

Hinc maiora docens populos cœlestia, uerum
 se referat sermone deum, turbasque frequentes,
 quæ nimis irruerant cupiens uitare parumper,
 stagna petit, parua que sedens in Simonis alno,
 littore sistentem firmabat ab æquore plebem,
 & dictis iam finis erat. Tunc altius actam
 in pelagus iubet ire ratem, uasto que profundo
 retia dimitti piscantia, quæ nihil omnem
 claudere per noctem uacuo potuere labore.
 Simo paret ouans, & aquosis gentibus instans,
 linea claustra iacit. Tantum que immanis apertos
 impleuit captura sinus, ut præda redundans
 turbaret geminas cumulado pisce carinas.
 Nam socia istic puppis erat. Sic maxima sæpe
 gaudia non ferimus, propensa que uota timemus.
 Quodq; deo facile est, homines optare nec audent.

Filium unicum uiduæ reuocatum ad uitam.

Talibus insignis uirtutibus ibat in urbem
 quæ sit dicta Naim, populo uallatus opimo
 & grege discipulum, miserum cum comminus ecce
 conspicit efferri iuuenem, gelidum que cadauer
 pluribus exequiis, & inani funere passum
 triste ministerium, cuius fors inuida matrem
 iandudum uiduam gemina uiduauerat urna.

c

SED VLII

nec remorata dū pietas inimica doloris
 auxilium uitale tulit, tacto' que pheretro,
 surge ait o' iuuenis, parens' que in tempore dicto
 mortuus assurgit, residens' que, loquens' que reuixit,
 atque comes genitricis abit. Nam funere torpens
 & licet ammissæ passus discrimina uitæ
 non poterat famulus domino clamante tacere,
 nec uita præsentem mori. Mox agmine uerso
 deponens trepidum recidiuo tramite luctum,
 candida felicem reuocauit pōpa parentem.

Magdalenam a' septē dæmonibus liberatā.
 Nec tibi parua salus domino medicante Maria
 multiplici læsum curauit uulnere sensum,
 quam fera septenis rabies inuaserat armis
 dæmonico cuneata globo, sed squameus anguis
 impiosissima sacri fugiens miracula uerbi,
 corde tuo depulsus abit, uolucres' que per auras
 in chaos infernæ lapsus penetrare gehennæ,
 septem ingens gyros septena uolumina traxit.

Potestatem summam discipulis a' dño datā.
 Ne'ue redūdantem cumulato germine messē
 exiguis dominus sineret languere colonis,
 discipulos' que alios, quorum mens conscia recti,
 pura' que simplicitas, numero, merito' que refulgens
 aurea libra fuit, uelut agnos præcipit inter
 sanguineos properare lupos, assumite dicens
 iura potestatis, nullum metuatis ut hostem,
 uipereas' que minas, & scorpionum inimica uenena
 omnia uirtutis sensu calcate fideli.
 Nulla meis famulis feritas aduersa nocebit.
 Nec tantum hoc gaudete uiri, quod spiritus ater,
 subiaceat uobis, quantum quod nomina uestra
 scripsit in æterno cœlestis littera libro,
 ius est quippe dei, uitam præponere factis.
 Nam merito cessante bono, miracula nil sunt,
 quæ faciunt plerunque mali, quibus arbiter orbis
 nescio uos dicturus erit, discedite cuncti

LIBER .III.

artifices scelerum, rebus qui semper iniquis
 diuinum simulastis opus. Sic tempore Mosæ
 carminibus quidam uanis Memphis in otis
 signa dabant, non sponte dei, sed imagine falsa
 uisibus humanis magicas tribuere figuras.

Hydropisim curatam.

P ost phariseorum cuiusdam principis intrat
 clarificare domum, non escam sumere tantum,
 ad quam tunc facili conuenerat ipse precatu.
 Hic homo perspicuo distentus uentre tumebat
 plenus aquæ, grauidam' q; cutem suspenderat aluus
 inclusam paritura necem. Iam membra fluebant
 accrescente sinu, miseris' q; infusa per artus
 turgida perflatum macies tenuauerat ægrum.
 In' q; uteri spacium totus conuenerat hydrops.
 Non tulit hanc speciem mundi pater, & sua transit
 sabbata non curans hominem curare paratus,
 quem uoluit magis esse suum. Nā sabbata propter
 cōdita sunt hominē, sed non homo sabbata ppter.
 Tunc pius humentem siccata corporis unda
 iussit abire luem fluidus mox uiscera morbus
 deserit, & uacua resident in pectore fibræ,
 carnalem' q; lacum pestis lymphata reliquit.

Leprosos decem mundatos.

C œperat interea dominus Galilea per arua
 transgrediens sancto quoddam pede tãgere castrū.
 Hunc procul ut uidere decem maculosa gerentes
 leprosi, portenta uiri, quos corpore fœdo
 discolor obscœnis turbabat pœna figuris,
 Præceptor miserere (potes nanq; omnia) Iesu
 clamantes dixere simul, tunc flexa potestas,
 quæ nunquam pietate uacat, clementior inffit
 ite, sacerdotum conspectibus ora referte.

Vix unum leprosum ex decē fuisse gratum.

Cum' q; uiam peterent, subito mundata uicissim
 mirantur sua membra uiri, uarium' q; tuentes
 esse nihil, sese pariter speculantur, & omnes

explorant proprias alterno lumine formas,
 ex quibus ut grates agerent pro munere tanto
 uix unus reduci conuersus tramite pronus
 sternitur ad terram, dominum uirtutis adorans,
 atq; sacerdoti uero sua protulit ora.
 Deniq; pontificum princeps, summusq; sacerdos
 quis nisi Christus adest? gemini libaminis auctor
 ordine Melchisedech, cui dantur munera semper,
 quæ sua sunt, segetis fructus, & gaudia uitis.

Cæcum curatum.

Cum residens cæcus Timæi filius illud
 prope iter, dominum per quod cognouerat ire,
 uociferans crebro lumen clamore petisset,
 Nec populo prohibente tacens, accedere iussus
 ad domium, palpante manu, uisumq; recepit,
 et nullo docente redit. Quam fortiter instat
 importuna fides. Quicquid res dura negarit,
 sola frequens uotis oratio præstat honestis.
 Vnanimem panem sic ille petebat amicum,
 qui foribus clausis per opaca silentia noctis,
 obnixeq; diu, confidentq; neganti
 uocibus assiduus, precibusq; extorsit anhelis.

Christum petiisse aquam a Samaritana.

Pæteriensq; uia dominus loca Samaritanæ
 humanam flagrante sitim collegerat æstu,
 fonsq; perennis aquæ modicam desiderat undam,
 ut biberet qua corpus erat. Tunc accola gentis
 stans mulier, paruam puteo quæ traxerat haustum,
 cum dare cunctatur perituræ munera lymphæ,
 agnoscens propriam numerofo coniuge uitam,
 orat inexhausti tribui sibi dona fluenti
 æternam positura sitim, qua nemo carere
 dignus erit, domini nisi merus gurgite Christi
 percipiat placidas animæ, non corporis undas.

Mulierem mœcham cur non lapidatam.

Cumq; sui residens media testudine templi
 ore tonans patrio, directi ad peruiâ callis

errantem populum monitis conuertit amicis.
 Ecce trahebatur magna stipante caterua
 turpis adulterii mulier lapidanda reatu,
 quam pharisea manus placido sub iudice sistens
 cum damnare parat, plus liberat, omnibus illis.
 Nam simul e'turbis proprio sine crimine nullus
 accusator erat, saxum qui missile primus
 fumeret, obscenæ feriens contagia mœchæ.
 Nec poterat quisquam festucam uellere paruam
 ex oculo alterius, proprio qui lumine grandem
 sciret inesse trabem. Profugus sic ille recessit
 impetus, & clemens donat sententia culpam
 iam non peccandi sub conditione solutam.
 Nam uomitum quicumque suum canis ore relâbit,
 nec ueterem studet hic ueniam, nec habere futuram,
 huius damna tenens, huius compendia perdens.
 Cæcum natum a domino liberatum.

Inde means genitum cernit confidere cæcum,
 qui male prægnantis dilapsus uentre pærentis
 in lucem sine luce ruit. Tunc sanguinis ille
 conditor humani, mundi que orientis origo
 imperfecta diu proprii non passus haberi
 membra operis natale lutum per claustra genarum
 illiniens hominem ueteri de semine supplet.
 nec uisum tamen ante capit, quam uoce iubentis
 accepta domini Siloam uenisset ad undam,
 & consanguinei fatus medicamine limi,
 pura oculos fouisset aqua. Mox ergo gemellæ
 uultibus effulgent acies, tandem que merentur
 ignotum spectare diem. Cognoscite cuncti
 mystica quid doceant animos miracula nostro s.
 Cæca sumus proles, miseræ de fœtibus Euz
 portantes longo natas errore tenebras,
 sed dignante deo mortalem sumere formam
 regminis humani, facta est ex uirgine nobis
 terra salutaris, quæ fontibus abluta factis
 clara tenascentis referat spiramina lucis.

SEDVLII

Lazarum ad uitá post quartū diem reuocatū.
B ethaniæ que solum repetens intrarat, ibi que
 Lazarus occidua tumulatus forte iacebat
 iam quarto sine luce die, clausus que sepulchri
 marmore, corruptum tabo exhalabat odorem.
 Flebant germanæ, flebat populatio præfens,
 flebat & omnipotens, sed corpore, non deitate,
 exanimes que artus illa pro parte dolebat,
 qua moriturus erat, lacrymis implebat amicum,
 maiestate deum. Quid credere Martha moraris?
 quid ue Maria gemis? Christum dubitatis an unū
 possit ab infernis hominem reuocare cauernis,
 qui dabit innumeras post funera surgere turmas?
 Ergo ubi clamantis Domini sonuit tuba dicens,
 Lazare perge foras, magno concussa pauore
 tartara dissiliunt, herebi patuere recessus,
 extremum letale chaos, mortis que profundæ
 lex perit, atque anima proprias repetente medullas,
 cernitur ante oculos uiuens astare cadauer
 post que sepulchralem tanquam recreatus honorē,
 ipse sibi moriens & posthumus extat & hætes.

Christum asino uestum.

V t que caduca uagi contemnens culmina secli
 monstraret se rite deum, non curribus altis,
 qui pōpæ est mortalis honor, rapidis que quadrigis
 puluereum sulcauit iter, nec terga frementis
 ardua preffit equi, phaleris qui pictus & ostro
 ore cruentatum mandenti concutit aurum.
 Sed lento potius gestamine uilis aselli
 rectori suffecit honos, leuis ungula cuius,
 ut tanto sessore decus mirabile portans,
 nobilior sub fasce foret, non illius impar,
 qui patulo Christum licet in præsepe iacentem
 agnouit tamen esse deum. Plebs omnis adorans
 insolito molles subiecit tramite uestes.
 Dicite gentiles populi, cui gloria regi
 talis in orbe fuit: cui palmis compta uel unquam

LIBER .IIII.

frondibus arboreis laudem cœlestibus hymnis
 obuia turba dedit domino? nisi cum patre Christo
 qui regit æthereum princeps in principe regnum?

C.S.P. MIRABILIVM DIVINORVM
 LIBER QVARTVS.

Christum a Patre clarificatum.

As inter uirtutis opes iam proxima
 pasca
 cœperat esse dies, domini cum gloria
 uellet
 ponere mortalem, uiuam q; resume
 re carnem,

h non aliam, sed rursus eam, quam munere plenam
 lucis ab infernis releuans ad sydera uexit,
 exclamans q; palam pater ista memet in hora
 saluifica, sed in hanc ideo ueni tamen horam,
 clarifica dixit nomen tuum, alta q; cœlo
 uox resonans uenit per nubila clarificauit,
 clarificabo iterum. Quid apertius est patre teste?
 cœlo assertore? A c nec sic cognoscere Christum
 gens uoluit iudæa deum, pars esse ferebat
 hoc tonitrum, pars angelicam crepuisse loquelam.
 O' gens cæca oculis, o' gens durissima corde
 num tonitrus potuit Christum, seu angelus ullus
 authorem generasse suum? qui nomine patris
 audito responsa daret? sed ab ore tonantis
 natum agnoscentis populus quo crederet astans,
 uox emissa suo respondit consona uerbo.

Christum lauiffe pedes discipulorum.

A nnuat tunc sacre celebrans per munera cœnæ
 pascales ex more dapes, humilem q; ministrum
 se faciens, & grata suis exempla relinquens,
 assurgit, famulis q; libens famulatur, & omnem
 linteolo accinctus tantum inclinauit honorem,

discipulis, ut sponte lauans uestigia cunctis
nec Iudam exciperet, quem proditiōnis iniquæ
nouerat authorem. Sed nil tibi gloria sæue
traditor illa dabat pedibus consistere mundis,
qui sensu pollutus eras, uelut omne sepulchrum
exteriora gerens albæ uelamina formæ,
fordibus interius, foedōq; cadauere plenum.

Panem Iudæ dedisse Christum.

Nec dominum latuere doli, scelerisq; futuri
prodidit authorem, panem cui tradidit ipse,
qui panis tradendus erat, nam corporis, atque
sanguinis ille sui, postquam duo munera sanxit,
atq; cibum, potumq; dedit, quo perpete nunquam
esurient, sitientq; animæ sine labe fideles.

Protinus in Iudam sedes ubi liuor habebat
spiritus intrauit teterrimus, armaq; sumens
in dominum seruile dedit consurgere bellum.
pactus grande nefas parua mercede, neq; illi
culpa datur pretio, sed inhærent crimina factō
tantundem sceleris terdena numismata sumens
argenti paruo cæcatus munere gessit.

Quantum cuncta simul terrarum regna, marisq;
diuitias, omnemq; uagis cum nubibus æthram
si caperet, gesturus erat. Nec enim bona mundi
sufficerent magni fuso pro sanguine Christi,
qui pater est mundi, qui fecerat hunc quodq; nasci.

Atq; utinam sterili damnatus matre nequisset
natalem sentire diem, nec luminis huius
auxisset placidas flabris uitalibus auras
æterno torpore latens, miseroq; fuisset
fors melior nescire datam, quam perdere uitam,
aut male susus humo confestim munera lucis
perderet, ut puluis quem uentus proiicit ingens
a facie terræ, rapidisq; uolatibus actus
spargitur in uacuas nebulis obscurior umbras.
Tu ne cruenta ferox, audax, infane, rebellis,
perfide, crudelis, fallax, uenalis, inique.

traditor immitis. fere proditor. impie latro
præuius horribiles comitaris signifer enses?
sacrilegamq; aciem gladii, sudibusq; minacem
cum moueas, ore ora premis? melliq; uenenum
inserir, & blanda dominum sub imagine prodis.
Quid socium simulas? & amicum fraude salutas?
Nunquam terribiles aut pax coniurat in enses,
aut truculenta pio lupus oscula porrigit agno.

Iesum traditum reddidisse aurem Malcho.

Traditus ergo uiris operator sanctus iniquis,
consuetam non liquit opem, pueroq; reuulsam
ense Petri, ne qua pius a pietate uacaret,
reddidit auriculam. Nec enim uindicta tonanti
conueniens humana fuit, qui millia patrem
angelicas sibimet legiones poscere posset
plus duodena dari, si mallet sumere pœnas
de meritis, quam sponte suas ignoscere plagas.
Tunc parci mucrone iubet, quia uenerat ipse
ponere pro cunctis animam, non tollere cuiquam.

Iesum prædixisse Petroq; se negaturus esset.

Iamq; Petro clara iandudum uoce fatenti
cum domino se uelle mori, prius aliger inquit
quam gallus cantet, hac me ter nocte negabis,
non reprobando fidem, sed prædicendo timorem.

In domum Caiphæ deductum Iesum.

Continuo ad uastas Caiphæ deducitur ædes.
Ille sacerdotum fuerat tunc deniq; princeps,
& princeps scelerum. Namq; hoc residete cathedra
pestifera falsis agitatum testibus ardet
concilium, iam iamq; uolant mendacia mille
in dominum uanis hominum conflata labellis.
Et pereunt leuitate sui, uelut ignis oberrans
arentes stipulas, uires cui summa cremandi
materies infirma rapit, uictoq; furore
labitur in ualida deformis gloria flammæ.

Iesum colaphis & palmis cæsum.

Postquam nulla dolis patuit uia, brachia tolli

armat in infontem saeuus furor. Heu mihi quantis
 impedior lacrymis rabidum memorare tumultum
 sacrilegas mouisse manus. Non deniq; passim
 uel colaphis pulsare caput, uel cadere palmis,
 aut spuere in faciem plebs execranda quieuit.
 Ille tamen patiens subiecto corpore totum
 sustinuit, nostraq; dedit sua membra saluti.
 Nanq; per hos colaphos caput est sanabile nostru.
 haec sputa per Dominum nostram lauere figuram.
 His alapis nobis libertas maxima plausit,

Petrum ter negasse Christum.

At senior, cui cuncta potens praedixerat auctor,
 quae uentura forent, quoniam transire nequiuit
 infectum, quod Christus ait, se prorsus adesse
 ipsius e fociis semel, ac bis, terq; negauit.
 Et gallus cecinit, completa est sanctio Christi.
 Et sensus rediere Petri. Memor ille malorum
 immemoris damnauit opus, gemituq; sequente
 culpa fugit. Cedunt lacrymis delicta profusis,
 et dulcem ueniam fletus generastis amari.

Iesum ductu ad Pilatu, & Iuda se suspēdiffe.

I anq; dies aderat nocturna moestior umbra
 flagitium uisura nouum, tenebrisq; remotis
 pandebat populis iudaeae crimina gentis.
 Mox igitur Dominum Pilati ad moenia duci
 nexibus astrictum Iudas ut uidit iniquus,
 dirigit, scelerisq; sui commercia reddens,
 incassum facti pretium non facta reliquit.
 Quid nam & enim prodest illic trepidare timore,
 nullus ubi timor est? aut quae confessio tetra
 lucet in inferno? cum iam dimerfa securis
 arboris infandae radicibus exitialem
 quae peperit fructum feralia germina uertat
 funditus, & dignis pereant mala robora flammis?
 Continuoq; trucis correptus mente furoris,
 se quoq; morte petit, tanquam tunc sanior esset
 cum scelus ulcisci praecurreret, ipsaq; dira

guttura uocis iter cuncti quae uendere mundi
 aua redemptorem nodatis faucibus angens
 infelicem animam laqueo suspendit ab alto.
 Lenior ira quidem tanto pro crimine culpa,
 cunctorum cui nulla foret par poena malorum.
 Exitus hic mortis tamen & sublime cadauer
 ostendit populis quanto de culmine lapsus
 pridem discipulus, qui nunc reus alta relinquens
 sydera, tartareum descendit adusque profundum.
 Tunc uir apostolicus, nunc uilis apostata factus.

Iesu obiecisse iudaeos q; regem se esse dixerit.

At dominus patiens cum praesidis ante tribunal
 staret ut ad iugulum ductus mitissimus agnus,
 nil mimica cohors infontis sanguine dignum
 repperiens, regem q; se rex dixerat esse,
 obiicit, & uerum mendax pro crimine ducit.
 Nec mirum si iura dei gens impia uitet,
 imperiumque neget, semper quae idola adamauit,
 dilexit lucos. Simili nam more furentes
 tunc coluere Baal, nunc elegere Barabbam.
 damnatoque pio, conseruatoque proteruo
 mutauit per utrunque uiam sententia iustam.
 Author mortis erat, iussus qui sumere lucem.
 Author lucis erat, iussus qui sumere mortem.
 credite iam Christum pro cunctis credite passum.
 Quid dubitatis ad huc? En sectus terga flagellis,
 subditus opprobriis, poenas amplectitur omnes,
 nec dignus sentire necem, uel latro perire.

Iesum ad poenam ductum.

Heu falx torua patrum segetem caesura nepotum.
 Heu facinus Pilate tuum quot gesseris uno
 crimina iudicio, uigili si mente notares,
 nec solas lauuisse manus, sed corpore toto
 debueras sacrum ueniae spectare lauacrum.
 Corripis infontem, sistis sub praeside regem.
 praeponis humana deo. Qua morte teneris,
 Qui dominum numerosa Cruci post uulnera figis?

Iesum ad pœnam ductum.

Cum que datus fœuis ad pœnam sanctus abiret,
militibus uilem rubri sub tegmine cocci
uestitur chlamydem, species ut cuncta cruentæ
mortis imago foret, spinis circumdedit amplum
nexa corona caput, quoniam spineta bœnignus
omnia nostrorum susceperat ille malorum.
Implet arundo manũ, sceptrum quia mobile terræ
inualidum, fragile est, uacuum, leue, mox alienos
deponens habitus, proprium suscepit amictum.
Scilicet humanæ positurus tegmina carnis
& sumpturus item, nil iam ut mutabile ferret,
post mortem propria cum maiestate resurgens
humano ponens mortalem tegmine carnem.

Fel Domino datum.

Nec sine diuino constat moderamine gestum,
quod uinum cum felle datum, tristem que saporem
fufcipiens tetigit labiis, & ab ore remouit.
Quippe necem paruo degustaturus amaram
tempore, quam reduci contemnere carne pararet.

Iesum patulo affixum ligno.

Protinus in patuli suspensus culmine ligni
relligione pia mutans discriminis iram,
pax Crucis ipse fuit, uiolenta que roboramembris
illustrans propriis pœnam uestiuit honore,
supplicium que dedit, signum magis esse salutis,
ipsa que sanctificans in se tormenta beaui
ne ue quis ignoret speciem Crucis esse colendam,
quæ dominum portauit ouans ratione potenti,
quattuor inde plagas quadrati colligit orbis.
Splendidus authoris de uertice fulget eous.
Occiduo sacre lambuntur sydere plantæ.
A reton dextra tenet, medium læua erigit axem,
cuncta que de membris uiuit natura creantis,
& cruce complexum Christus regit undiq; mūdum.

Titulus in cruce, græce, latine, & hebraice.
Scribitur & titulus hic est nam rex iudæorum

quod nihila deitate uacet. Nam cœlitus actum
hoc hebræa refert, hoc græca, latinaq; lingua.
hoc docet una fides unum ter dicere regem.
Huius in exuuiis fœrs mittitur, ut sacra uestis
intemerata manens a Christo schisma uetaret.

Duos latrones ad domini latera crucifixos.

Quin etiam in fonti latere ex utroq; cruentos
constituere uiros, meritum licet omnibus unum
non faciat similis quamuis sententia. Nanq;
inter carnifices sancto pendente latrones
par est pœna trium, sed dispar causa duorum,
hi mundo sunt quippe rei pro crimine multo,
huic reus est mundus saluatus sanguine iusto.
Suppliciiisq; tantum rerum dominator in ipsis
iura potestatis non perdidit, æquus utrunq;
iudex nanq; tuens hunc eligit, hunc reprobauit,
amborum merita præcelso ex agmine pensans.
Vnus enim quem uita ferox nec morte reliquit,
in dominum scelerata mouens conuitia dictis
mordebat propriis, & tanquam setiger hircus
ore uenenoso uitam lacerabat amœnam.
Alter adorato per uerba precantia Christo,
faucia deiectus fletebat lumina, tantum
lumina. Nam geminas arcebant uincula palmas.
Quem dominus ceu pastor ouem deserta per arua
colligit errantem, secumq; adducere gaudet
in campos Paradise tuos, ubi flore perenni
gramineus blanditur ager, nemorumq; uoluptas
irriguis nutritur aquis, interq; benigne
conspicuos pomis non deficientibus hortos,
ingemit antiquum serpens habitare colonum.
Ambo igitur uarium diuerso, calle latrones
aggressi facinus uiolentum, grande patrarunt.
Infernas adit ille fores, adit iste supernas,
ille profunda petens penetrauit claustra gehennæ,
abstulit iste suis cœlorum regna rapinis.

Solem obscuratum in plenilunio præter naturam.

Interea horrendæ subito uenere tenebræ,
& totum tenuere polum, mœstis que migrantem
exequiis texere diem, Sol nube coruscus
abscondens radios, tetro uelatus amictu
delituit, tristemque repleuit luctibus orbem.
Tota sibi oppositum fratremque Delia haberet,
cum sub erat terris, super ille in culmine cœli,
impia perpetuam timuerunt sæcula noctem.
Hunc elementa sibi meruerunt cernere uultum,
auxiliis orbata patris, lætata per ortum,
mœsta per occasum. Nam lux ut tempore fulsit
nascentis Domini, sic hoc moriente recessit.
Non absens mansura diu, sed mystica signans
per spatium secreta suum, quippe ut tribus horis
cæca tenebrosi latuerunt sidera cœli.
Sic Dominus clausi triduo tulit antra sepulchri.

Terremotum horrendum fuisse
in morte Domini.

Nec tellus sine clade fuit, quæ talia cernens
funditus intremuit, dubioque in fine supremum
expauit natura modum, ne cogeret omnem
summum apex inferna petens succumbere molem,
authoremque sequens per tartara mundus abiret.
Sed pietas immensa uagas properabat ad umbras,
perdita restituens, nec consistentia perdens.

Acetum porrectum sitienti Domino.

Nulla tamen tanti metuerunt signa pericli
qui Dominum fixere Cruci, quin insuper haustum
cum peteret sitiens uinus de plebe nefanda
pencilo infusum calamo porrexit acetum,
manzeribus populis in deteriora uolutis
conueniens liquor ille fuit. Nam dulcia uina
sicut in horrendum cum conuertuntur acetum
a mensis proiecta iacent, ita tempore prisco
gens accepta Deo, nunc est odiosa propago.

Iesum expirasse, & multa sanctorum
corpora resuscitasse.

Ergo ubi cuncta boni cōpleta est passio Christi,
ipse animam proprio dimisit corpore sanctam,
ipse iterum sumpturus eam, quia mortuus idem
idem uiuus erat, membris obeuntibus in se
non obeunte Deo, cuius uirtute retrorsum
infernæ patuere uia, ruptæque fatiscunt
diuisa compage petra rediuisa iacentum
corpora sanctorum fractis abiere sepulchris
in cineres animata suos. Subitoque fragore
illud ouans templum maioris culmina templi
procubuisse uidens, ritu plangentis alumni
sancia discisso nudauit pectora uelo,
interiora sui populis arcana futuris
iam referanda docens, quia lex uelamine Mosæ
tecta diu Christo nobis ueniente patescit.

Perfosso Christi latere sanguinem
cum unda manasse.

Dic ubi nunc tristis uictoria? dic ubi nunc sit
mors stimulis horrenda tuis? quæ semper opimis
instaurata malis, cunctas inuadere gentes
pœnali ditione soles. En pessima non tu
peruenis ad Christum, sed Christus peruenit ad te,
cui licuit sine morte mori, qui que omnia gignēs
omnia constituens, te non formauit ut esses.
Semine uipereo, culpa genitrice creatis,
et uenia regnante peris. Iam spiritus artus
liquerat ad tempus, patulo iam frigida ligno
uiscera pendebant, & adhuc furor arma ministrans
cuspede perfossum uiolat latus, eque patenti
uulnere purpureus cruor & simul unda cucurrit.
Hæc sunt quippe sacræ pro religionis honore
corpus, sanguis, aqua, tria uitæ munera nostræ.
Fonte renascentes, membris & sanguine Christi
uescimur, atque ideo templum deitatis habemur.
Quod seruare, Deus nos annuat immaculatum,

& faciat tenues tanto manfore capaces.

Corpus domini conditum sepulchro.
Ergo ubi depositi thesaurum corporis amplum
 nobilis accepit domino locus ille iacente,
 nobilior surgente, tamen generatio fallax
 augebat sub corde nefas, quod nocte silenti
 discipuli Christum raperent, & abisse referrent
 ter redeunte die, sicut prædixerat ipse.
 Quo stimulante metu uigilum munimina poscunt
 plura dari, sæua que locum obsidione teneri.
 Si non dum post uincla crucis, post uulnera ferri,
 post obitum mortis numerosa cæde cruentum
 carnifices implestis opus, nec creditis illum
 Qui toties imis animas produxit ab umbris,
 posse suam reuocare magis, peioribus aptos
 consiliis armate dolos. Signate sepulchrum,
 ponite custodes. monumento aduoluite saxum.
 Quis poterit fernare deum? cui cardine rerum
 cuncta patent, undis habitat, per tartara regnat,
 & cæli de nube tonat: quid sæue tumultus
 excubiis deperdis opus? quid niteris illam
 explorare fidem, cui non uis credulus esse?

Christum die tertia resurrexisse à mortuis.
Cæperat in terra post tristia sabbata felix
 irradiare dies, culmen qui nominis alti
 à domino dominante trahit, primus que uidere
 promeruit nasci mundum, atque resurgere Christū.
 Septima nam genesis cum dicit sabbata claret
 hunc orbis caput esse diem, quem gloria regis
 nunc etiam proprii donans fulgore trophæi
 primatum retinere dedit, hoc luminis ortu
 uirgo patens, alia que simul cum munere matres
 messis aromaticæ notum uenere gementes
 ad tumulum, uacuum que uidet iam corpore factum,
 sed plenum uirtute locum. Nam missus ab astris
 angelus amoti residebat uertice saxi,
 flâmeus aspectu, niueo præclarus amictu,
 qui

qui gemina specie terrorem & gaudia portans,
 cuncta que dispensans, custodibus igne minace
 uenerat in formam Christum quærentibus albam.
 Illæ igitur dominum calcata uiuere morte
 angelica didicere fide, perterritus autem
 miles in ancipiti retinet discrimine uitam
 deserta statione fugax, testis que timoris
 uera refert gratis, postquam data munera fallit,
 discipulum que globū placidi sub tempore somni
 clam sibi nocturna Christum abstraxisse rapina
 compositus simulator ait. Fare improbe custos,
 responde scelerata cohors, si Christus (ut audes
 dicere) concluso furtim productus ab antro
 sopitos latuit, cuius iacet intus amictus,
 cuius ad exuias sedet angelus? an ne beati
 corporis ablato uelocius esse putauit
 soluere contactum, quam deuectare ligatum?
 Cum mora sit furtis contraria? Cautius ergo
 cum domino potuere magis sua lintea tolli.
 Mentita est uox uana sibi. tamen ista figuram
 res habet egregiam. Iudæis constat ademptum,
 quem nos deuoto portamus pectore Christum.

Iudæam miseram fore que Christum occiderit.

Plange sacerdotes perituros, plange ministros,
 & populum iudæa tuum pro talibus ausis,
 non tuba non unctus, non iam tua uictima grata est.
 Quæ nam bella tibi clanget tuba rege perempto?
 quis tuus unctus erit, quæ uerum occideris unctum?
 uictima quæ dabitur, cum uictima pastor habetur?
 Discadat synagoga suo fuscata colore
 Ecclesiam Christus pulchro sibi iunxit amore,
 hæc est conspicuo radians in honore Mariæ,
 quæ cum clarifico semper sit nomine mater.
 Semper uirgo manet, huius se uisibus astans
 Luce palam dominus prius obtulit, ut bona mater
 grandia diuulgans miracula, quæ fuit olim
 aduenientis iter, hæc sit redeuntis, & index.

Christū discipulis agnitū in fractione panis.
Mox aliis conuiuia potens in fragmine panis
agnitus, enituit, quia uerus panis apertis
semper adest oculis, fidei quos gratia claros
efficit, ut dominum uiuentem cernere possint.

Sæpe Christum apparuisse discipulis.
Sæpe dehinc proprios diuersi temporis hora
discipulos manifestus adit, uescentibus illis
extemplo nunc ora ferens, nunc piscis abusti,
atque faui mandens epulas, quo rite doceret
corporeas res esse dapes, sese que uideri
in membris quibus ante fuit, formidine rursus
plebis apostaticæ, dominum quæ cæca negasset.

Christum ostendisse discipulis plagas suas.
Cum foribus clausis resideret turba fidelis
pace salutantis sese intulit, atque foratas
expediens palmas, nudat latus. A se ibi Thomas,
cui didymus cognomen erat, cum fratribus una
non fuerat, dubioque fidem sub corde gerebat.
Donec rursus eo pariter residente ueniret,
qui nunquam subtractus erat, tunc limine clauso
constitit in medio, non dedignatus apertum
discipulis monstrare latus, tactu que probari
uulneris, & mentem patienter ferre labantis.
agnitus hinc potius quæ sit dubitantis amicus.
quisquis enim artifices cæca sub imagine fraudes
instruit, & uarias cupit exercere figuras,
non uult agnosci, non uult sua facta requiri,
ut lateant sub nube doli, nebula que recludens
omnia, sollicitos odit simulator amicos.

Christum piscanti Petro in dextram
retia iacere iussisse.

Gnarus item dominus Petro piscante per æquor
cum sociis captum esse nihil, dimittere lina
in dextras hortatur aquas, mox gurgite clauso
pendula fluctuagam traxerunt retia prædam.
Per typicam noscenda uiam non retia dignis

lucida sunt præcepta dei. quibus omnis in illa
dextera parte manens concluditur, ac simul uultis
fertur apostolicis domini ad uestigia Christi.
Nec pisces prunæque uacant, & panis in uno
discipulis inuenta loco. Quis nam ambiat unam
his rebus constare fidem? quippe est aqua piscis,
Christus adest panis, sanctus, quoque spiritus ignis.
Hinc & eni abluimur, hinc pascimur, ide sacramur,
tunc epulis præceptor eos inuitat edendis
alloquiis de more piis, mensam que petentes
unanimes nota domini bonitate fruuntur.
Et Christum sensere suum, modico que paratu,
postquam uicta fames & surrexere relictis
rite choris, an corde Petrus se diligit alto
explorat dominus, Petrus annuit. Ergo nitentes
pastor amans augere greges, operario in omni
parte bono commédât oues commendat & agnos,
hæc terno sermone monens, ut terna negantis
culpa recens parili numero purgata maneret.

Quid præceperit Christus apostolis cum
ultimo eis apparuit.

Inde sequenda docens, pacem omnes inquit habete.
Pacem ferte meam, pacem portate quietam.
Pacem per populos monitis dispergite sanctis,
& mundum uacuate malis, gentes que uocate
finibus e' cunctis, latus qua tenditur orbis,
iussis mando meis, omnes que in fonte lauari.

Christū coram' omnibus ascendisse in cœlū.

Hæc ubi dicta pio dominus sermone peregit,
Bethaniæ mox arua petit, coram' que beatis,
qui tantum meruere uicis spectare triumphum,
æthereas euectus abit sublimis in auras.
Ad dextrâ sedet ipse patris, mundum que gubernat
iure suo, qui cuncta tenens excelsa que & ima
tartara post cœlum penetrat, post tartara cœlum.
illi autem lati cernentes uultibus altas

Inter supernubes dominum, tractus que corufcos

SEDVLII

nestigiis calcare suis, uenerantur adorant.
 Sydereas q; uias alacri sub corde reportant,
 quas cunctos doceat testes. Nam iure fideles
 diuinæ uirtutis erant, qui plura uidentes,
 innumerabilium scripserunt pauca bonorum.
 Nam si cuncta factis uoluissent tradere chartis,
 facta Redemptoris, nec totus cingere mundus
 sufficeret, denfos per tanta uolumina libros.

Hoc opusculum nō a Sedulio auctore editum est, sed
 a Turtio Ruffo Asterio quito. V. C. excōsule ordi-
 nario, atq; patritio, q id inter scripta Sedulii iuenit.

Antemus socii domino cātemus honores.
 Dulcis amor Christo personet ore pio.
 Primus ad ima ruit magna de luce su pbus.
 Sic homo cum tumuit primus ad ima ruit.
 Vnius ob meritum cuncti periere minores.
 Saluantur cuncti unius ob meritum.
 Sola fuit mulier, paruit qua ianua leto.
 Ex qua uita redit, sola fuit mulier.
 Frater iniquus erat, iustum qui perculit olim.
 Damnator Christi frater iniquus erat.
 Transitus ille monet, quid prima amisit origo.
 Quid uentura paret, transitus ille monet.
 Arca leuatur aquis, homines ne perderet æquor.
 Ne pereant homines arca leuatur aquis.
 Sume pater populos pro nati uulnere cunctos,
 Cum tradis Christum sume pater populos.
 Hostia summa patris tacitis signata figuris,
 quam referat Christus hostia summa patris.
 Claudicat ecce uidēs dominum dum præualet hæres.
 Aspera gens Christum claudicat ecce uidens.
 Reppulit ille famem frater, quem uendit auro.
 Venditus ab Iuda reppulit ille famem.
 Perfide corde peris dum uastant omnia plagæ,
 Dum cessant plagæ perfide corde peris.

ELEGIA.

Agnus ab hoste facer conduxit sanguine patres.
 Sanguine nos reuocat agnus ab hoste facer.
 Obruit unda nefas populo gradiente per æquor.
 Nunc mundi populis, obruit unda nefas.
 Murmurat impietas manna ueniente resecta.
 Panis adest Christus murmurat impietas.
 Plebs sibi dura caput terræ cultoris adoptat.
 Abstulit heu Christum plebs sibi dura caput.
 Lex dedit indicium ueteris de crimine poenæ,
 Quod q; salus ueniat, lex dedit indicium.
 En lapis irriguus faciare incredule fonte.
 Qui Christum reprobas en lapis irriguus.
 Carpitur igne sacro munus uotum q; priorum.
 Seditiosa tribus carpitur igne sacro.
 Regna beata patris legis non contigit hæres,
 Christus dispensat regna beata patris.
 Destruit arca dei muros dum circuit hostem.
 Sicut hostem mundi destruit arca dei.
 Area uellus habet madido sed uellere sicca est.
 Siccum tota madens area uellus habet.
 Vincis honore dei promisso munere gentes,
 Effectum natæ uincis honore dei.
 Tu decus omne tuis, qui sternis cæde Goliam,
 Qui uincis mundum tu decus omne tuis.
 Maxima dona dei cuncti cecinere propheta,
 Impleuit Christus maxima dona dei.
 Pondera dura tulit mandatum legis, & iram,
 Gratia mandati pondera dura tulit.
 Virgo Maria nitet nullo temerata pudore.
 post partum pueri uirgo Maria nitet.
 Filius hic hominis fit maxima quæstio mundi.
 Nobiscum deus est filius hic hominis.
 Gaudia magna dei mundus percepit & ambit.
 Respuit heu mundus gaudia magna dei.
 Signa mouent populos, cernunt magnalia cæci.
 Nulla tamen duos signa mouent populos.
 Aspera mors populis ligno deducta cucurrit

SEDVLII

Aufertur ligno aspera mors populis.
 Ipse tulit dominus pro pœnis munera seruis.
 Pro seruis pœnas ipse tulit dominus.
 Vita beata necem miseris auertere uenit.
 Depulit a' miseris uita beata necem.
 Lumen adesse dei pensit tartarus ingens.
 Nec cernunt homines lumen adesse dei.
 Mors fera per hominem miserū sibi subdidit orbem.
 Subdita congemuit mors fera per hominem.
 Suscitatur ecce genus morti pater ille prophanus.
 Ad uitam Christus suscitatur ecce genus
 Hic populus dominum dura ceruice negauit,
 Suscepit primus hic populus dominum.
 Sanguine læta redit fuso gens impia Christi.
 Gustato Christi sanguine læta redit.
 Crimina cuncta suis terrenis contulit auctor.
 Dissoluit Christus crimina cuncta suis.
 Libera corda sibi facinus deuinxerat olim,
 Nunc reficit Christus libera corda sibi.
 Fortia uincla dedit peccati sæua potestas,
 dulcis amor Christi fortia uincla dedit.
 Iam super astra sedet, cuncti exultate fideles.
 Perfide quid sæuis? iam super astra sedet.
 Mortuus ille tonat, cœlum terramq; subegit.
 Quid faciant hostes? mortuus ille tonat.
 Pellitur umbra die Christi ueniente figura
 Christus adit gentes pellitur umbra die.
 Te properare docent & signa & secula prima.
 Hos sacra quæ gerimus te properare docent.
 Unicus adueniens firmavit uota priorum.
 Vota dedit nobis unicus adueniens.
 Passio Christe tua compleuit munera legis
 Munera nostra replet. Passio Christe tua.
 Hic homo qui deus est spes est antiqua priorum.
 Spes cum sine piis hic homo qui deus est.
 Munus erit fidei toto credentibus æuo,
 Qui dedit, ut credant munus erit fidei.

ELEGIA.

Te ueniente deus mundanus cœcidit error,
 concidit hic mundus te ueniente deus.
 Gratia plena dei est, quæ totis gentibus extat.
 Abscedant sectæ, gratia plena dei est.
 Sola columba redit, quæ totum circuit orbem.
 Discedant corui, sola columba redit.
 Adueniet dominus dare digna piis, mala prauis.
 Credite iam miseri adueniet dominus.
 Visio Christe tui tormentum & pœna malorum est,
 Gloria cuncta bonis uisio Christe tui.
 Gloria magna patri semper tibi gloria nate.
 Spiritui & nato gloria magna patri.

Sedulii epigramma.

Hæc tua perpetuæ quæ scripsi dogmata uitæ.
 Corde rogo facias Christe manere meo.
 Ut tibi quæ placeant tete fauente requirens,
 Gaudia cœlorum te duce Christe metam.

C. Sedulii presbyteri hymnus de Christo succincte
 ab Incarnatione usque ad Ascensionem.

A folis ortus cardine	intacta nesciens uirum
ad usque terræ limitem	uerbo concepit filium.
Christū canamus principē	Enixa est puerpera,
natum Maria Virgine.	quæ Gabriel prædixerat.
Beatus auctor seculi	quem matris aluo gesties
seruile corpus induit,	clausus Ioānes fenerat.
ut carne carnē liberans	Fœno iacere pertulit.
ne perderet quos cœdidit.	præsepe non abhorruit.
Castæ parentis uiscera	paruō que lacte pastus est,
cœlestis intrat gratia.	per quem nec ales esurit.
uenter puellæ baiulat	Gaudet chorus cœlestiū,
secreta, quæ nō nouerat.	& angeli canunt deo.
Domus pudici pectoris	palam que fit pastoribus
tēplum repente fit dei.	pastor creator omnium.

Hostis Herodes impie,
 Christū uenire qd times,
 non eripit mortalia,
 qui regna dat cœlestia.
 Ibant magi quam uiderāt
 stellam sequentes præuiā,
 lumen requirunt lumine.
 deum fatentur munere.
 Katerua matrū perfonat.
 conlisa deflens pignora.
 quog̃ tyrannus millia
 Christo sacrauit uictimā
 Lauacra puri gurgitis
 cœlestis agnus attigit.
 peccata quæ non detulit
 nos abluendo sustulit.
 Miraculis dedit fidem
 habere se deum patrem,
 infirma sanans corpora
 resuscitans cadauera.
 Nouum genus potentiaꝝ,
 aquæ rubescunt hydriæ.
 uinum que iussa fundere,
 mutauit unda originem.
 Orat salutem seruulo
 flexus genu Centurio.
 credentis ardor plurimus
 extinxit ignes februm.
 Petrus per undas ambulat
 Christi leuatus dextera.
 natura quam negauerat
 fides parauit semitam.

Finit Hymnus Sedulii presbyteri de Christi laudibus,
 in quo uersiculorum principia gr̃a-
 diusculis notata literis conti-
 nēt omnes literas Alpha
 beti, ab. A. usq; ad. Z.

Qui meriti florem maturis sensibus ortum.
 Nominis ore tui iam Floriane tenes,
 Nam primæuus adhuc senibus documēta dedisti,
 E' quibus in cœlum uita pararet iter,
 Ad carmen concurre meum, pedibusq; labanti
 Porrige de placido sæpe fauore manum.
 Ieiuno sermone quidem, sed pingui gesta
 Scripsimus, ac pelagi pondere gutta fluit.
 Inter grandiloquos per mille uolumina libros
 Maxima cum teneas, & breuora lege.
 Naturæq; modo, quam rerum condidit author,
 Concordent studiis celsa uel ima tuis.
 Quæ genuit tigres, quæ nutrit terra leones,
 Formicis, apibus præbuit ipsa sinum.
 Et si respicias dispenset ut omnia rector,
 Ingenium mites, nim meruere truces.
 Ipsa q; continuum uirtus infracta laborem
 Deserit, & uarias quærit habere uices.
 Loricam solitus membris imponere miles,
 Gymnasia gaudet nudus adire locum.
 Et qui ferratas acies, atq; agmina uincunt,
 Imbelles feriunt per sua tela feras.
 Ergo gradum retinens, & prisca uolumina linquens
 Cede dies operi, quod pia causa iuuat.

ARATOR SVBDIACONVS
VIGILIO PONTI
FICI.S.

Mœnibus undosis bellorum incendia cernens
Pars ego tunc populi tela pauentis eram.
Publica libertas Vigili sanctissime Papa
A duenis incluso soluere uincla gregi.
De gladiis rapiuntur oves pastore ministro,
In q; humeris ferimur te reuocante piis.
Corporeum fatis est sic euasisse periculum,
At mihi plus animæ nascitur inde salus.
Ecclesiam subeo dimissa naufragus aula.
Perfida mundani defero uela freti.
Transferor ad niueas Petri sine turbine caulas,
Et fruor optati iam statione soli.
Littoris ille sinus ad carbasa nostra parauit,
Fluctibus in medijs cui uia sicca fuit.
Esse reus potero grates si reddere cessem,
Vnius officio displicuere nouem.
Sensibus ardor inest horum celebrare labores,
Quorum uoce fides obtinet orbis iter.
Versibus ipse canam, quos Lucas rettulit actus,
Historiam q; sequens carmina uera loquar.
Alternis referabo modis quod littera pandit,
Et res si qua mihi mystica corde datur.
Metrica uis sacris non est incognita libris,
Nam psalmos lyrici composuere pedes.
Exametris constare sonis in origine linguæ
Cantica Ieremiæ, Iob quoque dicta ferunt.
Hoc tibi magne pater cum defero munus amoris,
Respice quod meritis debita soluo tuis.
Te duce tyro legor, te dogmata disco magistro,
Si quid ab ore placet, laus monitoris erit.

ARATORIS SVBDIACONI ROMA
NAE ECCLESIAE, CARDINALIS
APOSTOLICAE HISTORIAE,
LIBER PRIMVS.

u T sceleris iudæa sui polluta cruore
Ausa nefas cõpleuit opus, reruq; creator,
Hoc quod ab humanis sumpsit sine femi-
ne membris,
Humana pro stirpe dedit, dignatus ut ima
Tangeret inferni, non relinquens ardua cœli,
Solut ab æterna damnatas nocte tenebras
Ad manes ingressa dies, fugitiua relinquunt
Astra polum comitata deum Cruce territa Christi.
Vult pariter natura pati, morti'sq; potestas
Se uincente perit, quæ pondere mersa triumph
Plus rapiens, nil iuris habet, diuinâ q; uirtus
Rursus membra ligans, animata cadauera mouit.
Ad uitam monumenta patent, cineres q; piorum
Natalem post busta nouant, lux tertia surgit
Maieestas cum carne redit, speciem q; coruscant
Vmbrarum de sede refert, ut ab exule limo
Inter clausa diu, patriæ repetatur origo.
Omnipotens parat ipse uias, & corpora secum
Post tumulos regnare iubet, moriente ueneni
Semine florifero sua germina reddidit horto.
C hristu postq; tertia die surrexit a mortuis quadragin-
ta diebus fuisse cū discipulis suis māducantē cū eis,
& cætera signa facientē, qbus uerū corpus, & idē q;
antequā crucifigeretur, erat, manifeste cognosceref,
aciussisse apostolis, ut usq; ad fines terræ euāgelium
prædicarēt. illis deinde uidētibus & multū admiran-
tibus e' mōte Oliueto ascēdisse in cœlū. Postea disci-
pulos oēs admonitione angelica Hierosolymā
rediisse ubi Maria Virgo, Dei mater erat.
I an'q; quater denis dominus manifesta diebus,

ARATORIS

Contulerat per signa fidem cementibus illis,
 Vsq; sub extremum diffuso in limite mundum,
 Quos testes iubet esse suos miracula rerum
 Non poterant cœlare deum. Documēta resurgētis
 Quæ sic certa daret quam mandere: corpora uitam
 Huius humana probant. cœlum petiturus, oliuæ
 Progreditur lustrare nemus, quia germine sacro
 Luminis & pacis locus est uult inde reuerti
 Vnde creaturam signata fronte micantem
 Diuinus commendat odor, cum desuper unctos
 Abliuit interius Christi de nomine chrisma
 Tollitur astrigerum rediturus uictor in axem.
 Et secum quod sumpsit habet. noua pompa triūphi.
 A ruæ deus petiit, homo sidera, quis datur illi
 Aetherea de parte fragor: quantumq; resultant
 Cœlestes in laude chori: cum rector olympi
 Euehit excelsis quicquid suscepit ab imis?
 Ingrediensq; polum carnis comitante trophæo,
 Exuuias atris raptas de fauce profundi
 Lucis in arte locat, terrenosq; erigit artus,
 Qua pietate capit. propter quem uenerat, iuit.
 Discipulos stupor altus agit, quibus ore corusco
 Perspicui dixere uiri. quæ cognita nobis
 Et miranda sonant. nunc iam speculemur ouantes,
 Imperiiq; modum per subdita iura probemus.
 Virgine matre fatus calcata morte resurgens
 Cœli sceptrâ petens, his nunciat acta ministris.
 Nec cessant elementa suo seruire tonanti,
 Stella comes progressa magos, uenientis honori
 Militat, obsequio nubes famulatur euntis.
 Angelicis igitur postquam est affatibus usa,
 Liquit oliuiferi ueneranda cacumina montis
 Ad messem prælecta manus, qui calle citato
 Mœnia nota petunt, quo per sua sabbata mille
 Passibus ire licet, qua tunc statione sedebat
 Porta Maria dei, genitrix intacta creantis,
 A nato formata suo, mala criminis Euæ

LIBER .I.

Virgo secunda fugat. nulla est iniuria sexus.
 Restituit quod prima tulit. non uoce querelas
 Excitet, aut gemitu mœrentia corda fatiget
 Antiqua pro lege dolor, scelera ipsa, nefas que
 Hac potius mercede placent. mundoque redempto
 Sors melior de clade uenit. persona ruinam
 Non natura dedit. tunc scœmina sceta periculum
 Nunc tumuit paritura deum, mortalia gignens
 Et diuina ferens, per quam mediator in orbem
 Prodiit & ueram portauit ad æthera carnem.

Iudam desperatum suspendio uitam finisse & corpus
 eius non sepultum, sed ex patibulo frustatim cecidisse.
 Agrum que triginta eis denariis, quibus Dominus
 uenditus est, quod ager sanguinis esset, emptum, atque
 ad sepelienda aduenarum cadauera destinatum. Et
 Petrum de eligendo in locum proditoris Iudæ alium
 discipulum inter discipulos cõtionatum esse, quod præ
 dictum esset a Propheta, ut alius eligeretur. constitu
 tos igitur duos, Ioseph cognomēto Iustū, & Ma
 thiã Dei paruū. & paruū iusto prælatum.

Primus apostolico parua de puppe uocatus
 Agmine Petrus erat, quo piscatore solebat
 Squamea turba capi, subito de littore uisus,
 Dum trahit, ipse trahi meruit. piscatio Christi
 Discipulum dignata rapit, qui retia laxet
 Humanum captura genus, quæ gesserat hamum
 Ad clauē est translata manus, qui que æquoris imi
 Ardebat madidas ad littora uertere prædas,
 Et spoliis implere ratem, melioribus undis
 Nunc alia de parte leuat, nec deserit artem
 Per latices sua lucra sequens, cui tradidit agnus
 Quas passus saluauit oues, totumque per orbem
 Hoc auget pastore gregem. quo munere summus
 Surgit. & insinuans diuina negotia coram
 Sic uenerandus ait, nostis quia proditor amens

ARATORIS

Mercedem sceleris soluit sibi. tædîa noxæ
 Horruit ipse suæ stringens in gutture uocem
 Exemplo cessante ream, qui parte necari
 Promeruit, qua culpa fuit. crimen' que retractans
 Indicio tali permisit membra furori
 Aeris in medio, communi ut poneret hosti
 Debita pœna locum, cœlum terram' que perofus
 Inter utrunque perit, nullis condenda sepulchris
 Viscera rupta cadunt, tenues' que elapsus in auras
 Fugit ab orbe cinis. non hæc uacat ultio Iudæ,
 Quæ suprema negat, uindicta' que mercis iniquæ
 Sic placitura uenit, nam cum modo rura parasset
 funeris ex pretio cum nomine sanguinis emptus
 Cespes, in externas componens busta fauillas
 De tumulis fœcundet humum, caret impius agri
 Fertilitate sui, solus' que excluditur aruis
 Quæ monumenta ferunt, cuius tuba sæua cruentū
 Est exorsa nefas, qui signifer oscula figens
 Pacis ab indicio bellum lupus intulit agno.
 Nunc opus est uotis, q̄ uerba prophetica clamant
 Quem liceat supplere uices, tunc summa precantes
 Constituere duos, Ioseph cognomine Iustum,
 Matthiam' que dei paruum. q̄ nomen ut aiunt
 Hebræo sermone sonat. humilem' que uocando
 Comprobat. o' quantum distant humana supernis
 Iudiciis, parui merito transcenditur ille
 Laude hominum, qui iustus erat. duodena refulgēt
 Signa chori, terris' que iubar iaculatur olympi.
 Hæc quoque lux operis quid præferat edere p̄gam.
 Quattuor est laterum discretus partibus orbis
 Trina fides uocat hunc, quo nomine fonte lauatur
 Quattuor ergo simul repetētes ter, cōputat omnem
 Quam duodenarius circumtulit' ordo figuram.
 Discipulis' que piis, quibus hoc baptisma iubetur,
 Mystica causa dedit numerum recreare priorem.

LIBER .I.

Spiritus sanctum e cœlo delapsum, domum, in qua
 erant apostoli, repleuisse, mox' que eos uariis. τὰ τοῦ
 θεοῦ μεγάλα elocutos linguis, ac miratos ad-
 uenas cum suas ipsorum inguas eos
 loqui audirent.

Spiritus ætherea descendens sanctus ab aula
 Irradiat fulgore locum. quo stemma beatum
 Ecclesiæ nascentis erat, quibus igne magistro
 Imbuit ora calor, dictis q̄ fluentibus exit
 Linguarum populosa seges. non littera gessit
 Officium, non ingenii stillauit ab ore
 Vena, nec egregias signauit cera loquelas,
 Sola fuit doctrina fides opulenta' q̄ uerbi
 Materies cœlesti datum. noua uocis origo
 Quæ numerosa uenit, toto' q̄ ex orbe disertis
 Sufficit una loqui. dudum uetus æquoris arca
 Cum superasset aquas, turrim uoluere maligni
 In cœlum proferre suam, quibus impia corda
 Sermonum secuere modos, fociis' q̄ superbis
 Affectus cum uoce perit. confusio linguæ
 Consimili tunc gente fuit, nunc pluribus una est,
 Ecclesiæ quoniam uenientis imagine gaudet
 Concordes habitura sonos, & pace modestis
 Fit fœcunda redux, humilis' q̄ recolligit ordo,
 Quod tumidi sparsere uiri. Res maxima cogit
 Non reticere diu, quid sit q̄ spiritus almus
 His datur in flamma, Iordanis ab amne columba.
 Quod tunc rite canam, promissa' q̄ debita soluam
 Si sua dona ferat. duo sunt hæc signa figuræ
 Ut sit simplicitas. quam congrua diligit ales,
 Quæ nec tarda gerat sine dogmatis igne tepores,
 Sit pariter succensa fides. ibi destinat undis
 Vnanimis. hic ore iubet flagrare docentes.
 Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor.
 Hos etiam musto typica ratione moueri,
 Error uerus ait. quos ebria fonte recenti

ARATORIS

Compleuit doctrina poli, noua uasa liquorem
 Suscepere nouum, nec corrumpuntur acerbo,
 Quo ueteres maduere lacus de uite bibentes
 Quæ Christo cultore dedit conuiuia uerbis.
 Vnde rubent quas uertit aquæ, tenuemq; sapore
 Legis in ecclesiæ fecit feruescere libris.
 Tertia sydereis inclaruit hora loquelis.
 Hunc numerum deus unus habet, substãtia simplex
 Personis distincta tribus, quam plurima nobis
 Instrumenta patent simul hoc & tempora mōstrāt.

Petrum Apostolum Christi incarnationem & passio-
 nem, & resurrectionem prædicasse, utq; a praua iu-
 dæorum gente discederetur, & ad Christum
 iretur, admonuisse, atq; tria millia ho-
 minum eo die baptizata.

Primus at ille Petrus, cui seruit in æquore gressus
 Retia iam cupiens hominum uibrare saluti,
 Ut piscator ouans leuet has de fonte cateruas,
 Rettulit æthereos populo mirante triumphos.
 Venit ad occiduas carnaliter editus oras
 Humana sub lege deus, qui temporis expers
 Principium de matre tulit, nec uile putauit
 Maiestate potens, terreni sumere formam
 Corporis, atq; opifex hominum pars esse, suoq;
 Nos pretio reuocare sibi, post dona salutis,
 Postq; tot ereptos pulsus langoribus ægros,
 Cum defleta etiam, perfunctãq; corpora luci
 Redderet, & superas iterum concederet auras,
 Se quoq; permittens susus genitricis ab aluo
 Carnis iura pati, uitam ne perderet orbis
 Maluit ipse mori, sed quod de uirgine facta
 Nascitur illud obit, ligno suspenditur insons.
 Fit ligni uacuatur onus, sic uulnus iniqui
 Et medicina dei, pauidis respanduit umbris
 Pallida regna petens, propria quem luce coruscum
 Non potuit fuscare chaos, fugere dolores

LIBER .I.

Inferus tunc esse timet, nullumq; coercens
 In se pœna redit, noua tortor ad ocia languet.
 Tartara mœsta gemūt, quia uincula cūcta quiescūt.
 Mors ibi quid faceret? quo uitæ portitor ibat?
 Hūc deus omnipotēs, cui nunquã terminus instat,
 Post sacra busta leuat radiantem in corpore Iesum
 Vidimus, & propriis reducem conspeximus astris.
 Sed fugite o' miseri funesta piacula gentis,
 Cui ueniente deo ueteres auertere noxas
 Addita sacrilegæ creuerunt uulnera culpæ.
 Curnatos iudæa tuos per uota cruoris,
 Cur paricida trahis? quid Christi sanguine fuso
 Hos tecum dånata premis? nec dumq; creatos
 Festinas proferre reos? homicidaq; lingua
 Naturæ percussit iter, cui serior ortus
 Quam facinus discrimē habet, scelorumq; propago
 De natale perit, quæ faucia uoce parentum
 In lucem punita uenit, si soluere cura est
 Fœcundi crementa mali felicibus undis
 Extinctum reparate genus, spes una remittit
 Debita suplicii, post crimina uelle renasci.
 Multiplicat iam pastor oues, tria millia uulgi
 Non minus illa dies in flumine diluit agni.
 Hic primus post iussa dei baptismatis usus
 Exoritur data iura probans, nam trina potestas
 Colligit hanc prolem, numerū partita per æquum
 Perfectum est q; mille sonat, sic deniq; seclis
 Ponimus ætates cum tempora dicimus orbis.
 Res perfecta sermel ter iungitur, & facit agmen
 Mystica uis numeri, gregis est pia forma nouelli.

Omnia post spiritus, S. Aduētum apostolis fuisse cō-
 munia, bisq; spiritu sancto afflato unanimes col-
 laudasse deū, hincq; duobus præceptis ius omne cō-
 tineri, hoc ē dilige Deū præter cætera, & Pro-
 ximū tuum sicut te ipsum,

Funditur interea per cunctos gratiã sensus.

ARATORIS

Diuitiasq; metit locuples in amore uoluntas.
 Utq; pii coeant in foedera pignore certo,
 Res laxant, & corda ligant, sine limite census
 Affectu conforte licet noua iura beatis
 Munifica fluxere manu. quibus ubere læto
 Diuisa geminantur opes, & crescit in omnes,
 Quod faciunt commune sibi, totumq; capeffunt
 Quod proprium nihil esse nolūt, quo fonte cucurrit
 Hæc probitas, quæ ue illa fuit bonitatis origo,
 Hinc canere incipiam. sacris bis spiritus almus
 Discipulis concessus erat. spiratur in illos
 A Christo surgente semel, post missus ab astris
 Nescia uerba uiris sacundus detulit ignis.
 Ne quid inexpertum studio meditemur inani,
 Spiritus alme ueni. sine te non diceris unquam.
 Munera da linguæ, qui das in munere linguas.
 Hæc iterata reor. confirmant præmia iustos,
 Ut duo iussa colant tabulis conscripta duabus.
 Dilige mente deum feruenti plenus amore.
 Rursus ait carus tibi sit quoq; proximus, ut tu.
 Hoc pactum ius omne tenet, q; spiritus almus
 Bis ueniens per corda creat semel hūc dedit author
 In terris, ut ametur homo, post missus ab astris,
 Ut flagrent humana deum, dilectio prima est
 Quæ dñm uehemēter amet. cui deinde secūda est,
 Que sociat mortale genus. tamen incipit ante
 Posterior numero. sequitur comitata secundam
 Quæ prior est. sic forma docet. nisi diligis inquit
 Cernere quem potis es, fratrem, quæ cernere nō es,
 Nescis amare deum. concordia nexa calescat.
 Ergo pari uoto, dominumq; in pectore condat
 Fratris amor. geminæ sibi sit substantia causæ.

P etrum cum Ioanne ad portam nomine Speciosam
 claudum quadraginta annos natum ex utero, seden-
 tem, ac mendicātem respexisse, ac cum dixisset A rgē-
 tum & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc

LIBER .I.

tibi do, apprehensa manu uerbo eum curasse. clau-
 dum q; exilientem iuisse cum illis in tem-
 plum, atq; ad Salamonis porti-
 cum accessisse.

Claudus erat cui prima dies exordia uitæ
 Membrorum cum strage dedit langore coæuo
 Octo lustra gerens. ad quem comitante Ioanne
 Respice Petrus ait, uotum spes Insit auarum.
 Cum que negat meliora parat, quam sæpe grauatos
 Desperata iuuant, & semine nata sinistro
 Prosperitas, cœclans mœstis confinia læta
 Principiis ad uota uenit, gaudebit egenus
 Plus uacua meruisse manu, qui munera poscens
 Est datus ipse sibi. nulla hic mihi uena metalli
 Respondit, quæ fundat opes, ego ditior ægro
 Pauper ero, progressus ubi de uoce iubentis
 Exiit medicina potens, atque hospite gressu
 Cum uixere pedes, cunabula longa relinquens
 Calcauit ueteranus humum, planctis que nouellis
 Materies se prisca mouet, cui præpete cursu
 Protulit incessus quicquid non edidit ortus.
 Stat facti manifesta fides, sed & altera nobis
 Res aperit quod causa gerit. gens nomen ab illo
 Israel dicta tenet, qui bella reliquerat æger
 Conatus certare deo, tulit ipse figuram,
 Corporis ante grauem, quæ post in uulnere mentis
 Israel clodus habet, qui per sua crimina labens
 Corde magis quam carne fluit, spatiis que sub ipsis
 Quadraginta annos ægypti sine remotus
 Claudicat ægyptum cupiens, idolaq; quærens,
 Ponitur ad portam Speciosam debilis, ultra
 Non ualet ire miser, nec limina tangere portæ
 Culpa negauit iter, qui sunt qui pectore clodum
 Israel ferre solent, portæque adiungere certant,
 Quæ Speciosa suo prodit de nomine Iesum?
 Isaias Daniel, similes qui que ore prophetæ
 Obscuris manifesta canunt miracula Christi

ARATORIS

Porta ego sum uobis, qui per me intrare recusat,
 Fur erit ille nocens possunt portare prophetae
 Ad portam cernenda magis, quam uisa loquentes,
 In templum non ferre queunt. haec ianua Petro
 Credita, qui Christum confessus cognita monstrat,
 Non uentura sonat, uetus o' sine fine iacebis
 Ni Petrum iam clode roges, qui noxia pellens
 Auti uitat onus. rerum cui censuit author
 Non peram gestare sibi. pete dona salutis,
 Non fragiles fecteris opes, quas spernere debet
 Cum domino, qui diues erit post limina templi
 Porticus hunc Salamonis habet, qui iure uocatur
 Pacificus regnante fide, qui semper in orbe
 Pacificus nisi Christus erit: hic protegit omnem
 Qui Petro ductore placet, quo presule surgit.

Iudæos conatos ne coleretur Christus, cuius munere
 claudus incolumis factus est, cum iam ecclesia usque
 ad uirotum quinque millia adaucta foret,
 & negasse Petrum eius laudes
 taciturum, qui salute
 oēs donaret.

A gmine iam niueo per millia quinque uirotum
 Ecclesiae crescebat apex, arcere laborat,
 Hunc iudæa coli, cuius de munere fluxit,
 Quod uirtus operata dedit. sed linquere Christum
 Petri nescit amor. non hunc reticebimus inquit,
 Quo reneat praestante salus, qui iure creantis
 Infectum suppleuit opus, solidum'que decorem
 Pars reparat, qua iussa nouat. huic mēbra redēptor
 Fert animus patrare nefas, sanctis' que uerendis
 Sacrilegas inferre neces. o' semper iniqui.
 Dona uident, & bella mouent, sed cœpta relinquūt,
 Ne uiolent, quos turba fouet, quibus indice clodo
 Testis erat meriti cum' que hoc sua corda leuabant,
 Nam non parua dedit populo miracula gressus

LIBER .I.

Quem rudis atque senex nullis iam legibus aui
 Vernula sumpsit humi, cum quo stupet ipsa moueri
 Quæ iacuit natura diu, firmata que nuper
 Incessu proprio noua iam uestigia signat
 Quæ fuerant aliena sibi. tamen improba proles
 Sæuit adhuc, fari' que uetat quod gaudia clamant.
 Quid toties iudæa cadis: resurrectio Christi
 Ut furto caletur emis. sed inania demens
 A somno documenta petis liuore caduco
 Quæ sentis uirtute geri, ius fraude negari.
 Infernum dominus cum destructurus adiret,
 Detulit inde suam spoliato funere carnem
 Victor ab arce Crucis radiantia signa ministrat.
 Sol ruit in tenebras. tu pectore nigra rebellas.
 Arua tremunt concussa locis. tu fixior hæres
 Saxa crepant, tu dura manes. iam scissio uelli
 Quæ latuere diu nudauit mystica templi.
 Lux tua nos adiit, tecum nox sola remansit.
 Mors sine fine premit, cui nunquam uita resurgit.
 Planta uetus sociare nouis, & condere libris,
 Ne pereas uiduata cibus, sine munere quorum
 Arida ficus eris. nullo quia tempore fructum
 Ad Christi uis ferre manum, neque cernere quantum
 Floruit insertus faciens oleaster oliuas.
 Plena' que pergetes de spinis pululat uua.
 Iminet exhaustis radicibus ira securis,
 Ut succisa ruas, ni iam translata uirescas.

Discipulos audito miraculo de claudio curato a Simo-
 ne Petro, & cum cognouissent Iudæorū minas, Hy-
 mnū cōcinisse cōmemorātes Herodis, & Pilati igēs
 scelus. postea concusso loco spiritū sanctū aduenisse
 pacēq; per illos deportatā in oēs terras exisse.

Postquam mira salus de corpore nata uetusto
 Discipulis audita liquet, gentis' que superbæ
 Cognouere minas celebrant hīs uocibus hymnū.
 Tu qui cuncta deus propriis animata figuris

ARATORIS

Artifici sermone facis, qui q̄ edita cernens
 Ante uides, rerum q̄ creas per nomina formas.
 Cum fierent. uox semen erat. nec distulit ortus
 Imperium natura sequens, mox spiritus oris,
 Aethera curauit. sola nexuit. æquora fudit.
 Materiem q̄ operis sola est largita uoluntas.
 Ne deforme iugum similis portaret imago,
 Tegmine feruili. latuit regnator olympi.
 Ut sua gentiles implerent cœpta furores
 Quis dolus Herodis cum tristia bella moueret
 Infantum mandata neci. quos ubere raptos
 Vulnere suscipiunt paruis errantia membris
 Vix habitura locum. fæuo q̄ iubente tyranno
 Nasci pœna fuit, cuius tulit impetus æuum,
 Quod nesciuit agi, qui perdidit. o' noua mortis
 Conditio, solo uitam pro fine subire.
 Et cum prima dies, atq̄ ultima sit simul una,
 Posse magis quam scire mori. quis lumine sicco,
 Aut gemitu cessante queat memorare Pilati,
 Quod deflent elementa nefas. quo iudice Christus
 Subdere pro mundi uoluit sua membra periclis,
 Ut carnale malum caro solueret, & ferus hostis,
 Cuius ab ingenio fluxerunt tela ueneni,
 Perderet antiqui lacrymosa piacula belli,
 Materia superante pari. ne criminis ultra
 Per sobolem prodiret onus, damnatio iusti
 Libertas est facta reis. da semina uerbi
 Per tua dona coli, signis q̄ noualibus usa
 Colligat ista manus te fructificante maniplos.
 De quibus ipse tui componas orrea cœli,
 Triticeam q̄ fidem lolio pereunte coronas,
 Quam sancti fulsere pedes, concurrere uisa est
 Pondere terra graui. mox q̄ almus spiritus illis
 Splenduit, & linguis facundia creuit abortis.
 Audita ualere preces, humana propago,
 Materies terrena sumus. limum q̄ parentem
 Nomine prodit homo. uis flexit, & impulit arua

LIBER .I.

Vocis apostolicæ, quæ de tellure creatos
 Fecit habere fidem. sed quid magis. exilit unus,
 Concutitur que locus. cecinit scriptura decoros
 Pacem ferre pedes. Horum sub gressibus ergo
 Læta mouetur humus, quibus est sermone magistri
 Pax commissa piis, quæ deportata per illos,
 Exiit in cunctas ueloci munere terras.

Multis millibus in Christum credentum unum cor fu
 isse, & unam animam, nec dubitandum tres personas
 unum esse Deum, cum tot hominum millibus idem
 uelle, ac nolle fuisset. uendidisse que agros, & reliqua
 bona, & pretium ad pedes apostolorum cõtulisse chris
 tianos, erogandum pauperibus.

E cce tot egregiis unum cor esse cateruis
 Incipit, atque animam populus nanciscitur unam.
 Quis dubitare queat mysteria dogmatis, unū
 Personas tres esse Deum. cum millia uulgi
 Conueniant sub mente pari, numen que frequentis
 Sint animi uelut unus homo. quæ turba perennem
 Portatura Crucem, dominum que secuta fidelem
 Spreuit agros. habitura polos. hæc nempe facultas
 Fortior est de parte magis conquirere totum,
 Atque caducorum pensare manentia causis,
 Et quæstum per damna sequi. non prodige rerū
 Venditor ista facis, sed qui tua iura tenere
 Ambitiose cupis, paruoque in tempore linquis,
 Quod semper uis esse tuum, sic spargere rura,
 Nolle carere fuit. quid enim substantia prodest,
 Quæ seruata perit. quam syderis arce locatam
 Commodius qui cedit, habet. pete creditor inde
 Vsuræ maioris opem. gazas que reconde
 Quo nequeant aduersa pati. non deterit ullus
 Perpetuas ibi casus opes sine fine tenebis,
 Quod dominum debere facis. Nunc aspice partes
 Lector docte pius, & tecum mente sagaci

ARATORIS

Volue quid esse putes. rutili quia pompa metalli
 Ponitur ante pedes sacris non tradita dextris
 Destitui debere probant, quod tangere uitant
 Calcandumque docent quod subdunt gressibus aurū,
 De quo terrenæ ueniunt ad pectora curæ
 Consimili iactatur humo, quo sistat auare
 Mens tua disce loco. quæ tu custodis anhelus,
 Quod statione premis, quod cernere sapius ardes,
 Cuius in amplexus per somnia cuncta recurris,
 Horrescunt tractare pii. nec tunc quoque gestant
 Cum bona facta parant, quantum speculatur in illo
 Stare nefas, & dona gerens contemnitur autum.

Ananiam fraudasse apostolos de agrorum pretio uxore conscia, & propterea seuerè ambos pari poena punitos. Deinde auaritiã esse malorum omnium caput.

Decidit infelix Ananias uulnere culpæ,
 Fur census sub fraude sui. cadit impia coniunx
 Supplicio percussa pari, quia crimine ab uno
 Fit commune nefas quoties scelus ante peractum
 Consensum facit esse suum. Nam mentis auaræ
 Vindex illa fuit sententia. Denique quando
 Auri cessat amor, qui pectora semper adurit?
 Quo capitur mortale genus, qua pululat omne
 De radice malum cuius uiolentius ardet
 Ambitio crescente modo. stimulant que rapinis
 Addita lucra fame. sed quæ mutata uoluntas
 Falsi crimen habet cum que est iam cautio uoti
 Stare decet nec uelle prius uiolare sequenti
 Ius proprium retinere magisquam demere fas est
 Omnibus exemplum sanxit uindicta duorum
 Ne quis dona uocet, quæ sponsio debita poscit.
 Respice uera fides, ac dogmate clara beati
 Verba require Petri. quis nam te fallere suasis?
 Conclufit que probans homines haud talia fando
 Deludis mentite deo, quæ damnat iniquos,
 Aedificat

LIBER .I.

Aedificat doctrina pios. quæ spiritus almus
 Sit deus ex multis plena instructio libris est.
 Et tamen hinc capit arma fides, quo tenditis ultra,
 Quis dubitet quæ Petrus ait. qui iure uenitis
 Ad latites, hoc stante loco. satis hostibus obstat
 Ecclesiæ, quæ forma sonat diuisor amare
 Iudicium de fine time, qui criminis author,
 Erroris que tui est, fusa ruit A rrius aluo
 Infelix plus mente cadens. letum que peremptus
 Cum Iuda commune tulit. qui gutture pendens
 Visceribus uacuatus obit. nec poena sequestrat
 Quos par culpa ligat. qui maiestatis honori
 Vulnus ab ore parant. hic prodidit, ille diremit
 Sacrilega de uoce rei. deus arbiter orbis
 Personis tribus est. in quo simul una potestas
 Abstulit his species operum bonitate creatas,
 Qui fabricatoris non inspexere decorem,
 Errantes que putant, qui fecerit omnia factum.

Aegrotos omnes eo properasse, qua Petrus ibat, ut sanarentur, & umbra trãseuntis curatos.

Fama ciet populos ad mystica signa salutis
 E cunctis properare locis, & pestibus ægros
 In lectis deferre suis, quos urbis in illa
 Parte locant, qua sacra tenet uestigia Petrus.
 O mihi si curius facûdior ora moueret,
 Centenos que daret uox ferrea lingua diserta
 Hac in laude sonos, quantum speciosior esset
 Ambitus eloquii uariis aperire figuris
 Singula, nec modicis includere grandia uerbis.
 Quæ fuerit rerum facies, cum tempore paruo
 Morborum cecidere greges, & fluxit ad omnes
 Improuifa salus, quam corpore fusa sereno
 Luminis umbra creat, dubia que a morte remoti
 Erexere caput. sed non deprehendere uisu
 Authorem potuere boni, quibus ardua uirtus
 bb

ARATORIS

Occultat quam præstat opem, res que ante paratur,
 Quam spes ulla foret, furtiuâque præmia uitæ
 Dat medicina latens, & anhelî corporis æstus
 Ignaro languente rapit, quam nescit adesse,
 Qui uenisse probat, crescit que potentia facti
 Agnitione carens, cuius splendoris imago
 Omnia peruolitans, tactu que nocentia mundans
 Stat donis fugitiua oculis & munere plenos
 Linqvit ubique toros, hostes que a sensibus atros
 Proiicit, ac nebulis larualibus exiit artus,
 I citus & curas hominum de calle frequentans
 Excute Petre gradus, tecum medicina salutis
 Ambulat, adde uiam, spes est ad gaudia uelox
 In pedibus non esse moram, tua semita uita est
 Si properas iam nemo iacet, tu motibus umbræ
 Corpora cuncta leuas, atque hoc simul in scia uoti
 Sumit turba tacens, q̄ cum rogat accipit unus
 Quærite quos agitât tanti reuerentia facti
 Quid typii res ista ferat, libris que uolutis
 Noscite q̄ soli est concessa gloria Petro,
 Quæ ue sub hac specie lateant documenta uidete,
 Quæ tentabo loquens, & si datur ista facultas
 Aridus ut magnas impellat riuius undas.
 Rursus ab antiquis ueniunt miracula causis
 Firmior in cunctis capitur substantia rerum
 Corpore sensa suo, sequitur que a corpore certo
 Funditur, & solidam non terminat umbra figuram.
 Sed tamen ipsa sibi præcedere corpora signat.
 Ecclesiam terris colimus, quam prodere nulli
 Aetheream dubitasse licet, sed uerior illa est.
 Quæ super astra manens cœlestis & alta uocatur
 Hæc in transcurso dubii quæ cernitur orbis,
 Ad uitæ datur esse uiam, spatioque sub isto
 Destinât æternæ quos colligit, atque probatis.
 Hinc iter est excelsa sequi regit agmen utrunque
 Petrus, & hinc ductis sortis dat sydera turmis.
 Ut patuit per uerba Dei, quod solueris inquit

LIBER .I.

Quod q̄ ligas terris, sic uinctum siue solutum
 Aethere perdurat. cuncta hæc quam cernimus aruis
 Ergo figura foret, firma est qua nubila gestant.
 Petrus utrûq; regens, ibi corpus & hic parat umbrâ.
 Ut quos hic uitis, noxis q; resoluere ægros
 Innocui ducantur ei, quæ permanet astris
 Susceptura pias hac emundante cateruas.

Apostolos à iudæis in carcerem, ne prædicarēt, conie-
 ctos, eos deniq; noctu ab Angelo liberatos,
 & in templo mane repletos.

Interea templi zelo mordente priores
 Ecclesiam creuisse dolent, animæ q; colonos
 Ne spargant quod corde metant, in sede relegant
 Carceris, ut desint nascenti sarcula messi.
 Angelus adueniens tenebrofa uolumina noctis
 Reppulit, & subito micuerunt antra sereno.
 Erumpens q; dies alieno tempore sanctos
 Ad templum facit ire uiros, sed cardine fixo
 Irrita signato custodia permanet antro,
 Stans q; suis foribus uallante crepidine carcer
 Clausus, apostolicis uestigia pandit aperta
 Gressibus, & uigiles illudit ianua fallax.
 Onunquam neglecta fides, cui subiacet illud,
 Quod natura negat propriis quam legibus uti
 Non sinit omnipotens quoties iubet ipse uicissim
 Posse quod insolitum fieri, mirata perurget.
 Siquis ad huc fragili meditatur pectore Thomam,
 Hinc documenta petat, quia tunc penetrata recepit
 Ianua clausa deum. mirum est si corpore portam
 Sic adeat, quem uirgo parit, quem uiscera matris
 Integra concipiunt, humanam quæ rogo carnem
 Sumere causa fuit, nisi suscitetur, inde reuersus
 Exhibuit pro teste latus, nostri q; fauillas
 Corporis exemplo proprii docet esse nouandas
 Vulneribus sua mēbra pbans, modo didyme discis

ARATORIS

Quam fuerit dubitasse nefas. an fecerit auctor
 Quod nobis licuisse uides. si uolueris sensu
 Cura subit q̄ Christus ait. non indiga uocis
 Est species. cur has sancti liquere latebras,
 Dixit opima parans hos luminis esse ministros,
 Et candelabri positas uelut arce lucernas
 In tota fulgere domo. nox nulla retentat
 Quos lumen lux ipse uocat. qui dona ferentem
 Et testem meruere deum. qua lege cauernis
 Occulerit locus ille suis tot in ordine soles,
 De quibus ut tenebras pulsas erroribus orbis
 Vinceret. æternam meruit cognoscere lucem.

Septem diaconos ab apostolis electos qui mēsis po-
 pulo ministrarent ne ipsi huiuscemodi occu-
 parētur officiis quos uerbum dei
 prædicare oportebat.

Iura ministerii sacris altaribus aptis
 In septem statuere uiris. quos undiq̄ lectos
 Leuitas uocitare placet. q̄ splendida coepit
 Ecclesiæ fulgere manus. quæ pocula uitæ
 Misceat. & latices cum sanguine porrigat agni.
 Hoc numero delatus honor sublimia secum
 Sacramenta gerit. per quæ me longius ire
 Non patitur mensura uitæ. ne plura locutus.
 Inueniar dixisse minus. sit cura ministris
 Officium librare suum. quo laudis amictu
 Hunc deceat lucere chorum. quæ mysticus ordo
 Consecrat in numero. cui dant cœlestia formam.
 Promissum seruabo modum. uenerabilis orbi
 Cœtus ait. uerbi potius nos conuenit omnes
 Quam mense captare cibos. o gloria diues
 Oris apostolici. nunquam permittere plebem
 Virtutum sentire famem. dispersa talenti
 Crescere summa solet. commissa pecunia linguæ
 Displicuit cum sola fuit. locus indicat iste

LIBER .I.

Quod meliora rudi sint populo sercula mentis
 Quam fusæ per membra dapes. laute que peritum
 Nutriat ingenium uerbi pinguedo superni.
 Nam quid corporeæ profunt alimenta saginæ
 Esuriente anima? cuius ieiunia pasci
 Semper ab ore decet. mensam ut tendamus ad illā
 Vberibus uerbis. ad quam conuiuia recumbit
 Qui uestis candore nitet. ut fulcra beata
 Deserat abstractus quisquis deformis ad illam
 Eloquio sordente uenit. ferat esca salutem
 Progrediens de pane poli gula pectoris ipsum
 Ambiat. atque animi pleno gustare palato
 Interior festinet homo. ne uilior esset
 Causa relicta tamen claris tractanda ministris
 Creditur. & numerum tenuit pretiosa supernum.

Stephanum protomartyrem cum lapidibus a Iudæis
 obrueretur orasse. ut illis parceretur. Vidisse que cœ-
 los apertos. & Christum ad dexteram Dei sedē
 tem. atque Iudæos. q̄ lapidabāt ad Sauli
 pedes uestimenta sua deposuisse.

Emicat hinc Stephanus. primus q̄ in agone coronam
 Nominis hæres habet. de quo prænuntia palma.
 Vox cecinit q̄ causa dedit. fere prælia martyr
 Felices habitura neces. ubi gloria pœna est
 Et cadere est ortus. iugulis que parentibus æuum
 Nascitur. æternæ complectens munera uitæ.
 Vitæ principium fuit en sine fine beata.
 Sic meruisse mori. lapides Iudæa rebellis
 In Stephanum lymphata rapis. quæ crimine duro
 Saxea semper eris. hunc denique Christus adoptat.
 Ad quem miles ouans per uulnera sacra uocatus
 Sanguine fecit iter. cupiens que in præmia uictor
 Hac properare uia. niuei metitus honorem
 Callis. ad excelsi pergit fastigia regis.
 Et per tot lapides petraē coniugitur uni
 Quis furor iste nouus nulli feritate secundus?

ARATORIS

Parcere nolle pio, uibrantibus acta lacertis
 Saxa iacis. parat ille preces. nec respicit unde
 Grando nefanda cadat, qui tempore mortis amicae
 Pro populo peccante rogat. licet omnia tecum
 Tela feras, silices q; graues, & pondera libes,
 Quem perimis uicturus erit, qui sine colono
 Seminat exemplum, quo surgit uinea Christi
 Et calicem domini conuiuia festa coronent.
 Lumina cordis habens caelos conspexit apertos
 Ne lateat q; Christus agat, pro martyre surgit,
 Quem tunc stare uidet confessio nostra sedentem
 Cum soleat celebrare magis. caro uincta tonanti
 In Stephano fauet ipsa sibi, dux praescius armat,
 Quos ad dona uocat. ne quis hic dimicet anceps,
 Corpus in arce dei patuit pro munere testi.
 Ad Sauli posuere pedes uelamina saui
 Infernum quod hebraeus ait. iam constat utrisque
 Hinc meritum sentire suum, cum sydera martyr,
 Carnifices infirma petunt fors prima reuelat
 Exemplum que creat, q; talia bella gerenti
 Hoc de fonte fluit. sic occidentibus ut mox
 Tartara succedant, morientibus astra patefiant.

P etrum & Ioanem plurimos in Samaria baptizasse,
 iis q; affuisse spiritum sanctum. Et Simonem magu
 pecunias obtulisse Petro, ut idē & ipse facere posset,
 atque ob id a Petro acriter obiurgatum.

S aepe sibi socium Petrus facit esse Ioannem
 Ecclesiae quia uirgo placet. quo denique iuncto
 Samariae uicina petens baptismatis undis
 Ablutas signauit oues, quibus affuit almus
 Spiritus, & uarias fecit procedere linguas.
 Fonte quidem lotus, sed non in pectore mundus.
 Hic fuerat Simo ille magus, quem prodidit orbi
 Poena sequens nescisse fidem. contractibus auri
 Munera uult aequare dei, nummis que referre

LIBER .I.

Quod pretio mercator emat, quē talia Petrus
 Attentare uidens, quis nam te perditte dixit?
 Mouit ad ista furor? domini quod gratia donat
 Ut uenale putes. sensu hoc, non sumitur auro
 Nec licet, ut caelum corrupta pecunia quaerat,
 Quam terrae scrutator amat. tibi nulla profecto
 Hac superest in sorte quies, nec ad ista uenire
 Tu poteris pollute dolis, qui cordis amari
 Felle tumens aliena petis. nanq; atria mentis
 Spiritus illa subit, quae simplicitate nitescunt
 Hac de uoce sacrae lux est manifesta figura.
 Ecclesiae speciem praestabat machina quonda m
 Temporibus constructa Noe, quae sola recepit
 Omne genus, clausis q; ferens baptismatis iustar,
 Cum uaga letales pateretur turba procellas,
 Ad uitam conuertit aquas. simul ipsa columbam
 Deluit & coruum. sed non concordia mentis
 Fecit utrosq; pares, hunc guttura plena rapinae
 Subduxere uiae, cupiens q; infunere pasci
 Nil potuit uitale sequi. redit ales amica
 Frugibus, & nullis succumbit naufraga lymphis
 Nutriri de morte timens, studio q; laboris
 Dat documenta pii. quanto teneatur amore
 Plus operi deuota fides, rostri q; modesti
 Pignus oliua fuit. dilectio semper in ore
 Fructum pacis habet. uolitant in fluctibus ambo
 Ex uno sancto q; sinu. seruantis in aluo
 Purganti uallante freto, tamen exulat unus
 Et reditu cessante perit. non ergo saluti
 Sufficit unda lauans, nisi sit sine felle columba,
 Qui generatur aquis, Simo hic baptismatis undam
 Contigerat, sed coruus erat. sua lucra requirens,
 Quae nunquam meruere deum, qui limine templi
 Vendentes arcere solet. meliora sequamur.
 Petrus ad ista uocat, qui filius esse columbae
 Dicitur ore dei. merito q; hac matre creatus
 Ecclesiae sublimat opus. de munere prolis

ARATORIS

Nomen habet genitrix. quod spiritus eligit almus
A litis innocuæ dignatur imagine cerni.

Philippum ab Angelo admonitum, ut Eunucho regi
næ æthiopum Thesaurario obuiam proficisceretur,
ut eum baptizaret, & Eunuchum in flumi
ne baptizatum,

Angelus alloquitur plenum uirtute Philippum
Australem celerare uiam qua spado iugatis
Ethiopum pergebat equis. qui fidus in aula
Reginæ seruabat opes. uolat axe citato
Gaudia fixa petens. curru'q; merebitur ipso
Errorum iactare rotas. o' quanta bonorum
Semina percipies. qui tam pretiosa lauacri
Sumere dona uenis. sterili'q; in corpore condis,
Quod fructum meliore metas. impone Philippum
Lapadis os quod hebræus ait, qui mentis honorem
Nomine teste probat. iuuat hunc audire magistrum
Discipuli qui iura docet. dabit ipse prophetæ
De quo uerba sonant, qui'q; omnia fecerit olim
Qua fuerit nunc parte satus. si credulus audis,
Et tibi nascetur. tu'q; inde renasceris illi.
Conspicis properatur aquis ardescere cœpit
Eunuchi sæcunda fides, qui gurgite merfus
Deposuit serpentis onus. plastro'q; cucurrit
Helix meditatus iter. non parua figuræ
Causa sub obscuræ regionis imagine lucet,
Comprobat Heptaticus tædarum fœdere Mosen
Aethiopem sociasse sibi. quem dogmata produnt
Postea cum domino uicinius ore locutum,
Quid mirum si legis amor, tunc crescere cœpit
Ecclesiæ coniuncta fuit, quod sponsa perennis
Hac ueniat de gente magis. nec cantica cælant
Quæ fuscâ pulcrâ'q; uocat. hæc pergit ab austro
Ethiopum qui torret humum Salamonis in ore
Pacificum laudare suum, quo nomine dudum

LIBER .I.

Signatum est q; Christus habet. iam debita mûdo
Custodem præmittit opum. quo pignore gazas
Incipiat proferre suas. Thesaurus in illa
Quis potior quam fontis honor? quod ditius aurû
Quam locuples sub corde fides? quam deniq; recte
Præuius huic spado est, quo procedente libido
Pellitur, & capiunt cœlestia regna pudici.

Saulum cum se in Damascû conferret, ut Christianos
persequeretur, obcæcatû a Domino, ac triduo post
ab Anania iussu Domini baptizatum, & oculo-
rum, & mentis donatum lumine, postea
in sporta inclusum euasisse inli
dias iudæorum.

Saulus acerba fremens committere bella Damasci
Iudaica feritate parat. sed amabitur agnus
Quo properat sæuire lupus, fors læta ruinæ est
In qua culpa cadit. didicit de corpore lapsio
In mentis iam stare gradu. cum lumina claudit,
Pectora tunc aperit. celi'q; agnoscitur author
Discedente die. quantum meruere tenebræ.
Post oculos maiora uidet. mirabile seclis
Exemplum dedit alma fides. Anania furorem
Excutit o' noua palma, lupum domat ille rapacem
Hebræus quem dixit ouem. clamabitur orbi,
Hoc præcone deus, legis'q; exutus ab umbra
Sub qua cæcus erat. terras lucebit in omnes
Perpetuo de sole calens. ne desine Saule
Hunc celebrare diem multorum lumine plena
Nox datur ista tibi. tu'q; hic tua nubila portas
Ut mundi purgare queas, nunc plena figuris,
Interius documenta sequar. tectum'q; latebris
Aggrediar proferre iubar, q; tempora Saulus
In tenebris triduana gerit. facit esse fidelem
Exempli mensura sui. tandem'q; coactum
Pœna magistra docet. dominum ne respuat ultra.
Post triduum superasse chaos. cum cœperit ipse

ARATORIS

Sic uifus reparare fuos. quod ab orbibus attris
 Et squamæ cecidere graues. natura quod anguis
 Ferre solet. ratione uiget. iudæa uenenum
 Semper ab ore uomit crudelior aspide furda,
 Perfidia coluber synagogæ sibilat antro,
 Discipulis Saluator ait, calcabitis anguem,
 Purior obsequiis ut sit cœlestibus actus
 Vipereum iacit ante nefas. & prælia doctor
 Mox meliora gerit. qui cum superasset iniquas
 Infidias, meruit clausis euadere sportis.
 Sporta solet texti iuncis palmis' q; uicissim
 Tegmina dat Saulo retinens in ore figuram
 Ecclesiæ. nam iuncus aquis, & palma coronis
 Semper inest. iuuat ecclesiam baptismatis unda
 Martyrii' q; cruor. dudum uescente caterua
 Nutriti sub dente cibi. distendere septem
 Sportarum cœpere sinus. tot in orbe profecto
 Ecclesiæ scriptura canit. q; spiritus illic,
 Sic operator adest. & signat nomina uirtus
 Cum tamen ecclesiã celebremus in omnibus unã.
 Protegit ergo uirum species, cui militat ipse
 Vas in uase manens. atq; hac duce tutus ab hoste
 Egre ditur, cunctis doctor qui uincit in armis.

Petrum cum uiseret sanctos ad Lydam uenisse. atq; ibi
 Aeneam quendam octo annis paralyticum curasse,
 credidisse q; in Christum qui aderant.

Peruigil excubiis commissi Petrus ouilis,
 Postquam cuncta uidens, lustrauit in ordine sanctos,
 Per Lydiæ tulit arua gradus, ubi mœnibus astans
 Respicit Aeneam defunctis uiuere membris.
 Atq; anima nodis laxata mole solutis,
 Non moriente mori, surgens paralytice dixit
 Vectorem compone tuum. ne credere tardes,
 Officium portare diu. quo munere uocis,
 Stringitur in solidum, qui fluxerat antea neruis.

LIBER .I.

Tunc iterum formatus homo, longi que cadauer
 Temporis, extinctos ad uitam surrigit artus,
 Se' que leuans, uacui linquit monumenta cubilis,
 Quod misero pars mortis erat. plebs cuncta per illã
 Cœpit stare uiam. multis q; superuenit ampla
 Vnius langore salus, tacto' q; liquore
 Expulit inclusi sua mox contagia morbi,
 Fonte lauans animas, alieno robore firmat.
 Eloquar hinc sacrae quæ sint arcana figuræ,
 Si mihi corda mouet, cuius uox corpora reddit.
 Octo q; annorum langoris proditur ætas,
 Iure per hoc tempus membris defecit ademptis,
 Antiqua sub lege iacens, iugulantia quippe
 Vulnere semper habent, quorum fit faucibus infans
 Octauo ueniente die, sanauit ab illa
 Parte grauem, lacerum' que diu discrimine carnis,
 In liquidis solidauit aquis. octauus ut ægrum
 Solueret a plagis, extincti corporis annus,
 Quo numero ueniente die. solemne resurgens,
 Iam Christus sacrauit opus, stat temporis usus,
 Sed uoto meliore redux. hinc uulnera serpunt
 Hinc ablata ruunt. ibi subdit regula pœnis
 Hinc purgat medicina uadis, spatio' q; priora
 Dudum laxa neci stringuntur membra salutis,
 Signatis etiam numero paralyticis annis
 Ille iacebat iners, cui proxima mota Siloa
 Heu nullas præstabat aquas, piscina ligata
 Porticibus iudæa fuit. nanque atria quinq;
 Ad sua claustra tenet per quinque uolumina Mosæ
 Legis adepta modum. cuius circumdata gyro
 Debilis æternum uidit sine munere Iesum
 In libris ægrota suis, hinc eripit unum,
 Qui ueniens peccata tulit, quam rite figuram
 Mundus ubique gerit, quæ postquã sabbata soluens
 Impulit ad fontem, superauit gratia legem.
 Petrus ad ecclesiam reuocat documenta magistri,
 Cuius in orbe manu paralyticus exilit unus,

ARATORIS

Et gradiente fide sua uincula proiicit orbis

Petrum in Ioppe Tabitam, quæ & Dorcas dicebatur
ad uitam reuocasse, manu' que apprehensam,
egenis & paupibus, quibus suis opi-
bus pie subuenerat, restituisse.

Te quoque laude potens, cœlestibus inclyta signis,
Carminibus Ioppe canimus. qua sede Tabita,
Mansuras fundebat opes, & semper egenis
Munere mater erat. quæ uitæ tempore clauso
Ponitur in medio lacrymis plus lota pheretro
Post funus uictura suum, fiducia Petrum
Euocat ille gerens diuini pignus amoris,
Vt nunquam pietate uacet quod uota requirunt
Præstaturus adest lugentia tecta petenti
Stant inopes, uidui q; greges, & brachia monstrant
Exuuiis onerata suis, quas Dorcadis ipsæ
Texuerant, dederant q; manus. o' qualia feruens
Implo rat fomenta dolor, non murmure tristi
Affectum pietatis agunt, nec ab ore frequentant
Instruméta precum, quicquid bona facta merentur
Officiis uoluere loqui. uocis' que repulsam
Elegere suæ. lateant ne uulnera cordis,
Que lacrymis fecere uiam, facunda gementi
Materia est dixisse nihil, nimium' que sonora
Causa petit q; lingua tacet, nec cessat ab aure
Clamora pulsante fide, qua Petrus aditur
Qui mentes audire solet, iubet ocyus omnes
Ire foras, flexo' que genu fit pronior aruis.
Tunc magis alta petens. Oratio fusa tonanti
Mox super astra uolat, propriis quia clauibus itrat.
Dic ubi sunt mundana tuæ sapientia legis?
Qua uirtute negas in se corrupta reuerti?
Quæ uitam de morte uides. ut munera Petrus
Sentit adesse dei, quibus est reddenda saluti,
Quæ defleta iacet, fatur conuersus ad illam,

LIBER .I.

Surge Tabita, uocata redit. luci' q; reducta
Se stupuit super esse sibi. quam protinus ipse
Prendit, & erectam, turbis gaudentibus offert.
Illa manus meruit Petri contingere dextram,
Pauperibus quæ larga fuit, qua uita reuertens
Cætera membra leuat, corpus q; itura per omnem,
Hanc subiit, quæ causa fuit. si iure mouemur
Instaurata dies animæ patet apta figuris.
Quam nimis antiqui depresserat umbra pericli
Ad uocem cōuersa Petri. caput ante grauatum
Legis in obscuræ gremio, uelut altera surgens
Ecclesia præsentē leuat, tenebras q; repellit
Lux operum comitata fidem, quæ legis ab ore
Non fuerat promissa salus. quia fonte renatis.
Gratia perpetuæ cœpit dare munera uitæ.

Cornelio centurioni, quia pius esset, ac bona sua pau-
peribus erogaret, ab Angelo nūtiatum esse acceptu-
rum certam uirtutum suarum uia monstrāte
Petro, illum' q; tris ad Petrum misisse, &
deinde salutaribus undis perfusum.

Cæsarea uenerandus erat Cornelius urbe
Gentili de stirpe satus, quem dedita causis
Vita piis sacrauit aquis, cepit q; gerendo
Credere, qui gessit quicquid baptisate lotis
Consueuit præstare fides. nam missus ab astris
Angelus hunc adiens, summi in cōspectibus inquit
Stāt domini, quas spargis opes. quæ uerba precaris,
Præmia ne desint uirtutibus, accipe certam
Huc Petro ueniente uiam. sic uoce coruscans
Nuntius æternis fixit mandata lauacris.
Nona fuit tunc hora magis, qua rectius hora
Prodiret iam trina fides. q; tertia simplex
Hoc iterum ter trina docet, sacram' q; figuram
Singula ter faciunt, & ter triplicata fatentur.
Hæc est nona potens oculos, quæ reddidit orbi

ARATORIS

Post tenebras remeante die cum protulit ortum
 De radiis lux nata Crucis, cunctosq; repleuit
 Hoc sine fine iubar, nam mundum constat honustu
 Gentibus esse locum, quibus in baptisinate lotis
 Plena repurgato fulserunt lumina mundo.
 Hanc solet ille sequi denarius omnia donans,
 Quæ præcepta decem seruantibus arbiter offert,
 Nec sinit ut tardos præcedant ære priores
 Temporis huius opem, quam sacri fontis adiuuit
 Præuius o' utinam nostræ petat actio uitæ,
 Mortalisq; sibi studium proponat origo,
 Vt credentis amor rerum speculetur honorem
 Et ferat exemplum meritis, qui præbuit undis.
 Iamq; capax fidei Cornelius indice uoto
 Ad Petrum tres ire iubet confessio trina
 Sic ueniet generantis aquæ numerumq; per ipsum
 Europæ atq; Asiæ, Libyæq; tenebitur orbis.

Petrum esurientem cœnaculum petiisse in meridie ar-
 dente sole, oblatoq; ei uase pleno omnis gene-
 ris animalium refutasse cibum, & iussum
 esse illi ut esset. atq; ter illum audisse
 uocem ad salutem dictam.

Ardua progreditur cœnacula Petrus adire
 Iam medio torrente die, locus instruit altus
 Despiciensq; solum. Petrum cœlestia semper
 Non terrena sequi, sextæ quoq; circulus horæ
 Detegit ætatem, qua Christus uenit in orbem
 Largiri saluantis opem, numerusq; dierum
 Prætulit exemplū, quo condidit antea mūdum,
 Quem uetat hac ipsa ueniens ætate redemptor
 Peccati ditione premi, sic deniq; sexta
 Fertur & illa geri, fessus de calle magister
 Cum putei super ora sedens, peruasa puellæ
 pocula quærit aquæ, requiem facturus ubiq;
 Ecclesiæ de fonte suæ, qua Petrus in hora
 Esurit, ille sitit pius ad sua dona magister

LIBER .I.

Addere semp amans, cui nominis auxit honore
 Dat pariter nutrire fidem, lætabitur orbis
 Hac saturante fame, quæ munere pinguior omni
 Delitiosa fluit, nullumque reliquit inanem
 Perpetuas latura dapes, qui soluere nostri
 Excute Petre meæ retinacula tarda loquelæ.
 Dêque tuis epulis exhaustæ porrige linguæ.
 Clauiger æthereus cœlum conspexit apertum
 Vfus honore suo demittitur inde figura
 Vasis, ut in terris sit uisio, corpore Petri
 Omnia posse capi, qui quicquam sumit edendum
 Ecclesiæ facit esse cibum, præfertur imago
 Quattuor ordinibus se summittentibus uia
 Ecclesiæ forma est, quæ quattuor eminet orbis
 Partibus & laxat totidem præconibus ora.
 Omne genus retinens uolucrum pecudumq; feraræ
 Reptiliumque simul mortalibus ista coherent
 Ex meritis, uitiisque suis, patet ergo quod author
 Iussit in ecclesiæ transfundi uiscera gentes
 Macta & manduca, dum præcipit, abstrahere q; sunt,
 Et tibi fac similes, qui uertitur alter habetur.
 Denique Saulus obit quia Paulus uiuere cœpit
 Absit Petrus ait, quanta est reuerentia sanctæ
 Legis, & esuriens oblatas respuit escas,
 Ter sonuit domini uox, quæ dictata saluti est
 Hoc genitor, natusque simul, sanctusque peregit
 Spiritus huic fidei pugnax cadit Arrius unum
 Personas tris esse negans, Sabellius unum,
 Sed patrem confessus ait, qui, deinde uicissim
 Filius & sanctus dicatur spiritus idem.
 Sed totum sit ut ipse pater, quo dque ordine trino
 Continet unus apex, hic diuidit, ille reliquit
 Victus uterque iacet, nam iussio trina monentis
 Personis numerum uirtutibus indicat unum
 Quo uocat imperio gentes, hoc credere fas est,
 Si uolumus complere fidem facis omnia Christe
 Sanguine munda tuo lateris, qui fluxit ab istu

ARATORIS

Discretæ coniunctus aquæ, maculosus oberrat
Anguis & extinctū lymphis gemit esse uenenum.

P etrum hebraice, agnoscentem sermonem, esse latine.
Præterea accitum à Cornelio illius domū eam san-
ctificaturum perrexisse, & Cornelium baptizasse,
atque nouum inde orbem caput erexisse.

Comperit accitus quæ sit sua uisio Petrus.
De merito qui nomen habet. nam Petrus hebræo
Agnosens sermone sonat. pro munere Christus
Sic uocitare dedit, quo cognoscente patefcatur,
Descendit uisurus eos, quos miserat illuc.
Qui laticum quæsitior erat, descendere Petrus
Dicitur ad plebem ueniens, gentem que nouellam
Quæ nec dum cognorat aquas. pars merfa pfecto ē
Sacro fonte carens, cuius uia ducit euntes
Ad patriæ melioris opem. qua pergere cessans
Non intrat quo uita uocat comitantibus iisdem
Cornelii properat. cœlestia regna daturus
Sanctificare domum. genibus quem poplite flexo
Non finit aduolui. gratis dare munera suctus
Arcet honoris opus. caput hinc nouus erigit orbis,
Qui percussus eras antiqui dente parētis,
Natalem que tibi fons reddidit edite rursus
Ne preme colla tuis alienis libera culpīs.
Vt primum fari sublimia dogmata Petrus
Cœpit, & æterni mysteria pandere Christi
Magnanimes stupuere uiri, uocem que sequentes
Inuenere uiam. quid non credentibus offert
Indubitata fides. cui nunquam munera tardant,
Nec faciunt diuina moram. mox spiritus almus
Indulgens uarias opulento munere linguas
Compleuit sine more domum baptisma frequentat
Petrus, ut ablutos flammis, purgaret in undis.
Exemplo caret iste locus, quo spiritus almus
Præuenit quas sanxit aquas, qui talia semper

Addere

LIBER .I.

Addere dona solet, solis que ex fonte renatis
Imposita properare manu. gerit ista uicissim,
Ne quisquam putet esse suum, meritis que uenire
Quod uariat qui sponte parat. nam spiritus almus
Nescia mensuræ fert præmia plus que ministrans
Quam sperantis erat. præcedit gratia uotum.

P etrum Hierosolimam reuectum, ac interrogatum
ab omnibus unde esset salus gentibus, & re-
spondisse non licere ea denegari,
quæ dei bonitate uenirēt.

P etruenit hinc abiens sublimem Petrus in urbem,
Quæ retinet uexilla Crucis. plebs cuncta requirit
Gentibus unde salus. aperit quibus omnia doctor
Subiungens que monet. nunquam fas esse negari
Quæ ueniunt bonitate dei. sententia uoce
Digna pii monstrare palam custodis amorem,
Vt uelit ad cunctos cœlestia regna patere,
Qui tenet has sine fine fores. quid turba querelis
Gaudia nostra teris? non sunt noua munera Petro
Persæpe assignata prius. cum nominis almi
Huic Christus dat laude frui. quem iura locauit
Ecclesiæ portare suæ, cum littore naues
Prospiciens astare duas, præcepta ministrans
In Petri uult puppe uehi synagoga profecto
Sicca remansit humi. postquam doctrina magistri
Ecclesiæ dedit alta sequi, stat perfida terris
Iam pelago currente fide sua quippe figura
Hæsit utriq; rati. Ioseph iudæa uocabat
Hunc natum cui Petrus ait. tu Christe probaris
Filius esse Dei. pars hæc defigitur aruis,
Quæ cecidit terrena sequens, processit in altum,
Quæ creuit diuina loquens. cum pisce sine ullo
In tenebris captura fuit. nam tempore lucis
Lux qui Christus adest, spoliat uada falsa draconis,
Vt cunctos ad littus agant sacra retia fontis,

cc

ARATORIS

Et de cærulei rapiantur sauce profundi.
 Nam mare mundus erat, cuius de gurgite Petrus
 Humida lina trahens, uerbo piscante carinam
 Compleuit maiore sinu, quia turba duobus
 E populis uentura foret, gentes que leuauit
 Tunc famulante salo, plena que in puppe fatetur
 Ecclesiam, cuius placida statione recondit,
 Quod domini sermone capit, qui dixerat ante
 Esse alias, quas quærat oues, has nempe parabat,
 Quas nunc rite uocat, per quas clementia Petri
 Congregat æthereis humana peculia septis.
 Non deerit sua fama locis. Petrus omnia prendens
 Bethsaida satus urbe fuit, que nomine hebræo
 Venatorum est dicta domus, quia uerus ab illa
 Ecclesiæ uenator adest, qui cuncta peragrans
 Cinxit, & ad fidei collegit retia gentes.

Angelum noctu in Carcerē, ubi erat Petrus ingres-
 sum, & carcerem illico repletum lumine,
 iussisse que angelum ut se sequere
 tur, & Petrum ruptis uin-
 culis, omnibus que
 ianuis patentibus,
 secutum.

Claudatur obscuro, sed non sine lumine Petrus
 Carcere, nec possunt tenebræ caligine surua
 Ecclesiæ cælare diem, commune per omnes
 Supplicium timor ille facit, custodia Petri
 Publica pœna fuit, proprium sed pastor ouile
 Seruato custode regit, quem ditat honore
 Ter dominum confessus amor, de nomine petrae
 Nomen Petrus habens, æterna uocabula portat
 Fundamenta gerens nunquam passura ruinas.
 Expectate tuis, cuncto que in tempore carus,
 Et nobis iam Petre ueni, simul omnibus exi,
 Quos stimulat nunc cura prior, iam uocte profunda

LIBER .I.

Angelus astra ferens ergastula candidus intrat
 Se comitante die, cœli ueniente ministro
 Carceris umbra fugit, pulsa periere tenebræ
 Lucifero radiante nouo, color exulat ater,
 Et mutata uident nocturna crepuscula solem
 Custodum uallante manu, inter uincula Petro
 Corpore somnus erat, sed cum uigilaret in illo,
 Quæ nescit dormire fides, hoc cantica clamant,
 Dormio corde uigil, lati documenta figura
 Discite, qui liquido meruistis fonte renasci,
 Et quæ forma manet sacro in corpore Petri,
 Cernite corde pio, docet hanc uirtutis aperta
 Angelus ipse uiam, tangens, latus impulit, in qua
 Ecclesiæ stat parte caput, qua nuncius ortam
 Nouerat, inde leuat, lateri subnexuit arcæ
 Hostia sancta Noe clausis animalibus, hinc est
 Diluio uastante salus, producitur Eua
 Dormitante uiro lateris generata propago
 Nomen habens uitæ, si nunquam culpa fuisset
 Sic mansura magis, Christus post mysticus Adam
 Dignatus dare mēbra cruci, atq; in carne perempta
 Morte premi, qua uita redit, noua dona liquoris
 Per lateris sacrauit iter, nunc Angelus illa
 Petrum parte uocat, mens credat ut omnis in ipso
 Ecclesiæ constare decus, teneat q; superno
 Afferre fidem, quo calciamenta monente
 Hi meruere pedes, tetigit quos destra magistri,
 Quæ totum mundauit aquis, gradientibus illis
 Conclusæ cessere fores, putat omnia somno
 Ludificante geri, cui præmia uera parauit
 Maiestas ignara doli, iam ferrea claustris
 Porta patet, rigidi laxant sua uincula postes
 Gentibus abscondens duræ sententis acumen,
 Aspera cuncta domat, ne ianua fixa uetaret
 Orbis iter, quo cursus erit, dic gloria rerum,
 Ferrea quid mirum si cedunt hostia Petro,
 Quem deus æthereæ custodem deputat aulae

ARATORIS

Ecclesiae q; suae faciens retinere cacumen
 Infernum superare iubet, mox liber ab hoste
 Diuinum celebrauit opus, quem prima puella
 A tenebris remeare probat. quia gratia Christi
 Rem dedit esse parem uisus adit ipse resurgens
 Fœmineos. loquitur redeuntis gloria carnis
 Ad sexum, quæ mater habet, patet hinc quoq; uatē
 Ecclesiam sensisse suum. quæ gaudia portet
 In cunctum diffusa gregem. quis talia fando
 Explicet, aut uerbis attollat pondera rerum?
 Maximus ille pauor gelidos qui strinxerat artus,
 Latitiæ mensura fuit. manet omne per æuum
 Pignoris huius apex. & syderis obtinet instar
 Corpore q; Petrus sacrauit, & Angelus ore
 His solidata fides. his est tibi Roma cathenis
 Perpetuata salus. harum circumdata nexu
 Libera semper eris. quid enim non uincula prestat,
 Quæ tetigit qui cuncta potest absoluere? cuius
 Hæc inuicta manu uel religiosa triumpho
 Mœnia nonullo pœnitentis quatiuntur ab hoste
 Claudit iter bellis, qui portam pandit in astris.

Finis Primi Libri Aratoris.

 ARATORIS SVBDIACONI ROMANAE
 ECCLESIAE CARDINALIS APO
 STOLICAE HISTORIAE,
 LIBER SECVNDVS.

Paulum iubente spiritu sancto ab apostolis segregatum
 Paphum petiisse, ibi q; obcæcato Mago,
 qui Paulo obsistere conabatur p̄cōsulē
 uiso miraculo in Christū credidisse.

Piritus accensam uerbo radiante
 lucernam

f Sub modio lucere uetans, secernite
 Saulum

Dixit in oris opus, quem mox sacrauit
 euntem,

Imposita Petrus ille manu. cui sermo magistri
 Omnia posse dedit, Cyprum, salamina que linquēs
 Pergit adire Paphum. quæ fertur amonibus olim
 Dedita, sacrilegæ mansisse libidinis antrum,
 Aligeros que uagos studio coluisse procaci.
 Hinc operum procedit apex, quia gratia maior
 Ad delicta uenit, culpas huic posse remitti
 Exemplum iam Paulus erat, q̄ splendida laudū
 Materia est adiecta uiro. primordia casta
 In luxus regione serit, fructus q; pudicos
 Multiplicat lasciuus ager. cui nescia post hæc
 Difficilis q; foret, cum sic uideatur, honestas
 De turpi cæpisse loco, pars nequa uacaret
 A meritis ieiuna, tamen molitur iniquus
 Eloquio certare magus, contraria semper
 Virtuti fecere uiam. iaculata retorquens
 Ecclesiae bellator ait. fallacia monstrant
 Quo peras genitore satus, confinia mortis
 In tenebris patiēre tuis, neq; cernere solem
 Tempus adus que datur, rerum q; attendere formas
 Artificem quibus esse negas. tunc nubila uultum
 Cæruleis fixere notis, & pectoris atrii

cc iiii

ARATORIS

Venit in ora color. quærit iam calle negato
 Quo duce tutus eat. cuius pede gressibus instet
 Quis tribuat miseratus opem, uacuas que per auras
 Erroris palpauit iter, proconsule Paulus
 Mox didicit lucere fidem, cui causa uidendi
 Nox aliena fuit. non sunt noua Paule salutis
 Obsequia. e tenebris lucem bene surgere nosti
 Omnia secretam referant documenta figuram.
 Si libeat uigili pulsare latentia sensu
 Iure docens Paulus, miracula condere cœpit
 Ex oculis, iubar unde sui micat altius oris
 Amisso crescente die, sic nuper iniquum
 Subdere dignus erat, tenebris que fatentibus hostem
 Vincere, qui cæcus meruit sine fine uidere.

Paulum in Antiochiam profectum, iudæorum syna-
 gogam adiisse, ibi que cum dextra silentium signifi-
 casset, de figuris ueteris testamēti, & de Christi
 aduētu ad iudæos habuisse orationem, in
 qua de egressu Israel de Aegypto, &
 de Ioānis testimonio meminit.

Antiochi dictam de nomine uisitat urbem
 Paulus & extemplo properat dare uerba cateruis,
 Quas synagoga tenet, dextra que silentia mādans,
 Nostis ait. patribus tellus Aegyptia nostris
 Qua posuit feritate iugum, crudelibus aruis,
 Quos rapuit per signa deus. quibus omnia cedens
 Mutauit natura uices, cum uirga fugauit
 Terga maris, fluctus que suis stetit exul ab oris
 Puluereo de calle placens, ponti que facultas
 Obsequio est subiecta pedum, redeunte profundo
 Naufragium factura reis, quæ uertere iusta
 Per uarios sua iura modos, his strauit arenas,
 His cumulauit aquas, iustis uia, fontibus unda.
 Cum percussa silex uenis spumauit apertis
 A equoreos enixa lacus, de uertice sicco

LIBER .II.

Flumineum largita uadum, non pristina morem
 Gessit origo suum, ueterem nec præbuit usum
 Dona nouella ferens, quam lex æterna coegit
 Non innata sequi, disiuncta que semina monstrat.
 Posse dari de rore dapes. de caute liquores.
 Nam ne pauca piis fluerent miracula causis,
 Saxa uomunt latices. & inundant nubila panes,
 Aeræus que liquor solidis induruit escis,
 Quæ que diu uacuas tenuerunt agmina fauces,
 Frugiferis saturantur aquis, nimbi que coloni
 Dant epulas, pluuiam que uorant, & mādatur imber,
 Sic inuicta manus. sic gratia plena creantis
 Scit querulos nutrire greges, & ponere sacros
 In patria meliore choros. ut uentris amœni
 Fructus ad æternæ florescat semina uitæ.
 Daudica nam stirpe satus genitrice Maria
 Christus adest, quem tota canunt oracula uatum
 Venturum sub carne deum, se se que createm
 Virgineos intrare sinus. Euoluite quicquid
 Sabbata uestra tegunt, typice documenta figuræ
 Perspicitis fulgere sacri præsepibus agni.
 Cuius ab igne senes hauserunt dicta prophetæ,
 Et dedit ante loqui quod cœpit postea nasci.
 Clamauit uirtute potens Baptista Ioannes,
 Non ego sum, post me ueniet. cui tangere non sū
 Calciamenta pedum dignus. neque soluere summā,
 Quæ ligat excelsas humilis corrigia plantas.
 Quam bene uox Pauli cecinit præcepta lauacri
 Permiscens antiqua nouis. nec epistola cessat
 Hæc iterare docens. patres baptisate nostri
 In rubro fulsere steto sub nomine Mosæ
 Per legem, cum petra simul sequeretur euntes.
 Nā petra Christ' erat. Quid adhuc gēs surda req̄ris?
 In libris sonat ecce tuis. ne credere tardes.
 Consule signa maris, quæ mystica dona susurrant
 Temporibus uentura crucis, cū sanguine Iesus
 Tinxit aquas, lateris que uno de uulnere fluxit,

ARATORIS

Quod uitæ tria dona daret. rubore equoris ille,
Causa futura fuit. sic conditor abluuit omnes,
Sic emit, hic pretii color est in gurgite ponti,
Apparent' q; in uado miracula debita ligno.

Paulum petiisse iterum iudæorum synagogam, ac de
Christi passione, & resurrectione prædicasse,
sterilem' q; & inanē appellasse iudæam,
q; que ipsam nosse deceret, genti-
bus lumen futurum.

Sæpius obscuris radios infundere feruens
Mentibus, hæc rursus memorauit i ordine Paulus.
Postquam signa dei carnis uestitus amictu
Christus ubiq; dedit, faciens manifesta, q; orbi
Venerit ipse salus. stimulis agitata furoris
Impia turba fremens, petit hunc a iure Pilati
Suspendi, figi' q; cruci. terrena propago,
Vota quod optanti non possunt omnia ferre,
Sponte salutiferi cefferunt munera Christi,
Qui libertatis pretium tibi uenit ab astris,
Perdita restituens, tumulis' q; iacencia tollens,
Respice quam proprio maneat obnoxia regi,
Ne pereas, uult ipse mori. post tristia facta
Quinetiam custode dato signare sepulchrum
Ad geminum uoluere nefas, domino' q; paratam
Surgenti damnare uiam. pro cæca uoluntas,
Quæ putat æternum mortali lege teneri,
Et non posse sibi post funera reddere membra,
Qui toties aliena leuat, meministis ab ore
Dauidicæ resonare lyæ. corrupta uetabis
Sanctum nosse tuum. poterat ne in puluere leti
Ferre moras? qui uita manet? quem suscitatur author
Nil patiens de morte deus. mors deniq; uicta est,
Vincendi transgressa modum, quæ iudice tacto
Linquere iussa reos, spoliis uacuata uetustis
Per sua bella cadit. ueniens' q; absoluere uinctos

LIBER .II.

Non retinendus erat. fors ultima coepit auerni
Iam uita præsentem mori, quæq; omnia subdens
Ante fuit, tunc ipsa perit, triduo' q; peracto
Lucis iter quod fecit adit. quo tota refurgit
In domino natura suo. de lege uidetis
Laxari non posse neces. hunc quærite, cuius
Sanguine mundati regno sociamur herili,
In cuius iam parte sumus, sub pignore carnis
Quam uoluit portare deus. tunc dogmata quosdã
Ecclesiæ dant ista uiros, uetere loquelas
Vlterius proferre pias. o' semper inanis,
O sterilis iudæa tibi. quæ semina uitas,
Ne fructus afferre queas. quibus ore magistro
Paulus ait. uos ista quidem. uos nosse deceret.
A st aliis hoc lumen erit. nam scripta faten tur,
Lumen in extremis posui te gentibus esse.
Gentiles stupere globi, fontem' q; secuti
Summere promissæ cupiunt nouitatis honorem,
Et lympha genitrice sati meruere renasci.
Compellor ratione loci pro munere tanto
Historiæ pulsare fidem. quæ prodidit olim
Cum populos, gentes' q; duas in uentre Rebecca
Ferret, & angustis includeret agmina muris
Confuleret' q; rogans oranti corde tonantem,
Responsum meruisse dei. prior inquit in istis
Inferior, breuior' q; manet, maior' q; minori
Seruiet, & iuuenis palmæ potietur honore.
Quicquid in hoc utero foecunda puerpera gessit,
Ecclesiæ conceptus habet, formam' q; sequentem
Gentilis concursus agit, qui crescit in aluo,
In qua uictor erit, quod iam meminisse necesse est,
Et studiis celebrare bonis, famulemur ut illi,
Cuius ab affectu nos contigit ante uocari,
Quam nasci, qui dona prius, quam tempora præstat

ARATORIS

Paulum curasse in Lистра claudū ex utero matris, quo
uiso gentes sacrificare illi uoluisse ut Deo, ac Paulū
ob id statim scidisse uestem, & aperta phibuisse
ratione, ne sibi talia facerent, quia homo
esset, non Deus.

Iam q̄ lycaonios incedens passibus agros,
Listrā Paulus adit. fuit hac tunc clodus in urbe,
Supplicio comitante satus, uestigia ferre
Nescius ex utero. membri pars cœperat ægri
Se nascente mori. comperto dogmate Pauli
Quo monitore piæ tendunt ad sidera mentes,
Mox uoluit diuina sequi. bene Clode iacebas
Has primum graditure uias, petis æthera sensu
Cum necdum mouearis humo, pedibus q̄ negatis
Longius ire uales. Paulus speculatus in imo
Pectore quid caperet, clodi q̄ fidelis amorem
In uerbo iam stare Dei, sic clarius inquit,
Surge citus, rectus q̄ tuis imponere plantis.
Exequitur præcepta salus, & calle nouello
progreditur persona uetus, motu q̄ frequenti
Pulsat ubiq̄ solum, per q̄ omnia currere tentans,
Sæpe timet quod nescit iter. modo gressibus ortus
Annofo langore senex, quod ut agmina cernunt.
Exclamant, diuum q̄ uocant. ac ferta ministrant,
Ut mactanda feri procedit uictima tauri.
Paulus ad hæc, tunicam rumpit festinus, aperta
Sic prohibens ratione uiros, solemnia nobis
Cur precor ista datis? fragili quos corpore constat
Terrena sub lege premi, fuit impius olim
Religionis honor, cum numina fusca metallis,
Artifices timuere sui, cum templa dicarent
Abscisis de rupe deis, tunc forte licebat,
Innocuos mactare greges, fibras q̄ tepentes,
Consulere, & uocem pecudis morientis in extis,
Quærere. nunc libeat uanis cessantibus aris
Aeterno parere deo, qui semina uitæ
Præbuit & uariis prouentibus arua locauit,

LIBER .II.

Cuius ab imperio, plenis confurgit aristis
De grano moriente seges, palmes que recisus
Vulnere conceptas sæcundius educat uuas,
Quo moderante polum succedunt solibus imbres,
Tempora temporibus, que cum fugitiua recurrunt
Post sua terga, uagi constantia permanet anni.
Descite iam uerum sacra de uirgine natum
In terris celebrare deum. nec uota feratis
Lanigero damnosa gregi, quos liberat agnus
Vnicus, ablutum, qui sanguine comparat orbem.
His dictis instructa fides. sed corporis usus
In geminū processit opus, duplicem q̄ figuram
Personat una salus, toto quod in æquore mundi
Ecclesiæ duo sunt populi per uerba duorum
Cui plenas captura duas facit esse carinas,
Nanq̄ hæc humano generi collata uicissim
Claudorum docuere pedes, quibus astat imago
Singula quæque gerens. populo communis utriq̄.
Quem Petrus antiquis tribuit confurgere plantis,
Ad portam uicinus erat. gens uenit ab illo
Circuncisa loco, psalmi, lex, atque prophetæ.
Cui Christi cecinere diem, quem Paulus ab aruis
Erigit, ad templi nunquam confederat ædes,
Longinqua tellure iacens. quia gentibus orsus
Cœpit ab ore pio solide uestigia mentis,
In turbas proferre rudes, populo que mederi,
Quem latuit uox prisca dei, sic clodus uterque,
Cum properat genus omne leuat, gentis que salutē
Personæ signauit iter, quæ gloria rerum
Contulit ut Petro Paulum gerat ordo secundum
Qui fundamentis manet architectus in illis.
Ut tamen authoris memoremus ad omnia laudes,
Hii duo sunt cæci properantibus undiq̄ turbis,
Qui domino dixere simul, fili optime Dauid
Da tenebras exire graues, da cernere lucem,
Quam nescimus adhuc. subitum tunc illa medelæ
Semper amica manus iubar intulit, atque reliquit

ARATORIS

Nox oculos, exulq; dies illuminat orbem,
 Expauit que redux in opina crepuscula uisus.
 Hos populos liquet esse duos, quos noxia uenæ
 Cæcauit natura suæ, clementia Iesu,
 Cum celebrauit iter, cum tempora carnis habere
 Se uoluit, de luce nouat, purgat que figuram,
 Quam delicta dabant, moxq; integra fulsit imago,
 Quæ meruit sentire deum. pars iuncta cerebro
 Maxima sunt oculi, creat hos in munere Christus,
 Qui caput & splendor rerum est. pars omnibus ima
 Sunt in fine pedes, hos sanat in aggere cura
 Vocis apostolicæ. quoniam speciosa uocantur,
 Quæ pacem cunctis portant uestigia terris.
 Exortum est lumen tenebris, per dona magistril
 Hii statuunt gressus, quibus est fors tradita uerbi,
 Ut uigeat medicina sequens bonitate prioris,
 Paulatim que salus in totum transeat orbem.

Persuasum iudæis, ut baptizarentur. ortam deinde frau-
 dem, nõ oportere quenquã baptizari, nisi circūcide-
 retur prius. & Paulum primũ, ac deinde Petrum
 non faciendum id amplius iussisse cum amoto
 sanguine spiritus cor circūcidat in undis,
 post Christi aduentum.

Iam rabidas hominum Paulus superauerat iras
 Velificante fide, subitas uomuere procellas
 Iudaica de nube doli, non primitus ulli
 Posse lauacra dari, q̄ circuncisio carnis
 Accedat de lege dei, gens dura quid ultra,
 Ad lapides, ferrumq; uocas? hæc umbra figuræ
 Non species mansura fuit, simulata relinque,
 Quæ iam certa uides, Christi processit ab ore
 Vita manens, omnes que iubet de fonte renasci.
 Qui ueniūt cur mēbra secent? partem que resoluāt?
 Cum totum saluare quæant? ne quære uetusto
 More premi nouitatis opem, deflecta q; retro

LIBER .II.

Lumina constitui, postquam uia rector omnes
 Dirigit, & cæsis illustrat sentibus orbem,
 Lite sub ambigua Paulus loca tendit ad urbis,
 Cui radiant monumenta Crucis, sanctosq; reuifit
 Iuris apostolici proceres, quibus omnia præsens,
 Quæ sunt gesta refert. Petrus cui maxima cura est
 Commifos augere greges, ad pascua cunctos
 Se duce læta uocans, has explicat ore loquelas.
 Cernitis æternum seclis memorata uetustis,
 Quæ populo docili cecinerunt ore propheta,
 In nobis compleffe deum? qui maluit emptor
 Omnibus esse salus, nullum discernere passus
 In pretio, quo uita reedit, mihi iussit apertam
 Gentibus hanc monstrare uiam, quid uota morari
 Tardariq; iuuat? quid ue hæc ænigmata prodest
 Miseri cum luce noua? quos gratia purgat,
 Ut ueniant, lex nulla uetat. cœlestis amoris
 Materia est festina fides, hanc Christus adoptat,
 Hanc facit esse suam, qua quisq; merebitur uti,
 Circuncisus, adest, & iure renascitur undis.
 Pastorem statuere sequi, placet ergo ministros
 Ire simul, scriptisq; piis absolueret gentes,
 Hoc illis non stare iugum, tamen esse cauendum.
 Ne simulacra colant, quorum libamina semper
 Execranda forent, ne suffocata cruore
 Quæ maculantur, edant, ne sæuio hoste libido
 Hos impura præmat, quos lux baptismate mundat.
 Clarius ut liqueant huius documenta figuræ.
 Et progressa prius cur iam discedat imago?
 Principium meminisse iuuat, deus inquit Habraam
 Ut testamentum tibi nunc, soboliq; perenne
 Constituas in carne meum, præputia ferro
 Circuncide libens, & fœdera nocte superna.
 Secretam scrutemur opem, uideamus in isto
 Vulnere pacta dei, quæ testamenta recondit
 Præscius, ut terris consortia iungat olympi,
 Quæ didicit iurare puer, qui primus ad undam

ARATORIS

Repperit ecclesiae currentem fonte Rebeccam.
 Corporis ille locus, quo circumciditur Abram
 Luxuriam lasciuus habet, uitii q; minister
 Naturae sub lege iacet, pater ipse futurus
 Seminis unde salus ad uitam pullulat orbis,
 Euacuat, quod culpa grauat, truncata libido
 Virgineum promittit opus, hæc nanq; propago
 Diuinum concepit iter, hinc sacra Maria est
 Ad partum generata nouum, quæ coniugis expers
 Mater inest, natusq; Dei de uirginis aluo
 Emicat, atq; hominem mediator omnia complet.
 Hinc terrena leuans, illinc coelestia præstans.
 Præterit ergo uetus Christo nascente figura.
 Hæc facies ius omne nouat, cultroq; fugato
 Spiritus ardescens cor circumcidit in undis,
 Qui sanantur aquis, ne figant uulnera membris.

Paulum a spiritu sancto prohibitum in Asia & Mesia
 prædicare, in Macedoniâ accessisse, q; Macedonē
 quendam in somnis orantem uidisset, ut in
 Macedoniâ proficisci uellet euan-
 geliū prædicaturus, & sequenti
 luce profectum.

Nescius interea curis laxare quietem
 Paulus in orbe docet, uerbiq; ligonibus omnes
 Excolit, & fidei cogit flauescere messes,
 Errorum fugiente gelu, quem spiritus almus
 Hæc Asia proferre uetat, nec Mesia quiuit
 Diues agris huius tunc semina ferre salutis
 Fœcundo ieiuna solo, uir quippe macedo
 In somnis hæc uisus ait, miserere precamur
 Illyricos dignare sinus, o gratia quantum
 Improuisa parat, subito flammantur amore,
 Qui positum iam tempus habent, sic nocte fugata
 Doctiloquus conuertit iter, fructuq; loquelæ
 Vescitur esuriens Macedonia, per que soporis

LIBER .I.

Dona saluferam meruit comprehendere linguam.
 Quæstio crebra sonat, si plenus munere largo
 Prædicat omnipotens, non ueni perdere mundum,
 Sed saluare magis, faciat quæ causa negari,
 Hæc aliis, aliis que dari, cum prodiga Iesu
 In commune uelit pietas succurrere cunctis,
 Suppetit affatim exemplorum copia, nosq;
 Lectio multiplicem docet hac in parte figuram,
 De qua pauca canam, Luca narrante relatum.
 E' populo quidam Christo comes ire rogabat,
 Quem secum prodire uetat, qui deinde tacentem
 Sponte uocat, nouit mundans interna magister,
 Quæ uerbum iam corda ferant, quos obstruat intus
 Error iniquus adhuc, ut tunc doctrina ministret
 Officium, cum tuta uenit, ne sancta, quod inquit,
 Incipiant uiolare canes, cœnoq; grauari
 In margaritas uertant contagia porci.
 Altera res etiam superest in carmine dura,
 Sed quibus ex ueteri patuerunt omnia forte,
 Ore datas tenui facile est aduertere guttas.
 Exodus ille liber memorat uelamina sacri
 Pontificis, qua nempe queat splendescere ueste,
 Officii q; habitum nitido componere cultu.
 Quis segmentatus mediis altaribus adstet,
 Quas inter species parili numerantur amictu
 In femore exuuiæ, quibus indumenta pudoris
 Progrediens ad templa locet, studeatq; sacerdos
 Obstrictis renibus mysteria castus adire,
 Quod statuit lex prisca, magis deuincta que iussit
 Tunc hæc membra tegi, quæ possidet atra libido,
 Cum properat libare deo, laxata relinquens
 Coniugio post sacra tantum, ne partior usus
 Ad sobolis non staret opus, steriliq; marito
 Cōnubii frigeret amor, cum certa propago
 Hoc solenne gerens nullos admitteret unquam
 Externa de stirpe uiros, ubi nomine prisco
 Ex aditis perdurat honor, proles que per æuum

ARATORIS

Sanctificanda redit, uicibus supplenda creandi.
 Ecclesiae nunc alma fides sine fine pudicos
 Pontifices iubet esse suos, & quærit in omni
 Cauta tribu, quos rite probet nec sanguinis iste,
 Sed meriti successor erit. tamen illa figura
 Qua sine nulla uetus subsistit littera, demum
 Hac melius nouitate manet, uariat' que recurrens
 Alternata ratione uices, ne forte sacerdos
 Tunc generare uelit, cum necdum mente capaces
 Cernit adesse greges, cum' que instat nobilis ardor,
 Discendi' que fames, ut apertius ora resoluat,
 Ne quisquam ieiunus eat. nam semine uerbi
 Prolem posse dari, Paulus quoque sapius inquit,
 Filioli dicendo mei iuuat ergo parumper
 Eloquium genitale premi, studium' que docentem
 Dispensare suum, laxans pro tempore uires
 Ingenij, strictas' q; ferens, ne fusa prophani
 Conculcata terant, mundatis sancta referuans
 Fas uetat inde quæri, culpis hoc imputet Adæ
 Venæ poena suæ, quid enim rea fauce parentum
 Progenies sibi iure petat? sator ille benignus
 Ni donare uelit, quicquid temerarius error
 Corrupto natale tulit. uia sola salutis
 Affectus parcentis erit, miseratio semper
 Conditione caret, præstans indebita Christus
 His pius accelerat, iustus' que his munera tardat.

Paulum in Macedoniam à puella phœbade æterni
 dei ministrū esse populo clara uoce ostensum, ac dia-
 bolum, qui in ea erat iussu apostoli fugatū, & liberatā
 remansisse puellā. ob id' q; puellæ heros iratos, q; in-
 de quæstū capent, cōcitasse plebē in apostolū, & cæ-
 sum, ac in carcerē detrusum Paulum cum Syl-
 la, noctu' q; terremotu facto omnium
 uincula soluta. & libe-
 ratos e' car-
 cere.

In macedum

LIBER .II.

In macedum terris cum moenia nota Philippi
 Doctoris celebraret iter, bacchata puella
 Sub stimulo Pythonis ait, Paulum esse ministrum
 Aeterni scitote dei. professio uera
 Mendaci de teste sonat, uocem' que fidelem
 Perfidus author habet, sed non defertur honori
 Quod cogit formido loqui, nec mente cohæret
 Nudus amore timor. Paulus miseratus ab atro
 Dæmone corda premi, nolens' que licere prophano
 Diuinas aperire uias, fuge dixit, & istam
 Vltterius tentare caue. nil iussa moratus
 Hostis abest, uacuam' q; domum possessor iniquus
 Deferit, ac profugo mulier sanata periclo
 Conticuit de laude uiri, quæ cœpta peregit,
 Plus' que tacens hoc esse docet, de munere uulgi,
 Hæc quæstum faciebat heris, quos turbidus implet,
 Quo caret illa furor, populi' que procacis in aure
 Seditione fremunt, romanis obuia sacris
 Sacra dari, ritus' que nouos exire per orbem,
 Et ueteres cecidisse deos. tunc agmina raptim
 Fustibus innumeris, eliso corpore Pauli,
 Conueniunt, ubi carcer erat, quem sedibus imis
 Includunt comitante Sylia, uestigia quorum
 Ligno merfa cauo uinclis tenuere beatis.
 O felix de clade locus, cui clara refulgent
 Lumina pro tenebris, in quo dedit esse perennem
 Nox antiqua diem, niueam translatus in aulam
 Ecclesiae, cunctis' que ferens modo dona salutis,
 Quam bene carcer erat, tota concutitur urbe,
 Qui primus noua tecta petat, quiue oscula figat
 Postibus, & tacta sacretur parte chylindri.
 Iam nocturna quies, per corpora serpere fessa
 Cœperat, & exiliit tellus imitata ruinam
 Visceribus concussa suis, & claustra relaxans
 Mota uagatur humus, seruit' q; canētibus hymnū
 Tempestas famulata soli. proh quanta patefcis
 A nullo superanda fides, ueniente periclo

d d

ARATORIS

Pœna fugit, geminoq; metu discrimina crescunt,
 Vt periant tormenta locum tremefactus ab alto
 Excutiens sua membra toro, cum libera custos
 Cerneret antra necis, gladii mucrone relecto
 In iugulum uult ferre manum, sed non licet illi
 Paulo teste mori, cuius solamine uitam
 Repperit, atque suo meruit de carcere solui,
 Descendens q; domum sacris fomenta ministrat
 Vulneribus, liquidamq; parat sibi redditus undam,
 Cœlestem tacturus aquam. nam corde saluti
 Figere Paulus amans, cunctos simul amne fluenti
 Diluit ætherei, patuit cui luminis ante
 Gratia non perimi, creuit post uita renasci.
 Blandiloquis olim capta est sermonibus Eua
 Deceptura uirum, nuuc improbus ora puellæ,
 Qui tunc dæmon agit, repetens ad crimina sexum,
 De quo præda fuit, multis uenturâ canendo,
 Peccati conceptor erat. sed apostolus Adam
 Iam melior cœleste leuans in imagine signum,
 Qui fuerat terrenus homo, nec certa recepit.
 Nâ fallit quod ab hoste uenit. metuamus ut omnes
 Hoc audire nefas, nec corrumpamur amari
 Melle doli, si uera canat, qui falsa ministrat.

P aulum Athenas profectum, & a plebe uerborum se-
 minatorem ibi appellatum cū Epicureis & stoi-
 cis, alisq; philosophis disputasse. hinc ad
 urbis primates ductū, eorum uanos
 esse deos demōstrasse, & in die iu-
 dicii daturus oēs dignas pœ-
 nas, nisi in Christū, quē ipse
 prædicabat esse filium
 dei, crederent.

I ngeniis claras & linguis Paulus Athenas
 Ingreditur, tumidamq; feris conflictibus urbem
 Eloquio torrente premit, quem turba profari
 Doctifonis mirata modis. quibus inquit ab oris

LIBER .II.

Verborum fluit iste fator: plebs nescia Paulum
 Semina ferre uocat, fruitur que errore magistro
 Vera loquens. nanq; hic facundus in orbe uiator
 Ambulat, atq; colit, cuius labor omnibus instat,
 Vt crescat diuinus ager, purgataq; fructum
 Mens humana ferat, lolii ne sordeat herbis,
 Quam segetes portare decet, manus æmula cogit,
 Ad proceres hunc ire simul, quibus edidit astans.
 Cecropidæ, quos fama canit sermone disertio
 Gymnasis uernare suis, ubi præsidet altus
 Sacrilegæ nouitatis amor, uos cernimus aram
 Ignoto posuisse Deo, qui condidit astra,
 Qui pelagus, terrasq; dedit, quem uita parentem
 Vt moueamur, habet, cuius spiramus ab igne,
 Cuius imago sumus, de quo cecinere poætæ,
 Hinc hominum constare genus, quē prædico cūcta
 Sanxit ab ore suo. cur hæc diuina uocatis,
 Quæ facitis, uacuoq; metu cœleste putatis.
 Auxilium: quod gignit humus, natura metalli
 Visceribus iacet ima soli, quibus eruta sumit
 Ingenii fabricantis opem, seu numina templis
 Hinc ueniant, seu uasa focus sibi causa timoris
 Ars operata deos. dominum super omnia fufum
 Claudere nemo potest, paruis que arctare figuris.
 Quod capitur minus est spatio capientis, in auro
 Materia est. opifex rerum non sustinet usum,
 Quem simulant, quos ipse creat. quam dura luetis
 Crimina, quam stultam sese sapientia uestra
 Iudicii est sensura die, cum corpora Christus
 Surgere cuncta iubet, tormenta que sine carebunt,
 Vt que reos cruciet, seruet quos deuoret ignis.
 Sic caro iuncta Deo carnales expiat actus,
 Et commissa sibi coram. hac examinat ultor,
 Qua uoluit moriente pati, quam fun eris expers
 Viuificare uolens, post tartara reddidit astris,
 Hæc multos ad dona uocant. Dionysius ipse
 Primus in arce foli noua præmia iungit honori,
 dd ii

ARATORIS

Complexus q̄ fidem sic incipit esse sophista.
 O lupe Paule rapax, dedit hoc benedictio Iacob
 Nomen habere tibi. quid iam remanebit in orbe,
 Quod non ore trahas? postquam solertia Graia
 Cessit, & inuictas in dogmate uincis Athenas.
 Cur Epicureus, uel Stoicus impia soli
 Bella cient? referare opus est. quo nomine multi
 Sectarum coiere greges, uitam ambo beatam
 Elegere sequi, quam corpore diligit alter.
 Hic animi uirtute colit. dat & actio Pauli
 Ad uitam præcepta piam. sic themate iuncto
 Hi magis alternis soluerunt uocibus ora.
 Corporis, atq; animæ commissus partibus extat
 Plenus homo, sed nunc studiis diuersa sequentes
 Ambo uolunt, qd̄ neuter habet. uas lumine plenū
 Subdit utranq; Deo. uideo clamans, caro menti
 Quam sit iniqua meæ, rursus q̄ salubriter inquit,
 Non propria de parte geri, quod gratia donat,
 Hoc celebremus iter, uita quia Christus, & ipse.
 Se uocat esse uiam, per se gradiamur ut ad se.
 Sancta q̄ ne pedibus possit cessare lucerna,
 Præco datus fidei uestigia suggerit orbi.

Paulum petiisse Corinthum populosam urbē, in qua
 tūc pōticus quidā Aquila nomine erat præceptor,
 hospitem q̄ eius factum. Itē Christū iussisse Paulo,
 ut in ea urbe prædicaret, & Christianos
 factos corynthios.

Attica discedens iam liquerat agmina Paulus
 Eloquiis superata piis, bimaris q̄ corynthi
 Mœnia iuncta petens populosam repperit urbem,
 Quæ licet alterni contingeret æquoris undas,
 Perpetuas sitiebat aquas, ibi Ponticus ille
 Aquila tunc præceptor erat, uir plurima laudis
 Instrumenta gerens, cuius se Paulus amico
 Contulit hospitio, sociam dignatus adire

LIBER .II.

Artis amore domum, nam scenifactor uterque
 Pollebant operis studiis, & dogmate legis.
 Christus ait, nunc Paule doce, non obuiat ullus
 Me comitante tibi, quæ sit mihi mœnibus istis
 Turba uides, insiste loquens, ego pectora firmo,
 Ista monent nullos unquam de munere tardo
 Posse queri, gratis quod dat clementia Christi.
 Tecta sub ambiguo lateat ne forte figura,
 Qua dabitur ratione canam, de nomine sape
 Argumenta trahi, documenta que maxima gigni
 Scripturæ cecinere piæ. iuuat altius ergo
 Quærere, qui Paulo carus coniungitur hospes
 Factus in arte comes, sub cuius imagine causæ
 Sic uocitatus erat, quali' ue decorus honore est,
 Hac quoque parte placens. aquilæ natura fidelis
 Sponte gerit, quod forma tenet, nam debilis æuo
 Et declinatis senio iam uisibus ales
 Flammiuomō sub sole iacet, pennas q̄ grauatas
 Eius in igne fouet, nocturna que lumina pandit,
 Atque oculos radiis ardentibus ingerit ægros
 Ad ueterem reditura diem, sic dona caloris
 Languida sumit auis, cuius de fomite uires
 Accipit, & prisca reparat dispendia secli,
 Cui ne sola forent, quæ seruidus incutit æstus
 Per laticum purganda uadum, ter mergitur undis,
 Et senium deponit aquis, iuuenem' que, decoris
 Effigiem de fonte leuat. quis apertior actus
 Relligionis erit, cum ueri lumine solis
 Tangimur, antiqui contagia soluimus æui
 Accedente fide. lympha mox matre renati
 Conspicimur nouitate rudes. infantia rursus
 Fit recidiua sæui, gemino manantibus ortu
 Hic melior natalis adest, bene confcius huius
 A litis exemplo, quem spiritus egit opimam
 In cithara uersare manum. renouaberis inquit
 More aquilæ, qua lege datur sentire, probatis
 Laude placere typi, quod firmant cantica iusti.

ARATORIS

Nec uacat ars Pauli socio celebrata sub ipso
 Secreti uirtute boni. tentoria quippe
 Fortia mobilibus fabricabat in aggere testis,
 Longius hæc abiens peregrinus ubiq; uiator
 Erigit, atq; hyemes, soles' que his pellibus arcet.
 Nos quoq; per culpam prima de sede repulsi
 Exilio mundi iacimur, uia reddita tandem est,
 Qua patriæ repetamus iter. munimina nobis
 In castris sint Paule tuis, ne criminis imbres
 Tempestas mundana ferat, scelerum'q; uapores
 Ignitus tentator agat, sub tegmine tali
 Tuta salus nullum discriminis excipit istum,
 Nec prostrata feri succumbit uiribus hostis.
 Mystica signa duces præmittunt laudibus artis.
 Pisces Petrus agens, homines capit, æquoris hospes
 In sacris persistit aquis, habitacula Paulus
 Dum terrena leuat, docet, ut Cœlestia condat.
 Facta que sæpe manu, nunc construit atria uerbis.

P aulum iuisse Ephesum, quosdam'q; a Ioanne
 baptizatos iterum sacris abluisse
 aquis, q; expertes forent
 nominis spiritus
 sancti. ac sta
 tim eo re
 pletos.

Vteriora sequens lustratis finibus arua
 Cōueniens Ephesum Paulus docet, atq; ibi quosdā
 Prospiciens astare uiros, an spiritus almus
 Venerit his quæstor ait, qui fonte Ioannis
 Se dudum maduisse ferunt. nam nominis huius
 Expertes hucusq; trahi, quos flumine sacro
 Abluit, & sanctus mox spiritus ora repleuit
 Verborum' que dedit solitis uirtutibus imbrem.
 Sæpius arma mouent ista de parte prophani,
 Et bellare parant, quibus ut contraria possim

LIBER .II.

Funderetela loquens, tu nunc mihi largius ora
 Spiritus alme riga, sint ut tibi dogmata digna
 Quæ dederis, tu uocis iter, tu semita linguæ,
 Tu dictare ueni, qui per tua munera semper
 Quod reddamus agis, doni'q; resuscipis usum.
 Nomine uenturi præcursor in orbe Ioannes
 Exhibuit baptisma suum, domino'q; parauit
 Ipse uiam, memorans cunctis baptisma futurum,
 Post aliud quod iure datur, quod trina potestas
 Illustrare solet. sed quod magis eligit huius
 Tangere Christus aquas formā facit omnibus ad se
 Currere fonte pio. sacram ne deserat undam
 Vterius mortale genus, quam corpore mundo
 Et dominus dignatus erat, cum deluit amnem
 Per famulum mergente Deo, iam flumine tacto
 Discipulis hoc cessit opus, quos dogmate plures
 Baptizasse canunt. serui cessare lauacrum
 Fas fuerat ueniente dei prænuncius, ex quo
 Dixerat ista prius quo tempore fecit Iesus
 Iam plenum baptisma geri. uelut ante Ioannes
 Cur solitum proprium'q; daret? quæ regula Paulū
 Compulit ut Christi deberet fonte renasci,
 Quem non uenturum, sed iam uenisse Ioannes
 Insinuans, digito, cœlestem prodidit agnum
 Hunc peccata canens a cuncto tollere mundo.
 Quid geminū baptisma cupis simulare prophane?
 Diffona nō iterant, repetitio rem tenet ipsam
 Non aliam, bis'q; illa foret quæ primitus esse
 Cœpit, & ipsa redit. nam cum discordet origo
 Principii, finis'q; sequens, & singula dici
 Et patet esse semel, nullo'q; errore grauantur,
 Quæ collata simul possunt diuisa probari.
 Cum tamen hæretica nigredine plenus auerni
 Polluitur quicumq; lacu, si lumen habere
 Ecclesiæ uult forte pie, non cogit ad undam
 Nostra fides hunc ire iterum, quia nomine trino
 Dogmata praua trahūt, nec qui, sed qd dare possint
 dd iiii

ARATORIS

Explorare solet, posita quem uera fateri
 Institueret manus, solusq; repellitur error
 In diuersa trahens, quod spiritus efficit unum,
 Hos etiam bis sex memorat scriptura fuisse.
 Osacer & scilicet numeri modus, agmine fuso
 Cum meruere cibi damnorum semine nasci
 Iuris apostolici, lata est tot gloria uasis.

Paulū urbē Ephesū ad Christū cōuertisse, atq; eius ueste
 fasa per ægotatiū artus curatos morbos, & dæmo-
 nas eadem uirtute fugatos. Septem item iudæos tē-
 tasse curare dæmoniacum quendā in nomine Iesu,
 quem Paulus prædicabat, & lacerasse Diabolū
 illis uestes, & faciē dissecuisse, ita ut nudi &
 uicti fugerent. magnificatum' que
 ob id in tota urbenomen
 Iesu, & sacris undis
 omnes per-
 fusos.

I am sermone potens Ephesi conuerterat urbem
 Paulus, & æthereis fulgebat gloria signis.
 Cumq; per innumeros mutarent faucia morbos
 Corpora, nec miseros operata reficeret ægros
 Artificum medicina manu, uelamina facta
 Absentes petiere sibi, quibus affuit ardens,
 Ut caderet uapor ille, fides, finemq; calori
 Altera flamma daret, semicincia deniq; Pauli,
 Atq; oblata palam sudaria fusa per artus
 Langorum pressere focos, membrisq; repostæ
 Ad nihilum fluxere lues, uigor omnia curans
 Tactus erat, nullaq; domus a munere cessant,
 Quod medica de ueste ferunt, uirtute sub ipsa
 Spirituum quoq; turba minax, uelut irrita sumi
 Pars per inane fugit, ne fabrica pulchra creantis,
 Quæ plasmata solo cœlestis imaginis instar
 Traxit, & authoris speciem pro pignore gestat.

LIBER .II.

Hospite sit polluta suo, templumq; decoris
 Inficiat prædonis odor, quo tempore septem
 Iudaica de stirpe uiri noua prælia tentant,
 Sic prius affati, quem Paulus nomine Iesum
 Prædicat, hūc tibimet pariter præponimus & nos,
 Peruasum dimitte locum. uox reddita contra.
 Qui sit Christus ait, qui Paulus, sentio, nam uos
 Ignotos uitare licet, cognosce furorem
 Gens inimica tuum, dæmon regnare fatetur,
 Quem uenisse negas, atq; hoc conuinceris ipso,
 Quo stimulante, ruis, cui non datur ore placere,
 Quod terrore mouet, contraria dicere uoto
 Causa Dei prohibet, quam lex comitatur amoris.
 Hæc est uera fides, quæ tunc spectacula plebi,
 Quam'ue triumphalem domino uincente coronā
 Contigit inde geri? rabido cū murmure frédens
 Dæmonis ira suis bene noxia rumpit amictus.
 Dissecat & facies, fugiuntq; pericula uicti,
 Nudaq; præcipiti conuertunt terga pauore.
 Quid iudæa ferox iam non de clade timebis?
 Quæ socio sic hoste peris, cui criminis author
 Punitorq; idem est? ne sit te iudice pulsus,
 Quæ simul est peccante reus. mox fama per urbē
 Sparsit ubiq; uolans, & dæmonis edere uocem,
 Quod uirtus est summa dei, concurrere gaudent,
 In latices intrare pios, maculasque uetustas
 Fontelauare nouo, sanctis que nitescere lymphis,
 E' quibus una datur, simul insons omnibus ætas.
 Ast alii magicis ponunt incendia libris,
 Ut mereantur aquas, & uitant ignibus ignes.
 Ardua flamma nimis, cuius super æthera fulgor
 Euolat, & cœlum tales petiere fauilla.
 Quinquaginta etiam pretium posuere libellis
 Milia nummorum, quoniam meruere nocentes
 Sic abolere nefas, huius hæc causa figuræ est.
 Lege sacer numerus delicta resoluit, ut olim
 Deluit in toto Dauid sua crimina psalmo,

ARATORIS

Contractus q̄ fugat, nam quinquagesimus annus,
 Cum iubilæus adest, proprii distractio ruris
 Antiquo donatur hero, seruire coactus
 Libertas amissa petit, mala debita laxat
 Creditor, & lumen patriæ uetus aspicit exul.
 Quinquaginta etiam cubitis distenditur arca,
 Quæ depressa uadis, atq; æquore tuta salutem
 Sub numero pietatis agit, seruata q̄ crescit
 Per spacii parentis opem. quia Christus ubiq;
 Condidit ecclesiam uenia fabricante capacem,
 Quæ sic cœpta fretis latissima funditur aruis.

Demetrium statuarium Ephesi seditionem cōcitasse q̄
 dixisset Dianæ Ephesiæ tēplum toto orbe celebra-
 tū ruiturū, & cæterorū deorum existimationē
 nisi diis suis cōsulerēt, amissum iri Pauli ex-
 hortationibus, & cōcursum ab oībus
 in theatrum, & temere seda-
 tum tumultum.

I nfelix Ephesi Demetrius arte locabat
 Sacrilegis de lubrica locis, argentea fuetus
 Soluere uota suæ pretio maiore Dianæ,
 Cedere cuncta uidens prisci monumenta furoris
 Ingemit, & uanas his uocibus excitat iras.
 Non pudet o' socii nostram cecidisse Dianam,
 Quam mundi suspexit honor? mortalibus ultra
 Quæ speranda salus, si non per secula possunt
 Fine carere dii? quæ nunc simulacra facellis?
 Quæ poterūt dare tura focis? quos aduena Paulus
 Territat, & quicquid gerimus pro nomine diuum,
 Muta metalla uocat, quorum discedit ab orbe
 Relligio, pulsū q; fugam petiere pœnates.
 Hei mihi iam uideo subitus lapsura ruinis
 Condita fana diu, templi quoq; nobilis ædem
 In cineres, stragem' q; dari, quam prædimus arcem,
 Quam ue tenemus opem? quibus iterclusa facultas

LIBER .II.

Est operum, crimen' que foret fecisse Dianam?
 Pergite, tempus adest, labor ultimus omnia secum
 Si desperet habet, sola est uia uincere uictis.
 Formidare nihil, restat fors certa triumphi
 Pro superis mouisse manus, insurgite telis,
 Et quam uota deam celebrēt, hanc arma reposcant.
 His dictis plebs mota fremit, magnam' q; Dianam
 Communi clamore uocat, ac præpete cursu
 Itur in obscœnum cum seditione theatrum.
 Non alio decuit causas, meritum' q; Dianæ
 Lasciuo tractare foro. capit area turpis
 Concilii deformis opus. tamen impetus amens
 Fluxit, ut in uacuas oculis qui labitur auras
 Nulla' q; dispersus retinet uestigia fumus.
 O miseranda manus, cui tu præstare laboras,
 Perpetuam cur esse putas? te teste facellis
 Eruitur fugitiua suis, quo iure pauescis,
 Quæ pereunte doles, cœlo' q; adiungere tentas,
 Quam terris remanere negas. Nunc ordo figuræ
 Explorandus erit, latebris' que uidendus apertis
 Dicitur e solo Demetrius atria demens
 Argento posuisse deæ, cum plura capaci
 Protulerit natura sinu, quibus ista metallis
 Fingēret, ut fuis animentur uultibus æra.
 Ingeniū que manus promittant munere cautes.
 Quod si sanctiloquos uoluamus ab ordine libros,
 Inueniemus iter, puris quia sensibus aurum
 Comparat, argentum nitidis scriptura loquelis.
 Nam psalmus licet ista canat, tamen inclyte Moses
 Altius hæc memoras populo cum talia dicas.
 Aurum, atq; argentum templorum ferte decori,
 Quod iacet interius menti, non dura metalli
 Materies sub corde latet, sed apertius illud
 Exagitat, quod Christus amat, mens obtulit aurū,
 Cui fuerit pretiosa fides, pariter' q; ministrat
 Argentum, cui uoce sonant bona tympana cordis,
 Vt dominum duo iuncta colant, de pectore sensus,

ARATORIS

De sermone sonus, sic aurum dogmata legis,
 Argentum que petunt hoc ad pia templa parari.
 Nos quia templa sumus, si crimina cuncta recedant
 Præscia uerba monent, quod apostolus ipse reuelat,
 Corde salus credentis erit, confessio uoce.
 Sactilego res una fuit. Demetrius ædes
 Condidit argento, cuius facundia mouit
 Hos animos, ut norma probet sine iudice sensu
 Numina uana coli, nec de uirtute uenire
 Pectoris istud opus, cui pars hæc sola dicatur,
 Quæ rationis inops nudam ferit ore loquelam.

P aulum in Troiam urbem prædicaturum accessisse,
 cum q; in cœnaculo prædicaret, produxisset que ser-
 monem usque ad noctem, multa accensa fuisse funa-
 lia, interea que Euthycum quendam somno corre-
 ptum, e fenestra decidisse, ac mortuum, omnem que
 turbam mœrore plenam uisum profectâ,
 cum que Paulus cadaueri adhæsis-
 set, statim reuixisse puerum.

T u quoque signa ferens titulos in carmine nostro
 Troia repone tuos, & laudibus adde triumphos,
 Qui magis ex uero fulgent tibi clarius actu,
 Quam quos pomposo reboant tua bella cothurno.
 Lingua colona dei cum semina foeta saluti
 Spargeret, in seram produxit tempora noctem
 Plus animis factura diem. micuere coruscæ
 Lampades, ut uerbi lucerent igne fideles.
 Solus ab excubiis uiuacibus Euthycus exul
 Merfa sopore graui commisit membra fenestræ.
 O' male parta quies, o' semper dedita somno
 Pectora nuda bono. quantis patet ille ruinis,
 Quæ nox sola tenet. nūquam que resuscitat ægrum
 Ad meliora caput, nescit uigilare periclo,
 Qui patitur dormire deo, quid inane fenestræ
 Quæris adulte chaos, quid ue hac in parte quiescis?

LIBER .II.

Qua ruiturus eris? res est inimica saluti
 Pendula celsa sequi, futura q; somnia prono
 Carpere uelle toro. poteris meliore cubili
 In uerbo recubare dei, Paulo q; monente
 Eius uelle aditum, cui lumine peruia recto
 Ianua nomen inest, per quam de fonte leuatæ
 Ad uitam gradiuntur oues, hanc quærite cuncti,
 Si rabidas fauces cura est, morsus q; cruentos
 Euitare lupi, cuius lacerabitur ore
 A pastore fugax, qui sparfos uocibus agnos
 Euocat, atq; gregem propria de morte redemptum
 Non sinit insidiis, & amari uulnere dentis
 Rursus ab hoste capi. mœsto sonuere tumultu
 Atria. concurrit gemitu miserata frequenti
 Turba uidere locum, qui funere tristis acerbo
 Lætitiâ facturus erit, cui Paulus adhærens
 Pectorè uiuit ait, quam uocem uita secuta est,
 Mors q; repulsa fugit. quâ tum tua Christe potestas
 In famulos operata dedit, tu redditus astris
 Aequalis que patri de maiestate perenni
 Iura superna regis, sed quod caro corpore matris
 Virginis orta tibi regnum spoliavit auerni,
 Viua que de proprio reuocasti membra sepulchro,
 Te q; probans uoluisse mori, qua parte refurgis,
 Ex qua natus eras, qui ferrea uincula soluis.
 Lux aliis alterna redit te auctore, simul q;
 Exemplo donata tuo, qui subdita dudum
 Cogis, & electis succubere tartara seruis.
 Interea foelix surgit de morte cadauer
 Et meliore uia tria per cœnacula sospes
 Ducitur ad Paulum, cuius conspectibus insons
 Cœpit adesse puer, uitæ iam dignus honore,
 Cum leti conuertit iter, quæ gloria facti
 Instruit ad ueterem causas aperire figuram.
 Fulta tribus cameris Noe describitur arca
 Ecclesiæ documenta gerens. stetit ordine primo
 Pars hominū, pecudes q; gradum tenuere secū dū.

ARATORIS

Tertia fors addita feris, quæ cuncta per undas
 Arca quadrata tulit, uelut in baptisate fontis
 Omnibus est nunc una salus, sed moribus unus
 Non ualet esse locus. nam nidus fertur in illa
 A edificasse Noe, quem iustum dicit Hebræus,
 Et requiem, quod Christus inest, qui diuidit æquus
 Præmia certa suis. quisquis uirtutis amator
 Iungitur alta petens. Noe stat proximus. infra
 Ingenio breuiore minor fors dedita sæuis
 Tartareum tenet ima sinum. sic Eutychus ergo
 Prima parte cadens inferni perditus oris
 Hæsit, & humana uacuis ratione ferarum
 Cœpit habere locum, cui postquam pectore Paulus
 Incubuit, uerbumq; suum sapientia fudit,
 Ore leuans animam carnali lege peremptam
 Ad dominũ de morte redit, quod epistola clamat,
 Qui dormis iam surge citus, rursusq; perurget,
 Tuq; uigil de morte leua. super ardua trina
 Promeruit iam stare puer, quia dogmate trino
 Comperit æterne, quæ sit substantia uitæ.

Paulum spiritus sancti iussu hierosolimam petiturum
 conuocasse Christianos, eosque in litore monuisse
 ut ecclesiam Christi seruarēt, ouesque ipsis commissas
 uigilanter custodirent, atque eo magis, quod se
 amplius uisuri non essent, habitaque ora-
 tione, exosculatum omnes fuisse, ac
 illis pie plorantibus, comitanti-
 busque nauim soluisse.

Iamque peragratis Paulus stationibus orbis
 Ad Solymam uenturus erat, quo spiritus illum
 Pergere sæpe monet, cupiens in litore noto
 Perpetuum memorare uale, simul undique sacros
 Euocat, has reddens claro de pectore uoces.
 O dilecta manus, quæ Christi militat armis,
 O summo plebs nata deo, meministis amoris

LIBER .II.

Et studii documenta mei, gentilia promptus
 Agmina iudaicosque tuli sine fine furores,
 Ut uitæ præcepta darem, nullumque lateret
 In populo narrata fides, a sanguine uestro
 Mundus semper ero, nec debitor oris auari
 Clausa talenta luam, sterilemque in semine uerbi
 Ieiunus culpabit ager. uos conuenit inde
 Vsuram præstare piam, cum uenerit auctor
 Qui meriti discussor erit, seruosque reposcet
 Mensuræ crementa suæ. mihi germina ferre
 Sensibus ardor erat, quæ passim credita sulcis
 Sparsumus, at fructus tenues mala terra dolebit.
 Vado uidere Crucis uenerandam gentibus urbem,
 Quo me iussa uocant, uarii luctamen agonis
 Hic dabitur certare mihi. nam cuncta subibit,
 Qui cursum complere uolet, mitissima fors est
 Pœnarum, quas uota gerunt, regni que facultas
 Perpetuo pro rege pati. seruate ministri
 Ecclesiam Christi, pretium quam sanguine nobis
 Fecit in orbe suo. famuli retinere laborent,
 Quod dominus de morte dedit. non cernitis ultra
 Iam faciem, uultusque meos. uigilantius oro
 Commissos lustrate greges, quia dente rapaci
 Conueniunt ad ouile lupi. custodia peccat,
 Cum spoliis si raptor eat. pastoris inertis
 Fraude perit, quod prædo capit, sed & acrior hostis
 Intus erit, grauiusque malum discordia portat,
 Quæ uulnus sub pace creat, nec cedite duris
 Virtuti damnosa quies, nullumque coronat
 In stadio securus honor. sua gloria forti
 Causa laboris erit, rarusque ad præmia miles,
 Cui pax sola fuit, uictoria semen ab hoste
 Accipit, hinc oritur. dominus plantaria uestra
 Fœcundare uolet, qui per sua dona uenire
 Ad sua dona facit, quodque adiuuat ipse ministrat.
 Non ego diuitias fluxu fallente superbas
 Alternam mercede tuli, nec munera sumpsit,

ARATORIS

Vos potius quam uestra petens. me scitis, ut istæ
 Cum sociis pauere manus, affuefcite, gazas
 In lucis proferre uias, operum' que locare
 Thefauros in sede poli. nil proderit aurum
 De fossis quæfisse locis, si claudat auarus
 Quod cælabat humus, quod nõ in paupere surgit,
 In tellure iacet, cæco' que reuoluitur antro
 Obscura peccante manu. laxate supernis
 Corda precor monitis, neque respuat ullus egeno
 Tecta parare gregi, i quo suscipit hospite Christum.
 Sic postquam fatus dedit oscula, tum simul orans
 Flexit in arua genu, stricti' que doloribus omnes
 Ad lacrymas fluxere pias, longe' que per undas
 Obtutu comitante sequi meruere carinam.
 Dum' que per oppositas extendunt lumina nubes,
 Additur in pelagus oculis uia, rapta' que flabris
 Puppis adhuc nota est, & mulcet imagine mentes,
 Affectu' q; animi crescit mensura uidendi.
 Sed quod ait tribus hæc annis præcepta salutis
 Nocte, die' que dedit, patet hac ratione figura,
 Qui canit ecclesiæ tria dogmata, sapius edit
 Historicum morale sonans. typicum' q; uolumen,
 Sic & enim ternas capiunt sex uasa metretas,
 Quæ ueteri de lege nouo rubuere liquore.
 Forma sacrificii perfecti prisca canistro
 Tres panes offerre iubet, quibus additur illud,
 Discipulis quod Christus ait, iam nocte roganti
 Tres panes debere dari. nox ista profecto est
 Mundus, ut hic si quis uerbi desiderat escas,
 Exhibeas quæsite dapes, doceas' q; uolentem,
 Quod pater & natus q; sanctus spiritus unus
 Sint deus, & numerum triplicat substantia simplex.
 Nec semel hæc pia iussa canunt. angariat inquit
 Te quicumque petens. ut pergas præuius unum,
 Cætera uade simul duo milia, nonne uidentur
 Hoc mandata loqui? si quis te consulit errans
 Ignarus' que uia, q; sit deus edere magis

Prode

LIBER .II.

Prode patrem, subiunge libens q; filius, & quod
 Spiritus est almus, numero tres, & tamen unus.
 Hinc iudæa uacans, sterilis quæ dicitur arbor,
 Expectata tribus fructum non attulit annis,
 Quod triplici spernens tractare uolumina sensu.
 In fidei numeris nescit dare munera Christo.

P aulum in templo Salamonis cū prædicaret Hieroso-
 lymis a iudæis captum esse, ut interficeretur, & tribu-
 nū iussisse duabus eum catenis ligari, quo
 facto, hebraice Paulum narraffe popu-
 lo quis ac qualis fuerit, ante quā
 Christianus esset, & quare
 in Christū crediderit,
 & ob id magis ira
 accensos iu-
 dæos

Nobile iam templum Salamonis Paulus adire
 Cæperat, & ueteris solemnia reddere legis.
 Corripit hunc iudæa manus, rabido' que tumultu
 Conclamant necis esse reum, sed in arma tribunus
 Euolat, & ninctum geminis iubet ire catenis,
 Quæ tamen astrictis incumbunt dura lacertis
 Non animum tormenta ligant, quod epistola Pauli
 Lumine plena canit, uinciri posse ministros,
 Vinciri non posse fidem, uerbum' q; teneri
 Suppliciis non esse datū, gradibus' q; sub ipsis
 Constitit, hebræo plebi sermone locutus.
 O fratres patres' q; uiri me nostis in oris
 His uenisse rudem, doctrinæ deditus omnem
 Legis amore fui. uobis modo testibus utor,
 Quorum scripta ferens ardebam cede Damasci
 Christicolis punire greges, & finibus orbis
 Hanc prohibere fidem. sed non mortalia possunt
 Auctori certare suo. descendit ab astris
 Aucta dies latuit, caligantes' q; tenebræ

ee

ARATORIS

Lux, oculos claufura meos, & ab igne corusco
 Orbibus incumbunt, quarum mihi tempore creuit
 A dueniens cum nocte iubar, discernere causas
 Euentus post facta solet, bene uidimus umbras
 V furi iam sole nouo, sed & auribus hæsit
 Clamor ab ore dei, repetito nomine Saule,
 Me Christus terrore quatit, ne signifer ultra
 A uderem bellare sibi, quo iure negabo,
 Quo feriente cado? cuius de munere pronus
 Attollo meliore uia, per quæ ardua surgo,
 Sublimis' que sequor foelicia dona ruinae.
 Iam fatis o ciues crudelia nouimus arma,
 Nil dubium pars illa docet, quæ teste beata
 Fungitur hoste suo, quid adhuc libet esse nocetes?
 De tenebris lucere meis, cui fontis ab undis
 Est uisum largita fides, & mortis imago
 Viuere cœpit aquis, heu nunquam faxea tellus
 Seminibus foecunda suis, uacui' que labores
 Qui sterilem patiuntur humum, post denique Iesus
 Hæc mihi uisus ait, procul hac procul urbe relicta
 Pergere Paule para, non est tibi credula nostri
 Nominis, ad gentes potius cane uerba salutis.
 Protinus hanc uocem querulæ rapuere Phalanges,
 Proiiciunt uestes, ac puluere longius acto
 Ventosa leuitate fremunt, uario' que furore
 Personat in Pauli rapidum discrimina uulgus.
 O iudæa nocens auctorem perdere uitæ
 Cum cuperes sic dicta dabas, fuit optio linqui
 Quem uelles clamosa tibi, sed ab ore cruento
 Triste petis male suada nefas, & gaudia paschæ
 Electo latrone colis, geminas' q; furorem
 Sæua pio placata reo, certamine cuncto
 Te spoliis, uacuum' que locas, cum durior ipsis
 In Stephanum tormenta iacis, deponis amictus,
 Et nunc ueste cares, primi quia pœna parentis
 Est cognata tibi, ueteris' que in corpore portas
 Transgressoris onus, contraria fontis honori.

LIBER .II.

Ne renoueris aquis. A dam sub criminis ortu
 Cognouit q; nudus erat, documenta' q; noxæ
 Hinc misero patuere suæ, te mortis origo
 Crebra subit, cui plena malis interferit ira
 Bis habitum quem culpa creat, iam bella tribunus
 Vocibus his ardere uidens, fera uincula Paulo
 Addidit, & castris torquendum misit iniquis.
 Nota querela locis ut sit superanda canemus.
 Paulus gesta loquens socios ibi lumina dudum
 Conspexisse suos, uocem tamen auribus illam
 Non hausisse refert, at tunc quo tempore cæcus
 Decidit, & uocem comites audisse leguntur.
 Sic uariat narrantis opus, sed utrunque necesse est
 Concinat, haud dubium, nam tunc audisse feruntur
 Accepisse sonum, nunc non audisse profecto.
 Hæc rationis erit simplex uia iure negatur
 Vox, quoniam confusa loqui, neque creditur illud
 A fermone dari, quod non in pectore condit
 Accipiens, dubia tantum stimulat ab aure,
 Ambiguus fragor solas deuerberat auras.
 Sic audisse simul, sic non audisse leguntur,
 Altera pars sonitus, certa est pars altera uocis,
 Et fert atque refert geminam res illa figuram.

P aulus crudeliter a iudæis cæditur, & circiter quadra
 ginta ex iudæis decernunt non ante se comesturos
 bibituros' ue, quâ Paulū occiderint. audit hoc Clau
 dius Lysias tribunus, Paulum' q; magna caterua mi
 litum cōstipatū in Cæsareā mittit ad Foelicem
 præsidē. accusat Paulus coram' præside, il
 le uero se defendit. hinc coram' Por
 cio Festo præside successore Fe
 licis Paulus appellat ad
 Cæsarem, q; esset
 Romanus, qua
 re Romā
 mittit.

ARATORIS

Agmina supplicii feruētia corpore Pauli
 Pœnarum q; graues euoluere uersibus iras
 Causa monet, sed lingua pauet. fugiamus ab ista
 Parte dolor, ueriti q; nefas tam triste premamus,
 Eloquium ne forte legens sua fletibus ora
 Compleat, & largis humescat pagina guttis.
 Nec tamen hæc poterant animos fatiare cruentos,
 Ardet amor scelerum, cupiunt q; in sanguine pauli
 Sacrilegas uersare manus, quæ dura malorum
 Vota quaterdeni uesanae stirpis alumni
 Imposuere sibi, non ullum sumere potum
 Primitus atq; cibum, q̄ parta cede daretur
 Hinc magis esse dapes. o pallida mortis imago.
 Pocula sunt iudæa tibi meliora cruoris
 Quam laticis, nullas q; uolens contingere mensas
 Esuris ad facinus, saturam q; cadauere iusti
 Quæris habere famem. non hæc ieiunia Moses
 Condidit exemplo, tot cōsumata diebus.
 Ut memoras, quot tela moues, tot q; inspicis annis
 Secretas patuisse uias, ubi diuite nimbo
 Fluxerunt de rore cibi, rupes q; uicissim
 Arida fudit aquas, in quo meruere parentes
 Diuina bonitate frui, donis q; supernis
 Enutrire animas. numero crudelis ab ipso
 Tu seuire uenis, polluta q; foedera iungis
 Agminis, ut plures faciat mors una nocentes.
 Comperit hæc Lyfias Pauli uulgante propinquo,
 Quo ue parent aduersa loco. monet ocus ergo
 Clam sua iussa tegi, noctis q; intempore cautus
 Obscurum præuenit opus, lectis q; maniplis
 Imperat, ut tuto Paulum comitentur honore.
 Gloria de meritis a te delator honeste
 Non aliena foret, quod q; est ad præmia rarum
 Poditione places, nec te constantia ledit,
 Quam sceleri seruare times, in crimine uirtus
 Crimen erit, cum q; ad facinus sociantur iniqui
 Est ibi culpa fides, quam tunc in laudibus ornat

LIBER .II.

Verus honor, cum culpa pia est. stipantibus armis
 Cæsaream mox Paulus adit, quo turba cucurrit
 Rhetore sulta suo, qui præsidis aure potius
 Irrita uerba dedit. contra sic denique Paulus
 Optime præses ait, dudum te nouimus omnes
 Iustitiæ documenta sequi, comitem q; modestam
 Consiliis hanc esse tuis. quæ gratia suadet
 Fidere, nec dubium tali sub iudice fari.
 Non legis, templi que pium uiolauimus usum,
 Nec sermone uago populares mouimus aures,
 Urbibus ex Asia uenientes soluere dona
 Cœpimus, ad purum semper spectantia uotum.
 Quis rogo liber erit, si res facit ista nocentem?
 Eloquar haud metuës (neq; enim discrimina nouit
 Formidare fides,) audent quam dicere sectam
 Luminis esse uiam, nec discordare nouellis
 Iura uetusta patrum. fas est modo credere cunctos,
 Corpora de tumulis iam posse resurgere, postquam
 Detulit inde suum, qui condidit omnia Christus.
 Obstupuit felix amisso nomine, uincla
 Quem faciunt aliena reum, quorum obice Paulus
 Stringitur, & festi seruatur præsidis anno.
 Linquimus hic nimium, ne gaudia nostra morêtur,
 Ad latium iam Paule ueni, certamine crebro
 Quæ fuerint agitata foro, quanti q; legantur
 Iudaici fluxisse doli. nam talia Paulus,
 Cæsaris ad solium uos prouoco, Cæsaris inquit
 Appello Romanus opem, cui festus abibis,
 Ut cupis Augusti citius uisitare tribunal.
 Nam stimulante metu, fugiens discrimina Paulus
 Iudicii uitauit onus, mens anxia semper
 Pro uita meliore mori, sed muneris auctor
 Præconi, testi que suo iam dixerat olim,
 Quod Romam uenturus erat. clementia Iesu
 Omnibus in terris fidei sitientibus ausum
 Pocula dat de uase suo, cunctos que rigari
 Multifluo sermone iubet, metuit que uenustas
 ce iii

ARATORIS

Nominis occidui de lumine crescere uerbi.

P aulus nauigat in Italiam primo placido mari, hinc
ingenti orta tempestate, quatuordecim dies iactatur
in mari cum ducentis septuagintafex fociis. tandē
nunciāte Angelo, prædicit Paulus omnes eua-
suros, eos' que sibi a' deo, cuius ipse esset mi-
nister cōdonatos. & statim pacato ma-
ri, deueniunt in Meliten insulā
uicinam Siciliae incolumes,
atq; ibi fessi persuadente
Paulo cibis, potui' q;
indulgent.

S oluerat eoo classē de littore uector
Austri nactus opem, cuius spiramine læta
Crescente uia, ueli' que patentibus alis
Aequora findebat puppis. sed mite quid unquam
Ventorum tenuere doli. mox flatibus euri
Rupta quies pelagi, tumidis' q; incanduit undis
Cærulei pax ficta maris. furit undique pontus,
Attollens' que suas irato gurgite moles
Denegat arreptæ uestigia certa carinæ,
Quæ suspensa polis, deiecta' q; iungitur aruis
Terrarum cœli' que sequax. caret artis amicæ
Præfidiis manus apta rati, gelido' que pauore
Deponunt animos, nigro' q; sub aere cæci
Naufragium iam iamq; uident, clauso' q; profundo
Mortis imago patet. uastas percurrere syrtes
Historica ratione uocor, laceros' que rudentes
Et clauī fragmenta sequi. sed non ego linguam
Tam fragilem committo uadis, rabidas' que pcellas
Aufugiam tentare diu, ne forte canenti
Obruat exiguam uiolentior unda loquelam.
Tangere pauca libet. tutas conabor arenas.
Præuia fluctuagæ latuerunt sydera puppi,
Nec solis radiis sub nubibus emicat axis.
Cum' q; dies multos iam rite peregerit orbis,

LIBER .II.

In pelago nox una fuit. quo tempore nullis
Indulserē cibis. quanta est heu pœna timoris,
Supplicium nescire famis: dat semina caulis
Res mala sæpe bonis. tam clari nautica pubes,
Militia' q; cohors hominis tempisset honorem
Prosperiore freto, cuius custodia tandem
Soluitur, & sæuo uenerantur ab æquore uesti,
Quem portum sensere suum. gerit illa ruina,
Ne lateat, quod Paulus erat, sanctus' q; pateat
A fletore mari. raptis' q; elementa laborant
Luminibus monstrare uirum, mediis' q; tenebris
Apparet radiata fides. fit laurea iustis
Ex pretio, quod terror agit, mansura' q; uirtus
Crescit in aduersis, quæ testibus usa periclis
Ad meritum discrimen habet. stans deniq; Paulus
Conclamata piis animat sic pectora uerbis.
O utinam nostris noluisse fida iuuentus
Consiliis parere prius, ne littora Cretæ
Linqueres, infami rabiem passura pro fundi.
Non pelagi cœli' q; minas non triste tulisses
Iacturæ populantis onus, nec turbine tanto
Desperata salus gemeret confinia mortis,
Quæ tamen humanum transcendunt gaudia uotū,
Hæc facile est præstare Deo, cui muneris usus
Hic potior, quem nemo putat. nam missus ab astris
Angelus hæc placido ueniens denunciat ore.
Quam turbam uehit ista ratis, tibi rector olympi
Contulit, ut nullis figatur naufraga faxis,
Credite uera forent, nec spe frustabor inani,
Qui merui promissa dei, concessa' q; nobis
Insula portus erit, cuius statione licebit,
Arrepta tellure frui, nauis' q; soluta
Prospectare grauem nullo discrimine casum.
His dictis ruit ira maris, sublata' q; dudum
Lux reuocata micat, uelamine noctis aperto
Pandere uisa solum, quod præbuit hospita nautis
Sicanio lateri remis uicina Melite.

ARATORIS

Ante tamen rabidos q̄ uincant æquoris æstus,
 Soluite, proclamat Paulus, ieiunia fessi.
 Ex quartodecimo, sicut nos uescimur, inquit,
 Iam panem gustare die. Memoranda figuræ
 Sacramenta piæ ualeant, qua lege probemus.
 Tempore quo primi fulserunt lumina mensis,
 Hoc numero corrente die, de carnibus agni
 Turba iubetur ali, quarum munimine tacto,
 Libera niliacas meruit uitare tenebras.
 Hinc spatio simili Paulus de gurgite mundi,
 Quos auferre cupit, secum conuiuere suadet,
 Et factum libare cibum, uestigia Mosi
 Obseruata legens, quorum speculantibus actum
 Hæc duo sunt diuersa locis. sed proxima causis,
 Et repetita salus uno de fonte leuatur.
 Agnus Christus inest, panis quoq; Christus habet
 De cælo, quod & ipse docet, qui corpore Iesum
 Sumpserit hoste caret, nec iam sua iura Phæro,
 Aegyptus q; tenet. mox omnia dæmonis arma
 His merguntur aquis, quibus ille renascitur infans,
 Qui captiuus erat, falsæ quoq; fluctus abyssi
 Linq̄uitur, & tetri superantur stagna draconis,
 Erepro q; gregi largitur pascua Christus,
 Nominibus propriis, pastoriam uerus edendi.
 Hinc etiam ecclesiæ gerit aurea luna figuram
 Quæ quartodecimo de primæ lampadis ortu
 Conspicitur iam plena die, quæ a corpore Iesu
 Creuit in orbe suo, lucem factura perennem.

Paulus cum in Melite insula in ignem sarmenta con-
 fert. a serpente mordetur, at ille in ignem eam iniicit,
 cum q; qui adsunt homicidâ esse Paulû affirmât,
 q; cum dudum maris tempestatem eua-
 ferit a uipera iterficeretur. nec euenit
 quod expectant, sed contra illæ,
 sum uiderent, deum esse
 Paulum prædicant.

LIBER .II.

pelleret ut Paulus crescencia frigora nimbis
 Contulerat sarmenta focus, cui uipera fixit
 Dæmonis arma ferens surgentibus obuia flammis
 Antiqua feritate manum, gelidi q; ueneni
 Vulnus i igne dedit. quid ad huc male noxia serpens,
 A domino reuocate cupis, ueteres q; rapinas
 In legis nouitate paras? quid mortis amatrix
 Cuius es ipsa parens, instauras bella redemptis?
 Prædo uenis, sed præda iaces, letum q; ministrans
 Arboris alterni consumeris improba ramis,
 Post q; crucem Christi mors est tibi portio ligni.
 Haud procul incaberant agrestia corda gerentes
 Barbarica de gente sati, qui munere diro
 Insonuere simul. fatis est ex crimine fusi
 Sanguinis iste reus, nullis iam tutus in oris
 Cui pelagus tellus q; furunt mortalia tractant,
 Et diuina probant. digito nam bestia pendens
 Excutitur, proiecta rogis, bene reddita flammæ,
 Quam dedit ipsa prius, quæ culpæ protulit ignem,
 Vnde gehenna calet, glacies tepefacta ueneni
 Soluitur incineres, gelidæq; superbia pestis
 Ex ardore perit. focus hinc rapidi que uapores
 Non solitas uires capiunt, atque arida secum
 Nutrimenta ferunt. sed tu modo de coquis anguem
 Vsa tuo feruore fides. tibi subditur hostis
 Frigidus, inq; uicem faciens in cendia flagrat,
 Vipereo fumante gelu. ueniente tumore
 Labi posse ferunt. quantum per inania currit
 Mens ignara boni. iam tunc de corpore Pauli
 Virus abest, oculis cum squameus exiit horror,
 Quem serpens antiqua dabat. purgatus in amne
 Aethereo, Christi que cruci sua membra religans,
 Nescit ab æque mori. uorat hæc, quæ flâma uenenu
 A sacris uim sumpsit aquis, quibus uetus anelat
 Qui dolet ad patriam ueteres remeare colonos.
 Incolumem sic stare diu mirata iuuentus
 Hunc ait esse deum. tandem rudis incola disce,

ARATORI

Qua regnat uirtute polis, qui talia confert
 Ut famulos hoc esse putes. Nunc causa figuræ
 Plenus in clari cernenda est munere facti.
 Anguis origo necis (nam mors hinc edita nomen
 De morfu peccantis habet) contraria iustis
 Vult retinere manū, quoniā manus apta ministrās
 Iure uocatur opus. talem qui senserit hostem
 Impiger excutiat, domini q; uaporibus urat.
 Paulus ut admoti cognouit furta pericli
 Serperē uelle sibi cœlestia tela capescens
 Pressit in igne dolos, cuius de fomite crescens
 Est accensa fides, & sensibus additus ardor,
 Hincq; calor populis processit ab ubere fontis.

Paulus tribus mensibus commoratur in Melite insula cum focis suis, atque ibi publici parente graui morbo curato, undique ad Paulum cōcurritur. tandē primo uere secundis uentis appellit ad urbem.

Mensibus hybernis tribus in regione Melite
 Multiplicem dat Paulus opem. Publici que parētem
 Finitima de clade leuat. quo munere uiso
 Undique præcipites subitam rapuere salutem.
 Pululat interea nitidi coma frondea ueris,
 Quo iuuenescit humus, senio fugiente pruina,
 Suscipiens' que ratem uelis credentibus auster
 Præbuit aligeras placidis in fluctibus undas,
 Hunc spirare decet, quem personat ore Propheta,
 Qui speciem fidei torrentem cantat in austro.
 Sic quoque prostratis ad gaudia nostra procellis
 Plurima quæque legens distinctis oppida uicis
 Venit ad excelsæ sublimia culmina Romæ.
 Altius ordo petit duo lumina dicere mundi
 Conuenisse simul, tantis' que e partibus unum
 Delegisse locum, per quem sua sydera iungant
 Omnia, qui fidei uirtutibus arua serenant.
 Quæ licet innumeris tendatur causa figuris

LIBER .II.

Pauca referre uolens, iisdem præstantibus edam.
 Petrus in ecclesiæ surrexit corpore princeps,
 Hæc turrata caput mundi circūtulit oris.
 Conueniunt maiora sibi, speculentur ut omnes
 Terrarum domino fundata cacumina sedes.
 Gentibus electus Paulus sine fine magister
 Aequus huic, præsens oris diffudit habenas,
 Quæ gentes prælata monet. quodq; intonat istic
 Urbis cogit honor subiectus ut audiat orbis,
 Digna q; materies Petri Pauli q; coronæ
 Cæsareas superare minas, & in arce tyranni
 Pandere iura poli, summum q; in agone tribunal
 Vincere, ne titulos paruus contingeret hostis.
 Aegyptus mundi formam gerit, inde uocari
 Quæ meruit ducibus plebs est cōmissa duobus,
 In quibus officium fraternus nexuit ortus.
 Idola tot Romæ mundo collecta subacta
 Quæ fuerant tenebris obnoxia corda premebant.
 Liber et populus quem uinxerat ante Pharaon.
 Exiit ægypti totidem ductoribus umbras,
 Per q; lauacra dei, quæ tunc maris egit imago,
 Vitæ nactus iter, cœlestem repperit escam.
 His etiam germanus amor, quibus amplius actus,
 Quam natura dedit, geminos quos edidit astris,
 Non eadem, tamen una dies, anni q; uoluto
 Tempore sacrauit repetitam passio lucem,
 Et tenet æternam socialis gloria palmam.

Aratoris subdiaconi Romanæ Ecclesiæ cardinalis
 libri secundi historię Apostolicæ finis.

IVVENCI PRESBYTERI, HISPANIDE
EVANGELICA HISTORIA
LIBER PRIMVS.

Mmortale nihil mundi compage
tenetur,

i Non orbis, non regna hominum,
non aurea Roma,
Non mare, non tellus, non ignea
sydera cœli.

Nam statuit genitor rerum irreuocabile tempus,
Quo cunctum torrés rapiat flamma ultimum mundum.
Sed tamen innumeros homines sublimia facta,
Et uirtutis honos in tempora longa frequentant,
Accumulant, quorum famam, laudesque poetæ.
Hos celsi cantus Smyrnæ de fonte fluentes,
Illos Minciadæ celebrat dulcedo Maronis.
Nec minor ipsorum discurrit gloria uatum,
Quæ manet æternæ similis, dum secula uolabunt,
Et uertigo poli terras, atque æquora circum,
Aethera sydereum iusto moderamine uoluet,
Quod si tam longam meruerunt carmina famam,
Quæ ueterum gestis hominum mendacia nectunt,
Nobis certa fides, æternæ in secula laudis
Immortale decus tribuet, meritumque rependet.
Nam mihi carmen erunt Christi uitalia gesta,
Diuinum in populis falsi sine crimine donum.
Nec metus, ut mundi rapiant incendia secum
Hoc opus, hoc etenim forsitan me subtrahet igni
Tunc cum flammivoma descendet nube coruscans
Iudex altithroni genitoris gloria Christus.
Ergo age sanctificus assit mihi carminis author,
Spiritus, & puro mentem riget amne canentis
Dulcis iordanis, ut Christo digna loquamur.

IVVENCI

De parentibus & conceptione Ioannis Baptistæ
 præcursoris Domini. Lucae primo.
Rex fuit Herodes iudæa in gente cruentus,
 Sub quo seruator iusti, templi que sacerdos
 Zacharias, uicibus cui templum cura tueri,
 Digesto instabat lectorum ex ordine uatum.
 Huius inhærebat thalamis dignissima coniunx.
 Cura his ambobus parilis moderaminis æqui.
 Ambos annexos legis præcepta tenebant.
 Nec fuit his soboles iam tot uergentibus annis,
 Gratius ut donum iam desperantibus esset.
 Sed quæ forte adytis aris, quæ inferret odores .i. pal.
 Zacharias, uisus cælo descendere aperto .xxiii.
 Nuncius, & soli iussas perferre loquelas.
 (Cætera nam foribus plebes astrata rogabat)
Quem tibi terribilis concussit corde pauore
 Visus, eum læti sermonis gratia placat.
 Nam me propitius rerum pater unicus, alto
 E' cæli folio tibi nunc in uerba uenire
 Præcipit, & cara tibi mox è coniuge natum
 Promittit, grandis rerum cui gloria restat,
 Plurima, qui populis nascendo gaudia quæret,
 Sobrius æternum, clausum quem spiritus ipsis
 Visceribus matris complebit numine claro.
 Istius hic populi partem pleramque docendo
 Ad uerum conuertet iter, dominum que, deum que
 Continuo primus noscet, plebem que uocabit.
 Nomine Ioannem, quem tu uocitare memento.
Illi confusa respondit mente sacerdos.
 Aemula promissis obstitit talibus ætas,
 Nec senibus soboles poterit contingere fessis,
 Quam deus auertens, primæuo in flore negauit.
 Hæc trepidans uates, Cui talia nuncius infert.
 Si tibi mortalis sobolem promitteret ullus,
 Ad desperandum forsitan cunctatio mentis
 Debuerat tardis hærens insistere uerbis.
 Nunc ego, quem dominus cæli, terræque repertor

LIBER. I.

Ante suos uultus uoluit parere ministrum,
 Auribus ingratis hominis, uisu que receptus
 Summi iussa dei non contemnenda peregi.
 Quare promissis manet irreuocabile donum.
 Sed tibi claudetur rapidæ uox nuncia mentis,
 Donec cuncta dei firmantur munera uobis.
 Hæc ait, & subito tenues se misit in auras.
 Interea populus miracula longa trahebat,
 Quid tantum in templo uellet cessare sacerdos.
 Egressus trepide, numen uidisse supernam
 Nutibus edocuit, miseræ & dispendia uocis.
 Inde donum remeat completo ex ordine uates
 Officio, amissam que leuant promissa loquelam.
 Nec dilata diu nenerunt munera, prolis.
 Anxia sed uentris cœlabat gaudia coniunx,
 Donec quinque cauam complerent lumina lunam.
 Angelus Gabriel mittitur a Deo ad Mariam
 Virginem. Lucae .i.
Tunc maiora dehinc idem mandata minister
 Detulit ad Mariæ demissus uirginis aures.
 Hæc desponsa suo per tempora certa propinquo,
 Abdita uirgineis caste pubescere tectis,
 Et seruare diem, iussis permessa parentum.
 Ad quam tranquillum sermonem nuncius infert.
Salue progeniem terris paritura salubrem,
 Desine conspectu mentem turbare uerendo.
 Nam tua concipient cœlesti uiscera iussu
 Natum, quem regnare Deus per secula cuncta,
 Et propriam credi sobolem, gaudet que, iubet que.
 Hunc ubi sub lucem dederis, sit nomen Iesus.
 Ad quem uirgo dehinc, pauido sic incipit ore.
 Nullos conceptus fieri sine coniuge dicunt,
 Vnde igitur sobolem mihi nunc sperabo uenire?
 Nuncius hæc contra celeri sermone profatur.
 Virtus celsa dei circumuolabit obumbrans
 Spiritus, & ueniet purus, lætissima uirgo.
 Ac tibi mox puerum casto sermone iubebit

IVVENCII

Magnificum gigni populis, quem credere sanctum,
 Supremi quoque dei natum uocitare necesse est.
 Sic cognata tibi, sterilis quæ credita cunctis
 Zachariæ coniunx, mortali germine nuper
 A euo defessis auxit miracula membris.
 Sextus adest mensis, parent sic omnia iussis.
 Virgo dehinc, domino famulam nunc ecce iubenti,
 Ut tua uerba sonant, cernis seruire paratam.
 Nuncius abscedens uacuis se condidit auris.

Visit Mariam Helisabeth. Lucae primo.

Illa dehinc rapidis iudæam passibus urbem,
 Zachariæque domum penetrat, grauidam quoque salutat
 Helisabeth, clausæ cui protinus anxia prolis
 Membra uteri gremio motu maiore resulant,
 Et simul exiluit mater concussa tremore
 Diuinæ uocis completa afflamine sancto,
 Et magnum clamans, felix o foemina salue
 Felicem gestans uteri sinuamine foetum,
 Vnde meam tanto uoluit deus æquus honore
 Illustrare domum, quam mater numinis alti
 Viferet? Ecce meo gaudens in uiscere proles
 Exultat, Mariæ quum prima affamina sensit.
 Felix quæ credit finem mox affore uerbis,
 Quæ deus ad famulos, magnum dignando, loquet,
 Illa trahens animum per gaudia multa pudore
 Suppresso, uocis pauitanti dicta uolutat.
 Magnificas laudes animus, grates quoque celebrat
 Immenso domino mundi, uix gaudia tanta
 Erigere ex humili celsam, cunctis quoque beatam
 Gentibus, & seclis uoluit deus æquus haberi.
 Abstulit ecce thronum sæuis, fregit que superbos.
 Largifluus humiles opibus ditauit egentes.
 Tunc illic mansit trinos ex ordine menses,
 Ad propriam que domum repedit iam certa futuri.

LIBER .I.

Ioannis Baptistæ natiuitas. Lucae .i.
 Iamque aderat tempus, quo sarcina deserat aluum
 Helisabet, liquidas soluenda in luminis auras
 Ad partus fama tantos, collecta cucurrit
 Turba propinquorum, tum gaudia mira frequentes
 Concelebrant, nomen que iubent genitoris habere.
 Abnuic hoc genitrix, sed Ioannes uocitetur
 Ingeminat, placuit muti tunc iussa parentis
 Consulere, in scripto rogitant que edicere nomen.
 Sed pro mira fides, tabulis quum scribere tentat,
 Implicitam soluit per uerba sonantia linguam
 Mox etiam assuetam penetrant spiracula mentem,
 Completus que canit uenturi conscia dicta.
 Concelebrent cuncti laudes, grates que frequentent
 Astrorum, & terræ, ponti que, hominum quoque parenti.
 Visere qui uoluit, propriam que absolvere plebem.
 En beat antiquam gentem, cornu que salutis
 Erecto, indulget Dauidis origine lumen.
 Hoc est, quod prisci cecinere ex ordine uates.
 Hæc est illa salus, quæ nos ex hostibus atris
 Eripit, ut iuste iusto seruire queamus.
 Et tu parue puer, sanctus, dignus que propheta
 Dicere, & dominum mox progrediere uiando.
 Illius & populum duces per limen apertum.
 Errorem per te spernent, mortis que tenebras
 Abrumpent omnes, tua qui præcepta sequentur.
 Exhinc secretis in uallibus abdita semper
 Vita fuit puero, donec poscentibus annis
 Vatis ad officium pleno pubesceret æuo.

Iosep̄ cogitat relinquere Ma-
 riam. Math. i.

Interea Mariæ sponso miracula mentem
 Sollicitant, manifesta uteri quoque pondera uidit,
 Et secum uoluit quam ratione propinqua
 Dedecus oppressum calet, thalamos que recuset.
 Talia tractanti torpescunt membra sopore,
 Audiuit que dei super horrida somnia uocem,
 e iii

IVVENC I

Accipe coniugium nullo cum crimine pactæ,
 Spiritus impleuit sancto cui viscera foetu.
 Hanc cecinit uates uenturam ex uirgine prolem
 Nobiscum deus est, cui nomen Protinus ille
 Hæc præcepta sequens, seruat sponsalia pacta.
 Edictum Augusti Cæsaris. Luca. ii.
 Sed cum forte noui capitum discussio census
 Cæsaris Augusti iussis per plurima terræ
 Describatur Syriæ, quam iure regebat
 Cyrinus, proprii cui tota per oppida fines
 Addebant populi uires, nomen que, genusque.
 Vrbs est Iudææ Bethleem, Dauidæ canorum
 Quæ genuit, genetis censum quæ iure petebat.
 Edidit hic Mariam. Dauidis origine Ioseph
 Desponsam quæ sibi scribens, grauidam que professus.
 Hospitum amborum Bethleem sub mœnibus urbis
 Augusti fuerat per parua habitacula ruris.
 Illic uirgo nouum completo tempore foetum
 Edidit, & leni pannoso tegmine motu
 Textit, cui durum cunas præsepe ministrat.
 Angelus natiuitatē Christi pastoribus nūciat. Lu. ii.
Cura sollicitæ pecudum custodia noctis
 Pastores tenuit uigiles, per pascua læta,
 Ecce dei monitu uisus descendere cœlo
 Nuntius, & subito terror tremefacta pauore
 Prostrauit uiridi pastorum corpora terræ.
 Talis & attonitis cœlo uox missa cucurrit,
 Ponite terrorem mentis. mea sumite dicta
 Pastores, quibus hæc ingentia gaudia porto.
 Nam genitus puer est, Dauidis origine clara,
 Qui populis lucem mox, lætitiā que propaget
 Hoc signum dicam, puerum quæ cernere uobis
 Iam licet, implentem gracili præsepia uoce.
 Talia dicenti, iunguntur millia plebis
 Cœlestis, cuncti que deum, laudant que, rogant que.
 Talis & uniti uox agminis, æra complet.
 Gloria supremum comitetur debita patrem.
 In terris iustos homines pax digna sequetur.

LIBER I.

Et simul his dictis, cœli secreta reuisunt
 Pastores propere ueniunt, puerum que iacentem
 Præsepis gremio cernunt, post inde frequentes
 Dispergunt late celebris uaga semina famæ,
 Mirantes laudant, lætantes constupuerunt
 Omnia nocturnis monitis quod uera recurrant.
 Circuncisio Domini. Luca. ii.
Viderat octauam lucem puer, ecce recidi
 Ad morem legis, nomen que aptare necesse est,
 Impositum que illi est, monitis cœlestibus olim
 Quod Mariæ uox missa Deo præcepit, Iesus.
 Purificatio Mariæ. Luca. ii.
Scripserat antiquæ Moses moderamina legis,
 Inter quæ, primos prisco de sanguine uatum
 Obseruare dedit, foetus offerre sacrandos,
 Implumes que simul ferre ad delubra columbas,
 Hæc ubi per Mariam templo seruata feruntur,
 Ecce senex Simeon, dignus comprehendere sensu
 Cœlestes uoces, cui quondam præscia rerum
 Virtus prodiderat, quæ carcere corporis ægri
 Deposito, mortem liber, requiem que uideret,
 Cum primum cœli laudem, terræque salutem,
 Omnia quem uatum spondent oracula, Christum
 Vidisset, templo solennes ferre palumbos.
 Isque ubi, curuato defessus corpore templum
 Iam grauior penetrat, monuit quod spiritus auctor,
 Ecce simul paruū gremio genitricis Iesum
 Ad templum sensit uenisse, tremantibus ulnis
 Accepit puerum, lætus que hæc dicta profatur.
 Nunc nunc me famulum dominus, nunc liberet atris
 Corporis e' uinclis. finem que imponere uerbis
 Dignetur cum pace suis. en splendida nostros
 Lux oculos tua circumstat, radiis que refulget,
 Quam cunctis hominum lustratis mentibus addet,
 Israelitarum cumulata gloria plebis.
 Hinc ait, hæc quid uirgo tibi tam mira uidentur?
 Hic puer ad casum populis datur, iste renasci
 e iiii

IUVENCI

Concedet populis, illi signum esse negabunt
 Fœderis, hi contra cœlo uenisse tenebunt
 Liuor edax faciet, letum ut percurrat amarum,
 Atque tuam fulgens animam (mihi crede) machæra,
 Quo pateant tecti tenebrosa uolumina cordis.
 Hæc ait in Simeone Deus. uox ecce propheta
 Fœmineam sancto complet spiramine mentem,
 Anna fuit natu grauior, quam in flore iuuentæ
 Constituit uiduam, mors immatura mariti.
 Hinc fruitur casta caro pro coniuge uita,
 Continuo que dei cultu, quæ numine ducta
 Cognouit Christum, & simili sermone locuta est.
 Vnde ubi solennem pueri pro nomine legem
 Compleuit genitrix, & Ioseph omnia mirans
 Ad patriam læti repedant, puerum que reportant.
 Magi cum muneribus ueniunt. Math. ii.
 Gens est ulterior surgenti proxima soli
 Astrorum solers, ortus que, obitus que notare.
 Huius primores nomen tenuere magorum.
 Hinc læti proceres, Solymas per longa uiarum
 Deueniunt, regem que adeunt, orant que doceri,
 Quæ regio Imperio puerum iudæa teneret
 Progenitum, sese stellæ fulgentis ab ortu
 Admonitos uenisse uiam, quo supplice dextra
 Exortum terris uenerabile numen adorent.
 Territus Herodes, uatum, legum que peritos
 Quique prophetarum ueterum præfagia noscunt,
 Imperio accitos iubet omnia quærere legis,
 Quo pateat, quæ sint genitalia mœnia Christo,
 Omnia uenturum spondent quem oracula uatum.
 Tunc manifestat Bethleem quæ mœnibus illū. Mich. v.
 Proigni maneat, cui sacram ducere plebem
 Israelitarum sancta uirtute necesse est.
 Tunc iubet Herodes Persas pertendere gressum,
 Inuentum que sibi puerum monstrare colendum,
 Ecce uia medio stellam præcurrere cernunt
 Sulcantem flammis auras, quæ in culmine summo

LIBER I.

Restitit, & pueri lustrata habitacula monstrat.
 Gaudia magna magi gaudent, sydus que saluant.
 At postq̄ puerum uidere sub ubere matris,
 Deiecti prono texerunt corpore terram,
 Submissi que simul, mox mystica munera promunt.
 Thus. aurum. myrrham. regi que, homini q̄, Deo q̄
 Dona ferunt, totam mox horrida somnia noctem
 Sollicitant, sæuum que iubent uitare tyrannum.
 Denique diuersis Herodis callibus aulam
 Diffugiunt, patriam que magi rediere latenter.
 Ioseph ab angelo in somnis admonitus, cum
 puero & matre eius in Aegyptum fugit,
 & infantes occiduntur. Math. ii.
 I psum etiam puerum monitis cœlestibus actus
 Aegyptum cum matre simul transportat Ioseph.
 At ferus Herodes sibimet succedere credit,
 Quem callens astris quæsisset cura magorum,
 Quorum præcauto discessu sollicitatus,
 Crudeli traxit Bethleemica compita cæde
 Infantes mandans, teneram que sub ubere plebem
 Innocuam, in sinibus rigido succumbere ferro.
 Hæc etiam cædes olim præscripta manebat.
 Nâ pius hanc uates diuino numine doctus. Hie. iii.
 Cõplorat, miseræ sobolis p̄ funere matres & .xxxi.
 Horrenda grauius pulsabunt æthera uoce.
 Ast ubi sopitus furor est, & sæua tyranni
 Infantum roseo feritas faciata cruore
 Extinxisse putat cunctos, quos unus & alter
 Annus lætiferi miseros oppresserat æui.
 Ioseph in somnis monitus, puerum & Matrẽ eius
 in patriam reducit. Math. ii.
 Mirandis rursus deuinctus membra sopore
 Ioseph urgetur monitis Mariam, puerum q̄
 Aegypti ad patriam uestire, ubi Nazara felix
 Olim prædictum puero dedit addere nomen,
 Dixit, & alterius quondã prænuntia uatis Osee. xi.
 Vox instructa deo, ueniet ueniet mea proles

IV VENCI.

A egypto ex alta terris, lumen' que, salus' que
 Crescebat rapidis annorum gressibus infans
 Præcurrens æuum sapientia proueniebat.
 Gratia' q; in uultu, & uerbis ueneranda micabat.
 Iesus quæsitus a' parentibus, inuenitur
 in medio doctorū disputās. Lu.ii.

Et iam bisseños æui comprehenderat annos,
 Cum paschæ ritum seruando ex more parentes
 Ad templum lati puerum perducere festis
 Omnibus annorum uicibus de more solebant.
 Ergo aderant paschæ pariter, cunctis' que diebus
 Festorum impletis, patriam remeare parabant,
 Tum puer in populo comitis uestigia matris
 Deseruit, templi' que libens secreta petiuit.
 Illum per uicos urbis, per' que abdita tecta,
 Per' que uia' stratas per notos, per' que propinquos
 Quærebat genitrix, sed lux ubi tertia uenit
 Ad templum propere remeat, uatum' que choreis
 Inuenit insertum, legum' que obscura senili
 Tractantem coetu, uix admiratio digna
 De pueri uerbis senibus fuit. at pia mater
 Nate ait amissum lacrymis te quæro profusis
 Anxia cum genitore gemens, quæ causa parentum
 Secernit gressu, templi' que in sede retentat?
 Ille autem quid me tantum, quid quæritis inquit?
 An nondum sentis genitrix, q; iure paternis
 Sedibus, & domibus natum est habitare necesse?
 Hæc ait, & gressum sociat, patriam' que reuisit.
 Nec genitrix tanti persensit pondera uerbi.
 Ordine cuncta tamen cordis secreta referuat.
 At puer obsequiis apte prædulcibus ambos
 Ad proprium semper cogens neccebat amorem.
 Baptisma Ioannis in Iordane, & uictus, habitus' q;
 eiusdē. Itē Christus baptizatur, cœlum aperit, uox
 patris audit. Math.iii. Mar.i. Lu.iii. Ioā.i.
 Interea ueteris scripti per debita currens
 Omnia seclorum series promissa trahebat.

LIBER .I.

Zachariæ soboles, desertis uallibus omnes
 Ad deponendas maculas clamore uocabat,
 Fluminis ut liquidi caperent miranda lauacra,
 Quis animæ species abluta forde niteret,
 Isaias uates cecinit, quod numine iussus Exa.xi.
 Vox late resonat desertis uallibus, amplas
 Sternite iam stratas, omnis sit recta uiarum
 Semita, quæ domini plantis calcanda beatis.
 Subsidēt colles, uallis complebitur omnis.
 Corriget anfractus callis bona linea recti,
 Corporeis' que oculis lumen tractare serenum
 Omnibus indulget genitor, dominus' que salutis.
 Ergo aderant populi, passim' que hinc inde ruentes
 Complebāt ripas, auidi' que lauacra petebant.
 Texta camelorum fuerant uelamina fetis,
 Et zonæ pellis, medium cinxere prophetam,
 Edere locustas solitus ruralibus aruis,
 Et tenuem uictum præbent siluestria mella,
 Vsq; ubi tot populos diuersis sedibus ortos
 Irruere ad fluuium cernit, sic increpat ore.
 Vipereæ gentis soboles, quis debita uobis
 Supplicia, urgentes' que iras euadere monstrat?
 Sed facite o miseri fructum (si pœnitet) aptum,
 Nec generis uestri tollat fiducia mentes.
 Nam potis est dura superum rex cote creare
 Progeniem, quando soboles sua degener errat.
 Proxima roboreis iam iam radicibus instat
 Cunctorum ante oculos acies sublata securis,
 Cedentur siluæ steriles, ignem' que fouebūt.
 Nunc ego præteritas maculas in flumine puro
 Abluere institui, ueniet sed fortior alter
 Cuius uincla pedum non sum contingere dignus.
 Abluet ille homines sancto spiramine mergens,
 Flammarum' que globis purgabit noxia corda.
 Illius & manibus ruralis pala tenetur,
 Et propria ipsius purgabitur area frugum,
 Horrea' que implebit secreti copia farris,

IVVENCII

Aeternus'que leues paleas populabitur ignis.
 Hæc ait, & propere per siluam passibus ipsum
 Cernit Iordanis ueneranda lauacra petentem.
 Sed uetat increpitans uates, & talia fatur.
 Tu'ne meis manibus dignaris mergier undis,
 Cum tua me melius possint purgare lauacra?
 Dixit Ioannes. cui talia reddit Iesus.
 Nunc sine, nam decet hoc, sic sancta per omnia nobis
 Iustitiæ consecrandus complebitur ordo.
 Hæc memorans, uitreas penetrabat fluminis undas.
 Surgenti manifesta dei præsentia claret,
 Scinditur auricolæ septemplicis æthera cœli,
 Corpoream'q; gerens speciem, descendit ab alto
 Spiritus aeream similans ex nube columbam,
 Et sancto flatu corpus perfudit Iesu.
 Tunc uox missa dei longum per inane cucurrit,
 Ablutum'que undis Christum, flatu'que perunctum
 Alloquitur. Tenate hodie per gaudia testor
 Ex me progenitum, placet hæc mihi gloria prolis.
 Post ieiuniū quadraginta dierū & noctiū Iesus tē-
 tat a' Diabolo. Math. & Lu. iiii. Mar. i.
 Nunc petit umbrosos montes, & lustra ferarum,
 Obsequium'que illi patris præbere ministri
 Certabant, rabidi mox liuor dæmonis atram
 Cum terrore rapit mentem, nec defuit ægro
 Tentandi interea Christum uersutia fallax.
 Quadraginta illi fuerant ex ordine soles,
 Ex quo nulla cibi, potus'ue alimenta dabantur.
 Sed contexta simul firmi ieiunia cordis
 Terrarum ad regnum, mentis secreta tenebant.
 Tunc epulas demum monuit conquirere corpus.
 Horrendi interea sceleris fallacia tentans
 Si te pro certo genuit Deus omnibus inquit,
 His poteris saxi forti sermone iubere
 Vsum triticei, formam'que capescere panis.
 Christus ad hæc fatur, nil me iam talia terrent
 Nā memini scriptū, q; nō sit sola datura Deu. viii.

LIBER I.

Vitam credentis facilis substantia panis,
 Sed sermone dei complet pia pectora uirtus.
 Rursus at ille dolos uersutis artibus aptans
 Nectere tentator properat, nam mœnibus urbis
 Mox inferre pedem sensit, uis liuida Christum
 Culmine marmoreo tendit consistere templi.
 Tunc sic aggreditur uocis fallente ueneno.
 Si deus est uere genitor tibi, culmine templi
 Aera per uacuum saltu iaculabere corpus.
 Testis erit scriptura tibi, quæ spondet aperte
 Mādātū summi genitoris id esse ministris P sal. xc.
 Vt lapsum studeant casu defendere corpus,
 Et famulis manibus curent tua membra leuare.
 Ne lapidis lædat summas offensio plantas.
 Reddidit his dictis Christus contraria dicta,
 Me meminisse magis scripti cœlestis oportet, Deut.
 Ne uires domini fidens audacia tentet. v.
 Rursus in abrupti montis consistere celsis
 Mox furibunda magis sensit fallacia Christum.
 Ostendens illi fulgentia regna per orbem,
 Cernis ait, quæ sit tantarum gloria rerum?
 Cuncta tibi possum iam iam concedere regna,
 Talia donantem si me ueneratus adores.
 Tunc sic instantem dictis reiecit Iesus,
 Effuge pestiferi rabies uesana ueneni,
 Hæreat ut semper nobis immobile iussum, Deu. v.
 Vt iustus cœli dominum deuotus adoret,
 Vnius & famulans ueneretur numen in æuum.
 Talibus excussus fugit per deuia dæmon.
 Iesus Ioanne capto, secedit in Gali-
 læam Mat. iiii. Mar. i.
 Ille ubi Ioannem cognouit carceris umbris
 Submersum, tristi compressit corde dolorem.
 Finibus & statuit Zabulonum ponere sedes.
 Vt dictum Isaiæ cōcurreret ordine secli Isaiæ. ix.
 Terra Zabulonum, & regio cui Neptala nomen,
 Et uia trans pelagus longe, Galilæa que arua,

IVVENCII.

Trans & Iordanem gentes, populi que tenebris
 Inclusi, magnum lumen subitum que uidebunt.
 In mortis que illis umbra residentibus, alma
 Exoritur fidei resplendens luce uoluntas.
 Ergo instare dei regnantis munia Christus
 Nunciat, increpitans praconia larga salutis.

Petrum, & Andream, Ioannem & Iaco-
 bum piscatores conuocatos

Mat. iiii. Mar. i.

Præteriens que uidet ponti per littora fratres,
 Præsolidum Simonem dignum cognomine Petri,
 Andream que, simul sinuosa uolumina lini
 Piscibus insidias disponere marmoris undis.
 Nunc inquit pisces capitis maris æstibus altis,
 Sed me si libeat sectari, fortia uobis
 Prouenient hominum præpulchra indagine lucra.
 Illi confestim firmato pectore certi
 Retibus abiectis, pariter præcepta sequuntur.
 Post fratres geminos Iacobum Ioannem que, marinis
 Insidias gregibus, maculoso innectere textu
 Ut uidit, similem que dedit de littore uocem.
 Illi Zebedeum genitorem in puppe relinquunt
 Illico, sectantes pulcherrima iussa salutis.

Iesus Galilæam circuiens pœnitentiã prædicat,
 & uarios langores hoïum curat. Mat.

iiii. Mar. iiii. Ioannis. vi.

Ex in per terram Galilææ sancta serebat
 Insinuans populis regni præconia Christus,
 Donabat que citam inualidis, ægris que medelam.
 Et mox crebra procul Syriam iam fama tenebat,
 Mille sonans linguis præsentia munera Christi.
 Denique certatim langores tabe peresos,
 Diuersis que malis nexos, quis longa dolore
 Absumpsit populans membrorum robora tabes,
 Monstrabant Christo, facili sed munere cunctos
 Reddebat propere miranda ad gaudia sanos.
 Iam que animæ ipsius morbi, sæui que furores

LIBER .I.

Et lunæ cursum comitata insania mentis
 Discessere, graui sermonis pondere iussa.
 Illum stipantes miracula magna mouentem
 Mixtæ sectantur turbæ, Solymi que, Syri que,
 Et Iudæa frequens populis, Galilæa que plebes,
 Quos & Iordanis dirimit stagnante fluento.

Qui beati futuri sint. Mat. v. Luca. vi.
 Hos populos cernens, præcelsa in rupe refedit,
 Ac sic discipulis gremium cingentibus in-
 Felices humiles, pauper quos spiritus ambit,
 Illos nam cœli regnum sublime receptat.
 His similes mites, quos mansuetudo coronat,
 Quorum debetur iuri pulcherrima tellus,
 Hic modo lugentes solatia digna sequentur.
 Pabula iustitiæ, qui nunc, potus que requirunt,
 Illos plena manet saturandos copia mensæ.
 Felix qui miseri doluit de pectore fortem,
 Illum nam domini miseratio larga manebit.
 Felices, puro cœlum qui corde tuentur,
 Visibilis deus his per secula cuncta manebit,
 Pacificum deus innumerum sibi prolis adoptat.
 Felices nimium, quos insectatio frendens
 Propter iustitiam premet, iis mox regia cœli
 Pandetur. gaudete operum, quos iusta tenentes
 Urgebit præceps stimulis iniuria sæuis.
 Plurima nam merces uobis seruatur in æthra,
 Namque prophetarum fuit insectatio talis.
 Apostolos sal terræ uocat. Mat. v.

Mar. ix. Luca. xiii.

Discite uos hac in terra salis esse saporem,
 Hic sapor, amissa si iam uirtute senescit,
 Quæ salis absumptos acuet substantia gustus,
 Nec quisquam uani post hæc superest salis usus,
 Ni longe abiectum cuncta ut uestigia calcent.
 Iidem lumina mundi dicuntur. Mat. v.

Mar. iiii. Luca. viii. & xi.

Vos estis mundi clarum (ne abscondite) lumen

IVVENCI.

Nam quis præcellis impostam rupibus urbem
Occultare queat, uestrum sed lumen ad omnes
Proueniat, rerumq; decus sub luce serena
Ponatur, cunctis genitoris gloria uestri
Laudetur, celsi thronus est cui regia cœli.

Quod non uenerit soluere legem,
sed adimplere. Mat.v.

Non ego nunc priscas leges dissoluere ueni
Vertere nec ueteres, ponunt' que iussa prophetæ
Omnia nam uobis per me complenda manebunt.
Vera loquor, donec cœli, terræ que, maris' que
Interitus ueniat, legis nec littera saltem,
A ut apicis parui gracilis distinctio deerit
Omnia quin fiant digesto ex ordine seclî,
Si quis enim minimâ mādati soluere partē Iaco.ii.
Ausus erit, pariter' que homines suadendo docebit
Hic minimi nomen cœlesti in sede tenebit.
At quicunque operis proprii moderamina seruans
Inuiolata simul traderet præcepta priorum
Magnus erit, magni' que feret trans sydera nomen.
De homicidio. Mat.v.

Audistis ueteris iussum moderamine legis, Exo.xx.
Humano si quis macularit sanguine palmas,
Ille reus ferro perfoluet uindice pœnas.
Ast ego præcipiam, ne quis consurgere in iras
Audeat, atque odio fratris feruente moueri.
Nam reus hic, æquo pœnas sub iudice reddet.
Nec minor illorum conuicia flamma sequetur,
Qui fatui, miseri' uecient sub nomine fratrem.

De oblatione. Mat.v.

Sin offerre uoles, uenerans altaria donis,
Et tua tum tacite mentis penetralia tangent,
Quod tibi sit cum fratre domi suscepta simultas
Munera cuncta adytis illic admota relinque,
Et prius ad pacem properans transcurrere petendam
Fraterno demum iam conciliatus amori
Offer grata deo tranquillo pectore dona.

Aduersario

LIBER. I.

Aduersario, uirtuti scilicet & ratioi, quæ uitiiis
aduersantur, cōsentiendum esse in
uia, hoc est in uita. Math.v.

E st tibi præterea semper contraria uirtus
Corporis hoc casti celeri curetur amore,
Dum rapidæ tecum graditur per compita uitæ.
Accusabit enim polluti corporis usus,
Et te sublimi statuet sub iudice uinctum.
Damnatum rapient ad uincula sæua ministri.
Nec prius e tenebris solueris carceris atri,
Vltima q̄ minimi reddatur portio nummi.

A adulterium fugiendum. Math.v. Exo. xx.
Haud ignota reor uobis stat cautio legis
Corpus adulterio prohibens, sed nunc mea iussa
Occulta internæ frenent molimina mentis,
Nec minus oprati, q̄ facti pœna luenda est.
Eruendum esse oculum, & amputan
dam esse manum, si errarint.

S i te forte oculi dextri laqueauerit error,
Authorem miseræ properans conuellito labis
Et iaculare procul, nam membrum perdere præstat
Exiguum, flammis q̄ totum tradere corpus,
Perpetuis que animam panter conuoluere pœnis,
Et si dextra manus mentem per deuia ducit,
Erroris causam præstat decidere ferro,
Quam totum æternis corpus concedere flammis.
Vxorem non nisi ob adulterium dimitten
dam, Math.v. & ix. Mar.x. Lu.xvi.

P ræcipiunt ueteres, si quis connubia rumpet. Deu.
Scribere discidium iuris feralia uerba. (xxiiii.)
Sola uiri recte discedet adultera testis.
Ast aliæ maneant, nam casti iura pudoris,
Authore amittet mulier deserta marito.
Non esse iurandum ullo modo, sed est & non est
dicendū. Math.v. & vi. & Iaco.v. & Leuitici. xix.
Antiquæ leges prohibent periuria linguis,
Sed nostris cedat iurandi audacia iussis,

IVVENCII

Nec fas est homini cœlum iurare per altum,
 Quod sedes domini est, nec quæ uestigia gestat
 Terra dei, Solymæue urbis uenerabile nomen.
 Quod regis magni patria est, iurabitur unquam.
 Nec caput in proprium cuiquam iurare licebit,
 Nanque potestatem minimi non esse capilli
 Cernitis album'ue, aut nigrum mutare colorem.
 Est est ferte, quod est, quod non est, dicite non est.
 Quod superest istis, totum fallaciter ægro
 Suggestit obreptans animo uis tetra ueneni.
 Qualem quisque infixit pœnâ, talè & ipse
 sustinere cogebatur. q̄ par pari ueteri lege
 referendum. Math. v. Exo. xxi.

Leuitici. xxiii. Deu. xix.

Pertulgata diu legis præcepta tenetis,
 Lædentem semper similis uindicta sequatur,
 Sed tranquilla malum melius patientia uincet
 Si tibi quis partem palma percusserit oris,
 Mox aliam uultus partem præbere memento.
 Auferat aut tunicam si quis ui iudicis instans,
 Cede libens pariter' que ferat tua pallia secum.
 Iubenti ire uiam, onus' ue ferre,
 parendum. Marci. v.

Si te forte aliquis passus per mille iubebit
 Ire uiam, grauis atque oneris perferre laborem,
 Mox perges, aliud' que uiæ comitabere duplum.
 Elemosynas erogandas & mutuuum dan-
 dum gratis. Math. v.

Si quis egens poscet, uel si simulabit egentem
 Ex animo miserans largire, aut mutua si quis
 Orabit, tribue, & mitem ne subtrahe uultum.
 Diligendos esse inimicos. Math. v. Lu. vi
 Nec tibi sit placitum solis succurrere amicis,
 Nec cæcis odiis inimicos ducere dignos.
 Quin ego pæcipiam semper blando esse per omnes.
 Obsequio, precibus' que deum mollire benignis
 Pro uita ipsorum, qui uos excindere gaudent,

LIBER . I.

Aduersis' que truces animis, odiis' que secuntur.
 Nam genitor noster communia lumina solis,
 Communes' que dedit pluuias, iustis' que, malis' que.
 Quod si coniunctos tantum ueneramur amicos,
 Quis locus hic iuste poterit mercedis haberi?
 Seruit amicitia tantum gens dedita lucris.
 Sed uos perfecto similes estote parenti.

Ostentationem inanem in bonis operibus
 uitandam esse. Math. vi.

i cui iustitia pandetur pulchra facultas,
 Deuitate oculos hominum, nam nulla manebit
 Merces in cœlo, quæ factum tale sequatur,
 Ut laudet tantum sterilis iactatio uulgi.
 Sed quod dextra facit, facias nescire sinistram
 Conueniet, iustis meritis condigna rependet
 Occulti solus scrutator præmia cordis.

Captationem laudum in oratione
 declinandam. Math. vi.

Sunt quos prætumida tollit iactatio mentis,
 Et precibus propriis gaudent assistere turbas,
 Multifluis' que diem uerbis ducendo fatigant
 His uotis pompæ fructus succedit inanis.
 Sed secreta domus precibus penetrabilia castis
 Claudantur, paucis' que deum uenerabere uerbis
 Scit pater ipse, tui quæ sit trepidatio cordis
 Nil absente deo loquimur, nil abdita clausum
 Pectoris antra tegunt, præsens Deus omnia cernit.
 His igitur uotum placeat concludere uerbis.

Oratio Dominica. Math. vi. Luca. xi.

Sydereo genitor residens in uertice cœli,
 Nominis oramus ueneratio sanctificetur
 In nobis pater alte tui, tranquilla que mundo
 A dueniat, regni' que tui lux alma patefcatur.
 Sic cœlo, ut terris fiat tua clara uoluntas.
 Vitalis' que hodie sancti substantia panis
 Proueniat nobis, tua mox largitio soluat
 Innumera indulgens erroris debita prauis.

IVVENCII

Et nos haud aliter concedere scœnera nostris
 Tetri scœua procul tentatio dæmonis absit.
 Equè malis tua nos in lucem dextera tollat.
 Tunc etenim genitor populis delicta remitter,
 Si uestra alterni uobis peccata uelitis
 Cedere, nec durum erratis intendere pectus.
 Ieiunandum esse, non tamen ad captan-
 dam famâ, ut faciunt hypocritæ. Math. vi.
Sunt etiam pergrata deo ieiunia plebis,
 Sed propriam multi faciem scœdare laborant,
 Quo uanam captent hominum ieiunia famam.
 Tu uero & grato crinem madefactus oliuo,
 Lætantem puris de fontibus ablue uultum
 Vt solus genitor deuoti pectoris aptum
 Seruitium cernens, laudet, meritum' que rependat.
 Terreno Thesauro non esse imminen-
 dum, sed cœlesti Math. vi.
Vanum est defossis terra inuigilare talentis.
 Illic erugo & tineæ dominantur edaces.
 Cuncta' que diripiunt fures egesta latebris.
 Condite Thesauros uobis in uertice cœli
 Non erugo illos, tineæue, aut horrida furum
 Pactio diripiet, uobis ubi condita res est,
 Illic corda etiam simili ditione tenentur.
 Corporis è lumē, quo publica lumina cernis. Lu. xi.
 Sed si pura acies oculis, simplex que nitebit,
 Clare totius splendent corporis artus.
 Sin uero neq̄ fuerit, prauum' que uidebit.
 Obscuræ incumbent super omnia membra tenebræ.
 In nigras lumen sed si conuertitur umbras,
 Ipsis horror erit quāntus sine luce tenebris.
 Non posse quenq̄ seruire duobus dominis. Item
 nimiâ ciborū & uestiū curā e' corde elimandā, nec
 plus æquo sollicitos eē oportere Math. vi. Lu. xvi.
Nemo potest dominis æque seruire duobus.
 Vnius aut odiis ceder, uel cederet amori.
 Nec pariter dominum seruus patietur utrunque.

LIBER .I.

Haud unquam poterit quis, diuitiis' que, deo' que
 Inferuire simul. Sed uos hæc iussa tenete.
 Sollicitet pprio ne uos pro corpore uestis. Mat. vi.
 Neu faciles uictus ægra disquirite cura. (Lu. xii.
 Non'ne animam pluris facimus q̄ corporis escas?
 Aut dubitat corpus quisquam præponere uesti?
 Aerias spectemus aues, num uomere presso
 Terga soli subigunt, iaciunt aut semina farris?
 Aut segetum culmos incurua falce recidunt?
 Proueniet tamen his facies, potus' que, cibi' que.
 Non'ne deo magis est hominum curatio cordi?
 Nec dignum fuerat uestis suspendere curam
 Pectoribus, si nunc habitam transire figuram
 Per se nemo potest, aut quicquā imponere membro,
 Cernite per pingues agros ut lilia florent,
 Nonnulli tamen his unquam incubuere ligones.
 Nec Salomona grauem cum regni diuitis aula
 A sfluere, talis contexit gratia uestis.
 Quod si pratorum, fruticum' que uirentia læta
 Ipse deus uestit, nostris obnoxia flammis,
 Cur uobis potior non est fiducia patris?
 Ergo cibum, potum, uestem' que & inania cuncta
 Gentibus infidis, terrenam linquite curam.
 Vos potius digne cœlestia quærite regna,
 Iustitiam' que dei. spontanea cætera currunt.
 Crastina nec uobis curetur copia rerum.
 Quisque dies sibimet satis est pro fraude diurna.
 Non esse temere iudicandum. Tum cernere nos
 festucam in alieno oculo, trabē uero in nostro
 non sentire. Item non iaciendas esse porcis
 margaritas. Math. vii. Luca. vi.
Iudicium uestrum fugiat damnatio scœua.
 Nam dominus uestri iuris documenta sequetur
 Quæcunque in terris statuetis tempora capti,
 Hæc eadem uobis genitor seruabit in æthra,
 Mensuram tibi quam ponis, portare necesse est,
 Cernis adhærentem festucam in lumine fratris,
 f iii

IVVENCI

Nec tamen in proprio tignum consistere sentis,
 A tq; oculum prius alterius purgare laboras.
 Diripe sed proprio fallax de lumine trabem,
 Tum minimam alterius curabis demere aristam.
 Ne canibus sanctum dederitis, ne'ue uelitis
 Turpiter immundis iactare monilia porcis.
 Nanque illa in caeno pedibus subiecta iacebunt,
 Conuersi'que sues uasto uos uulnere rumpent.

Petendum, quærendū & pulsandum esse.

Math.vii. Luca.xi. Ioan.xvi.

Poscenti dabitur, quærens inuenta tenebit,
 Pulsanti'que aditus foribus pandetur apertis.
 Vos homines natis panem poscentibus omnes
 Num lapidem dabitis? piscem'ue petentibus anguē?
 Vos inquam rigidi quibus alte est insita cordi
 Duricies, uestris dabitur semper bona natis,
 Indulgens hominum genitor bona mitia digne,
 Quam præstare magis gaudet poscentibus æquis?
 Quæ cupitis uobis hoium bñfacta uenire, Thob.iiii.
 Hæc eadem uestro cunctis præstate fauore.

Hæc legis summa est, hoc ius dixere propheta.

Latã esse uia, quæ ducit ad perditionem,

Angustam uero quæ ad salutē.

Math.vii. Luca.xiii.

Ite per angustam iusti super æthera portam.
 Quam lata & spaciofa uia est, quæ limite leuo
 Præruptum conuoluit iter caligine mortis,
 Innumeræque illam penetrant per prona cateruæ
 Vitalis uastis stipatur semita saxis,
 Celsi'que uix paucos ducet per scrupea uirtus.
 At si quos nimium fallax, illex'que malorum
 Planicies suasit deformi lubrica lapsu,
 Arripit hos, pronos'que trahit uelut impetus amnis,
 Aut alacer sonipes ruptis effrenus habenis,
 Aut rectoris egens uentosa per æquora puppis.

De pseudoprophetis & hypocritis. Math.vii.

Obseruate illos, falso qui nomine uobis

LIBER. I.

Insidias faciunt, appellantur'que propheta.
 Hos ouium species uestit, sed sæua luporum
 Pectora fraude tegunt, lacerant'que incauta trahentes
 Agmina credentum, sæuus quos decipit error.
 Fructibus è propriis noscuntur talia monstra,
 Quem q; petat finem fallax doctrina uidendum est.
 Quapropter rerum molitio perspicatur.
 Nam neque de tribulis ficus, nec sentibus uuas
 Prouenisse unquam ruris per terga notastis.
 Utque arbor proprio uestitur germine pomi,
 Sic dolus illorum fructu monstrante patescit.

Non qui dicunt domine domine in-
 tratuos in regnū cœlorū, sed
 q faciūt iussa dei. Math.viii.

Non ego palpantum uerbis & honore mouebor,
 Nec me q; dominum præblanda adulatio dicit,
 Præmia cœlestis capiet spontanea sedis,
 Illi sed merito gaudebunt munere regni,
 Qui faciunt nostri genitoris iussa uolentes.
 Adueniet mox summa dies, quæ iure seuero
 Præmia iustitiæ tribuet, sceleri'que gehennam.
 Tum mihi multorum clamabit talia fletus,
 Non'ne tuo quondam nobis sub nomine uirtus
 Extitit, & nostris parebant omnia iussis?
 Sæpe etiam nostra est uox annumerata prophetis,
 Seruiuit'que tuo nobis sub nomine dæmon.
 Tunc iurabo illis q; talis cognita nunquam
 Vita mihi est hominum, gestis quæ sordet iniquis.
 Domum supra petram ædificatã, manere illasam
 supra harenã uero, ruere. Math.vii. Luca.yi.
 Quisque meis monitis, aures'que & facta dicabit,
 Hunc æquabo uiro, solidis fundamina saxis
 Ponenti, librata super quæ mœnia surgent.
 Illa domus pluuiis, uentis'que illasã manebit,
 Torrentum'que minas firmato robore uincet.
 Hærent immoto quoniam fundamine petra.
 Qui uero auditu tantum mea iussa tenebit,

IVVENCIT

Diuerſisq; procul factis per lubrica perget,
 Hunc ſimilem faciam, uolucris qui ſulcit harena
 Fundamenta domus, cui mox ut flammina uenti
 Et pluuia effuſis cœpere incumbere riuis,
 Omnis ſubuerſo procumbit pondere moles,
 Inſequitur que graui tectorum ſtrage ruina.
 Talia dicentem magna admiratio plebis
 Immenſum ſtupuit, quoniam tranſcenderet alte
 Doctrinam ueterum, Chriſto conceſſa poteſtas.
 Descendens Ieſus de mōte leproſum curat.

Math. viii. Mar. i. Lu. v.

Denique linquentem cœli ſaſtigia montis
 Stripabat gaudens populorum turba ſequentum,
 Ecce ſed horrenda confixus uiſcera tabe,
 Quem toto obſeſſum fœdarat corpore lepra
 Procubuit uenerans iuuenis, Chriſtumq; precatur,
 Vt careat tandem langoris pondere tanti,
 Sufficiat uoluiſſe tuum, Tum dextera Chriſti
 Attactu ſolo purgauit lurida membra,
 Incolumi que dehinc cœlare hæc gaudia iuſſit,
 Et legi parens, offerret munera templo.

Puerum Centurionis paralyticum
 curatum. Math. viii. Lu. vii.

I nde recedenti, ſupplex ſe protinus offert
 Centurio, & precibus proſectis talibus orat.
 Impubis pueri cruciatur ſpiritus æger,
 Cuius cuncta tepens membrorum munia langor
 Diſſoluit, uitam que tenet iam pœna ſuperſtes.
 Sed iuſſu miſerere precor, nam tecta ſubire
 Crimina noſtra uerant uitæ lucis que parentem,
 Nunc uerbo ſatis eſt iubeas remeare ſalutem.
 Subiectos mihi ſæpe uiros, ſic noſtra poteſtas
 Officiis uerbo iuſſis parere coegit.
 Dixerat. Ille uiri motus precibus que, fidē que,
 Talia conuerſus populo dat dicta ſequenti.
 Haud unquam talem memini me gentis auitæ
 Inueniſſe fidem, ſed ueris diſcite dictis,

LIBER .II.

Quod multos homines diuerſis partibus orbis
 Progenitos, cœli regnum ſublime uocabit,
 Cum patribus ueſtris uitali accumbere menſæ,
 Progenies quorum cæcis dimerſa tenebris,
 Dentibus horrendum ſtridens, fletumq; frequētans,
 Perpetuis pœnam cruciatibus acta ſubibit.
 At tibi iam iuuenis mentis uirtute fidelis,
 Vt credis, ueniet fructus cum luce ſalutis.
 Dixerat, & dicto citius cum uoce loquentis
 Ad puerum celeris percurrunt munera uerbi,
 Ingreſſus que domum miles properante recurſu,
 Præueniſſe dei lætatur dona medentis.

Socrum Petri febricitantem tactu liberatā.

Math. viii. Mar. i. Luca. iiii.

Aedes inde Petri ſanctus penetrabat Ieſus,
 Cuius anhela ſocrus, æſtu, febrī que iacebat,
 Vtque illi dextram tetigit ſaluator Ieſus,
 Sana miniſterium præbebat ſcœmina menſis.

I. P. H. DE EVANGELICA HISTO-
 RIA LIBER SECVNDVS.

Plurimos ægrotos curatos, ac uerba domini
 ad Scribam, qui eū ſequi uolebat.
 Math. viii. Luca. ix.

i Amque dies pronò decedens lumine,
 pontum
 Inciderat, furuam que ſuper nox æmula
 pallam
 Syderiis pictā flāmis pater inane trahebat,
 Cum multos homines, mentis langore ruentes,
 Deuinctas que animas ſclerata dæmonis arte
 Certatim populi cæca iam nocte ferebant.
 Sed uerbum Chriſti, tanto langore remoto
 Omnibus indulgens, præbebat munera patris,
 Ecce ſed exortas maior cum luce tumultus

IVVENCII

Gratantis populi, cum turbis anxius ille
 In mare uelivolunt celsam deducere iussit
 Discipulis puppim precibus tum scriba profusus
 Nauigio sancti pariter poscebat abire.
 Illi Christus ait, quo me tu scriba sequeris?
 Vulpibus in saltu rupes excisa latebram
 Præbet, & aeriis auibus dat silua quietem.
 A sit hominis nato, nullis succedere testis
 Et licitum, gentis sic sunt molimina uestra.
 Iesus discipulo præcipit ut sequatur pa-
 tre inhumato relicto. Math. viii.
Tunc e' discipulis unus sic ore rogabat,
 Vltima defuncto debentur munera patri,
 Sed spacium tribuat nobis tua sancta uoluntas,
 Ut liceat miseri genitoris condere corpus.
 Christus ad hæc, calcem potius comitabere nostrum,
 Et sine defunctis defunctos condere terra.
 Iesum in naui dormientem excitant discipuli
 quo tēpestatem sedet. Mar. iiii. Lu. viii.
Conscendunt nauem, uento' que inflata tumescunt
 Vela suo, fluctu' que uolat stridente carina.
 Postq̄ altum tenuit puppis, consurgere in iras
 Pontus, & immensis hincinde tumescere uentis.
 Cœpit, & ad cœlum rapidos sustollere montes.
 Et nunc mole ferit puppim, nunc turbine proram,
 Illisos' que super laterum tabulata receptant
 Fluctus, disiecto' que aperitur terra profundo.
 Interea in puppi somnum carpebat Iesus.
 Illum discipuli pariter, nauæ' que pauentes
 Euigilare rogant, ponti' que pericula monstrant.
 Ille de hinc, q̄ parua subest fiducia uobis.
 Insidios animos timor irruit, inde procellis
 Imperat, & placidam sternit super æquora pacem.
 Illi inter sese timidis miracula miscent
 Colloquiis, quæ tanta illi permessa potestas,
 Quod ue sit imperium, cui sic freta concita uentis,
 Erectæ' que nimis submittant colla procellæ.

LIBER .II.

In terra Gerasenorum dæmonia ab hoie expulsa, &
 in porcos missa. Math. viii. Mar. v. Lu. viii.
Iam Gerasenorum steterat sub littore puppis,
 Ecce sed egresso iuuenis (mirabile dictu)
 Occurrit, miseram cui mentem spiritus ater
 Horrenda implebat lacerans uirtute furoris.
 Illi grata domus terris habitare sepulchris,
 Nec poterat rapidum quisquam retinere furorem,
 Fortia quinetiam rumpebat uincula ferri,
 Scindebat' que graues, ut lanea fila cathenas.
 Et iam compedibus leuis insultare soluto
 Ludus erat, saxi' que ferum concidere pectus.
 Isque ubi pergentem Christum per littora uidit,
 Cum clamore ruit, longe' que accurrit adorans.
 Regnantis semper domini certissima proles,
 Oramus ne nos solitæ regionis ab oris
 Excutias, ualde tormentis excruciatos.
 Nam nomen legio est nobis, multos' que sub uno
 Nomine consociat flatus uis sola nocendi.
 Cernis ut immundi subigunt hæc pascua porci,
 His saltem liceat rabiem satiare repulsam,
 Per patris altithroni nomen sublime rogamus.
 Imperat his hominis mentem dimittere Christus,
 Porcorum' que sinit gregibus finire furores.
 Iamq; hominis stupidum discusso dæmone pectus,
 Insperata suæ ueneratur dona salutis,
 Et iam præcipites, scopulorum margine porci
 In mare deiecti, properant disperdere uitam.
 At uero e' speculis, miracula tanta pauentes
 Diffugiant, urbis' que ruunt ad testæ subulci.
 Et famam spargunt, populos' que ad littora cogunt.
 Insanum uero iuuenem postquam resipisse
 Credere cernentum populorum turba coacta est,
 Orabant pauidi regionem linqueret illam.
 Iesus paralytico sanato iussit abire, humeris im-
 sito lecto. Math. ix. Mar. ii. Lu. v. Io. v.
Inde domum repedit terrarum lumen Iesus.

IVVENCII

Ecce reuertenti, iuuenis torpentia membra
 Officium quorum morbus dissoluerat acer
 Ante pedes ponunt tepido recubantia lecto.
 Quem miserans animo, uerbis compellat Iesus,
 Assit certa tuæ iuuenis constantia menti.
 Nam tibi præteritus uitæ donabitur error,
 Hoc dictum scribæ mentis per operta malignæ
 Carpebant, q̄ uerba dei uirtute serenda
 Protulerat Christus, sed pectora talia cernens,
 Hoc inquit uerbum scribarum dicta retreçant,
 Quod quantum facile fuerit dixisse, sequentis
 Et dicti & facti pariter uirtute probabo,
 Ut mihi concessum peccata remittere cernant.
 Quapropter iuuenis firmato corporis usu
 Surge uigens, stratum q̄ tuum sub lecta referto.
 Surrexit, lectum q̄ humeris iam fortibus aptat,
 Per medium q̄ uigens populi mirantis abibat.
 Tunc timor & laudes domini per pectora plebis
 Concelebrata simul miracula læta frequentant.
 Matheus ad apostolatam uocatur.

Math. ix. Marci. ii. Lucæ. v.

Progređiens tunc inde ad uestigalia, uidit
 Confessu in medio Mattheum, protinus illi
 Discipulis hæere iubet, nihil ille recusans,
 Imperio Christi paret, gaudet que secutus.
 Philippus ad apostolatam uocatur, & uer-
 ba Christi ad Nathanaelem. Ioan. i.
Inde iter ingrediens, simili sermone Philippum
 Hortatur, comitem que suis asciuit amicis.
 Ille ubi cognouit Christi uires que, uiam que,
 Tum primum iusto concurrat Nathanaeli.
 En nostris inquit concessum est uisere seclis,
 Quem uoces ueterum, & sancti cecinere prophetæ.
 Hunc genuit ueniens Dauidis origine Ioseph,
 Nazara cui felix patria est, & nomen Iesus.
 Ille refert genuit quicquam si Nazara, miror,
 Quod dignum tantis unquam uirtutibus esset.

LIBER. II.

Inde Philippus ait, cernens dubitare quiesce,
 Progređiens que uide, nam oculis spectare licebit.
 Illum ubi tendentem longe respexit Iesus,
 Vir ait hic iustus, cui pectora nescia falsi
 Virtutem puram seruans, sine fraude maligna.
 Ille sub hæc. ubi nam, uel quo me tempore nosti?
 Cui dominus dicta hæc diuino pectore promit.
 Cum te diffusæ tegerent umbracula ficus,
 Ante etiam q̄ te uocitarent uerba Philippi
 Vidit, & elegit comitem te spiritus author.
 Talibus attoniti sequitur uox Nathanaelis,
 Progenies ueneranda dei, rex inclyte gentis,
 Tu populis, terræ que salus, uitæ que magister.
 Christus ad hæc, facilis suasit tibi credere uirtus
 Arborea q̄ te uidi recubare sub umbra,
 Sed maiora dehinc rerum miracula restant,
 Cernetis pariter totum se scindere cælum,
 Atque dei celeres æthram penetrare ministros
 Inde hominis nato, claram deferre coronam.
 Iesus cum discipulis uocatus ad nuptias
 aquâ in uinum conuertit. Ioan. ii.
 Interea thalamis connubia festa parabant
 In regione Chanaan, ubi mitis mater Iesu
 Cum nato pariter conuiuia concelebrabant.
 Vina sed interea conuiuis deficiebant,
 Tum mater Christum per talia dicta precatur.
 Cernis lætitiæ iam defecisse liquorem?
 Assint nate bonis ex te data munera mensis.
 Illi respondet terrarum gloria Christus,
 Festinas generix, non dum me talia cogit
 Ad uictus hominum tempus concedere dona.
 Mensarum tunc inde uocat lætata ministros
 Mater, & imperiis nati parere iubebat.
 Sex illic fuerant saxis præpulchra cauatis
 Vascula, quæ ternis aperirent ilia metris,
 Hæc iubet e' fontis gremio complere ministros.
 Præceptis parent iuuenes, undas que coronant.

IVVENCI

Completis lapidum labiis, tum spuma per oras
 Committas undis auras ad summa uolutat.
 Hinc iubet ut summo tradant gustanda ministro.
 Ille ubi percepit uenerandi dona saporis
 Nescius in uini gratum transisse liquorem
 Egestas nuper puris de fontibus undas.
 Increpat ignarum sponsum, q̄ pulchra referuans
 Deteriora prius per mensas uina dedisset.
 His signis digne credentium discipulorum
 Perpetuam stabili firmavit robore mentem.

Iesus emētes & uēdentes eiecit de tēplo.

Mat. xxi. Mar. xi. Luca. xix. Ioā. ii.

Inde ubi Iudæis aderant sollennia paschæ
 Ad Solymos direxit iter, templum'que subibat.
 Repperit hic populum uenalia multa locantem
 Pars uendebat oues, pars corpora magna iuuenum,
 Pars inhians nummis, mensas onerauerat ære.
 Restibus hic Christus connectit uerbera flagri,
 Et tales populos sancta perturbat ab æde,
 Et mensas uertens, æris'que profudit aceruos,
 Et super increpitans, procul hæc auferte prophani,
 Ut meus hic genitor, non sordida lucra colantur.

Iudæi a' Iesu signum petunt. Ioan. ii.

Math. xvi. Marci. viii.

Nunc poscens signum plebes Iudæa fremebat,
 Quo fidens animos in talia facta leuaret,
 Ventura obscuris tunc Christus talia miscet.
 Soluite pollutis manibus uenerabile templum.
 Hoc ego restituum, cum tertia lumina solis
 Incipient rutilum terris infundere lumen.
 Illi inter sese tractantes murmure cæco,
 Illud aiunt, uix sex & quadraginta per annos
 Constructum ueteris regni molimine templum,
 Tu poteris tribus in spaciis renouare dierum?
 Hoc uerbum quondam post tempora debita, digni
 Cognouere uiri, proprio de corpore Christum
 Delubrum dixisse dei, sed signa uidentes

LIBER II.

Tum multi cœpere fidem, sanctum'que secuti.
 Iesus Nicodemū alloquitur de Baptis-
 mate, & aliis multis. Ioan. iii.
 Nocte sub obscura, celso sublatus honore
 Primorum procerum iudæi nominis unus
 Venit, & ad Christum submissa uoce profatur.
 Haud dubium est, quin larga dei te sancte uoluntas
 Humanis lucem concessit surgere rebus.
 Nec quisquam tantis tribuit miracula signis,
 Ni comitata diu iubeat splendescere uirtus.
 Christus ad hæc, callis iusti si culmina quæris,
 Nullus ad excelsum poterit conscendere regnum,
 Reddita ni penetret nascendi exordia rursus,
 Atque nouam capiat diuino munere uitam.
 Ille autem tantis stupefactus corda loquelis,
 Hoc inquit nostræ non est comprehendere mentis.
 Quis poterit cœptæ reuocare exordia uitæ?
 An rursus sentor matris correptet in aluum,
 Ut nouus in lucem ueniat, uitam'que resumat?
 Ille sub hæc, liquido si quis de fonte renatus,
 Et flatu sancto rudibus consistere membris
 Cœperit, ætheream liber conscendit in aulam.
 Terrenum corpus terreno corpore natum est.
 Spiritus haud aliter similem generat sibi flatum,
 Spiritus hic deus est, cui parent omnia mundi.
 Hic ubi uult, quocunque uolat, uocem'que per auras
 Iactat, sed nescis quæ sunt exordia uocis,
 Quam'que petant eius currentia flamina partem.
 Quisque igitur iustæ repetit primordia uitæ,
 Hunc similem sancti flatus reuiuiscere certum est.
 Et Iudæus ad hæc, nihil horum cernere possum.
 Talia tum Christus, Solymorum magne magister,
 Israelitarum sublimis gloria gentis,
 Tu ne etiam mentem uitæ de lumine raptam
 Demerges præceps, furuis miserandæ tenebris?
 Nec potes obtuso comprehendere talia sensu?
 Ecce fides nulla est, tantum terrestria dixi,

IVVENCII

Quid si coelestis uires conscendere sermo
 Coeperit, & superas rerum comprehendere formas?
 Quis uestrum duram poterit mihi pandere mentem?
 Accipite ergo nouis quæ sit sententia rebus.
 Sydereum nullus poterit conscendere cœlum
 Ni solus cœli, qui missus uenit ab aula. *Ephe. iiii.*
 Idem hominis natus, cœli qui in sede moratur
 Vt serpens oli uastæ regionis i oris *Nu. xxi. Io. viii.*
 Moseis manibus summo sublat^o honore est, (& .xii.
 Sic hominis natum tolli in sublime necesse est.
 Vt quicumque fidem mentis penetralibus altis
 Illius ad numen statuet, sub turbine secli
 Conculcet pedibus letum, & trans sydera surgens,
 Sublimis capiet donum inuiolabile uitæ.
 Nanque deus mundum tanto dilexit amore,
 Eius ut in terras descenderet unica proles,
 Credentes domino uitæ iunctura perenni,
 Nec deus hunc natum disquirere iure seuro,
 Iudicio ue truci terras expendere misit,
 Mitia sed populis ueniant ut munera uitæ.
 Nanque, ubi certa fides fuerit complexa salutem,
 Non erit ulla anceps illic agitatio iuris.
 A sit ubi dona procul fuerint exclusa medelæ,
 Iam propria ipsorum mentem damnatio torquet.
 Vnica nam domini fuit his incognita proles.
 Aduentum lucis miseri fugere supernæ,
 Et magis amplexi cæcas tenuere latebras.
 Sic quicumque malis mentem maculauerit actis,
 Ad tenebras pavidus refugit, ne lumine claro
 Sordida pollutæ pateant contagia mentis.
 At quicumque piæ tenuit uestigia uitæ,
 Ad medium properat, lucem que nitescere gaudet
 Splendeat ut clavis uirtutis gloria factis.
 Iesus cum muliere Samaritana
 loquitur. *Ioã. iiii.*
 Inde Galilæam repetit saluator Iesus,
 Præteriens sed forte uenit Samaritida sichen.
 Illic

LIBER .II.

Quæ non est uestro sulcis inserta labore.
 Vos aliena bonæ ditabunt munera frugis.
 Talibus alloquiis comitum dum pectora complet,
 Ecce Samaritum populi uenere rogantes,
 Exorant que illic geminos expendere soles
 Iam que fides multos plebis fundauerat alta,
 Nec iam scemineis tantum concedere uerbis,
 Ipsos sed coram uirtus manifesta docebat,
 Venisset secli q̄ iam Saluator Iesus.
 Filium Reguli a morte liberatum. *Io. iiii.*
Iam que Galilæam remeauerat in regionem,
 Quondam ubi fontanas uino mutauerat undas.
 Regius Hic iuuenis, cui natum morbus anhelos
 Ardore extremis uitæ torrebat in oris,
 Comperit ut Christum certo remeasse recursu
 Aduolat, & precibus sobolis pro sorte profusus
 Orabat, celeris deposcens dona salutis,
 Ne pius ad letum natus traheretur acerbum.
 Christus ad hæc signis nisi suadeat omnia uirtus,
 Non erat ulla fides, sed perge & sospite uita
 A edibus in uestris dulcem complectere natum.
 His uerbis, Fructum mox perceptura salutis
 Pulchra fides, animum latanti in pectore firmat,
 Iam que iter ingresso, properantibus obuia seruis
 Nuncia fama uenit, puero resonat que iacenti
 Linine de mortis subitam remeasse salutem.
 Ille ubi cognouit certum concurrere tempus
 Sanantis Christi uerbis sese que, domum que
 Mancipat, amplexus fidei uenerabile donum.
 Iesus pharisæis murmurantibus de
 conuiuio publicanorum di
 cit, nō opus esse sanis
 medico. *Math. ix.*
 Mar. ii.
Forte dies epulis multos fatiauerat unus
 Publica conductis qui uestigalia lucris
 Professi rapiunt alieno nomine prædam,
 g ii

IVVENCII

Hos cum discipulis simul accipiebat Iesus.
 Ecce pharisæi occulto reprehendere risu,
 Quod legis doctor conuiuia talia iniret,
 Ille sed inspiciens quid pectora clausa tenerent,
 Non inquit medicis opus est, ubi fortia membra
 Intemerata salus uegetat, uires que ministrat.
 A egris sed merito miserans adhibenda medela est.
 Discite nunc saltem iubeant quid uerba prophetæ.
 Non ego sacra magis q̄ mitia pectora quæro
 Haud etenim iustos ueni ad directa uiantes,
 Sed reuocarè malos peccantum a' limite gressus.

Discipulis Ioannis interrogantibus quare
 non ieiunarent discipuli eius, parabo
 lã pponit pãni scissuræ & utris.
 Math. ix. Mar. ii. Lu. v.

Ecce sed e' numero mirantum munera Christi
 Vnus Ioannis quærebat discipulorum.
 Cur ipsi legis ieiunia crebra tenerent,
 Nullã que sub Christo plebes ieiunia ferrent?
 Christus ad hæc contra placido sic ore profatur,
 Qui sponsi lætis comitantur uota choreis,
 Non præsentem illo ieiunia tristia portant.
 Iamque dies aderit, cum sponsus turbine secli
 E medio comitum rapietur, tristibus illi
 Tuncque dabunt animos lacrymis, horrore ciborum
 Languida concipient animis ieiunia flentes.
 Quã stultum est rudibus ueteres subtexere pannos
 Vestibus, ut turpis peius scissura notetur.
 Vtribus aut calidum tritis committere mustum
 Quis ruptis totum sequitur disperdere uinum.
 Vtribus est rectum rudibus spumantia musta
 Condere, sic uinum conseruant fortia uasa.

Intereundũ ad suscitandã filiam principis sacer
 dotũ mulierẽ a' pfluuio sanguinis sanat
 Iesus. Math. ix. Mar. v. Luca. viii.

Talia tractanti, percussus pectora luctu,
 Ecce sacerdotum princeps procumbit adorans,

LIBER. II.

Et sibi defunctam funus miserabile natam
 Implorat lacrymis, certam que uenire salutem
 Defunctæ uita poscebat munere Christi.
 Haud mora confurgens graditur seruator Iesus,
 Progressi mulier sequitur uestigia seruans,
 Quam langore graui bis sex labentibus annis
 Torquebat fluxus lacerans sine fine cruoris.
 Viribus absumptis, & toto corpore fessa
 Pectoris hæc tacitam uoluebat credula mentem,
 Arcana secum que fide iam certa tenebat
 A stutum fesso fugeret q̄ corpore tabes,
 Extremam Christi posset si tangere uestem.
 Hæc ubi per populum summi pendentia pepsi
 Fila manu trepida tractauit, protinus ille
 Et causas morbi, & credentia pectora cernens,
 Concessit celere tali cum uoce salutem.
 Accipe quod meruit fidei constantia munus.
 Et mox constricto uiguerunt sanguine uenæ.
 Postq̄ peruentum est ubi funera uirginis, ingens
 Plangentis populi fremitus, clangor que tubarum
 Ultima supremæ celebrabant funera pompæ.
 Abscedant inquit uestris hæc tristia tectis.
 Nanque puella iacet placido dimersa sopore,
 Defunctam retur flentem quam nescia plebes.
 Talia dicentem ridentem turba reliquit,
 Quod morte abreptam dixit dormire puellam.
 Sed Christus læti uisor, uitæ que repertor
 Frigentis dextram dignatus prendere dextra,
 Surgere mox iussit, miranda ad gaudia patris.
 Duo cæci liberantur. Math. ix.

Inde reuertenti clamor se protinus offert
 Lumine captorum gressu labente duorum.
 Istit Christus ait, si credunt pectora uestra,
 Nunc uirtute mea se reddet lumen ademptum.
 Illi firmato se credere corde fatentur.
 Tunc Christus satur, credentes cernite lucem
 Nec cuiquam nostrum post hæc edicite nomen

IVVENCII

Dixit, sed propere per gaudia tanta uidentum
Ardor inexpletus, famam per cuncta ferebat
Dæmonium mutum eiectum, Et tur-
bam ad Iesum confluisse.

Math. ix. Mar. vii. Lu. xi.

Affertur que dehinc iuuenis, cui rapta sonore
Dæmonis incurfu fuerat substantia uocis.
Aft ubi propulsus fugit de pectore dæmon,
Confestim sanæ redierunt munera linguæ.
Talia mirantis populi, stipante tumultu
Vallatur, cernens sed millia tanta uiroꝝ. Mar. vi.
Ingemit ut ruris dominus, cui pascua læta
Innumerae tondent pecudes rectoris egentes.
Tunc ad discipulos depromit talia dicta,
Quam late segetes ruris per terga latefcunt, Lu. x.
Sed rarus messor frugis superatur aceruo.
Iam superest dominum segetis deponere tantæ,
Vt sua rura uelit numero complere colentum.

Quid facturi sint præcipit disci-
pulis. Math. x. Mar.

iii. & vi. Lu. ix.

Hæc fatus, populo ex omni delecta seorsum
Fortia conglomerat bisfeno pectora cœtu.
Bis sex consociat fidorum corda uirorum.
Hos ubi delegit, præceptis talibus implet.
Deuitate uiam, quam gentes perfidiosa,
Et Samaritarum fraudis uestigia calcant.
Pergite qua patrii pecoris custodia labat,
Pergentes uero similem mihi sumite mentem,
Vt uobis subigat uirtutem dæmonis atri
Sancta fides, curam que piam langoribus aptet.
Hæc uires nulla uobis mercede dabuntur.
Et uos haud aliter cunctis impendite dona.
Non auri, argenti ue domet possessio mentem.
Nec uos nummorum subigat scelerata cupido.
Non geminas uestes, nec plantis tegmina bina
Virtutis nudæ cupiat seruare minister.

LIBER .II.

Ingressi muros urbis, perquirite semper,
Hospitio quorum parsit succedere iustis.
Ingressi que dehinc pacem sub tecta uocate
Si tranquilla domus fuerit, pax illa manebit,
Sin erit indignis habitantium moribus horrens,
Diffugiet, uestrum que habitum pax uestra sequetur.
Excludet quicumque ferox uos limine tecti,
Auribus aut duris spernet uitalia uerba,
Excute egressi domibus uestigia uestra,
Hæreat iniusta ne uobis portio uitæ.
Illos deterior Sodomorum pœna manebit
Supplicis, ueniet mundo cum terminus omni.
Pergite nunc ut oues fauorum præda luporum.
Sed uos arguto serpentum corde uigete,
Simplicitate tamen puras superate columbas.
Nam sæpe incumbet uobis iniuria præceps.
Conciliis que hominum statuentur corpora uestra
Vos flagris, uinclis que feris, duris que tyrannis
Frendens urgebit pro me uiolentia secli.
Cum uos tradiderint, uerborum ponite curam,
Sponte fluens dabitur sermonis gratia uobis.
Spiritus in uobis, pro uobis digna loquetur.
Prodet enim fratrem scelerata insania fratris.
Ad letum que dabunt genitorem corpora nati.
Vos odio urgebunt semper pro nomine nostro,
Sed finem fidei comitatur gloria uitæ.
Profugite e tectis, quæ uos sectabitur, urbis,
Inde aliam, mox inde aliam conquirite sedem.
Nam uobis urbes semper superesse necesse est,
Israelitarum quæ dent sub nomine plebem.
Discipulus nunquam transcendat celsa magistri
Culmina, nec dominum tenter præcellere seruus,
Discipulo satis est uires æquare magistri,
Vel domini similem uirtutem prendere seruo.
Pectoribus uestris semper timor omnis aberret.
Nam nudata suis promentur cuncta latebris,
In tenebris tacite uobis quæcunque iubentur,

IVVENC I

Dicite præclaro nitidi sub lumine folis.
 Auribus & uestris dicam quæcunque sufurrans,
 Excelso in populos spargentur culmine recti.
 Despicite illorum rabiem, qui corpora uestra
 Prosternent ferro, non est his ulla potestas
 Viuacem leto pariter demittere mentem.
 Illum sed potius cordis secreta pauescant,
 Corporis est, animæque simul, cui lata potestas
 Passeribus pretium nummi uix portio parua
 Proueniet, non est tamen unum credere dignum,
 Iniussu domini laqueos incurrere uestros
 Quis dubitet sapiens domini sub pectore multis
 Cedere pennatis, hominem pro millibus unum.
 Qui me confessus fuerit sub iudice terræ,
 Hunc ego non aliter coram genitore fatebor.
 Sic itidem coram genitore negabo negantem.
 Non ego nunc pacem terris immittere ueni,
 Sed gladium, patrio dirimat qui pectore natum.
 Et dulcem matris dirimat qui pectore natam.
 Siquis amore meo genitorem plaris habeat,
 Vel matri, soboliue meum postponet amorem,
 Sentiet horribilem nostra de sede repulsam.
 Contemnet quicumque animam pro nomine nostro,
 Inueniet læta florentem fruge salutem.
 Qui uos suscipiet, me suscepisse benignis
 Obsequiis, idem me pro genitore supremo
 Suscepisse sibi gaudebit perpete uita.

Ioannes ad Iesum discipulos mittit, & Iesus de
 Ioanne ad turbas loquitur. Math. xi. Lu. vii.
Talia discipulis bis sex, cum iussa dedisset
 Iustus Ioannes cæcis de carceris umbris
 Sectantum e' numero delectos talia dicta
 Ad Christum portare iubet, uerum que referre.
 Tu'ne piis animis requies, quam regia cœli
 Pollicita est terris, nostro sub tempore fulges?
 An'ne aliam super est post, hæc sperare salutem?
 Talibus hæc Christus dictis mandata remittit.

LIBER .II.

Cæcorum tenebræ mutantur lumine lucis,
 Debiliun' que uigent firmato robore membra,
 Lurida discutitur squamoso corpore lepra,
 Aeriæ uocis penetrat furdas sonus aures,
 Redditur amissa læti post funera uita
 Deposita repetens animæ substantia corpus,
 Pauperibus que suis non dedignata patescit
 Fulgentis splendens adrentus gloria terris.
 Ille beatus erit, quem non deceperit error.
 Talia discipuli referunt mandata magistro.
 Hæc super ad populum depromit talia Christus.
 Cur in deserto uoluistis uisere nuper
 Stramen arundineum uento uibrante moueri?
 Cur etiam molli uestitum ueste uidere?
 In domibus regum molli cum ueste tenentur.
 Fatidicis longe præponitur ille prophetis
 Ut ueteris quondam cecinere oracula scripti.
 Hunc etenim memorat uenerandæ lectio uocis.
 En ego mitto illū stratas aptare ministrū. Malach. i.ii.
 Ante tuos uultus, genuit nec scemina quenquam
 Maior Ioannis nostri qui uiribus esset.
 Sed minor hæc cœli fiet sublimior aula.
 Huius ab exortu uim cœli regia sensit.
 Et cœliregnum uiolentia diripit atrox.
 Lex omnis summam baptistæ a tempore cepit,
 Atque prophetarum finis conclusus eodem.
 Si uultis uolucris penetrabilia noscere secli,
 Corpus Ioannis felix habitabile sumpsit.
 Helias quondā, quæ turbine missa corusco. iiii. Re. ii.
 Flammipedum rapuit simulatio quadriingorum.
 Audiat hæc, dictis pandens uitalibus aures.
 Confessio Iesu ad patrem, & iugum
 domini leue esse. Math. xi. Lu. x.
Nunc tibi confiteor genitor, cui gloria seruit
 Fulgentis cœli, & terrarum frugiferentum,
 Cælasti nunc quæ sapientibus ista superbis,
 Paruulæ que infantum uis hæc comprehendere corda

Iam mihi regnantis sunt omnia tradita patris.
 Nec quisquam domini poterit cognoscere natum
 Ni solus genitor, genitorem mente uidebit
 Filius, aut idem pandet cui talia natus.
 Huc omnes ueniant, oneris quos sarcina uasti
 Comprimit, his poterit uirtus mea munere patris
 Antiquas uires hilari reparare quiete.
 Sumite forte iugum, leuis est mea sarcina iustis.
 Nanque humili dulcem largitur corde salutem.

Discipuli spicas uellunt. Math. xii.

Marci. ii. Luca. vi.

Hæc ubi dicta dedit, messis per culta grauata
 Præterit, & populus sectantum discipulorum
 Spicarum grauidam carpebat in ordine frugem.
 Ille dies ueteri poscebat lege quietem
 Sabbata nam priscis repetebant ocia iussis.
 Ecce pharisæi coram' reprædere Christum,
 Qui sanctæ legis calcarent iussa metentes
 Discipuli, legum sed tunc completor Iesus
 Incipit his ueteris scripti monumenta retexens
 Legistis certe in templo Dauidæ canoræ .i. Re. xxi.
 Cum populo quondam panes sumpsisse sacratos,
 Et proprium, comitum' q; famem sedasse, sed illos
 Illicitum cuiquam fuerat contingere panes
 Sumere quos solus poterat de lege sacerdos,
 Eiusdem scriptum est, iusto moderamine legis
 Vates in templo sine crimine festa profanant
 Nec minor est istic uestræ glomeratio turbæ,
 Quam templi uirtus, caperent si pectora uestra.
 Quod nõ sacra deus, sed mallet mitia corda, Osee.
 Nõ tam sæpe uiros dånasset factio sacros, (vi.
 Expertes culpæ, sed nunc ego sabbata cuncta
 Sponte mea dominans, legis sub iure tenebo.
 Manum aridã hominis sanatam esse.

Math. xii. Marci. iii. Luca. vi.

Tunc conuenticula illorum post talia dicta
 Ingreditur, mox hic iuuenem pro limine cernit

Siccatum ex humero cui pondus inutile palmæ
 Pendebat, sed tum dictis tentando dolosis,
 Aegris an liceat per sabbata ferre medelam
 Quærun't, calcata ut legis uindicta maneret.
 Christus ad hæc, foueam si forte pecuscula uestra
 Inciderint, certe transibitis ocia legis,
 Et pecus abrupto tolletis uile profundo.
 Quanto igitur nobis hominum curatio maior
 Ad benefacta animos tollens accendere debet?
 Ergo age tu iuuenis rediuiuam extendito dextram,
 Cum dicto palmas sanas porrexit utraq;
 Hominẽ a dæmonio, & cæcum & mutũ cura-
 tos esse, & in principe dæmoniorũ id facere
 opinantes, refellisse. Math. xii.

Marci. iii. Luca. xi.

Istum pro signis quem uix ueneratio posset
 Mirantis digno populi sustollere cultu
 Conciliis trucibus conclamant decipiendum.
 Talia prospiciens procerum molimina Christus,
 Discessit, uariis hominum langoribus aptat
 Concessam in populis prima uirtute medelam.
 Oblatus'que ibidem nox dæmonis horrida uirtus
 Et lingua & uisu truncatum, uiuere pene,
 Et propriis escam cruciatibus esse uolebat.
 Hunc ubi curatum, uisu'que & uoce uigentem
 Cæca pharisææ cognouit factio gentis,
 Dæmonis auxilio, qui princeps dæmoniorum
 Solus nequitia uires ditione teneret,
 Hæc illum fecisse ferunt, sed talia Christus
 Veridicis aperit conuincens pectora uerbis.
 Si gemina regnum distractum parte dehiscat
 Et scissa aduersum sese diuisio pugnet,
 Disruptis propere labentur cuncta medullis.
 Horridus & dæmon, si dæmone pellitur atro,
 A duersa sibi met scissus uirtute repugnat.
 Quis poterit prædam testis auferre uiroorum?
 Nõ prius aggressor custodum brachia nodis?

IVVENCII

Vinciat, & facilis ueniat direptio prædæ.
 Quisque meis aberit discretus miles ab armis,
 Hostis in aduersa consistet fronte duelli,
 Quisque meis gregibus cogendis liber, oberrans
 Difucet ille mei pecoris per deuia pastus.
 Sed quicumque hominū fuerit super omnibus error
 Dimitti poterit, tantum ne spiritus unquam
 Vocibus insana laceretur mente profusus.
 Siue furens hominis nato conuitia quisquam
 Ingerit, hæc etiam poterunt peccata remitti.
 Spiritus at sanctus tantum, cuiusque profana
 Verborum rabie uiolabitur, irreuocatis
 Supplicis nunc & semper torrebitur ignis.
 Quando ueneniferi serpentis sæua propago
 Sermonum dulci poterit mitescere fructu?
 Nam bona thesauris promuntur dulcia iustis,
 Et mala latifero procedunt ore uenena.
 Verborum meritis dabitur sub iudice uita.
 Quæcunque pater fecerit, facturum & filium,
 & nunc esse horā, qua mortui audient uocē
 filii dei & alia item multa, dicit

Iesus Iudæis. Ioan. v.

Quæ genitor faciet, sectabitur omnia natus.
 Nanque idem nato manifestat cuncta uidenda.
 Et potiora dehinc tribuet miracula rerum
 Sicut enim genitor emortua corpora reddit
 Ad claram uitæ lucem, sic omnia natus,
 Quæ uolet ad superos surgentia corpora ducit.
 Nec genitor quenquam uestrum se iudice quæret,
 Sed dedit hæc nato quærendi iura per orbem,
 Gloria quo maneat similis nato'que patri'que.
 Nanque repulsus erit uestro si natus honore,
 Improbate pari genitorem despicietis.
 Sed cui nostra fidem sermonis gratia figet
 Mox me mittentis genitoris dona uidebit,
 A eternam'que dabit præfens constantia uitam,
 Iudicium'que illi non est, sed migrat ab atra

LIBER .II.

Morte procul, lucis'que uigens ad limina tendit.
 Adueniet tempus quo mortua corpora uocem
 Accipient nostram, & uitam cum uoce tenebunt.
 Nam sicut genitor uitam sibi possidet in se,
 Sic tribuit nato uitam, & ius dicere iussit
 In terris, hominis quoniam cum corpore uenit.
 Nec uobis mirum uideatur corpora cuncta
 Vocis ad auditum, propriis exurgere bustis,
 Iustorum'que animas rediuiuo corpore necti,
 Iudicio'que graui miseros exurgere prauos.
 Nec mihi iudicium tribuet mea sola potestas
 Arbitrio quoniam genitoris cuncta iubentur,
 Qui me iustitiam terris disquirere iussit,
 Nanque ego si proprio testis pro nomine surgam,
 Falsa loquar, alius'que itidem quia testis habetur
 Pro uobis recte mihi talia temnere fas est.
 Nam ueris operum signis, manifestior omni
 Luce nitet præfens nostris testatio factis.
 Talia concedens genitor, mihi testis adhæret
 Qui me demisit terris sua ponere iussa.
 Huius enim uocem nunquam comprehendere quistis
 Nec speciem propriam concessit uisere uobis.
 Nec sermo ipsius poterit per uestra sedere
 Pectora, credendi quoniam substantia nulla est.
 Quærat ueterum scriptorum lectio uobis
 Perpetuam cunctis uitam, quam ferre putatis,
 Hæcetiam nostrum testatur lectio donum.
 Nec tamen audetis propius consistere nobis,
 Ne uera uobis contingant gaudia uitæ.
 Non mihi captatur terrenæ gloria laudis.
 Nanque ego, q̄ summi genitoris nomine ueni,
 Respuitur uobis, ueniet sed discolus alter
 Nomine quem sultum proprio, gens uestra sequetur.
 Alternæ in uobis captatur gloria famæ,
 Vnius & solam fugitis disquirere laudem.
 Nec uos arguerim coram genitore, sed illic
 Accusator erit, quem spes modo uestra celebrat

IVVENCII

Moses quem fidei nullo seruaſtis honore.
 Eius enim ſcriptis ueſter ſi crederet error,
 Crederet & nobis, Moſi quem ſcripta frequentant.
 Phariſæis ſignum petentibus Ionæ & Nini
 uitarum ſignum tradit. Math. xii.
 Lucæ. xi. Mar. viii.

Talia tam contra ſcribarum uerba ſequuntur,
 Vocibus indubitata fides comitabitur iſtis,
 Si uirtus certis firmet miracula ſignis.
 Ille dehinc, polluta magis generatio q̄rit Deu. xxxii
 Signa ſibi, rebus ſtabunt ſed ſigna futuris.
 Nanq̄ p̄pheta cauo q̄tū ſub pectore cœti Ionæ. ii.
 Temporis abſumpſit, terræ in penetralibus altis
 Progenies hominis tantum diuerſa manebit.
 Adueniet tempus, quum ſurget reddita uitæ
 Gens hominum, propriis in fletum dedita geſtis,
 Hæc iſtam digno damnabit crimine gentem,
 Quod maris e' fundo ſurgētis uoce p̄phætæ. Ionæ.
 Cōmonita, in lacrymas dñm, piecta reflexit. (iii.
 Hic & Ionæis monitis potiora iubentur
 Contemnit' que feris animis gens impia lucem,
 Et regina Noti uitales ſurget i oras. iii. Re. x. & ii.
 Illius ad ſpecimen dānabitur efferæ plebes (paralix
 Finibus extremis Libyæ, q̄ uenerat illa
 Vt Salomona pium præceptis dedita iuſtis
 Audiret, potior nunc eſt Salomone poteſtas,
 Et tamen obtuſæ cæcantur pectora plebis.
 Expulſus ſi quando fugit de pectore dæmon,
 Quem turbat ſanctus purgato corpore flatus,
 Ille uenenatus colluſtrat paſſibus oras,
 Qua nulla excurrit fontani gurgitis unda.
 Si requiem placidæ ſedis non repperit, ardens
 Tum repetit ſuetæ ſitiens habitacula mentis.
 At ſi forte ſuis obnoxia corda uenenis,
 Ornatu' que leui ridentia limina cernit,
 Aſſociat ſeptem ſimiles glomerando furores
 Vis inimica homini, penetrat' que in uiſcera ſerpens,

LIBER .II.

Sic genus hoc uero ſenſu cum degener errat
 Vincula perpetuis deflebit ſubdita pœnis.
 Matrem & fratres eſſe eos, qui audiūt
 & faciūt uerbū dei. Math. xii.

Mar. iii. Lu. viii.

Atque ea dum populis uitalia dicta frequentat
 Pro foribus mater cum fratribus aſtitit illic,
 Et miſcere foris ſermonem cominus orat.
 Talia tum matris mandatis dicta remittit.
 Hic mecum genitrix, mecum germana reſidunt
 Corpora, nam patria impletur cuiuſque uoluntas,
 Ille meo proprium connectit ſanguine corpus,
 Et matris, generis' que mei ſub nomine habetur.
 Sedens in nauicula Ieſus turbis para
 bolas exponit. Math. xiii.

Mar. iiiii. Lucæ. viii.

Progrreditur templo terrarum lumen Ieſus,
 Et maris extrema, terræ que reſedit in ora,
 Innumera' que illuc plebis fluxere cateruæ.
 Ille ſed excelsam ſcandens celeri pede puppim
 Littora complenti depromit talia plebi,
 Ecce ſator proprio commendat ſemina ruri,
 Illa cadunt diuiſa ſolo, ſortem' que locorum
 Pro uirtute ferunt, etenim ſi ubi trita uiarum
 Sub pedibus ſolido denſetur limite tellus,
 Aeriis auibus dant nudam ſemina prædam.
 Aſt ubi pertenui uelantur puluere ſaxa,
 Farra quidem uiridem depromunt germinis ortum.
 Sed quia nulla ſubeſt ſiccis ſubſtantia glebis
 Incerto areſcunt radicum fila calore,
 Cuncta' que mox apicum labuntur acumina leto,
 Seminibus' que aliis contingunt aſpera rura,
 Sentibus hic, ſpinis' que feris uelocius exit
 Roboris augmētum, frugem' que internecat angēs.
 Vberibus uero dantur quæ ſemina glebis,
 Illa ferant pulchram ſegetem, cui læta frequentat
 Incrementa ſui centeno copia foctu.

IVVENCII

Audjat hæc aures mentis qui gestat apertas.
 Talia discipuli mirantes dicta, requirunt
 Implicitis populo cur clauderet omnia uerbis,
 Ille sed ad mora credentum plebe profatur.
 Vobis, qui firmo robustam pectore mentem
 Ad capienda dei penetralia constabilistis,
 Concessum est adytis penitus consistere regni,
 Illis pro merito clauduntur limina uitæ.
 Si quis habet dignus, capiet potiora redundans,
 Qui uero expertes cœlestis muneris errant,
 Amittent etiam proprium quodcunque retentant.
 Idcirco obscuris cooperta ambagibus illum
 Promitur in populum sermonis gratia nostri.
 Ut dictû I saia merita de plebe recurrat, I saia. vi.
 En populi mentis uelantur ad omnia crassis
 Obicibus, sensu ne tangant munera uitæ,
 Auribus assistunt clausis, oculis que grauatis
 Ne conuersa bono sanetur noxia plebes.
 Quam uestrae nunc sunt aures, oculi que beati.
 Nam multi ueterum iusti, sancti que prophetae,
 Quæ uobis clarent orarunt cernere dona.
 Accipite ergo animis quis sit de semine sensus.
 Quisque meum uerbum summas demittit in aures
 Nec sensus recipit stabili præcepta uigore.
 Eripit illius totum de pectore daemon,
 Talis agro est similis duro qui germina fartis
 Exponit rapidis auibus sine fruge rapinam.
 Sunt alii, lato qui pectore nostra receptant.
 Sed breuis est illis perceptæ gratia frugis.
 Nam si dura premat mentem strictura coercens
 Continuo trepidi produnt sibi credita farra,
 His saxosus ager simili leuitate uirefcit.
 At spinosus ager curarum mole grauatis
 Respondet, pressant quos pondera diuitiarum,
 Semina sic nostri sermonis pressa grauatur.
 Nec fructus sequitur spinarum horrore necatus.
 Pingua sic itidem paribus stant uiribus arua
 Illis

LIBER .II.

Illis, qui clare capiunt præcepta salutis,
 Quæ penetrant animum, sensu tractante tenaci,
 Centuplicem que ferunt uirtutis robore frugem.
 Hæc tum discipulis, plebi que hæc insuper addit.
 Parabola de tritico & zizania.

Math. xiii. & Mar. iiii.

Agricolæ simile est regnum sublime tonantis,
 Ille iacit proprio mandans bona semina ruri.
 Sed post subripiens homini insidiando saporem
 Trux inimicus adit, lolium que inspergit amarum.
 Ecce sed ad fructum culmis cum spiceus horror
 Processit, lolio messis maculata redundat.
 Tum domino famuli mirantes talia fantur,
 Non'ne bonum terræ semen per terga dedisti?
 Vnde igitur lolio turpi tua rura grauantur?
 Sed iam si iubeas messem purgabimus omnem,
 Triticeus que nitor selecta sordenebit.
 Tum dominus miti contra sermone profatur.
 Hic dolus est inimice tuus, sed farra sinamus
 Crescere cum lolio. pleno nam tempore messis
 Secretum lolium connexo fasce iubebo
 Ignibus exuri, at nostro de semine messis
 Horrea nostra dehinc purgata fruge replebit.

Parabola de grano sinapis. Math. xiii.

Marci. iiii. Luca. xiii.

Haud aliter simile est (cordis si panditis aures)
 Præparui grano regnum cœlestis sinapis,
 Quod proprio insinuans disponit cultor agello,
 Seminibus que illud minus omnibus esse uirentum
 Creditur, ac iusti mox ut crementa uiroris
 Sumpserit, erecto transcendit uertice cunctas
 Agrorum fruges, ramis ut plumea turba
 Confidat, possit que umbras habitare uirentes.

Parabola de fermento.

Math. xiii. Lu. xiii.

Fermento par est munus cœlestis salubri
 Quod magna condit mulier sub mole farinae.

IVVENC I

Illa dehinc modico fermenti mista calore
 Conducto, unius coalescit corpore massa.
 Talia dū populo perplexis condita uerbis. Mar. iiii.
 Promebat, ueteris quo possent dicta prophetæ
 Ordine seclorum iussis concurrere rebus.
 Os aperire meum dignabor, condita mundi
 Conuoluet ructās uarii sermonis imago. P sal. lxxvii.
 Inde domum repetit sero, turbas' que reliquit.

I. P. H. DE EVANGELICA HISTORIA
 LIBERTERTIVS.

Interpretatur Discipulis parabolam
 de zizania. Math. xiiii.

Vderat in terras roseum iubar ignico-
 mus sol.

Discipuli rogitant, lolii quid quæstio
 uellet,

Et segetis, clarus quibus hæc depromit
 Iesus.

Optima qui farris commendat semina glebis
 Filius est hominis, mundum sub nomine ruris
 Accipite, atque homines puro pro semine iustos.
 At lolium infelix cooperti dæmonis arte,
 Sunt homines, inimicus erit uis horrida dæmō.
 Extremus mundi finis, pro tempore messis.
 Messores patris ueniunt per rura ministri,
 Quos hominis natus proprii de corpore regni
 Colligere erroris laqueos, labem' que iubebit,
 Collectos' que simul rapidis exurere flammis.
 Dentibus his stridor semper, fletus' que perennis.
 Secretis' que piis ueniet lux aurea uitæ,
 Sedibus ut cœli uibrantur lumina solis.

Prophetam in patria sua sine honore esse.

Math. xiii. Mar. vi. Lu. iiii. Ioa. iiii.

Hæc docuit, patriam' que redit Saluator in urbem,

LIBER .III.

Illic expediens populis (mirabile dictu)
 Iustitiæ leges, uitæque salubria iussa,
 Virtutes patrias simul insinuando docebat.
 Tunc liuore graui plebes commota suorum,
 Præsentis' que simul domini miracula uoluens
 Et generis noti reputans ex ordine gentem,
 Hæc inter sese submissa uoce uoluntant.
 Non'ne hic est soboles fabri, cui nomē Ioseph' I o. vi
 Num Maria est genitrix? nū fratrū nota propago ē?
 Vnde igitur legis doctor, tantæ que minister
 Virtutis cedit, cui labes uicta malorum?
 Nazara sit plebes. cui talia reddit Iesus.
 Temnuntur propriis miracula semper in oris
 Et sine honore manent, patria sub sede prophetæ.
 Talibus indignans preffit sua munera Christus.

Ioannis caput in disco positum.

Math. xiiii. Mar. vi.

Luca. ix. & .iii.

I nterea ad regem uolitabat fama superbum,
 Quod mala cuncta illic uirtus diuina domaret.
 Sed putat Herodes læti q' lege remissus,
 Tanta ut Ioannes uirtutis dona teneret.
 Nam quondam, cernens, liuenti pectore dæmon
 Erroris labem, puris q' solueret undis
 Iustus Ioannes, damnis accensa malorum
 Tunc petit Herodem pestis sæuissima regem.
 Et facile iniusti penetrans habitacula cordis
 Accumulare feris subigit scelera impia gestis.
 Arferat illicito Herodes accensus amore,
 In thalamos fratris, casto quod iure uetabat
 Doctus Ioannes, feritas sed nescia recti
 Subiecit leges pedibus, fruitur' que nefandis
 Connubiis, iustum' q' super (quia praua uetabat)
 Carceris immerfit tenebris, uinclis' que grauauit.
 Sanguine nam iusti primo compressa timore
 Abstinet sitiēs feritas, quia magna prophetam
 Plebis Ioannem ueneratio suscipiebat.

IVVENCII

Natali sed forte die, quum læta tyrannus
 Herodes celsis frueret conuiuia testis
 (Luxuriæ quoniam coniuncta superbia gaudet)
 In medio iuuenum, rēginæ filia uirgo
 Alternos laterum celerans sinuamine motus
 Compositas cithara iungit modulante choreas.
 Ipse sed in primis mirata uirginis arte
 Attonitus stupuit, tum præmia cuncta patere
 Iuratus spondet, quæcunque puella petisset.
 Illa sed horrendæ seruans scelera impia matris
 Virget Ioannis caput a' ceruice reuelli,
 Et lance inferri præsentia munera poscit.
 Præsentum Hero des procerum sub pondere tristis,
 Iurandi'que memoriuris, tamen imperat ægre
 Infantis caput inferri, tradi'que puellæ.
 Illa nefas matris scelerata ad gaudia portat.
 Corporis ac lacerum flentes sine nomine truncum
 Discipuli condunt terræ, Christum'que sequuntur.
 Quinque panibus, & duobus Piscibus
 quinq; hominū millia Iesum sa
 tiaffe. Math. xiiii. Mar. vi.

Lu. ix. Ioā. vi.

I lle ubi cognouit iusti miserabile letum,
 Defertit infantis pollutam sanguine terram.
 Frondosa'que latet secretæ uallis in umbra.
 Sed populi immensæ uirtutis dona sequuntur.
 Ille ubi credentum turbas in ualle remota
 Conuenisse uidet, morborum tabe repulsa,
 Corpora subiecit miseratus multa medelæ.
 Iam'que sub extremo labentis lumine solis,
 Discipuli Christo suadent dimittere turbas,
 Vt sibi quisque paret quærens per compita uictum,
 Ille iubet cunctis ibidem conuiuia poni.
 Discipuli ostendunt nihil amplius esse ciborum,
 Quam pisces geminos, & farris fragmina quinque.
 Hoc inquit satis est, tunc mox discumbere plebem,
 Gramineis'que thoris iussit componere membra.

LIBER .III.

Suspiciens'que dehinc cœlum genitore precatō,
 Ipse duos pisces, & quinque ex ordine panes
 Diuidit, & dapibus mensas oneravit opimis.
 Iam'que expleta iacet (dictu mirabile) plebes,
 Reliquias'que dehinc mensis legere ministri,
 Bis senos'que sinus cophinorum fragmina complēt.
 Cœnantum numerus tum millia quinque uiroꝝ.
 Præterea populus matrum fuit, & puerorum.
 Iesus super mare ambulat, & Petrum mergen-
 tem manu apprehendit. Math. xiiii.

Marci. vi. Ioan. vi.

D iscipulis tunc inde iubet conscendere nauim,
 Et transire fretum, donec dimitteret omnes,
 In sua quenque uiros, tum montis celsa petiuit,
 Secretus'que dehinc genitoris nomen adorat.
 Iam'que soporata torpebat omnia nocte.
 Quum puppis medio sulcabat in æquore fluctus
 Iactata aduerso surgentis flamine uenti,
 Ast ubi iam uigilum quarta statione premebat
 Noctis iter, rapidos attollens lucifer ortus.
 Fluctibus in liquidis, sicco uestigia gressu
 Suspensus carpebat iter (mirabile uisu)
 Iam'que propinquabat puppi. sed nescia nauæ
 Attoniti tremulo uibrabant corda pauore,
 Clamorem'que simul confusa mente dederunt.
 Tum pauidis Christus loquitur. timor omnis abesto,
 Credentum'que regat uegetans constantia mentem.
 En ego sum, uestræ doctorem noscite lucis.
 Olli confidens respondit talia Petrus.
 Si tua nos uere dignatur uisere uirtus,
 Me pariter permitte tuo super æquora iussu
 Fluctibus in liquidis immersos figere gressus.
 Annuit his dominus, nauem mox linquere Petrus
 Audet, & innixus figit uestigia pontō.
 Verum ubi tantarum mentem miracula rerum
 Terrificant, uenti'que minas crebescere cernit
 Paulatim cedunt dubio liquefacta timore,
 h iii

IVVENCII

Quæ ualidum fidei gestabant æquora robur,
 Iam que Simon medio submersus corpore clamat,
 Fluctibus horrendis pereuntem deripe Christe.
 Dextera confestim protenditur obuia Petro,
 Et dubitata fides, uerbis mulcetur amaris.
 Ascensæ que rati contraria flamina cedunt,
 Præsentem que dei sobolem stupuere rogantes.
 Cuncti nauigio socii, quos casus habebat.
 Transierat tandem sulcans freta feruida puppis,
 Optatum que grauis comprehenderat ancora portū.
 Conueniunt populi rapido per littora cursu
 Portantes ægros, uestis que attingere fila
 Extrema exoptant, mirum que hoc munere cuncti
 Credientes, referunt plenam per membra salutem.

Lauandas esse manus. Item quæ ex ore ex
 eunt, non quæ intrant, hominē
 coinquinare. Math.

xv. Mar. vii.

Ecce pharisæi, scribæ que hinc inde dolosi
 Captantes Christum, promunt fallacia dicta.
 Cur tua discipulos patitur doctrina labare?
 Præceptis ueterum manibus nam cura lauandis
 Præterit, assumunt que simul cum sordibus escas.
 Ille sub hæc fatur magis hoc est quærere dignum.
 Transgressi mandata dei quod proditis omnes.
 Nāq; de mortē defixa lege minas, Leui. xx. Exo. xxi
 Si genitor cuiquam uerbo lædatur amaro,
 Vel genitrix nati uerbis pulsetur acerbis,
 Irrita uos ista facitis peruersa docendo.
 Quā manifesta uigēt de uobis dicta ppheta. Isa. xxix
 Me populus summis labiis sublimat honore,
 Sed diuersa procul cordis secreta pererrant.
 Accipite ergo omnes, aures que aduertite cordis
 Non illata homini fuerint quæcunq; pudendis
 Sordibus aspergent, uita ue animo ue sedebunt.
 Erumpunt hominum sed quæ penetralibus oris,
 Internam misere maculabunt edita mentem.

LIBER .III.

Discipuli Christo memorant q̄ uerba loquentis
 Occulto traherent scribarum pectora risu.
 Ille dehinc genitor plantarum semina nosser,
 Quæ non ipse sui conseuit in æquore rutis
 Abiiciet penitus radicibus eruta longe,
 Cæcus sorte ducem cæcum si nactus oberrans,
 Decidet infoueam pariter demersus uterque.
 Tum petit absolui Petrus, quid quæstio uellet
 Ipse pharisæis, quam mox scribis que dedisser.
 Tum sator æterne respondit talia uita.
 Vos etiam duro discluditis omnia corde
 Iussa, nec admittit mentis dubitatio lucem.
 Nam quæcunque hominum ueniunt extrinsecus ori
 In uentrem cedunt, animo que incognita currunt.
 Quæ uero interno concepta e' pectore promunt,
 Ora hominum mentem possunt aspergine labis
 Polluere, immundo que hominem maculare piaculo.
 Secreto cordis promuntur noxia uita
 Consilia, & cædes, & furta nefanda thororum,
 Et fraudes, fallax que hominum pro testibus error,
 Et rabidæ cœlum pulsans insania uocis,
 Hæc sunt, quæ maculant hoīem, quæ sordib' implēt,
 Illotis autem manibus non polluit unquam
 Corporis arbitrio terrenum sumere uictum.

Filiam mulieris syrophenissæ a dæ-
 monio curatā. Math. xv. Mar. vii.

Hæcubi dicta dedit pulcherrima rura syrorum
 Sidonem Tyrum que petit, tum scœmina fusis
 Crinibus, & precibus natam caulsata iacentem
 Voluitur, & tacitum non deserit anxia Christum
 Orare, ut mentem uexatā dæmone sauo
 Redderet, & miseræ tandem respisse liceret.
 Tunc etiam precibus sectantum discipulorum
 Respondit, proprias genitoris malle bidentes
 Cogere, quas uanus late dispererat error.
 Crebrius instanti tum talia fatur Iesus.
 Natis quisque suis panem non detrahit unquam,

IVVENCII

Vt canibus iaciat, tum talia foemina fatur
 Micarum saltem canibus sua portio mensae
 Decidit. atque nihil dominorum coena grauat.
 Tum dominus loquitur. ueniant tibi digna salutis
 Praemia, quae fidei meruerunt robora tanta.
 Talia Saluator uerbis & uoce loquutus
 Virginis & mentem, discusso daemone, uirtus
 Complexam impleuit donis foecunda salutis.
 Secus mare Galilaeae caecos. claudos. mutos
 sanatos. septem que panibus, & paucis
 piscibus, quatuor hominum mil-
 lia saturata. Math. xvi.

Marci. viii.

Inde Gallilaeas repedit Saluator in oras,
 Praeclsi que procul montis confedit in arce.
 Haud mora, conueniunt populi, secum que trahebant
 Pars captos oculis, & uulgus debile crura,
 Elingues que alii, morbi que uocabula mille.
 Omnibus ille tamen langores dempsit amarus.
 Viribus & ualidis uenerando munere donat.
 Tum populi pariter miracula tanta frequentant
 Aeterno que patri laudes, grates que celebrant.
 Discipulos Christus cogens in uertice montis
 Secrete alloquitur. plebis miseratio multa est.
 Tertia nam terris remeant iam lumina solis,
 Ex quo nulla sibi sumunt alimenta ciborum.
 Ieiunam nolim tantam dimittere plebem,
 Ne labor afficiat populos per longa uiantes.
 Discipuli Christo ostendunt septem sibi panes
 Esse & pisciculos alimenta ad proxima paucos.
 Tum populum iussit terrae per terga cubare
 Quod que fuit, totum propriis decerpere palmis
 Et cunctae curat mensatim tradere plebi.
 Discipuli ponunt epulas, populus que repletur
 Ad satiem dapibus, relegunt mox fragmina panis,
 Et sportas referunt cumulato pondere septem.
 Quattuor ex omni fuerant tum, millia plebis.

LIBER .III.

Nec muner o quisquam matres pueros que notauit.
 De signo Ionae prophetae. Math. xvi.
 Marci. viii. Ioan. vi.

Luca. xii.

Inde Magedarum nauis transcurrit in oras,
 Ecce pharisaei, sadducaei que dolosi
 Poscerentantes instant caelestia signa,
 Sed Christus cernens fallacia pectora, fatur,
 Connexum quoties claudit nox humida caelum,
 Si ruber astrifero procedit uesper olympo,
 Dicitis adueniet uentura luce serenum.
 Iam que sub ex ortu solis si tristia rubro
 Nubila miscentur confusa luce colori,
 Dicitis agricolis, nautis que uenire fragorant
 Ventorum rabiem, tempestatum que furores.
 Fallaces nostis faciem discernere caeli,
 Seclorum uero nescitis tempora signis
 Explorare suis. sed uobis signa dabuntur
 Quae maris immenso quondam uenere profundo
 Belua cum tenuit uentris sub carcere uatem, Ionae. ii.
 Haec ait, & propere puppis retinacula soluens
 Trans freta contendit rapido comprehendere cursu
 Arua Philipporum, sociis que haec talia fatur,
 Sollicite uobis uidentur noxia farra,
 Fermentum que ferox uestris auertite mensis.
 Illa pharisaei, sadducaei que dolosi
 Admiscent escis, fallunt que in nomine panis.
 Cur uobis tacitas uoluit cunctatio mentes
 Pro quo parua fides sensu torpente fatiscit?
 Dicitis auersi nauis que tollere panes
 Non fuerit uobis uacuum farris que cauendas
 Insidias iubeam meminisse & scire putabam
 Panes quinque mihi plebis que millia quinque
 Implerint dapibus, cophinis que superflua tantis
 Fragmenta ad cumulum fuerint collecta ciborum.
 Quattuor & rursus coenantum millia panes
 Quod facile implerint septem, sportas que referri

Vidistis rursus completas relliquiarum,
Sed moneo istorum semper fermenta cauenda.
Discipuli tandem uitalia uerba secuti,
Doctrinam cernunt fermenti nomine dictam.
Petrum post confessionem, quia Christus
dei esset filius, beatū appellat Iesus. hinc
dicto, ne uellet sua membra crucia-
tibus affici, dure increpat dicēs,
uade retro Sathana. Math.
xvi. Mar. viii. Lu. ix.

Inde ubi peruentum est liquidi per terga profundi,
Clara Philippeo quo pollent nomine rura,
Cogit concilium sectantum discipulorum.
Et quærit quem se populorum fama putaret,
Respondent multas plebis tunc esse loquelas.
Crebrius audisse, & multos firmare q̄ esset
Iustus Ioannes, populos qui flumine lauit.
Pars trepidat, memori seruās oracula mēte, Mala.
Heliā uenisse iterum, quem prepete cursu (vi.
Turbine cœlesti quōdā simulata q̄dragis .iiii. Re. ii
Astris inseruit rapidæ uis feruida flammæ.
Hieremiam dixerē alii. pars esse prophetam.
Tu Christus cunctis aridens pectore blando,
Conquirat quæ sit sententia discipulorum.
Sed stabilis Petrus, Tu sancti filius inquit
Christus, magnifico terras qui lumine complex.
Tum dominus forti respondit talia Petro.
Petre beatus eris, nam talia pandere certe
Humanus sanguis uel terræ portio corpus,
Haud unquam poterit. genitoris munera sola
Possunt tam ualidum fidei concedere robur.
Tu nomen Petri digna uirtute tueris
Hac in mole mihi, saxi que in robore ponam
Semper mansuras æternis mœnibus ædes.
Inferni domus hæc non exuperabile portis
Claustrum perpetuo munitum robore habebit,
Cœlestis que tibi clauēs permittere regni

Est animus, terris que tuo quæ nexa manebunt
Arbitrio, cœlo pariter nodata manebunt.
Soluerit, & rursus tua quæ sententia terris,
Haud aliter uenient cœli sub sede soluta.
Sed uos discipuli Christum me dicere cunctis
Parcite, quo soli cognoscant talia digni.
Iam lux adueniet properis mihi cursibus instans
Mœnibus in Solymis, rabies quum plena furore
Eximios uatum saturabit sanguine nostro.
Ast ubi lucifluum reddet sol tertius ortum
Consurget radiis pariter redimita salutis
Vita mihi, cunctis que dabit sua munera terris,
Tunc Petrus magno perculsus corda dolore
Absint Christus tuis inquit tam tristia sanctis
Monstra procul membris, nec fas est credere tantum,
Nec tibi tam durus poterit contingere casus.
Christ⁹ ad hæc, Procul hinc inqt, pcul effuge dæmon,
Nil diuina tuam mentem prudentia tangit,
Sed terrena sapis, molli que timore tremiscis.
Debere unumquemque tollere crucem suam,
& sequi dominum. Item non morituros
quosdam donec uideant filium
hominis. Math. xvi.

Mar. viii.

At si quis uestrum uestigia nostra sequetur,
Abneget hic sese, corpus que, animam que recusans.
Atque crucem propriam comitatibus addere nostris
Gaudeat, amissam redimet cui gloria uitam.
Nam seruata perit terris possessio lucis.
Sed quid proficient secli mortalia lucra
Si damnum subeant uitæ, lucis que perennis,
Vel quæ digna queunt animæ commertia poni?
Filius huc hominis ueniet sub nomine patris,
Cœlestes que illum fremitu comitante ministri
Stipabunt, reddet que hominum sua debita uitæ.
Vera loquor certos istic sub nomine lucis
Inueniam, cœli fulgens cum regna capeffam.

IVVENCII

Transfigurasse se Iesum in monte.

Math. xvii. Mar. ix. Lu. ix.

Hæc ubi dicta dedit passus bis terna dierum
 Lumina conuerso terras transcurrere cœlo.
 Tum secum iubet abruptum conscendere montem
 Petrum, Zebebei'que duos per devia natos.
 Inde ubi peruentum est, secreti montis in arcem,
 Continuo Christus faciem fulgore corusco
 Mutatur, uestis'que niuis candore nitescit.
 Respiciunt comites, medium'que assistere sanctis
 Helia, Mosi'que uident, tum talia Petrus
 Respice num nobis potius discedere longe,
 An istic tantæ spectacula cernere molis.
 Conueniat: trina tamen hic tentoria uobis
 Si iubeas frondis faciam diuersa paratu,
 Singula sub noctem, quæ uos aulaa receperunt.
 Talia dum loquitur, cœlo præfulgida nubes
 Circumiecta oculis uestibat lumine montem,
 Et uox e' medio lucis manifesta cucurrit.
 Viuens hic meus est natus, mea summa uoluptas,
 Huius iustitiam iusto comprehendite corde.
 Discipuli pauido prefferunt corpore terram,
 Nec prius e' pronò uultus fastollere casu
 Audebant, sancto Christi q̄ dextera tactu
 Demulcens blandis firmasset pectora uerbis,
 Surgite, & abiectum fortes calcate timorem,
 Nec cuiquam præsens pandatur uisio uobis,
 Ni prius huc hominis soboles speciosa reportet
 In lucem referens mortis de sede trophæa.
 Confurgunt, solum'que uident, & uoce requirunt,
 Cur scriptis uetere scribarum factio certet Malach. ult.
 Heliam primum cœli de sede reuerti
 In terras, Christi'que dehinc consurgere lucem?
 Christus ad hæc ueniet certo sub tempore iustus
 Helias, reddens mox omnia debita sæclo.
 Sed si quis credit iam uenerat ante renascens,
 Ignotum ueluti rabies, quem cæca furoris

LIBER .III.

Dimerfit leto, mox fauor altera cædes
 En hominis nato trucibus Ianantibus instat.
 Puerum lunaticum curatū esse. Montem'q; e' loco
 mouere posse, qui tantā habeat fidē, quātū est si-
 naps granū. Math. xvii. Mar. ix. Lu. ix.
 Hæc ait, & populum repetit, montem'que relinquit.
 Ecce sed inflexis genibus, fletu'que solutus
 Vir senior precibus Christum ueneratus adorat.
 Dauidis soboles, hominum, lumen'que, salus'que
 Te precor horribilem nati de corpore morbum
 Perturbes, reddas'que seni solatia uitæ.
 Nam cursus lunæ natum mihi dæmonis arte
 Torquet, & in liquidas deiectum proicit undas,
 Aut miserum medio proiectum uoluit in igni.
 Nam tua discipuli sectantes iussa frequenter
 Connisi, nullā in solidum mihi dona dederunt.
 Tum Christus magno commotus corda dolore,
 O gens nullius fidei gens effera semper,
 En etiam patiar uobiscum me fore terris?
 Sic ait & puerum mandat perferre parenti
 Ante suos uultus tum uocis pondere multo
 Incubuit, mentis'que simul conuulsa uenena
 Dæmonis horreni purgato corde fugauit,
 Discipuli rogitant cur non successerit illis
 Eiusdem pueri totiens tentata medela?
 Respondit dominus, labat quia pectore uestro
 Instabilis fidei nutans per lubrica gressus.
 Nam si tantā foret credendi portio uobis,
 Quæ minimi posset granum præstare sinapis,
 Istius hinc montis possēt uellere uerbo,
 In'que alias sedes cunctam transuoluerē molem.
 Nam genus hoc morbi precibus sine fine, fide'que,
 Multa'que robusti ieiunia pectoris arcent.
 Petrum in piscis ore numum inuenisse,
 quo tributū solueret. Math. xvii.
 Inde Capharnaum gradiens peruenit ad oras
 Conuenere Petrum, quibus instat cura tributi,

IVVENCII

Soluere poscentes solitum pro nomine Christi.
 Ille sed ad Petrum conuersus talia fatur.
 Dic inquit, reges quorum dependere natos
 Externos, proprios'ue sibi iussere tributa?
 Respondit Petrus alienos soluere certum est.
 Cernis ait Christus natum non soluere regis,
 Sed ne quem lædam, præceptum suscipe nostrum,
 En maris undisoni rupes, quæ prodit in altum
 Scandatur tibi summa Simon, hamus'q; profundo
 Stamino setarum connexus præcipitetur.
 Hæserit & curuo qui primus acumine piscis,
 Huius pandantur scissi penetralia uentris
 Illic inuento duplex dissolue tributum.

Qui in cælum ascendere uelit, humilem, qualis
 puer est, esse oportere. ac ne unum quidem de-
 cipiendum puerulum, & qui deceperit di-
 gnas pœnas daturum. Math. xviii.

Mar. ix. Lucæ. ix. & xvii.

Discipuli post inde rogant, quis maximus alto
 In cœli regno, meritis' que pro qualibus esset?
 Tum Christus medio puerum consistere cœtu
 Præcipit, & placido doctor sermone profatur:
 En huius similem pueri se reddere certet
 Quisque cupit celsam cœli conscendere sedem.
 Erroris laqueos sæclis increfcere certum est.
 Sed tamen infelix, per quem generabitur error.
 Qui uero e' paruis istis deceperit unum,
 Si sapiat nectat saxo sua colla molari,
 Præcipitem' que maris sese iaculetur in undas,
 Nec quisquam fastu paruos contempserit istos.
 Horum custodes cœlesti in sede tuentur
 Altithroni uultum genitoris sydera supra.
 Sed si quas pastor, cui pascua credita tondant Lu. xv
 Centum balantes unam cum forte seorsum
 Nescius error habet, quæstitor deserit omnes
 Vnius & totis lustrat uestigia siluis.
 Illam si magno possit reperire labore

LIBER .III.

Lætitia inuentæ maior tum nascitur agnæ,
 Quod pro cunctatum numero q; nulla recessit
 Ex istis paruis genitor sic perdere quenquam
 Non patitur, gaudet' que suis increfcere regnis

Quonam modo aliena uitia corrigere
 oporteat. Math. xviii. Lu. xvii.

Si fratrem proprio delicto commaculatum
 Cernis, secreto mox dictis corripe solus.
 Si tua uerborum patiens moderamina laudat
 Labentis mentem frater lucrabere fratris.
 Sin tua solius contemnet uerba relinquens
 Tunc aliis pariter monitor pia iussa frequentet.
 Sed si decutiet doctorum frena duorum.
 Tunc ad concilium referantur crimina plenum,
 Vt populi saltem sanetur pondere uictus.
 Sin & multorum contempserit efferus ora.
 Sit tibi diuisæ multatus nomine gentis.
 Nanque in concilium semper præsentia nostra
 Adueniet, medium' que duum me stare necesse est
 Siæ trium fuerit coetus sub nomine nostro.

Veniam dandam erranti septuagies se-
 pties. Math. xviii Lu. xvii.

Tum Petrus quærit quot fratri errata remittat,
 An septem lapsus homini indulgere liceret?
 Christus profequitur, non septem crimina tantum,
 Sed decuplata super donentur uulnera fratri.
 Parabola cuius simile fit regnum
 cœlorum. Math. xviii.

Nam cœli regnum domino prædiuitis aula
 Consimile est, nummi rationem qui sibi poni
 Iufferit, & seruum debentem multa talenta
 Præcipit abreptum cum coniuge, progenie' que,
 Atque opibus cunctis uenali nomine sisti.
 Tum seruus dominum prostrato corpore adorat,
 Et spondet spacii sibi si foret ulla facultas
 Omnem nummorum domino persoluere summam.
 Commouit dominum famuli miseratio flentis,

IVVENCII

Cuncta que trans meritum concessit debita seruo.
 Ille sed egrediens conscruum Ismine in ipso
 Nactus constringit, tum debita fortior urget
 Persolui, precibus que locum truculentus abegit
 Carceris, & mersum tenebris, pœnis que premebat,
 Quæ postquam dominus famulorum noscere uerbis
 Incipit, adducto ingessit iustissima seruo,
 Dicta dolens, iram que mouet, iussis que seueris
 In tormenta seruum detrusit cuncta reuoluens
 Debita, quæ dignis lueret per uincula pœnis.
 Sic uobis faciet genitor, qui culmina cœli
 Possidet, immites seruo si pectore fratrum
 Peccata orantum dure punire uolentis.

Vxorem non dimittendam nisi ob fornicationem. Item non arcendos esse a benedictione in fantes. Math. xix. Mar. x.

Talia dicta dedit, Galilæa que rura reliquit,
 Iudæam que petit, qua pinguis rura silenter
 Agmine Iordanis uiridis prorumpit amœno.
 Nec minus in stratis ægris donare salutem,
 Sublimis que patris concedere munera præstat.
 Ecce pharisei tentantes quærere pergunt,
 Coniugis an liceat reiectum scindere uinclum,
 Si quid erit læsi tangat quod corda mariti.
 Hæc ubi percepit, depromit talia Christus.
 Principio deus in terris par dispare sexu Gen. i.
 Constituit, iussit que uno de corpore necti,
 Amborum que animos iunctis inolescere membris,
 Quod deus ergo iubet proprio concrefcere uerbo,
 Illicitum est hominum fœdo secernere luxu.
 Moses præcepit, q̄ pectora dura uideret,
 Scribere discidium, quo faxea corda reuinci
 Per proprios apices possent sub iudice flammæ.
 Nam temere exoluet casti qui iura cubilis,
 Altera que illius thalamis sociabitur uxor,
 Crimen adulterii populo sub teste subibit.
 Discipuli referunt urget lex ista uirorum

Seruitii q̄

LIBER .III.

Seruitii que premit non æquo pondere partem,
 Vt melius fuerit thalamis caruisse perosis?
 Respondit dominus, non omnes pondere tanto
 Subiicient humeros, lectæ sunt talia dona
 Virtutis, trino truncantur corpora more,
 Quæ nulla gaudent genitali lege thororum.
 Nanque alios tales progigni in luminis oras
 Conperimus, plerosque hominum uis ferrea sexu
 Exiit, atque alios ipsis sibi demere constat
 Pro cœli regnis pronum de pectore amorem.
 Quisque capax fuerit celsa uirtute capeffat
 Quod paucis, lectis que deus uult pandere munus.
 Hæc ait, & pueros gaudés quos cura parētū. Lu. xviii
 Cum precibus lætis, certatim hinc inde ferebat,
 Suscipit, & plebem sectantum, q̄ prohiberet,
 Increpat, ac tales affirmat regna mereri
 Aulæ cœlestis, sanctas bis ordine palmas
 Imponit, reddit q̄ uinis portare parentum.
 Diuitem difficile introire in regnū cœ
 lorū. Math. xix. Mar. x. Lu. xviii.

Ecce sed e populo iuuenis, cui rura, domus q̄,
 Et gaza stabat rerum possessio fulgens,
 Accedit, Christum q̄ palam submissus adorat.
 O bone præceptor dic nunc quæ facta sequamur,
 Vt mihi perpetuam liceat comprehendere uitam.
 Huic author uitæ tum talia reddit Iesus.
 Nunc demum quæris ueteri quæ lege tenentur.
 Non hominis perimes uitam. non furta thororum
 Inuades, quæstum ue alienis noxia rebus
 Mens, aut dextra liget. non testis falsa loqueris.
 Sit genitor, genitrix que tuo sublimis honore.
 Proximus & puro pro te tibi cedat amore.
 Ille dehinc. Ista hæc semper mihi perpete cura
 Obseruata reor. sed ne quid forte relictum
 Desit, præfenti liceat me uoce moneri.
 Tum Christus fatur. nunc si perfecta requiris
 Prendere, præcellis meritis fastigia uitæ.

IVVENC

Omnia quæ proprio retines solus dominatu,
 Distrabe, & ad miseros confer securus egentes.
 Tunc Theſaurus erit, cœli tibi conditus arce,
 Virtutisq; tenax uestigia noſtra ſequeris.
 Hæc adoleſcentis ueniunt ubi dicta per aures,
 Deiecit uultum, triftis' que in teſta refugit.
 Tum ſic diſcipulis uitæ ſpes unica fatur.
 Difficile eſt terris affixos diuite gaza
 Auelli, cœli' que leues in regna uenire.
 Nam citius tenuis per acus tranſire foramen
 Deformis poterunt immania membra cameli,
 Quam ualeat diues cœleſtia regna uidere.
 Talibus attoniti comites, ſtupidi' que ſilebant,
 Voluentes, quæ tanta foret ſub peſtore uirtus
 Humano, talem poſſit quæ prendere uitam.
 Reſpicit æternæ iuſtorum gloria uitæ,
 Atq; ait hæc homini forſan uideantur acerba,
 Sed deus electis facilem præpandit in æthra,
 Poſſibilem' que uiam uirtus quam celfa capeſſat.

Ieſus promittit centuplum recepturū,
 qui bona omnia reliquerit ppter
 deum. & primos fieri nouiſ-
 ſimos. Math. xix.

Mar. x. Lu. xviii.

Tum Petrus fidei munitus mœnibus inquit.
 Omnia noſtra olim proiecta reliquimus omnes,
 Et tua iuſſa ſequi, nobis ſpes unica reſtat.
 Quid noſtris animis ſupereſt, dic Chriſte precamur?
 Talibus ad Petrum uerbis reſpondet Ieſus.
 Vos quicumq; meū mentis penetrabilib' altis. Lu. xxii.
 Credentes ſeruatis iter, cum federit alte.
 Progenies hominis, celfo quem cinget honore
 Maieſtas, bis ſex illic pulcherrima uirtus
 Conſtituet uobis ſublimi in uertice ſedes,
 Iudicium' que hominum pariter tractare licebit.
 Sic quicumque ſui linquet, generis' que, domus' que
 Gazas, affectus' que omnes pro nomine noſtro,

LIBER .III.

Centuplicata dehinc capiet, uitam que perennem,
 Primorum meritum poſtremi tranſgredientur,
 Vltima præteriti capient uix præmia primi.

Parabola de operariis in uinea cō-
 ductis. Mathei. xx.

S edulus ut ruris dominus cui dulcia fundum
 Pinguibus in campis late uineta coronant,
 Hic ubi progreſſus primo cum lumine ſolis
 Conduxit iuuenum fortiffima robora, pactus
 Vnius in lucis certa mercede laborem,
 Et ſua tum iuſſit cultu uineta poliri,
 Ipſe ſed egrediens, ubi tertia uenerat hora
 Inuenit ecce alios ad opus, quibus ire iubebat,
 Pro meritis operum promittens præmia digna.
 Illi non aliter læti præcepta ſequuntur.
 Aſt ubi ſexta dehinc lucis tranſfluxerat hora,
 Haud ſecus hinc alios iuuenes conducere pergit.
 Hora' que nona dehinc ubi ſolis curſibus acta eſt,
 Tunc alios pariter conductos iuſſit adire.
 Vltima labentis reſtabat portio lucis,
 Egreſſus cernit iuuenes, cauſas' que requirit
 Cur pigris manibus torperent ocia lenta.
 Conductor reddunt ipſis q; nulla dediffet
 Iuſſa, ſuo dominus mox hos inſistere ruri
 Tunc etiam iuſſit, ſed ueſpere protinus orto
 Præcipit ut cuncti caperent mercedis honorem,
 Aequali' que omnes portarent præmia nummo.
 Tunc manus illa uirum, prima quæ luce laborem
 Suſtulerat, factis' que diem tolerauerat æquum,
 Indignans ſecum tali cum murmure fatur.
 Iniuſtum eſt, iſtos ſimilē ut nos quærere nummum,
 Vltima quos operi ſero conduxerat hora.
 Tum dominus ruris ſedato peſtore fatur.
 Illibata tibi mercedis portio ſaluae
 Redditur, & pacti ſeruantur iura fidelis.
 Iſtis de noſtro liceat concedere tantum
 Extima quos operis glomerauit portio ruri.

IVVENCII

Nam multos homines dignatio sancta uocauit,
E' quis per nimiam dignum est secernere partem.
Iesus prædicit discipulis passionem
suam. Math. xx. Marci. x.

Luca. xviii.

Hæc ait, & Solymos repetit, comites' que seorsum
Alloquitur, Solymis' que iterum regionibus infit,
Ingredimur gnari, truculenta' que mœnia adimus.
Filius hic hominis tradetur ad ultima mortis
Scribarum procerum' que ferens ludibria membris
Affixus' que Cruci post tertia lumina surget.
Petitio Vxoris Zebedei pro filiis.

Math. xx. Marci. x.

Hic tum Zebedei coniunx summissa rogabat,
Vt Christi media cœli sublimis in arce
Felices nati dextra, leua' que sederent.
Tum quærit Christus calicem si sumere possent
Quem sibi præceptis instaret sumere patris.
Respondent se posse simul. Tum talia Christus,
Vos nostrum calicem fas est potare, sed altis
Sedibus æquali mecum considerare honore
Non hoc nostra dabit cuiquam pro munere uirtus.
Hæc paucis genitor sublimia dona referuat.
Exin discipulos dictis pro talibus omnes
Commotos, stabili sermonis mulcet honore.
Gentibus infidis celsa ditione potestas
Imponit quoscunque uelit dominantur eorum,
Exercent' que trucem subiectis urbibus iram,
Vos hic sed longæ tranquillior æquora uitæ
Concordi sternit mitis moderatio pace.
Magnus & obsequiis crescit super alta minister,
Nec primus quisquam, nisi cunctis seruiat unus
Esse potest, hominis natus sic cuncta ministrat
Obsequio solus proprio pia munera gestans,
Pro multis' que animam pretioso sanguine ponit.
At uos ex minimis opibus transcendere uultis.
Et sic e' summis lapsi comprehenditis imos.

LIBER .III.

In nouissimo loco recumbēdū. Lu. xliii.

S i uos quisq; uocat cœnæ conuiuia ponens,
Cornibus in summis deuitet ponere membra
Quisq; sapit, ueniet forsā si nobilis alter,
Turpiter eximio cogetur cedere cornu,
Quem tumor inflati cordis per summa locarat.
Sin contentus erit mediocria prendere cœnæ,
Inferior'q; dehinc si mox conuiuia subibit,
Ad potiora pudens transibit strata thororum.
Christo pullo Asinæ insidente populos
strauisse uiam qua ibat suis uestibus.

Math. xxi. Mar. xi. Lu. xix.

Ioannis. xii.

P roxima tum Solymis conscendit culmina montis,
Ordinibus lucent quæ glaucicomantis oliuæ.
Hinc lectis iussit sectantum discipulorum
Obuia castelli monstrans habitacula Christus,
Inde asinam pariter foetu comitante repertam
Ducere, uel si quis causam disquirere uellet,
Cur sua tam subito quoquam iumenta trahantur,
Dicere tunc, operam dominum sibi sumere uelle.
Discipuli celeri complent præcepta paratu,
Adducunt, molli'q; super uelamine uestis
Insternunt placidum pullum, præbent'q; sedendum.
Huic ueteris quodā fluxit uox nūcia uatis, Zacha. ix.
Ecce uenit placidus tibi rex, quem terga fedentē
Præmitis gestant asinæ, pulli'q; sequentis.
Tum populi stratas prætexunt uestibus omnes,
Qua'q; iter est Christo subnixa fronde coronant.
Proxima tunc alii spoliant palmeta uirore,
Conclamant'q; omnes Dauidis origine creto
Hosanna, excelsis sit gloria læta trophæis.
Sic tunc ingreditur Solymorum mœnia Christus.
Ingresso occurrit primo sub limine templi.
Cruribus atq; oculis certatim debile uulgus,
Quos ubi tam subito gressu, uisu'q; uigentes
Cuncta sacerdotum cognouit factio mirans,

IVVENC I

Et pueros templi complentes tecta canore
 Hofanna egregia Dauidis stirpe create .
 Tunc percontantur cuncti, quæ causa canoris
 Impubem tantam tollat per gaudia plebem.
 Christus ad hæc legis sanctæ uos scripta tenere
 Creditur, infantum quæ dicit ab ore uenire
 Lactentum, & linguis iusti consurgere laudem.

Christum maledixisse ficum, quia foret
 sterilis, atque illam confestim exa
 ruisse. Math. xxi. Mar. xi. Lu. xix

Hæc ait, ingratham linquens cum ciuibus urbem
 Bethaniam' que petit, rediens' que in margine cernit
 Strate tendentem diffusa umbracula ficum.
 Illic forte cibi pertentans corda uoluntas,
 Arboris attrectat ramos, sed nulla facultas
 Pomorum, sterilis frondis concreuerat umbræ.
 Olli Christus ait, non sit tibi fructibus unquam
 Copia promendis, tum protinus aruit arbor.
 Discipuli celerem mirantur in arbore mortem.
 Sed Christus stupidis assistens talia fatur.
 Nunc ligni istius nostro stupuistis honore
 Desisse ad uires terrenos ducere succos,
 Sed ueris uerbis iterum' que iterum' que monebo.
 Nanque fides si certa animi consistat in arce,
 Nec dubiis nutans uitis tremebunda iacebit,
 Arboris istius uobis substantia cedit. Lu. xvii.
 Nec tantum istius, sed montis celsa reuelli
 Credentum uerbis poterunt, undisq; profundis
 Cum siluis pariter, faxis' que, feris' que recondi.
 Et quæcunque fides robusto pectore poscet
 Credentum, semper digna uirtute tenebit.
 Iesum interrogatû qua potestate hæc faceret,
 respondisse, facile erit quæ quæritis dice
 re, si pri⁹ quæ nos iterrogabim⁹, solue
 ritis de Ioannis baptisinate.

Math. xxi. Mar. xi. Lu. xx

Hæc ubi dicta dedit, templi se mœnibus infert.

LIBER .III.

Confestim proceres populi miracula rerum
 Collecti inquirunt uirtus quæ tanta dedisset.
 Illis Christus ait. Quærentibus omnia uobis
 Dicere iam facile est nobis si uestra nicissim
 Percontata prius paucis sententia soluat.
 Nuper Ioannes, puro qui gurgite lauit
 Sordentes populi maculas, diuina potestas,
 An hominis potius uobis fallacia uisa est?
 Hæc ait ancipiti uerborum pondere claudens
 Captantum procerum mentem. Nā magna pphetā
 Plebis Ioannem ueneratio suscipiebat,
 Nec poterant eius fallacem dicere uitam.
 Rursus sublimem dixissent si esse prophetam,
 Occidisse illum traheret confessio culpam.
 Se nescire tamen respondit factio fallax.
 Tum Christus. Non est iniustum claudere uocem,
 Cum mihi claudantur procerum responsa superba.
 De eo, qui filios habens, in uineam ire
 eos iussit. Item publicanos & me
 retrices credituros in Chri
 stum, iudæos uero obsti
 natos fore. Math. xxi.

Nam geminæ prolis genitor, maioris in aures
 Talia dicta dedit, uitis mihi portio maior
 Semiputata iacet, sed perge & robore forti
 Nunc scrobibus, nunc falce premens, uineta retūde.
 Tum iuuenis sese tam sordida uincla laboris
 Nolle pati memorat, post omnia iussa parentis
 Exequitur, duræ damnans responsa loquelæ.
 Post alium natum simili sermone iubebat
 Ad uineta sui dependere iussa laboris,
 Annuit his iuuenis, nec dictis facta repensat.
 Dicite quis potius genitoris iussa sequatur?
 Illi collaudant nati responsa prioris.
 Prosequitur Christus, nunc uera aduertite dicta
 Iam magis hinc cœli sedem comprehendere certum ē
 Corporis e' uitis, quærentes sordida lucra

IVVENCII

Quam uestrum quenquam, uobis nam uenerat ante
Iustus Ioannes, sed non est credere uestrum.
Nanque fidem potius meretricum pectora certam
Hauserunt, sordes'que animi posuere pudendas.
At uos tantorum scelerum nil pœnitent unquam.

Parabola de uinitoribus, qui interficiunt ad
se missos ad poscendâ locati ruris mer
cedē. Math. xxi. Mar. xii. Lu. xx.

Sicquidam diues, cui iugera multa nitentis
Vineti sepes circumdensata coercent.
In medio turrim, prelum'q;, & dolia fecit, Isa. v.
Cultores'que dedit, fructus'que locauit habendos.
Impositam statuens mercedis soluere legem.
Tum longinqua petit, sed fructus tempore certo
A fiores famulos mittit, quis portio salua
Cultorum certa ruris mercede daretur.
Ecce colonorum rabies hos uerbere sæuo,
Ast alios lapidum diuerberat undique telis,
Denique letali prosternunt uulnere multos.
Tum dominus ruris plures incedere seruos
Præcipit, & rursus mercedis pacta reposcit,
Maior at in plures audax iniuria surgit.
Vltima iam domino natam dimittere mens est,
Quod sobolem, partem'que sui uis digna pudoris
Cultorum cordi uenerandam posceret esse.
Sed contra illorum iam mens' maculata cruore
Progenie extincta domini, sibi post dominatum
Cedere credentes, crudeli uulnere fixum
Obruncant, iaciunt'que foras trans septa cadauer.
Post hæc, iam dominus ueniet, pœnas'que reposcet
Tantum scelerum, sed uobis tradita quondam
Fulgentis regni sedes translata feretur
Ad placidâ gentem, possit quæ reddere fructus.

Parabola de inuitatis, qui contemnunt
uenire ad nuptias. Math. xxii.

Lu. xiiii. Apoc. xix.

Vt rex qui nato thalamorum uincula nectens

LIBER .III.

Præcepit proceres conuiuia læta frequentent,
Accitos famulos uoti regalis honorem
Concelebrare simul, cuncti sed adire recusant
Regales thalamos regalis pocula mensæ.
Post alios mittit sese largissima cuncta,
Magnificas'que dapes conuiuia læta parasse.
Illi neglectis dapibus diuersa petebant.
Hic ædes proprias. hic ruris tecta propinquæ.
Ast alius merces potius, ac lucra reuifit.
Multi præterea missos qui ad læta uocarent
Infantes famulos rapiunt, & corpora ferro
In mortem cruciant, tum rex ubi comperit acta
Milibus armatis ciues cum mœnibus ipsis
Sub ruit, effusi famulorum sanguinis ultor.
Tunc seruis fatur nunc festa iugalia cœnæ
Prælargis dapibus quæcunque instruximus, illi
Contempserere meis proceres contingere mensis.
Ite igitur propere per publica septa uiarum,
Et quoscunque illic casus glomerauerit, omnes
Huc lætis nati thalamis adhibete uocantes.
Progressi famuli per compita læta uiarum
Inuentos duxere simul. Iam denique cunctæ
Complentur mensæ mista sine nomine plebe.
Siciusti, iniusti'que simul cubuere uocati.
At rex ingressus conuiuia læta reuifit.
Hic uidet indutum pollutæ uestis amictu,
Lætitiæ thalami fuerat cui dissona ualde.
Is'que ubi regalis sermonis pondere causas
Reddere pro uestis maculis, & labe iubetur,
Oppresso tacuit non puri pectoris ore.
Et tunc conuersus famulis rex præcipit illum
Connexis manibus, pedibus'que, & corpore toto
In tenebras ruptum mox præcipitare profundas.
Illic stridor erit, uasti sine fine doloris,
Et semper fletus. multis nam sæpe uocatis,
Paucorum felix hominum selectio fiet.

I.P.H.DEEV ANGELICA HISTORIA
LIBER QVARTVS.

Interrogatur Christus an liceat reddere
tributum Cæsari. Marci.xii.

Lucæ.xx.

Alia dicentē, confestim factio frendēs
t Tētare aggredit' uerbis cū fraude malignis,
Certū est ueridicū te nūc uenisse magistrū,
Nec quēq̄ metuēs domini uestigia seruas.

Dic ergo an liceat nostrā dissoluere genti
Cæsaris urgentis semper sub lege tributum?
Ille sed inspiciens sæui penetralia cordis,
Cur tentatis ait nunc me concludere uerbis?

Fallacis mentis perdit fallacia fructum.
A spicite in nummum, sculpti' que nomismatis æra,
Cæsaris expressum facile est ibi cernere uultum.
Soluite nunc illi propria sub lege tributum,
Atque deo proprium legis seruemus honorem.

De muliere, quæ septem fratribus nupsit.

Math.xxii. Marci.xii. Lucæ.xx.

I nde saducaei tali cinxere latratu,
Mosea qui legum posuit præcepta iubere
Si quis connubium properata morte relinquet
Pignoribus mediis non dum de germine cretis
Huius germano rursus sociabile uinclum
Deberi, generis pereat ne portio lapsi.
Finibus in nostris septem germana fuerunt
Corpora, sed maior natu cum uincula nuptæ
Sumpsit, præ celeri cecidit sub acumine mortis,
Post alius frater, thalami sine fructibus æque
Concidit, & cuncti iacuerunt ex ordine fratres,
Vnius & cunctos fletus gemuere maritæ,
Post ipsam rapuit gelidæ inclementia mortis.
Si uenient igitur cuncti sub lumina uitæ,
Cuius connubiis mulier reddenda resurget?
Illis Christus ait. error obnoxia prauo

LIBER .IIII.

Legibus, & iussis domini mens dura resistit
Nescia uirtutum & legum mens decolor errat.
Nanque sequenda dehinc lætæ reparatio uitæ
Non thalamos nouit, non terræ gaudia uana.
Sed similes leuib' genitoris iusta ministris
Constituet regni uirtus sublimis in aula.
Nec deus illorum dominum se ponere poscit,
Qui terram proni meruerunt sumere mortem.

Sed potius uitæ possunt qui prendere lucem.
Duo esse præcepta, quibus omnia depen-
dent, & Christus cuius filius sit.

Math.xxiiii. Mar.xii.

E cce alii rogitant, quæ sint firmissima legis.
Ille indefessus nulli responsa negabat.
Sublimē cœli dominū deuotio cordis Deutero.vi.
Diligat, est ista hæc uirtus firmissima legis.
Consimile est isti, magno teneatur amore. Leui.xix.
Ad ius fraternum iuste penetralia mētis, Roma.xiii.
His etenim geminis dependent omnia iussis.
Sed uobis cuius soboles uentura uideretur Lu.xx.
Christus, quem cuncti spondent in secla prophetæ.
Respondent illum Dauidis germine nasci.
Prosequitur Christus, cur illum dicere Dauid
Diuino flatu scriptū ē, dominū q̄, deū q̄, Psal.cix.
Quod proprium patrem non æquum est dicere nato?
Quæ pharisæi dicunt, facienda esse, & non
quæ faciunt. hinc increpantur scribæ,
& pharisæi. Math.xxiii.

Lucæ.xi.

T alia Saluator. cuncti obstupere silentes.
Ille sed accita credentum plebe profatur,
Aspicite scribas sublimi sede superbos,
Hi quæcunque docent, iustum est comprēdere cordis
Obsequio, maculas ipsorum temnite uitæ.
Abrupta imponunt humeris nam pondera uestris,
Ipsi quæ digito saltem contingere nolunt.
Accubitu primo cœnæ, fastu' que superbo,

IVVENCI

Atq; salutantum uano tolluntur honore,
 Et nomen sublime uolunt portare magistri.
 Sed uos noluerim præcellî nominis arcem
 Affectare, tamen uobis est una magistri.
 Imposita æternum cœli de lege potestas,
 Vos eadem fratrum parili coniunxit amore.
 Vnus item pater est, cœli qui in culmine regnat.
 In uobis si quis sublimia colla leuabit,
 Decidet, & baratri mergetur ad ultima cœno.
 A sit humilis claram conscendet liber in æthram.
 Deffendi semper scribæ & lachrymabilis æui
 Cæca pharisææ cunctis fallacia plebis.
 Nam uobis itiner clausum, quia iure negatur
 Non finitis quemquam penetrare per ardua lucis,
 Et cunctos trahitis sæuæ ad consortia flammæ.
 Vos similes dicam, tectis splendore sepulchris,
 Quis facies nitida est, interna'q; sordida bustis.
 Hic uox uelatur iustæ sub imagine uitæ,
 Atq; adytis mentis cælantur sordida lucra.
 O Solymi Solymi, ferro qui sæpe prophetas Lu.xi.
 Ad uestram missos uitam sine fine necatis.
 Quam uolui uestram gentem, populum'q; tueri,
 Ales uti molli solita est sub corpore pullos
 Obice pennarum circumcomplexa fouere.
 Sed uobis semper cœlestia munera sordent.
 Deferitur iam nunc domus hæc uastata ruinis,
 Nec uobis nostrum fas ultra est cernere uultum.
 De tēpli structura, cuius subuersio prædicif.
 Math.xxiiii. Mar.xiii. Lu.xix. & .xxi.

E greditur templo, cuius præcelsa notantes
 Mœnia discipulos, tali sermone docebat.
 Hæc operum uobis miracula digna uidentur
 Obtutu stupido, ueris sed discite dictis,
 Quod mox cuncta solo passim dissecta iacebunt.
 Hæc ad Oliueti dicens peruenerat arcem.
 Discipuli solum postquam uidere, rogabant
 Vt sibi uenturi tempus distingueret æui,

LIBER .IIII.

Iam que aderat præsens dominus, tū primus & alter
 Se geminasse illi pariter concredita monstrant.
 Illos laudat herus, potiora que credere tantæ
 Promittit fidei, sed tertius ille refodit,
 Et domino reddit tali cum uoce talentum.
 Quod scirem domino memet seruire se uero,
 Qui meteret segetes alieno semine cretas
 Extimui, argentum que tuum concredere terræ
 Malui, quo semper saluum tibi reddere possim.
 Tum dominus famulo respondens, talibus inquit
 Si nescire meos auderes dicere mores
 Nequitia tantæ ueniam concedere possim.
 Hoc igitur gnarum potius præstare decebat,
 Vt fructum nobis tractata pecunia ferret.
 Quapropter segni tollatur portio nostri,
 Prudenti que dehinc detur possessio maior,
 Quem cumulasse duplis lucris mea quinque talenta
 Inueni, nanque est certum potiora mereri
 Quis res uberior, cumulatae fortis abundat.
 At cui parua subest segni substantia corde
 Id minimum penitus iuste tolletur ab illo,
 Et nequam seruus tenebras demersus ad imas,
 Perpetuos fletus pœnæ stridore frequentet.

In die Iudicii, bonos in parte dex
 tra locatum iri, malos ue
 ro in sinistra.

Math.xxv.

E n hominis natus ueniet, patris que ministris
 Stipatus, celsa iudex in sede sedebit,
 Tunc gentes cunctæ diuersis patribus orbis
 Conuenient, iustos que dehinc de labe malorum
 Secernet, dextra que libens in parte locabit.
 At prauos leua despectos parte relinquet.
 Vt pastor pecoris discernit pascua misti.
 Lanigeris dextri permittens mollia prati
 Et leuos hirtis dumos tondere capellis.
 Sed rex ad dextros conuersus talia dicet

IVVENCII

Huc ueniāt sancti iandudum debita sumāt
 Dona patris, mundo quæ sunt æquæua nitenti.
 Et iustis primo promissa parantur ab ortu.
 Nanque fame fessum quondam me grata refecit
 Hæc plebes, potu' que sitim mihi sæpe remouit.
 Hospitum' que domus patuit mihi sæpe uocato.
 Et nudus uestis blandissima tegmina sumpsit
 Carceris in pœnis horum solatia cœpi,
 Tum domino tali respondent uoce beati.
 Non meminit nostrum quisquam te uisere nudum,
 Nec famis oppressum dura ditione notauit.
 Carceris aut pœnis meminit uidisse reuinctum,
 Respondens illis dicit tum talia iudex
 Fratibus ista meis, humiles miserando labores
 Qui fecit, certum est dulcem mihi ponere fructum,
 At uos iniusti, iustis succedite flammis,
 Et pœnis semper mentem torrete malignam,
 Quas pater horrendus barathri per stagna profundi
 Dæmonis horrendi, sociis' que, ipsi' que parauit.
 Nanque sitim passo quondam mihi pocula nulla
 Nec famis in pœna parui miseramina panis,
 Aut peregrina mihi tecti, uestis' ue parumper
 Tegmina de magnis gracili pro parte dabantur.
 Carceris haud septo claustris, morbis' ue iacenti
 Vnquam uisendi solatia uestra fuerunt.
 His damnata dehinc respondet factio uerbis,
 Haud unquam nostrum meminit te uisere quisquã,
 Aut sitis aut sæuæ famis ægrum agitare laborem,
 Hospita uel fessis errare per oppida rebus.
 Carceris aut mersum pœnis, morbo' ue grauatum,
 Ut tibi sollicito fieret miseratio iusta.
 His rerum dominus dicet, cum uestra superbo
 Angustis rebus feritas sub corde tumebat,
 Calcauit' que humiles. minimos, me spreuit in illis.
 Hæc ubi dicta dedit meritis sua præmia reddet
 Aeternum miseri pœna fodientur iniqui,
 Aeternum' que salus iustis concessa manebit.

LIBER .IIII.

Lazarum suscitatum esse cum
 iam feteret. Ioan. xi.

T alia dum loquitur scissos lacerata capillos
 Pro fratris morbo iustis soror anxia curis,
 Hortatur iuuenem rapido percurrere gressu
 Casibus ut tantis Christus seruaret amicum.
 Nam fuerat mulier meritis accepta benignis
 Obsequio cuius, fratrem' que, domum' que merentē
 Complexus pleno Christus retinebat amore.
 Nuntius adueniens narrat in agone iacere
 Dilectum Christo iuuenem, per tristitia morbi,
 Et leti, & uitæ confinia summa tenere.
 Lazarus hic habuit nomen, sed Christus amaris
 Percussus uerbis, non est si creditis inquit
 Ad letum ducens ista hæc uiolentia morbi.
 Sed deus ut digno iustis celebretur honore
 Et soboles hominis sancta uirtute nitescat.
 Tunc ad discipulos dormit iam Lazarus inquit
 Sed charum iuuenem faciam consurgere rursus.
 Hæc ait, & Christo cuncti præeunte sequuntur.
 Aiunt discipuli somno succedere plena
 Et remeare salus poterit, nec mente sequuntur,
 Quod mortem somni dixit sub nomine Christus.
 Errorem quorum tali sermone remouit.
 Lazarus in letum cecidit, sed gaudia menti
 Hinc ueniunt, uestram' que fidem mihi fortius armāt.
 Cernitis absentem longe qui cuncta uidere.
 Sed properemus ait, didimus tunc talia fatur,
 Pergamus, patiter' que omnes procumbere leto
 Cogamur. toties quod gens iudæa minatur.
 Hæc ait, & cuncti Christo præeunte sequuntur.
 Iam' que aderat Christus, fuerat sed morte sepulto
 Quarta dies, mersis' que attris de morte tenebris
 Germanas, luctus, lacrymosa' que tecta tenebant.
 Conuenere illuc solatia debita dantes
 Iudææ gentis proceres, chari' que propinqui.

IVVENC I

Sed Martha audito Christum uenisse, cucurrit
 Obuia, deseruit' que domum, mœstam' que sororem,
 Et procul o' utinam præsens hic Christe fuisses
 Clamitat, haud morti frater cessisset acerba.
 Nam quicquid poscis certum est tibi posse uenire.
 Quam dominus tali solatur uoce gementem,
 Robustam mentem mulier uirtute' resume,
 Lazarus hæc uita' rediuiua in lumina surget.
 Et mulier certæ surgent in munera uita'
 Mortales cuncti, ueniet quum terminus orbi.
 Christus item sancto depromit pectore uocem.
 En ego sum claræ uobis reparatio uita',
 Et uitam poterit iugi comprehendere seculo.
 At quicumque fidem uiuo sub pectore sumet
 Horrida non unquam continget limina mortis.
 Ista hæc si credis puro dic pectore Martha?
 Illa dehinc, hæc una fides mea corda tenebit
 Sublimis ueneranda dei, q̄ uenerit in te
 Cœlestis soboles celso sub nomine Christi.
 Hæc ait, & Maratham cursu monitura sororem
 Interiora petit, sanctum uenisse magistrum,
 Et pariter luctu oppressam, uocitare sororem
 Admonuit, tacito designans omnia nutu.
 Profilit illa foras, audito nomine Christi,
 Prosequitur q̄ simul Solymorum turba gementem
 Credentum tumulo fletus inferre sorores.
 Illa salutiferum postquam conspexit Iesum
 Procidit ante pedes, rûpit' que hanc pectore uocem.
 Si mihi germanum potuisses uisere uiuum
 Lazarus haud poterat duræ succumbere morti.
 Fletibus his Christus socians de corde dolorem
 Inquirat tumuli sedem quo condita nuper
 Membra forent, animæ uolucris spoliata calore.
 Haud mora, demonstrant flenti, mœsto q̄ sepulchrū
 Rupe sub excisa lapidis quod pondere clausum.
 Vt uidit sanctus, multo mox ueste moueri

LIBER .IIII.

Præcipit. At Marthæ talis uox uerberat aures
 Quattuor en luces, totidem' que ex ordine noctes
 Prætereunt, quo membra solo composita quiescunt
 Crediderim corpus motu fugiente caloris
 Fetorem miserum liquefactis reddere membris.
 His dictis contra depromit talia Christus,
 Iam toties dictum est, magnis consistere rebus
 Credentum uirtute fidem, sed gloria summi
 Iam genitoris adest, fidei si robur habetis.
 Hæc ubi dicta dedit, saxum' que immane reuulsis
 Obicibus patuit, uirtus mox conscia cœlum
 Suspicit, & tali genitorem uoce precatur.
 Eximias grates genitor tibi sancte fatemur,
 Me placidus semper uenerandis auribus audis,
 Sed populus præsens me missum credere discat.
 Hæc ubi dicta dedit, tumuli mox limine in ipso
 Resistit, aduerso complens caua saxa canore.
 Lazare sopitis redeuntem suscipe membris
 En animam, tu' que ipse foras te prome sepulchro.
 Nec mora, connexis manibus, pedibus' que repente
 Procedit tumulo, uultum cui linea textit,
 Et totum gracilis connectit fascia corpus.
 Tum solui iussit, lætum' q̄ ad tecta remittit.
 Iudæi postquam factum uenerabile cernunt,
 Qui tantum fuerant Mariam, Martham' que secuti
 Pars credens sequitur sanctæ uirtutis honorem.
 At alii repetunt urbem, procerum' q̄ superbis
 Cuncta pharisæis rerum miracula narrant.

Passio Domini nostri Iesu Christi. Math. xxvi.
 Mar. xiiii. Lu. xxii. Ioã. xi.
 Conueniunt in unum scribæ, & pharisæi, ut
 Iesum occidant. Et Magdalena un
 guento pretioso ungit pe
 des Domini.

Ergo ad concilium scribæ, plebis' que uocatur

IVVENC I

Iam grauior numerus, qua uatum principis alte
 Pulchra Caipheæ collucent atria sedis.
 Illic complacuit Christum prostrernere leto
 Sed uitare dies paschæ, ne plebe frequenti
 Discordes populi raperent in bella furorem.
 Ille Simonis erat tectis, quem lurida lepra Ioan. xii.
 Virtute ipsius diffugerat, en recubanti
 Accedit mulier propius, frāgens' que alabastrum,
 Quo pretiosa inerant late fragrantis oliui
 Vnguenta, ab summo perfundit uertice Christum.
 Discipuli increpitant, fantes potuisse iuari
 De pretio unguenti miserorum corpora egentum.
 Has dominus prohibet uoces, factum que probauit.
 Desinite obsequio iustā prohibere puellam.
 Pauperibus semper dabitur succurrere tempus,
 Sed me non semper tribuetur uisere uobis.
 Funeris ista mei multum laudanda ministrat
 Officio, mundum'q; implebunt talia facta.
 Iudas pretiū petit, ut Iesum tradat, qui cœnans
 traditūri se ab uno discipulorū, prædicat
 hinc corporis, & sanguinis sui sacramē
 tū instituit, & a Petro ter se anteq̃
 Gallus cāter, negatumiri præ
 dicit. Math. xxvi.
 Mar. xiiii Lu. xxii.

Tunc e' discipulis unus se subtrahit amens
 Iudas, qui ad proceres tali cum uoce cucurrit.
 Quod pretium sperare datur si tradere uobis,
 Quæsitum' que diu possim monstrare magistrum?
 Argenti terdena illi mox pollicebantur
 Pondere, dehinc Iudas sceleri se subdidit alto.
 Iam'q; dies paschæ primo processerat ortu
 Discipuli a Christo quærunt ubi sumere pascha
 Vellent, at ille sibi quendam sine nomine quæri
 Vltima qui domini caperet mandata iubebat.
 Vespere mox primo bis sex recubantibus una
 Discipulis, tali diuinat uoce magister.

LIBER .IIII.

En urget tempus Christum cum tradere morti
 E' uobis unus scelerato corde uolutat.
 Continuo cuncti quærunt quis talibus ausis
 Insano tantum cœpisset corde uenenum.
 Ille dehinc epulis mecum nunc uescitur inquit.
 Sed soboles hominis quondam præscripta subibit
 Supplicia ad tempus, miserabilis ille per æuum,
 Qui iustum tradet, quanto felicior esset
 Si nunquam terris tetigisset limina uitæ.
 At Iudas grauiiter tum conscia pectora pressus,
 Nunquid ait Iudam talis suspitio tangit?
 Respondit dominus te talia dicere cerno.
 Hæc ubi dicta dedit, palmis sibi frāgere panē. Ioā. vi.
 Diuisum' que dehinc tradit sanctum'q; precatus
 Discipulos docuit proprium se tradere corpus.
 Hinc calicem sumit dominus, uino' que repletum
 Sanctificat gratis uerbis, potum'q; ministrat,
 Edocuit' que suum se diuisisse cruorem,
 Atque ait, hic sanguis populi delicta remittet.
 Hunc potate meum, iam ueris credite dictis.
 Post hæc non unquam uitis gustabo liquorem,
 Donec regna patris melioris munere uitæ,
 In noua me rursus concedant surgere uina.
 Exin cantato sanctis concentibus hymno. Io. xviii.
 Montis Oliueti conscendunt culmina cuncti.
 Talia tum Christus depromit pectore uerba
 Omnes præsentis noctis uos tempore longe
 Disperget misere deserto principe terror.
 Sic etenim scriptū e', pastoris casibus omnes Za. xiii.
 In diuersa fugam capient per rura bidentes.
 Hinc cum uita nouos cœli mihi reddet honores
 Præueniam, uestros' que choros genitalibus aruis
 Grata galilææ uolitans per rura docebo.
 Respondit Petrus, cunctos (sic credere fas est)
 Qui tua labentes possint præcepta negare.
 Sed mea non unquam mutabit pectora casus.
 Ille dehinc. Nox hæc quæ lucida sydera terris

IVVENC I

Inducit, lucem que premens nunc incubat undis
 Audiet, ut ternis pauidus mendacia uerbis
 Dices, & Christum fortissime Petre negabis,
 Et prius altibus resonent q̄ testa domorum.
 At Petrus, duram mortem mihi sumere malim
 Vox oblita suum q̄ deneget ista magistrum.
 Has uires cordis perstant promittere cuncti.

Iesus secedit in uillam Gethsemani, &
 in Horto orat patrem. Math. xxvi.
 Mar. xiiii. Luca. xxii. Ioā. xviii.

N ominis hebraei sunt gethsemaneida rura
 Illō progreditur uitæ lucis que repertor,
 Quem mox discipuli Iuda fugiente sequuntur.
 Atque illic reliquos iussit residere ministros.
 Ille sed assumpto longe procedere Petro
 Zebedei q̄ simul natis, per deuia tendit.
 Tunc angore graui mcestus sic uoce profatur,
 Tristia nunc uoluens animus mihi pectora turbat,
 Mortetenus, sed nunc uos segnem excludite somnū,
 Sollicitam que simul uigilando ducite noctem
 Hæc ait, & paulum procedens, corpore terram
 Deprimit, & tali proiectus uoce precatur.
 Si fas est genitor, calicis me transeat huius
 Incumbens ualido nobis uiolentia tractu.
 Sed tua iam ueniat potius q̄ nostra uoluntas
 Quæ tibi decreta est tantis sententia rebus.

Iudas Iesum osculo tradit. Math. xxvi.
 Mar. xiiii. Luca. xxii. Ioan. xviii.

T unc ad discipulos repedit, sed somnus anhelus
 Prostratis terræ membris dissoluerat omnes.
 Tunc ait ad Petrum. Non est tibi ponere uirtus
 Vnam peruigilem tantis sub casibus horam?
 Sed uigilate precor, ne uos tentatio raptos

LIBER .IIII.

Horrida præcipitet, & sæuæ per lubrica mortis
 Spiritus iste uiget, sed corpus debile labat.
 Secessit rursus secreti montis in arcem,
 Orabat que patrem. rerum mitissime rector,
 Hunc quoniam calicem non est transire facultas,
 Iam tua perueniat nostra de sorte uoluntas.
 Rursus discipulos somni sub pondere precato
 Inuenit, & rursus iisdem genitore precato
 Alloquitur fessos nexo langore quietis.
 Iam dormire licet, socios que reuifere uestros.
 Nam uenit ecce meum qui tradet ad omnia corpus,
 Quæ maculata meis imponet factio membris.
 Hoc dicto, Iudas numero stipante cateruæ
 Aduenit, & procerum iussu populi q̄ ferocis.
 Pars strictis gladiis, pars fidens pondere clauæ
 Signa sequebatur Iudæ promissa furentis.
 Oscula nam pepigit sese contingere Christi
 Quo facile ignotum caperet miserabile uulnus.
 Hic ubi dixisset simulata uoce salutem,
 Attigit & labiis iusti miserabilis ora
 Continuo Christus, totum complere licebit
 Huc uenisse tuo quæcunque est causa paratu.
 Iniecere manum turbæ, Christum queprehendunt.

Petrus auriculam seruo abscindit. Math. xxvi.
 Luca. xxii. Ioan. xviii.

T unc è discipulis unus fulgente machæra
 Occurrit uatis famulo, & sublatus in iram
 Tempore & excussam rapuit ui uulneris aurem
 Olli Christus ait, gladium tu ponito noster.
 Nā quicūq̄ ferox cōfidet uindice ferro, Gen. ix. &
 Hunc iusti similis ferri uindicta manebit, (Apo. xiii.)
 An ego non possim cœlestia castra uocare,
 Et patris innumeras in prælia ducere turmas?
 Sed scriptura meis complenda est debita rebus.
 Vos autem stricto quid me comprehendere ferro

IVVENC I

Fustibus & gladiis concurritis? En ego uobis
Occurram, templi media qui semper in arce
Vobiscum residens docui, nec talia quisquam
Insonuit, tantis circum latratibus audax.
Discipuli passim Christo fugere relicto.

In domo Caiphæ condemnatur. blasphematur. cæditur. Math. xxvi.
Mar. xiiii. Ioan. xviii.

Iam quæ Caiphæa astiterat Saluator in aula
Conuenerunt omnes scribæ, proceres que uocati.
At Petrus longe seruans uestigia solus
Occulte mœstus, sedit cum plebe ministra
Extremum opperiens tanto sub turbine finem.
Ecce sacerdotes falsos conquirere testes
Incumbunt, fictas que uolunt contexere causas,
Quis mortem in fonti possent imponere Christo.
Sed nullus tanto uisus fatis esse furori.
Ultima prosiliunt testes, qui dicere Christum
Audissent templum que solus uertere possent,
Et uersum ternis iterum instaurare diebus.
Ipse sacerdotum princeps urgere tacentem
Insistit feruens furiis, ac talia fatur.
Cur nihil ad tantas nunc respondere querelas
Conuictus ueris procerum sub testibus audes?
Adiurabo tamen summi per regna tonantis
Ut fateare palam si fas te credere Christum.
Ille dehinc tali compellat uoce superbum.
Ista hæc sola tibi procedunt pectore uerba,
Vera tamen ueniet uobis uisenda per auras
Maieestas, hominis proles uirtutis ad altæ
Cum sedeat dextram, per nubes ignicolores
Talibus auditis scindit de pectore uestem
Insultans furiis, & cæco corde sacerdos.
Atque ait, audistis pugnantis scæda profani
Verba deo, polluta magis confurgat in iras

LIBER .IIII.

Relligio, & uestram cuncti iam pandite mentem.
Conclamant omnes, morti que addicere cætant.
Tunc sancta Christi facie sputa improba cõplent, Isa. I.
Et palmæ in malis, colaphi que in uertice crebri
Insultant, uerbis que omnes illudere cætant.
Christe prophetabis cuius te palma cæcidit.
Petrus ter Christum abnegat.
Math. xxvi. Mar. xiiii.
Lu. xxii. Io. xviii.

At Petrum mulier tristem que uiderat intus,
Tu ne etiam iuuenis fueras comes additus inquit
Isti, quem ludens procerum sententia damnat?
Ille negat, testis que foras se promere tentat.
Ecce sed egressum primo sub limine cernens
Altera consimili prodebat uoce ministris.
Rursus ait, iurans illum se nosse negabat.
Tunc percontantum multi accessere frequentes
E que sono uocis sese cognoscere dicunt
Cuncta Galilæam streperent que uerba loquelam.
Et Petrus iurans deuotis omnia uerbis
Nescire affirmat, quisquis foret ille negando
Hanc uocem, plausum quatiens sub culmine testi
Ales prosequitur cantu, mentem que Simonis
Circumstant tristem uerbis præfagia Christi.
Egressus que dehinc ploratus fudit amarus.

Iesus ad Pilatum uinctus ducitur. coram
illo accusatur, ab eo interrogatur an esset
rex iudæorum. Item Pilato dicente Iu-
dæis solere eos tunc temporis unum ex
condemnatis donari uita, utrum absolui,
Iesum ne an Barabam uellent, conclamant
Barabam, & crucifigatur Christus.
Math. xxvii. Marci. xv.
Luca. xxiii. Io. xviii.

Sydera iam luci concedunt & rapidus sol
Progreditur radiis terras trepidantibus implens

IVVENCII

Tam'que e'concilio Christum post terga reuinctum
 Præsidis ad gremium magno clamore trahebāt,
 Interea celsum dominus stans ante tribunal,
 Talia Pilati uerbis exceptit Iesus.
 Tu rex iudææ gentis quod dicitur astas?
 Respondit Christus uestris hæc audio uerbis.
 Exin terribilis iusti accusatio surgens
 Infremit, & sanctum mendax facundia preffat.
 Respondere nihil trucibus dignatur Iesus.
 Pilatus quærit quæ tum sit causa tacendi.
 Ille magis perstans miranda silentia seruat.
 Sollenni sed forte die concedere leges
 Vnum damnati capitis de more iubebant.
 Et fuit in uinclis famoso nomine latro
 Quem Christo infensus, populus dimittere uitæ
 Ardebat, trucibus somno sed territa uisus
 Pilati coniunx iusti discedere pœna
 Mandatis, precibus' que uirum suspensa rogabat.
 Tum iudex iterum procerum disquirere mentem
 Tentat, & instanti cuperent quem soluere pœna
 Plebis ad arbitrium mittit de lege requiri.
 At proceres populum fusa ambitione rogabant
 Latronem legi peterent, Christum' que necarent.
 At postquam procerum incendit sententia uulgi
 Latronis que petit potius sibi cedere uitam,
 Consuluit præses populum, quid uellet Iesu.
 Plebs incensa malo sæuos miscere tumultus
 Et crucis ad pœnas iterum' que, iterum' que petebat.
 Qui regis nomen cuperet, qui Cæsaris hostem
 Confessus, sese proprio damnauerit ore.
 Denique ui uictus detestatus' que cruentum
 Officium increpitans se libera sanguine ab huius
 Corda tenere sibi, coram' que à crimine palmas
 Abluit. ut genti tantum macula illa maneret,
 Hoc magis inclamant nos nos cruor iste sequatur,
 Et genus in nostrum scelus hoc & culpa redundet.
 Pilatus donat plebi, legi' que Barabam.

LIBER .IIII.

Et crucis ad pœnam uinctum concedit Iesum.

Iudas pœnitētia ductus, numos reddit & laqueo
 se de sicca suspēdit, & pecunia, qua Christus
 uenditus est, ager, in quo cadauera
 damnatorum sepeliantur,
 emitur. Math. xxvii.

Proditor at Iudas postquam se talia cernit
 Acepto sceleris pretio fecisse furentem,
 Infelix ægris damnans sua gesta querelis
 Argentum & culpans sacram proiecit in ædem,
 Exorsus' q; suas laqueo sibi sumere pœnas,
 Informem rapuit ficus de uertice mortem.
 Inde sacerdotes, pretium q; sanguinis esset,
 Illicitum fantes adytis iam condere templi.
 Sed dare tum licitum, cum sanguis distraheretur.
 Credebant, agri mercati nomine uero
 Sanguinis, horrendo signant scelera impia facti.
 Hæc quodā coopta canēs uox uera pphetæ Zach. xi.
 Euentum rerum patefecit in ordine secli
 Argenti triginta minas posuere profani
 Hoc pretium pretiosi corporis instituentes,
 Quod mox ad figuli rursus transfertur agellum.

Iesus à militibus deridet. chlamyde coccinea
 induitur. spinis coronatur. Math. xxvii.
 Mar. xv. Lu. xxiii. Io. xix.

Traditur iniustis iustus, sceleris' q; ministris
 Militibus scelerata opprobria corpore præbet,
 Purpuream' q; illi tunicā, chlamydem' q; rubentem
 Induunt. spinis' q; caput cinxere cruentis.
 In' q; uicem sceptri, dextram comitatur arundo.
 Tum genibus nixi, dominum, regem' que salutant
 Iudææ gentis, faciem' q; lauere saluis,
 Vertice & in sancto plagis lufere nefandis.

IVVENC I

Iesus a Pilato iudicatur, ad crucifigendum ducitur. Simon cyrenæus lignum crucis ferre iubetur. Iesus item felle & aceto potatur. in medio duorum latronum cruci affigitur. super eius ueste fors mittitur. blasphematur. sol obscuratur. terra cōcutitur. hinc domini clamor ad patrē, & mors eius, & alia quæ in morte eius contigerūt. Math. xxvii. Mar. xy.

Luca. xxiii.

Io. xviii.

Hæc ubi transegit miles ludibria demens
Indutum propriæ ducebant tegmine uestis
Et crucis ad pœnam sanctum, iustum'q; trahebant
Ecce sed egressi quendam cœpere Simonem
Cyrena genitū, lignum'q; afferre iubebant
Quo dominum lucis duris suffigere clavis
Instans urgebat seclī immutabilis ordo.
At postquam uentum est, ubi ruris Gulgota nomen
Permixtum felli uinum dant pocula Christo.
Ille sed in summo gustu tractata recusat
Vt satis antiquis fieret per talia dictis.
Nec tamen immanis plebis furor omnia possit.
Iam'q; crucifixum pendebat in arbore corpus
Intactam'que dedit tunicam sub sorte per omnes
Militis unius seruans possessio textum,
Et scriptum causæ titulum, meriti'que locarunt
Quod rex iudææ gentis, plebis'que fuisset.
Accidit ut pœnæ pariter consortia ferrent
Latrones hinc inde duo, sed cæca furentis
Insultat plebis fixo uesania Christo.
Hic est qui templum poterat dissoluere solus,
Hic est qui terno lucis reparare meatu.
Sed nunc descendat soboles ueneranda tonantis
Et crucis e'pœna, corpus'que animum'que resoluat.
Hæc uulgi proceres uecordis dicta sequuntur

LIBER .IIII.

Atque pharisæi scribæ'que & factio demens
Illudunt, motu'que caput, linguas'que loquelis
Infans quatiunt, æternæ ad uincula pœnæ
Non'ne alios quondam trucibus seruare solebat
Morborum uinclis, sese cur soluere uinclis
Non ualet? En regem nostræ quem credere gentis
Deuimus, soluat ligni de robore corpus
Tunc sanctis digne ualeamus credere uerbis.
Confidit genitore deo dimittere pœna.
Cur non uult propriam sobolem uenerada potestas?
Nec minus increpitant, dextra leua'que gemetes
Affixi crucibus scelerum pro sorte latrones.
Iam medium cursus lucis conscenderat orbem,
Cum subita fugeret oculis, furuis'que tenebris
Induitur, trepidum'que diem sol nocte recondit.
Ast ubi turbatus nonam conscenderat horam,
Consternata suo redierunt lumina mundo.
At Christus magna genitorem uoce uocabat
Hebrææ in morem linguæ, sed nescia plebes
Heliam uocitare putat, tunc concitus unus
Cogebat spongo turpi, calamo'que reuincto
Impressum labiis acidum potare saporem.
Cætera turba furens, tali cum uoce cachinnat.
Spectemus pariter cœlo ne forte remissus
Helias ueniat, celsa qui sede quiescit
Liberet & misero crucifixum stipite regem,
Tunc clamor domini magno conamine missus
Athereis animam comitem commiscuit auris,
Scinduntur pariter sancti uelamina templi,
Carbasa'que in geminas partes disrupta deiscunt.
Et tremebunda omni concussa est pondere tellus.
Dissiliunt'que suo ruptæ de corpore cautes.
Tum ueterum monumenta uirum patuere repulsis
Obicibus, iustæ'que animæ per membra reuersæ
Et uisum passæ populi, per mœnia lata
Errauere urbis, sic terrent omnia mundum.
Militibus primis quatiuntur corda pauore

IVVENC I

Dedita qui sæuæ seruabant corpora pœnæ,
Et sobolem dixere dei, Christum'q; fatentur.

Corpus domini in sepulchro conditur.

Math. xxvii. Mar. xv.

Lu. xxiii. Io. xix.

E speculis matres miracula tanta tuentur.
Omnes obsequium Christo quæ ferre solebant.
Iam'q; recedenti uesper succedere soli
Cœperat, & procerum solus tum iustior audet
Corpus ad extremum munus deposcere Christi.
Hic A barimathia nomen gestabat Ioseph
Qui quondam uerbis aures præstabat Iesu.
Pilatum tunc iste rogat sibi cedere membra,
Quis nuper tulerat uitam uis horrida pœnæ.
Concessit præses, sed corpus fulgida lino
Texta tegunt, saxi'q; nouo componitur antro.
Concludunt limen immensa uolumina petræ,
E speculis seruant matres, & cuncta ruentur.
Sepulchrum ab armatis militibus cu-
stoditur. Math. xxvii.

I am'q; dies rutilo complebat lumine terras
Ocia qui semper prisca de lege iubebat.
Nulla sed immitis procerum furor ocia seruat,
Conueniunt, onerant'q; simul sic iudicis aures,
Erroris laqueos iustissima pœna resoluit,
Nunc meminisse decet quoniam πλάνοσ ille solebat
Vulgari semper iactans promittere plebi
E mortis sese tenebris ad lumina uitæ
Cum trino solis pariter remeare recursu.
Sed petimus custos miles noua funera seruet,
Ne fera discipulis furandi audacia corpus
Confurgat, turbet'q; recens infania plebem.
Et Pilatus ad hæc. Miles permititur inquit
Seruare ut uultis corpus tellure sepultum,
Conueniunt, saxi'q; ingentia pondera uoluunt.

LIBER .IIII.

Et limen signis, & saxum milite seruant.

Christus tertia die refurgit à mortuis.
Mar. xvi. Lu. xxiii. Ioan. xx.

S ydera iam noctis uenturo cedere soli
Incipiunt, tumuli matres tum uifere septum
Concurrunt, motus sed terram protinus omnem
Concutit, & cœlo lapsus descendit aperto
Nuntius, & saxum tumuli de limine uoluit.
Illius & facies splendet ceu fulguris ignis,
Et niuis ad speciem lucent uelamina uestis.
Militibus terror sensum discluserat omnem,
Et iacuere simul ceu fusa cadauera leto,
Ille sed ad matres tali cum uoce profatur.
Vestra pauor nullus quatiens nunc corda fatiget.
Nam manifesta fides sanctum uos quærere corpus,
Quod crucis in ligno scelerata infania fixit
Surrexit Christus, æterna'que lumina uitæ
Corpore cum sancta deuicta morte recepit.
Uifere iam uobis licitum est q; sede sepulchri
Nulla isticiaceant fuerant quæ condita membra.
Dicite præterea celeri, propero'q; recursu
Discipulis Christum remeasse in luminis oras
In'que Galilæam letum præcedere terram.
His dictis uifis'que, animos perfuderat ardens
Latitia attonitis, stupido ancipiti'que fauore.
Denique præcipiti celerantes gaudia cursu
Talia discipulis referunt, tumulum'que relinquunt.
Ecce uia medio clarus se ostendit Iesus,
Et fidas matres blande saluere iubebat.
Occurrunt illæ & genibus plantis'que prehensis:
Victorem læti pauide uenerantur Iesum.
Talibus ille dehinc præceptis pectora firmat
Mentibus absistat fidei pauor omnis & ista
Fratribus hinc nostris propere mandata referre:
Nostris conspectus si cura est, Ite uolentes.

IUVENCI

In'q; Galilæam propere discurrite terram.

Custodes pecunia corrumpuntur, ut resurrectionem cælent. Math.xxviii.

Interea tumuli custodum exterrita corda
Mittunt é numero partem quæ tanta referret
Iudæis rerum miracula, sed manus amens
Iam semel infano penitus deuota furori
Præmia militibus certatim magna rependit.
Et fama argento redimit q; limine rupto
Furtim sustulerit corpus defensa tenebris
Occulte rapiens audacia discipulorum .

Iesus in Galilæa discipulis apparet, præcipiens
ut euangelium prædicent. & credentes in
nomine patris & filii & spiritus sancti
baptizent. Math.xxviii.

Iam'q; Galilæos conscenderat anxia montes
Mandatis Christi concurrens turba suorum.
Cernitur esse suis proles ueneranda tonantis.
Illum procumbens sanctus chorus omnis adorat.
Nec tamen in cunctis pariter fundata manebat
Pectoribus uirtus. nam pars dubitabat eorum.
Tunc sic discipulos, clarus compellat Iesus.
In cælo & terris genitor mihi cuncta subegit.
Me pater est uobis dignatus mittere lucem
Gentibus, haud aliter nunc uos ego mittere cunctis
Institui, uestrum est cunctas mihi iungere gentes.
Pergite, & ablutos homines purgantibus undis
Nomine sub sancto patris, nati'q; lauate,
Viuisi pariter uiuant spiramina flatus.
A blutis'q; dehinc nostra insinuate docentes
Præcepta, ut uitam possint agitare perennem.
Nec uobis unquam nostri præsentia deerit,
Donec consumens dissoluat secula finis.

LIBER .IIII.

Iuuenus fauisse sibi Christum, ut exigeret
hoc opus, gloriatur. hinc Constantinū
imperatorem laudat.

Has mea mens fidei uires sancti'q; timoris
Ccepit, & in tantum luxit mihi gratia Christi,
Versibus ut nostris diuinæ gloria legis,
Ornamenta libens tulerit terrestria linguæ.
Hæc mihi pax Christi tribuit, pax hæc mihi secli,
Quam fouet indulgens terræ regnator apertæ
Constantinus, adest cui gratia digna merenti.
Qui solus regum sacri sibi nominis horret
Imponi pondus, quo iustis dignior actis
Aeternam capiat diuina in secula uitam.
Per dominum lucis Christum, qui in secula regnat.

FINIS.

LEONARDI IVSTINIANI PATRICII VE-
NETI IN BEATI NICOLAI MYREN-
SIS EPISCOPI VITAM E' GRAECO
IN LATINVM TRALATAM
AD LAURENTIVM EIVS
FRATREM, VRBIS VE-
NETIARVM PA-
TRIARCHAM
PRAEFA-
TIO.

U^m ætatis nostræ ingenia mecum confi-
dero Laurenti frater, ea uidelicet, quibus
uetus illud, & expositum scribēdi genus
in cultu est, soleo equidem christianā gē-
tem (si dicere fas est) nō nihil infortunatā
putare. Nam cum in illa tot præstātissimi
fuerit in omni primaria laude uiri, ut nul-
la sit cum illis gentilitas comparanda, uix quisq̄ tamen
eiusmodi scriptorum est, qui non ipse malit gentiliū, q̄
sanctorum nostrorum facta literis celebrare. Id autē cur
ita fiat non certe satis intelligo. Nam cum christianam
fidem plane profiteamur, eo q̄ ceteri nomine & felici-
tati nobis imputemus, & laudi, quid causæ dici potest, cur
aliena malimus etiam a' pueris decātata, q̄ nostra haud
satis cognita gloriose, & utiliter illustrare. Nā Metellis,
Catonibus, Lycurgis, Epaminundis, cæterorum que gē-
tilium illustribus factis pene referta sunt omnia, nec no-
ua indigent laude, in quibus exprimendis cum græce,
tum latine summa certauerunt ingenia. At nostrorum
nisi paucorum admodum iacet memoria, quorum præ-
ter nomina, nihil ferme celebre est. Nun enim Crispos,
aut Xenophontas, aut ex illa cohorte quenquā uitæ, fa-
cinorum que suorum interpretem habuere. Nam ad no-
minis celebritatem, posteritati diutissime cōmēdandā,
quis nesciat, non tam referre, quibus quisque moribus,
qua uirtute, quibus rebus gestis antecellat, sed multo ma-
H

PRAEFATIO.

xime quē factor, & laudum suarum praecōnem sit habiturus. Vnde Lyricū illud, Vixere fortes ante Agamemnona multi, Ignoti que longa nocte, carent que uate faebro. Scite igit Alexander diuinitatis cupiditate incensus, statuas suas ab alio quoquam fieri, q̄ a Lyſippo uetuit, quia illius opera ob incomparabilis artis praestantiā immortalia fore putabat. Ita non tam res ipſae scriptorē, q̄ scriptor illas celebres, atque longeas facit. Quod si Hieronymum, aut eloquentem alterū ceteri nostri fuissent consecuti, legerentur illi profecto, eo studio, ac uoluptate, qua Paulum eremitam legim⁹, et Hilarionem, quorum uitae splendor pari ab illo uerborum luce, & ueritate ornat⁹ est. Nepe Paulos, & Hilariones haberem⁹ innumeros, nō eos, aut aequa cum illis felicitate, aut fortuna, ut scriptorem eloquentissimum nancisceretur. Sed Voraginē nescio quē, aut alios in disertos e' turba, quorum si fidei eloquentia par fuisset, sanctorum nostrorum praecleara facinora, non modo per uulgus, uerum longe, late que per docta ingenia uolarent, Et omnium uirtutum exempla peteremus ab eis, quandoquidem mille nos habemus ex nostris, quos singulis gentilibus opponamus, nec uiros modo, sed & mulierum ceteruas profeceramus, forti perpeſſas animo, quacūque scriptores prisci paucis in uiris tantopere laudauerunt. Adde, q̄ exterarum gentium uirtus magna quidem ex parte facta fuit, nec tam uirtus, q̄ simulacrum uirtutis, & species appellanda. Nam si magnitudinem animi si sapientiam, si continentiam, aequitatem, liberalitatem, ceteras que re uera, uirtutes quærimus, haud facile dixerim, in aliis illas, q̄ in sanctis nostris splendidius eluxisse. At sancti (dicet aliquis) non duxerunt exercitus, non acies instruxerunt, non classibus, non praeliis, non oppugnationibus denique urbium praefuerunt. Non est omnino id quidem, fuisse tamen concedamus, & hæc eadem fateamur praecleara putari debere, sed per deum immortalem, cui tandem usui, aut cuiusmodi hominibus ista dicuntur? Quotus enim quisque legētium illa fuerit, qui aut clas-

PRAEFATIO.

sis praefectum, aut instructorem certaminum, aut urbium oppugnatorem futurum se putet. O dementia singulari! Ego qui nunquam uisurus exercitus sim, quibus at tibus acies disponantur, multo didicerim studio, quo uero pacto superbiam conteram, iram extinguam, auaritiam, reliquas que animi pestes prosternam, ex his scire neglexerim, q̄ hoc cōmune omnium bellandi gen⁹ scite percalluerunt? Quid igit, improbabilis ne studiū eorum, qui nostro saeculo eiusmodi uigilias uigilarunt, & multorum gentiliam facta scripserunt? Non ausim id ego quidem, neque unus pluribus temere bellum indixerim, & his potissimū, quos mihi uel necessitudine studiorum, uel officiorum cōmuni intercessione coniunctos puto. Ceterę pertinax affirmatiuam, praestitisse nostrorum, q̄ alienas uitas conscribere. Aut si alienae scribendae fuerint, non debuisse nostras omitti. Nos itaq; qui dudum aliorum institutum secuti, nonnulla gentiliam facta literarum monumentis mandauimus, nunc, te hortante, Laurenti frater hunc, quem laudamus morem imitabimur. Me & enim quotidie pro tua incredibili pietate admones, ut studia, cogitationes que meas, ad beatam uitam, animi que immortalitatem adipiscendam potissimum cōferam, & post longam nauigationem aliquādo de portu cogitem. Nulli⁹ autem in omni re, quae ad bene, beate q; uiuendum pertineant, maior mihi debet esse auctoritas, q̄ tua, qui praeter incontaminatam uitae integritatem, ab ineuntibus annis susceptam, mihi natura frater es, cura & aetate pater, dei miseratione antistes. Neque me uerbo tantum doces, sed exemplo magis, q̄ inter maximas episcopatus tui occupationes, & Veneto rum, alienigenarum que quotidianos accessus, sacrarum literarum studia, scribens non intermittis, ne libri, quos priuatus plures edidisti, testentur, te in negotio ea mentis, & cogitationum potestate carere, qua in ocio perpetuo fruebare. Tibi igit morem gerens, magni Nicolai uitam scribere orsus sum. Neque omnia in eum libellū congeſsi, sed ea tantum, quae apud graecos idoneos, ma

PRAEFATIO.

xime apud Simeonem cognomēto Methaphraftem de illo scripta, & ecclesiis pbata inuenimus. Nā quæ de ipso feruntur, tum uetera, tum noua miracula, neque numero, neque magnitudine modum habent. Hunc autem potissimū exprimēdū tibi delegi, partī quia iocūda ea lectio ē, & digna certe, quæ de epō, ab epō acurate legatur, partim ut uiro sanctissimo de Venetis optime merito, aliquam meæ patriæ nomine, gratiam reddam. Nostros enim homines, & nauigantes in primis, tanta prosequuntur pietate, tanta misericordia, ut iure post beatissimum Marcum, hunc alterum nostra ciuitas sibi patronum colat. At cum pro susceptis ab eo muneribus, alii cæras, alii argenteas statuas ferant, ego hanc illi longe nobilissimam statuam dedicabo, quæ non modo corporis, cæterū, qd multo prestabilius est, animi & uitæ pulcherrima liniamenta immortaliter exprimat. Nec erit (ut spero) inanis hic noster labor, ceu in scribendis gentilibus quōdam fuit. Nam in eum hoc munus cō-

tulimus, qui cum inter primos gratissimus fuerit, plus potest nobis mortuus nunc e' cælo, q̄ uiuens quisq; in terris prodesse.

INCIPIT VITA SANCTISSIMI CONFES-
SORIS NICOLAI, COGNOMENTO
MAGNI, AC MYRENSIS
ANTISTITIS ADMI-
RANDI. FELI-
CITER.

Cap. primum.

PA taram rerum scriptores tradunt, Viri-
bem fuisse in terra Lycia nobilem inter
primas, Ei' que si cætera defuissent orna-
mēta, quibus tamē plurimis affluebat,
poterat sanē uel hoc uno nobilitari præ-
cipue, q̄ magnum Nicolaum Myrarū
episcopum tulit, Virū profecto, quē in re publica chri-
stiana, nemo prope' sanctorum omnium in omni uirtu-
tū laude facile anteiret. Nā Patatæ natū illum cōstat,
& claro quidem genere. Mater eius scēmina fuit san-
ctissima, atq; grauis. Patri uero nō tam uitæ splēdor, q̄
integritas, nō tam populi, q̄ dei cultus non tam diuitiæ
q̄ elemosyna fuerunt in pretio. Mundi itaq; relictis il-
lecebris, nullum erat illis nisi bonarū actionū studium,
atque uoluptas. Hi tanquā lignum plantatum secus de-
cursus aquarū in tēpore suo speciosissimum edidit fru-
ctum, infantē uidelicet hūc, cuius cœlestis indoles futu-
ræ uirtutis præfagiū præ se ferret. Illū aut primū mater
pariter, atq; postremū tulit. Infœcūda postea cū caris-
simo cōiuge perseuerans, siue desperante natura, per il-
los posse huic similem alterū in luce pducere, siue ut pu-
er hic multifariam Baptistæ similem in hoc quoq; cum
illo quodammodo conueniret. Ille enim infœcundæ
matris dissoluit uterum, atq; sterilitatem. Iste fœcūdæ
matris uterum obstruxit. Sic itaque parentum diligen-
tia omnis, studia, & uoluptates in hūc unum diuinæ or-
nandum, instituendum que sunt collectæ, ut quem car-
naliter genuerāt, spiritualiter educandum, & omnibus

VITA

sanctissimarum institutionum ornamentis exultum, admirabilem cunctis mortalibus redderet. Cap. ii. Infantem autem hunc (quod dubitet) in ipso statim natiuitatis exordio, diuino fuisse numine afflatum, scificatumque, quod non prius uiuere, quam deum uenerari, non prius comedere, quam ieiunare coepit? Cōpertum enim habemus, illum, cum reliquos dies, noctesque omnes nutricis ubera suggereret crebro, quarta tamen, sextaque feria nisi semel duntaxat, & id uesperis quidem, lac uoluisse gustare. Atque hoc semper certo, immotoque seruauit ordine, ut nullus posset blanditiis, nullo nutricis lenocinio, nulla naturae necessitate, a ieiunio coepto deflecti. Quāobrem uel improbum quemque bonarum rerum interpretem plane fateri oporteat, non fortuito illud, aut intemperie stromachi factum esse, sed quasi consulto, & dei afflate spiritu. O miraculum singulare, & inter rara omnium saeculorum spectacula, per ecclesias merito decantatum, & dignum uiuendi principium, cui tam excellens uita succederet, quandoquidem crescentibus annis, debebat eius quoque uirtutibus tum natura, tum studio & gratia, partis fieri accessio admiranda. Cap. iii. Postea enim quae pueritia excessisset, castissimos mores, & disciplinam ab optimis acceptam parentibus in melius redigens, ipse quoque suapte natura, & ingenio non desinebat, uelut generosa quaedam, & fertilis gleba novos quotidie honestatis, & pietatis fructus edere. Inde aetate poscente, ad capiendum animi cultum, traditur studio literarum. Vbi tum ingenii magnitudine, tum uelocitate discendi, breui admodum aetate, multa ingenuarum disciplinarum scientia imbutus, ab omni humanae laudis cura abhorrebat. A equalium uero sollicitates, conuiuia, consuetudines uitabat omnino, quia in illis cernebat, sicut festiuitatis multum, ita plurimum esse intemperantiae, atque periculi. Mulierum non modo colloquia, uerum etiam conspectum, tanquam iuuenilis animi pestilentissimam labem fugiens, totum se honestati, pudicitiaeque addixit. Libidinum uero, &

.B. NICOLAI

carnis incendia, quibus aestuare plerique omnes adolescententes solent, quotidiani labores, Ieiunia, uigiliae extinguebant. Talibus instructum artibus, totum sese accepimus ad Christi seruitium contulisse. Schola illi erat, ac diuersorium dei templum, ut se dignum pararet templum, in quo deus ipse pernox, & per dius habitaret. Neque bonarum disciplinarum studia aut legendo, aut audiendo, aut meditando intermittebat. In quibus tantum excelluit, quantum magno futuro antistiti opus erat. Sed quo uita recta, doctrinis omnibus longe maxime praestabilior est, eo plus in componendis, formandisque moribus nauabat operam, ac laboris, quo iuuenilis, fluctuantisque aetatis inconstantiam senili quadam firmaret grauitate. Quem enim admodum non illud senium laudamus, in quo non emineat par senio, & annis modestia, sic etiam solemus iocunde admirari, multa que laude digna existimare adolescentiam, quae plane didicerit eius saeculae aetatis comperescere motus, & senectutis grauitatem, ac molestiam retinere. Est enim si iuuentus in senectute turpis, ita pulcherrima quidem in adolescente senectus. Cap.iiii. Habuit autem Nicolaus auunculum nomine Nicolaum, a quo nunc nostrum, arbitror, id nominis usurpasse. Is cum nepotem animaduertit religioni, & sanctimoniae deditum, mundo se penitus abdicasse, parentes hortatur, ut adolescentem sacerdotilibus sacris initiari permittant. illi in sententiam uenere faciles. Cur enim gratos homines pigeat reddidisse, quod gratis acceperint, & fidelium more debitorum aes alienum, cum ipsa etiam usura persoluere. Nam in ueteribus memoriis scriptum inuenimus, Nicolai nostri parentes aliquoties multam prece, & lacrymis a deo hunc filium impetrasse, atque illum propterea deo, qui dederat, reddidisse libentius. Perhibent autem auunculum, sancto afflatum spiritu, de nepote uaticinantem praecinisse in illo caelestium donorum redundantiam. Cum enim initiaret, ad astantes

conuersus, nouū, inq̄, fratres, terris solē oriri uideo, & humano generi grāde solatiū cōparat. O gregē felicē, q̄ hūc sibi pastore sit habiturus. Nūc enim uidebitis, errātes oues ad pietatis pascua reuocantē, Hūc periclitātib⁹ salutē, calamitosi opem, laborātib⁹ prābere quietem. Neq̄ secus, atque iste prādidit, omnia euenisse in sequens sermo docebit. Nulli autē mortaliū admirabile uideri debet, uel nepotis prāclara facinora, usque adeo mundum illustratura, sui splēdoris uatem aliquē habuisse, uel auunculum prophetandi spiritū meruisse, quem admirādā uitā integritas, ecclesiā iudicio inter cœli sydera collocarit. Nā duos fuisse Nicolaos cōstat, auunculum illum, hunc nepotem, Sanctos ambos, episcopos ambos, illustres ambos, q̄q̄ longe illustrior quidem nepos est habitus, is, cuius nunc uitam, & facta cōscribimus, cuique propterea Magno cognomen fuit. Igitur factus sacerdos, morum & uitā s̄ueritatem pariter cum dignitate augendam putauit, naturā sapientiam imitat⁹, quā arbores ipsas, quo se celsius in cœlum tollunt, eo altius demissis in terram radicibus, firmiores reddit. Sacerdotii autem, quis dubitet, solidissimas esse radices, integritatem uitā, misericordiam, pietatē, continentiam, sobrietatem, reliquas que uirtutes id genus, quib⁹ potissimū propius ad deum acceditur. Itaq̄ corpori suo bellum indicit, non q̄ illud necaret, aut cōtereret, sed q̄ domitum, & omni petulantia exutum, redigeret in seruitutem. Igitur somno, & quotidiano cibo, q̄tum ratio permittebat, detrahit, ieiuniis, nocturnis que uigiliis solito plus indulgens, uino parcissimo utebatur, sapius aqua sola contentus. Veste si non sordida, ut hypocrita, & uanus ostentator, nullo tamen cōspicua luxu deinceps est usus. Crebrior illi fuit ad delubra aditus. Nulla penitus nisi sacrarum literarum lectio. In uultu, & gestu modestia maior. Sermo rarior, & grauis quidē, & qui nihil haberet inanitatis & fuci, ut his prāditus ornamentis uideretur in corpore mortali immortalium uitam degere.

Per id autem tēporis Nicolaus auunculus templū nobi le sub sacra Syon nomine fruit, ei q̄ pari dignitate monasterium addit. Cui, cum de prāficiēdo gubernatore pro rei amplitudine cogitaret, uisum est id negocii nepotis curā, sapientiā q̄ cōmittere. Tum ut admirabiles eius uirtutes usu, & exercitatione uegetiores redderet, tum quia nemo erat in prōptu, qui re illā aut sapiētius, aut sanctius, aut diligentius gubernaret. Nepotē itaq̄ prāfecit, ei q̄ plurimos prāstantes adiūgit monachos, ut uelut in re militari & imperatore exercitus, & exercitū impator pari uirtutū cultu, & uolūtate haberet. Hoc itaq̄ munus ita Nicolaus administrauit, ut dignitatem monasterii gubernatoris prāstantia facile superaret. In eo q̄ perstitit, quoad ipse uisendorum sacrorum locorū gratia in Palāstinā est profectus. Quod iter paulopost plusculis attingemus. Sed me iam uideo de narratiōis semita declinasse. Prius enim q̄ de monasterio dicerē, erat de parentum interitu, & hāreditatis distributione dicendum, quem locum nunc paucis absoluamus. Parentes eius in illi⁹ pestilentia uastitate, quā Lycia ea tēpestate depopulata est, intra triduum morientes, hāredem illū testamento instituunt, Quorum mortē omnino officio, ac pietate ita est profectus, ut nihil omitteret, quod ab amantissimo filio parentibus optimis prāstari par sit. Hāreditatem igitur adiens, & non tā possessore se, q̄ hāreditatis dispensatore relictu intelligens, cœpit, non quo modo patrimoniū auget (id quod pleriq̄ omnes mortales factitant) cogitare, sed quo pacto patrimonio seminando, uberiorem sibi frugem in cœlo colligeret. Quis enim aliud agat uir constans, & sapiens, qui ab ineunte ætate funditus ex animo terrenas eiecerat cupiditates, nisi ut duriore iā ætatē cōtemnat, quod teneris annis animo magno, & excelso contempserit, ne uitā prāclara exordia a succedētis ætatis actiōibus dissentirent. Itaque nō ad congregandas diuitias, sed ad congestas dispertendas animum appulit, ut nil aliud patula manus q̄ egenū, & pauperem co-

gitaret. Cæterū quædamodum tellus ipsa omnium lōge liberalissima herbis, frugibus, arboribus ue sic alimenta, atq; uitæ præsidia porrigit, ut nemo quidē omnino id sentiat, Ita nos ter hic egenorum alumnus clam quidem, & nullo sciente mortalium, misericordiam suam incredibili studio, in paupes exercebat, Cuius reliquas elemosynas intelligemus facilius, si hoc unum ē pluribus celebre illius factum subiiciemus. Cap. vi. Fuit Patara uir genere nobili, qui (ut fert humanæ felicitatis fragilitas) ab honoribus in contemptum, a diuitiis in egestatem deciderat, Ei erant tres filiae corporis, formæque uenustate, & morum elegantia lōge præstātes, uirgines omnes, & quarum ætas (si patris calamitas non obsistat) nuptias flagitaret, Has inops pater omni rerum egestate calcatus, non modo uiro tradere, sed ne alere quidem quoquo pacto poterat, neque spes ulla miserū hominē solabatur, qua quotidie crescētis inopiæ uim perferret. Heu rem dictu fœdam, heu quo mortalium mētes insuperabilis uis egestatis impellit, Tetrum, atrox, immane facinus, patrem paternæ pietatis memo rem ne, an immemorem potius dixerim, exagitat filiarum decus, ac pudicitiam deserentem, ut natis esuriētibus nō deesset, cœpit enim de illarum uirginitate alienæ prostituenda libidini, cogitare, ut turpissimo, & flagitioso quæstu, uitam pereuntis familiæ tueretur. Iam uesana fames reluctātem patris animum ægre perfrēgerat. Iam crudele, & humanis indignum luminibus spectaculum parabatur. Quid enim tam ualidum est, tam que munitum, quod necessitas non pro sternat? Sed affuit de cœlo miserator dominus, qui escā daret timentibus se, Qui patris in filias inuitam crudelitatem non pateretur, Qui uirginum castissimas lacrymas miseratus a tam foetido flagitio liberaret. Sed quo pacto id facies dulcissime deus, uniuersæ misericordiæ pater, & fons, aut quo ministro auxilium tuum oppressæ familiæ porriges? Angelum profecto tute tibi Nicolaum delegisti, quo nemo mortalium esset, qui tua

iussa meliori aut studio, aut consilio, aut pietate perficeret. Tu uigiliter miseratione factum est, ut crudele consilium famulus tuus, nescio quo, nisi te uolente, sentiret, cuius animus, tum rei atrocitate, tum insita pietate commotus, in auxilium periclitātium totus accingitur. Stimulabat misericordem animum esuriētis familiæ lacrymæ. Stimulabat castarum puellarum prostituenda uirginitas. Stimulabat amantis patris misericordia, qui in pudicitiam inuitus agebat, ne in uentrem crudeliter agere uideretur. Sed seruus tuus, qua ratione deus impleat præcepta, non uidet, cum enim iubeas misericordes nos esse, uetas tamē sinistram scire, quid faciat dextera nostra. Ardet animus misericordiæ faciendæ studio, sed humanum sui beneficii testimonium refugit. Quippe qui tibi soli benefactorum gratissime retributor placere conetur. Tantum enim uir dei ab omni humanæ laudis desiderio abhorrebat, ut quantum ceteri sua maleficia, tantū ipse iste bñfacta sua cœlare studeret. His agitatus stimulis impiger animus, credo, te domine inspirante, in tempestæ noctis silētio e strato, piliens, auri haud mediocri pondus sacculo, belle in- lutum, sumit, domo egreditur clanculum, miseran- dæ familiæ domum tacitus adit, circumspicit sagaci- ter omnia, animaduertit tandem, luna ipsa adiuuante, fenestram apertam paululum, ea cubili inseruiebat, in quo infelix pater membra quieti tradiderat. Tunc Nicolaus pulcherrimam sibi a Deo oblatā occasionē ratus, auro per fenestrā immisso, domum se statim proripit. Mane pater, auri comperto miraculo, stupens, cum tanti muneris datorem suspicari non posset, dæmonium eam esse, aut callidi cuiuspian hominis fallaciā putat, adulterio que credit se lusum auro. Inde cū aurum digitis contrectaret, iam que rei cognosceret ueritatem, incredibili lætitiā gestiens, lacrymas ubertim effundit. Miratur rem, animo uersat omnia. Et cū humanū benefactorē coniectare non posset, in deū hoc muneris transserēs, qd faciā nūc miser, inq; ne tati bñ

ficii ingratus arguar? Certum est, peccatū meum dilue-
 re, & impio me ac nefario scelere expiare. Filiam, in cu-
 ius pudicitiam crudelissime sauebā, a foedo periculo
 eruam. Aurum uirginem redimat, quæ meo scelere
 auri gratia perdenda erat. Hæc itaque secum reputans,
 primam ex tribus filiam honesto marito locat. Nicola-
 us nō minus dato, q̄ ille accepto munere gaudens, ubi
 uirginem uidet a periculo liberatā, liberabo, inquit, &
 reliquas. Auri que tantūdem noctu, ut antea, per patē
tem fenestram immittit. Diluculo pater, cum secundū
 aurum inuenisset, uix sui compos humi supplex sese p-
 sternit. Tum ora, pectus q̄ largis irrigās fletibus, Deus,
 inquit, misericors, esurientiū liberalis alūne, fac (quæ-
 so) domine, ut sciam, quo ministro tu flagitiorū meo-
 rum periculum sustulisti, ut te domine in illo laudē, te
 in illo magnificem, te in illo contempler, Domine, qui
 me iam pridem sanguine tuo redemisti, & nunc auro
 pereuntem familiam redimis. Ostende mihi dispensa-
 torem hunc tuum, & angelum profecto in terris, cuius
 ope ecce secundam quoque filiam, diabolo crudeliter
 maritandam, sancto connubio honestabo. Hæc cum
 dixisset, non prius destitit, q̄ alterum quoque generum
 sibi assciuit, nec minore certe gaudio duplicis coniugii
 celebrati, q̄ spe tertii quoque propediem celebrādi. Iā
 enim tantum sibi de dei misericordia pollicetur, ut se-
 se putaret tertiæ quoque filiæ dotem tenere manibus.
 Ita ab inferno ereptus homo noctes, dies que perpe-
 tuos, ereptoris sui desiderio estuabat. Statuit que no-
 ctes in somnes per excubias ducere, quoad quis nam
 esset hic exploratum haberet. Nec minus admirabilis
 noster, tertiam quoque filiam nuptiis tradi cupiebat.
 Profunda itaque nocte ueniens tacito (ut assolet) pe-
 de, per eandem fenestram tertiam introiecit dotem.
 Ac p̄uigil pater decidentis auri strepitu monitus,
 quanta potest pedum uelocitate profiliens, Nicola-
 um tandem fugientem assequitur, comprehendit,
 tenet, atque illius pedibus aduolutus redemptorem

suum, adiutorem, saluatorem pereuntium animarum
 flens, gaudens q̄ cōpellat. Nisi enim miserationes tuas,
 inquit, misericors excitasset dominus, dudum iam pe-
 rierat infelix cum tribus infelicio ribus natis pater,
 sed clementissimus dominus per te saluauit nos, & a
 crudeli peccati casu liberauit dominus, suscitans ino-
 pem a terra, & de stercore errigens pauperem. Talia la-
 crymantem, beatos que osculantem pedes, Nicolaus
 ægre compescuit, qui cum beneficium suum, quanta
 potuit humilitate tenuerasset, multis tandem adiuratio-
 nibus, ut rem nulli mortalium patefaceret, frustra pre-
 catus est. Vna igitur hæc ex innumeris p̄pe misericor-
 dis hominis huius elemosynis. Quod si reliquas quoq̄
 recensere pergemus, quoties indigentibus opem tulit,
 quoties pauit esurientes, quoties alieno grauatos ære
 leuauit, immensi prope modum laboris id fuerit.

Cap. vii.

Postea uero q̄ perfecta iam, & absoluta uiri uirtus illum
 maiore dei familiaritate dignum effecit, cœpit eum so-
 litudinis cupiditas ingens, In eo que desiderio diutius
 immoratus, statuit tandem ab omni hominum cœtu
 secedentem in abditam aliquam eremum sese recon-
 dere, ut remotior mundo, deo fieret propior. Eremus
 enim quietis atque trāquilitalis animi optima parens,
 & nutritrix, comes uero atque tranquillitas cogitationū,
 diuina que contemplationis fructifera radix, certa que
 pronuba cum deo coniugii spiritualis. Traque cum ue-
 teri uisendæ palæstinæ desiderio teneret, ubi Saluator
 noster ante Crucem inter mortales uersatus est, nauim
 in Aegyptum redituram conscendit, ut inde ad loca
 sancta profectus, solitudini se deinde dicaret. Sed palæ-
 stina, & eremo intermissis, nauigationi ipsi patulum
 indulgeamus. Igitur e' portu tranquillo cœlo soluen-
 tes recta in Aegyptum enauigant, cum autem docti
 nauæ nihil aduersi suspicarentur, quos tamen diutur-
 nus usus futurarum tempestatum præscios solet facere,
 Nicolaus illis horrendas uentorum, turbinum q̄ pro-

cellas imminere prænunciat. Et enim uidere se, ait, hu-
mani generis hostem iratum, nauim stricto gladio in-
gressum, atque rudentes, omnia que simul mali, & cla-
ui retinatula concidere cupientem, molientem que na-
uim, quasi rapidis uorticibus circūactam, in profundū
cum uiris ipsis demergere. Vix ea fatus erat, cum de re-
pente, quasi signo dato uehemens, atra que uis tempe-
statum exoritur. undique horrēdo fragore erumpunt
turbines. mare uertitur funditus. tollūtur fluctus in cœ-
lum. trepidi nautæ subito metu perterriti ad genua se
Nicolai prosternunt, Orant miserere, periclitantibus
opem ferat, Dei auxilium pro se imploret, quibus nul-
la reliqua sit spes salutis. Tunc uir dei confidere illos iu-
bet, ac breui hoc periculo liberatum iri, modo iactent
spem suam in domino, qui saluos facit sperantes in se.
Post cum paululum orasset (mirabile dictū) sedātur flu-
ctus. turbines in leuem aurā dissoluuntur. lux atram ca-
liginem dissipat, & iam undique læta, tranquilla que
pereuntibus dies redit. Tum nautæ a lacrymis in gau-
dium uersi ex animo gratias cum deo, tum admirabili
famulo eius habere fatentur, duplici uiri admiratione
commoti, & futurum prædixisset periculum, & præ-
sens tam facile substulisset. Auxit autem illorum admi-
rationem insequentis quoque rei miraculum. Conscē-
derat nauta supremum antēnæ cornu, ut solutos carba-
si funiculos religaret, Is dum incautior descendere per-
git, & manus illum falleret, magno lapsu super nauis ta-
bulata corruit, contusum corpus jacet exanime, & si-
ne dubio e uita migrarat. Tum Nicolaus misericor-
dia uehementer motus, defixis in cœlum luminibus,
orauit intentius. Inde rediens, & primum cœpit illum
lacrymans contractare, mortuus quasi e leuissimo so-
mno excitatus resurgit, & corpore ut prius integro ad
obeunda munera nauis redit. Post hæc, uir dei pande-
re illos uela iubet. Illi toto sinu flantem a tergo Corū
accipiunt, nec prius illos felix deseruit aura, q̄ Alexā-
driā adducti sunt. Ibi nautæ peruulgatis, quæ uiderāt,

miraculis, ciuitatem incredibili huius uiri uisendi stu-
dio excitant. Hic bone deus multa per seruum tuum
mirabilia Aegyptiis ostendisti. Et erat operæpretium
magnalia illa tua domine uirtutum singula recensere,
nisi hoc esset negotii nimis longi. Magnus & enim fa-
ctus ægrotantium hominum ad eum concursus, ma-
gnus calamitosorum opem petentium, magnus ab im-
mūdis spiritibus uexator, magnus mœrētium, & inse-
stis fortunæ casibus laborantiū. Sed quis, donor largi-
tor deus, quis, inq̄, æger non sanus abscessit? Quis mœ-
rens nō lætus? Quis arrepticus non mundatus? Sed
quid hæc ad te domine, qui fecisti cœlū, & terrā in in-
tellectu? Non tuā igitur incōprehensibilis deus omni-
potētiā admiramur, sed ministrū hunc tuū, quem suæ
uirtutis merito uiuentē, mortuūq; p̄ oīa sæcula nouis
quotidie signis clarescere uoluisti. Hūc iure miramur,
hunc uniuersus orbis imortali gloria dignum laudat,
& extollit. Tua tamē hæc laus ē dñe, q̄ sine te laus ista
nō eēt. Sed iā reliquū itineris absolua. Cap. viii.
Ex Aegypto itaq; soluens, & in palæstinam (ut cōstitue-
rat) ueniens, ascēdit in Golgotha, ubi pro salute gene-
ris humani Christi patibulum fuit. Inde cū ad diuinæ
crucis lignū uenerādū incederet, & nox illū intercepis-
set, ferūt tēpli fores tūc clausas uenienti ultro cū fractis
uestibus patuisse. Nec mirum id quidē, quippe cui cœ-
li ipsius patebāt portæ. Nō enim caruit cumulata mer-
cede ista p̄fectio, uberiorē enim spiritus sc̄i gr̄am, maio-
ra q; deinceps omniū uirtutū, atq; signorū dona perpe-
tuo eū habuisse accepim⁹. In palæstina itaq; quatū par-
fuit morat⁹, in solitudinē se se colligere parat. Ceterū
dñs, q̄ ciuitatē supra mōtē positā abscondi uetat, & ardē-
tē lucernā poni sub modio, illi p̄ uisum semel atq; ite-
rū iuperat, ut ad oues, quas reliquerat in Syon, cōfestim re-
deat. Quod ubi diuinū id eē mādatū māifeste deprehē-
dit, seipsū abnegās, colla ipiger diuino iugo submittit.
Nauē alexādrinā conduxit pretio, cū qua e Palæstina
in Lyciam remearet. A st eū improbi nautæ dolo falle-

id est locus sanctus.

re aggressi suæ prope' dederunt pœnas improbitatis. Nam sumpta mercede, cum e' portu soluissent, nō quo pepigerant, sed Alexandria proras obuertunt. Iam erat in conspectu patria illorum tellus, cum repens exorta procella, clauo, antenna' que contractis, ultimum illis exitium minabatur. Tunc nauæ cōscii perfidiæ suæ ignosci sibi postulant, & supplices, urdeinde pro sua exoret salute, magno flagitant studio (miram dictu rē) uix illi sermonem compleuerāt, cum subito uis omnis tam sæuæ tempestatis compressa resedit, & nauis, nouis surgentibus austris, in Lyciam pulsa applicuit. Descendens itaque Nicolaus sese ad monasterium confert, Quod auunculus eius (ut pauloante dicebamus) sub nomine sacre Syon, magnis ædificarat sumptibus. Eum fratres incredibili gaudio excipiunt, amplectuntur, osculantur, & quasi angelum a' deo sibi redditum, uenerantur. Hunc sibi locum Nicolaus, quasi tranquillum aliquem portum delegerat, in quo a' turbulētis mundi actionibus ad contemplādā futurā uitæ felicitatem conuersus, deinceps quieturum sese sperabat. Sed breuis admodum ea spes, ea' que quies fuit. Non enim passus est, qui omnia sapiēter gubernat deus, ut locupletissimus iste omnium uirtutum thesaurus humi lateret de fossus, ex quo erat futura sæcula innumeris beneficiis ditaturus. Voluit enim, ut magnum hoc lumen, quod ipse immensa sua accēderat prouidētia super magnū, erectum' q; candelabrum suis radiis uniuersum orbē p' sæcula illustraret. Itaque dum in secretiorem aliquando locum sese orandi, contemplandi' que gratia, uti inueuerat, recepisset, uox eum de cœlo alloquitur. Nicolae ad mūdi, inquit, palæstrā tibi redeūdam est, si meā coronam expetis. His uerbis exterrito, cogitanti' que, quid nam uox ista portenderet, Iterum uox eadē acrius intonans, Nicolae, inquit, non hic est ager, in quo fructum, quē ex te flagito proferas. Ad homines redi, ut in te nomen clarificetur meum. Tunc hac uoce Nicolaus plane sibi imperatum a' Deo intelligit, ut relicto

ocio, ad deferendum miseris mortalibus, quam possit opem, redeat. Hic cum deo parendū existimaret, diu' q; secum uersasset animo, in patriam ne, ac inter notos, an alio terrarū orbe sese habitaturus reciperet, fecit tandem humanæ laudis odium, atque contemptus, ut neglecta Patara, & suis Myras, ubi nemo quisquam illū nouerat, commigraret. Cap. ix.

Forte autem fortuna per eos dies Myrensis pontifex e' uita migrarat, cuius rei gratia (quoniam ea ciuitas Lyciæ Metropolis erat) puñciales episcopi, quos suffraganeos uocant, frequentes illo conuenerant, ibi de suffragiendo antistite actum est. Tum diuino operante spiritu, incredibilis quædam cupiditas cœpit nō episcopos modo, uerum etiam uniuersum clerum, ut sanctissimū, atque ornatissimum aliquem præfulem sedes illa pro sua dignitate, amplitudine, atque gloria consequeretur. Quod tam& si multi præstantes uiri nominabant, non tamen unusquisque facile ostendebatur, in quem huius concilii suffragia consentirēt. Ita cum uaria (ut in conuentibus hominum fit) studia eorum essent, uariæ' que sententiæ, placuit tandem, precibus, omni' que supplicationum genere orari deum, ut reuelaret, quis nam esset huic obeundo muneri deligendus. Magno studio diutius oratum est, nec ieiunia etiam, nec pleraque pietatis opera defuerunt. Tandem de cœlo dominus, non tam precantium meritis, aut sedis dignitate, q; huius imensū luminis patefaciendi gratia, uoces eorum exaudiuit. Præficiendum' que antistitē uni ex suffraganeis episcopis, uenerando senio, & uita præstabili reuelauit, hoc pacto. Huic enim ante lucanam cum cæteris episcopis orationem facienti, apparuisse quendam ferunt, habitu angustiore q; humano, ei' que imperasse, ut ab oratione confestim ad templi excubias se conferret, & quem primum in templum uenientem deprensisset, illum esse, ad quem diuino consilio episcopatus, & ecclesiæ gubernacula deferantur, homini que Nicolao nomen esse. Hæc iste cum cæteris episcopis nūcia-

*hinc quis deducit
hæc dicitur q' no
to lum sibi fid
omnib; xpianis
capientiam dicit
ut in re no
men xpi clarificetur*

set, uisum est omnib⁹ ita fieri, quēadmodum episcopo sanctissimo reuelatum fuerat. At nequa posset humana suspitio dei uoluntatem labefactare, omnis que tolleretur huius rei in fraudem nunciandæ occasio, decretum est, ut nemo quisquam omnino de tēplo ante rei finem egrederetur. Tum omnibus ad orationem conuersis, hic unus ad exequenda dei mandata pro templi foribus excubat. Habebat suspensos omnes (ut est humanus animus sollicitus futurorum) huius tātæ rei, diuini que iudicii expectatio. At Nicolaus media nocte ad confitendum tibi clementissime deus de more surrexerat, ignarus certe uoluntatis tuæ, cui tamen se totum addixerat. Et cum in tuis laudibus (ut solebat) nocturna silentia absumsisset, anteq̄ primos radios rutilans aurora diffunderet, ortum que solis agris mortalibus nunciaret, in templum, te inspirate domine, securus ire pergit, quo cum primus omnium aduenisset, explorator iste diuinorum iudiciorum ingredienti Nicolao templi uestibulum, siste gradum, inquit, fili mi, dic quaeso, quis es, quo ue nomine uociteris? Tum uas istud electionis nil tale suspicans, mansuete, uerecunde que peccator, inquit, sum, & seruus inutilis, nomine Nicolaus. Tum ille uultus, & morum grauitatem, uerborum que modestiam conspicatus, & uiri præterea nomen sibi cœlitus designatum, non dubitauit hunc illū esse, quem diuina uisio, futurum episcopum prædixisset. Non erat enim nescius, in quos soleat deus respicere, in mansuetos uidelicet, & humiles corde. Itaque incredibili plenus gaudio, sicut qui inuenit spolia multa, aut in absconditum agri thesaurum incidit, sequere me, inquit, fili mi, & apprehesum dextera ad reliquos introducit episcopos. Illi audita re, nouum episcopum non humano certe, sed planē diuino suffragio declaratū, insolita quadā ueneratione excipiunt, uenerantur, deoque laudem, & gloriam decantantes, in medium templi statuunt, non tam reluctantem, q̄ noui huius uelut prodigii stupore uix compotem sui. His continuo promul-

gatis (quid enim est ocius fama rerum, præsertim admirabilium) ad tantæ rei spectaculum innumerabilis populi confluit multitudo. Tum surgēs episcopus ille, qui uisum habuerat, docet, q̄ cari habēdi sunt, q̄ ue a populis honorandi rectores animarū, illi præsertim a quibus iuste, facte, humaneq̄ gubernarent, nihil q̄ propemodum felicius esse illa ciuitate, cui istiusmodi antistitem habere cōtigisset, propterea lætari oportere Myrensem populū, & deo per q̄ maximas habere gratias, qui eum esset præfulem consecutus, a quo plane sperare liceat quicquid ab optimo, atq̄ sanctissimo pontifice expectari par sit. Neminē enim dubitare oportere, hūc uirum esse omniū uirtutum arcam atq̄ thesaurum, & iocundissimum spiritus sancti diuersorium, qui nō humano cōsilio, nō episcoporum suffragiis, non cleri, aut populi electione, sed sola dei miseratione sit pōtifex declaratus. Inde oibus quēadmodū euenerant, accurate expositis, abire illos læto aīo iubet, & gratias unumquenq̄ deo pro immortali, ac inæstimabili beneficio reddere, se cum cæteris episcopis ad unctionem nouicii pasto-rituram, quem spiritus sancti digitis inunctum manifeste iam perspiciant. Cū dicendi episcopus finē fecisset, uniuersus hominū cœtus in lætitiā, lacrymas que profusus discedit. Synodus frequēs ad noui præfulis unctionem cōuenit. A quo magno tandē labore impetratum est, ut se pateretur iungi, tum magistratus magnitudine, tum uiriū suarum, ut ipse putabat, imbecillitate deterritū, q̄q̄ dei hoc esse imperium multifariā planē cognouerat. Quo igitur die Myrensem thronum cōscēdit, secum ait. Hic dies Nicolae, hic locus mores alios affert, iam non tibi, sed aliis est uiuendum, quandoquidem aliis uiuere, hoc est profecto sibi ipsi perq̄maxime uiuere. Iste cum sibi uideretur cleri, populi que uita partim corrigenda, partim tollēda esse, nō soli deo, ut ante, sed hominibus quoque uitam suam palam faciendam esse putauit, ut illi exemplo sui facerent, q̄d prece, aut imperio, aut ratiōe fortassis facere noluisset.

Erant eius pristini mores, ut iam expressimus, absolutæ uirtutis, & formæ, atque accurata quadam castigatione compositi. At quoniam alia est priuati hominis ratio, alia magistratum gerentis, uitam omnem, mores' que, pro magistratus dignitate, transformandos esse putauit. Igitur in omni corporis cultu, maiore q̄ ante incuria, & negligētia fuit. Nihil erat in eo uenustū, nihil elegans, nihil accuratum, præter mores uiuēdi' q̄ disciplinā. Vestis plus solito uilis atq; neglecta, in qua nullus esset omnino nitor, aut fastus, sed castigatæ potius humilitatis, & modestiæ significatio, nec enī alio quouis pacto poterat sapientius, aut facilius sacerdotum in uestitu luxuriam amputare. Nam quis tam impudens fuerit, qui priuatus pretiosam, & nitidam uestem nō erubescat, cum magistratum amplissimum uiderit uulgariter, & negligenter idutum? Ego præterea sic arbitrator indumentorum splendorem hunc, & plus q̄ regum luxum, quo nostri antistites nunc utuntur, aut nullis ecclesiasticis, aut his solūmodo magistratibus cōuenire, quibus nulla excellens uirtus auctoritatē uendicet, aut uenerationem, ut qd̄ propria luce non possunt, externo fulgore oculos uulgi perstringant. At in quo uniuersæ honestatis, ac modestiæ eluceat species, maior certe gloria est, atq; hominum admiratio ex ueste uulgari. Semel edebat quotidie, & uespi quidē, ut publicis negotiis, quæ pro magistratus amplitudine magna erāt, multa' q̄, diem licentius cōmodaret. Nec cœna tamen publico uacabat munere, quandoquidē triclinium ei' suo consilio, aut ope indigentibus patebat semper, & cœna sapius pro negociorum opportunitate intercedebatur. Cibus erat eiusmodi, qui ad ieiunitatē, & abstinentiam, q̄ ad saturitatem potius inuitaret. Carnes ab ineunte ætate ita dimisit, ut illas nunquam in omni reliqua uita resumpserit. Non plus uno ferculo cœnauit unquā, nisi hospitem gratia, quorum dignitas, aut affluentem escam, aut deliciae expeteret. Nūquā sine sacrorū librorum lectione cœnatum est. Post

epulas uero grauis aliquis sermo sanctissimo, atque doctissimo conuentu dignus inducebatur. Nam sacerdotes aliquot eruditione, & uita probatos, perpetuos sibi cōuiuas delegit, a' quibus suauiore aliquo animi cibo aleretur. A mensa in cubile semisatur sese recipiens, totus in cœlestium contemplationum campū diffundebat, & animū diurnis alienis' q̄ curis distractū, nocturna meditatione collectū refouebat. Cum' q̄ inter has delicias aliquantum noctis absumpsisset, membra tandē humi demissa, somno rātum indulgebat, quantum ad p̄ferēdū diei labores sat putabat. Inde surgēs socios aduocabat, quibus cū antelucana oratione resumpta, inter psalmos, & hymnos aurora expectabatur, tū unā cū sole in templum prodiens diuina exoluebat officia, a quibus ad pascendū, curandum' q̄ gregē reliquū lucis accōmodabat. O antistitē admirandum, & ab ecclesia merito Magnū cognominatum, qui utramq; uitā ita cōplexus est, ut nunq̄ a' diuinarum rerū contemplatione negocium, aut a' negotio contemplatio læderetur.

Cap. .x.

Vt autem suorum morbi facilius sanarentur, medicos ad eam rem præstantis magno studio undiq; cōquisiuit. Nā primū omniū id curauit, ut unaquæque ex suis ecclesia eius generis rectorē haberet, a' quo exēplo, atq; doctrina, atq; studio uitia populi tollerentur, prauis corrigerentur mores, uirtutum, atq; religionis cultus induceretur. His medicis utebatur, ab iis discebat quotidie, si quid insigne in animis, corporibus'ue uspiam locorum suorum esset, qd̄ suum auxilium, aut præsentia flagitaret. Incredibile autē ē, quāto studio, & charitate opē suam quoquo modo laborantibus impartiebat. Non labores ulli hominem fatigabant, nō sumptus deerat, quo oppressos aliqua siue corporis, siue animi mole leuaret, animo grauius laboranti medēdo erat impiger iste, & longo, si oportebat, confecto itinere accurrebat. Iacebat quispiā ægroto corpore paup, & egenus. Nunquam, quantum necesse fuerat rerum, & pecuniarum,

in hominis auxilium defuit. Non enim a Myrēsisibus tantum, uerum & a uicinis urbibus, haud parum argenti in elemosynas dispartitiū quotidie ferebatur. Quod si necessitas aliqua occurrisset maior, q̄ ut ei posset praesenti pecunia subueniri, ab diuite aliquo misericorde, quos multos habebat in promptu, pecuniam uel mutuo, uel dono accipiebat. Nam praeter necessaria corporis opera, & suppellectilem tenui uitae per opportuna nihil ei reliquum erat, quod uel pignori, uel uenū posset dari. Nam etiam, quos legebat libros, mutuo petebantur. Ita semper uoluntariam paupertatem omnibus diuitiis facile antetulit. Hoc autem elegans in eo, atque praecipuum fuit, q̄ cum perfacilis eius ad omnes, & omnium item ad eum accessus esset, amplitudinem tamen, & dignitatem magistratus ita retinuit, ut dignus pro sua gravitate uideretur, qui nō modo Lyciam, sed multas quoq; prouincias gubernaret. Habebat Myrae nobiles quaedam matronas uita moribus, & religione praestantes, quae se totas ad misericordiae cōtulerat studia. Iis Nicolaus (quoniam sexus iste ad eiusmodi obedienda munera uidetur impigrior) quasi exploratoribus, & ministris utebatur, quibus uinctis aegrotantibus egenis, indigentibus omnibus opem ferret. Nec ei deerat graues aliquot ciues, a quibus disceret, si quid in ciuitate fieret tum publice, tum priuatim, quod sua, sui que magistratus cognoscere interesset, ut ea cogitatione posset aut nascentibus malis occurrere, aut iam natis remedium adhibere. Haud multo autem postea, q̄ episcopatum inuuit, prouincialem habuit synodum, in qua pleraq; multa, tū ad dei, tēplorumq; cultum, tum ad uitā, moresque cleri decreta praclare, & sapienter instituit, partim uetera corrigendo, antiquando ue, partim noua condendo, quibus uniuersa prouincia Lycia uteretur. Atque quotannis prouincialia concilia, quoad uixit, Kalendis septembribus conuenere, in quibus de institutis, ac disciplina cleri, deq; omni ecclesiarum statu accuratissime agebatur, nec improbis cēsurae, ac poenae

pg? debet habere
re scrutatorem
us diocesis?

deerant, nec bonis faces, quibus ad meliorem uitam accenderentur. Initio autem magistratus sui ferunt, cum exoluendi officii, debiti que reddendi magnitudinem formaret, eum lacrymis, & gemitu deum sapius intensissime deprecatum, ut ab se intolerabilem hanc molem tolleret. Nam cum hinc animaduerneret de sitigulis sibi subiectis, qui innumerabiles prope erant, sibi reddendum esse rationem, illinc uires suas, quāq; erant magnae, ualidaeque, nihil pro sua humilitate existimaret, in desperationem satisfactionis adducto animo incredibiliter angebatur, atque saepius ob id, cum uberes lacrymas effudisset, uocem tandem audiuit de caelo in haec fere uerba, Ne timeas Nicolae, ut a me, mea negocia fideliter gerens, ingratis destituaris. Hac uoce maxime recreatus, & spem suam omnem in deū cōiciens opē sibi a deo pollicebat, sed ita pollicebat, ut oīa tamē a seipso petenda putaret, quaecunq; opa, & cōsilio praestare potuisset. Sciebat enim deū eos nō iuuare solitum, qui seipsi negligenter deseruissent. Itaque uires suas omnes tum animi, tum corporis ad gerendum id negotii explicauit, quas cum (ut dicebamus) imbecillas existimaret, duos sibi quasi consiliarios adiūgit, Paulū uidelicet Rhodium, & Theodorū Ashalonitam, uiros in omni grācia celebres, & quibus explorata uirtus, atque doctrina, & diuturnus praeterea rerum usus auctoritatem pepererat, Horū fide atque consilio priuatim, publiceque plurimum utebatur, a quibus ita sciebat se diligi, ut nihil illi magis in eo cuperent, q̄ ut deo placeret q̄ maxime. Ad eorum itaque sententiam, quasi ad fidele aliquod speculum proprios ornabat mores, & ad magistratum aptos accommodabat. In obeundis insuper episcopatus negociis, si quid paulo difficiliter iudicandum, agendum ue accidisset, hos sibi continuo adhibebat, cum quibus de re ipsa statueretur.

Cap. xi.

Interea uetus humani generis hostis ira crescentis christianae religionis feroces aīos Dioclitiani, Maximiani q̄

solito atrocius instigat, crudeliorem' que q̄ antea persecutionem parat. Veniunt itaque ab Imperatore edita in omnes, qui christianam fidem profiterentur, quibus carceres, tormenta, uincula, postremo truculenta nox indicebatur. Hæc cum Myris publice legerentur, aderant pariter Imperatorii carnifices, christiani non obtemperantibus extrema omnia minitantes. At cōtra Nicolaus pastor intrepidus, acerrimus' que christiani gregis propugnator fidelibus omnibus clypeū se se præstat, & Christi fidem, quanto potest ardore, ubi que intonat, liberi profecto, atque sanctissimi pastoris officio fungens. Tum urbis præfecti ægrefeferentes, contemni ab eo regia mandata, illi, nisi desistat, decernunt supplicia. At Nicolaus (per q̄ erat enim martyrii cupidus) contemptris minis, acrior tum insurgens, tandem uinctus in lōginquas custodias abducitur, in quas & christiani multi ex uariis ciuitatibus erant coniecti. Vbi non parum æui omnibus incōmodis captiuatis affectus, tanta mentis constantia, ac firmitate fuit, ut eum inter delicias uitam degere arbitreris. Nec exemplo modo, uerum etiam assiduis cohortationibus imbecilliores adiuuabat socios, Et uelut agricola bonus teneras plantas religionis, & pietatis riuulis irrigabat, ut eorum radices infertili, stabili q̄ solo defigeret. Robustiora uero pectora ad martyrium inflammare, ardorem illis, & spiritum addere, q̄ speciosa esset in conspectu domini mors sanctorum eius, differere, & prædicare quotidie, nil' que ommittere, quo illi celso firmo, que animo breuem hanc, miseram' que uitam pro beatilla & immortalis contemnerent, non cessabat.

Cap. .xii.

Interea uero benignus dominus de cælo suum populum miseratus, qui solem post tenebras, & post tempestates tranquillitatem solet seruis suis inducere, dissipare protinus, ac perdere crudelia sceptrā parat, ac sui nominis inimicos de medio tollere, Dioclitianos scilicet, & Maximianos, & quotquot cum eis suo populo im-

pie præfuerūt. Erigit autē cornu salutis plebi suæ, & cælesti crucis signo Constantinum Constantii, & Helenæ filium aduocat ad Romanum imperiū. Ille non ignarus, quis nam hic esset, a quo cælitus uocaretur, omnē spem suam in eum coniciens, Maxentio cōfestim exacto, dignitatem nominis christiani in propriæ maiestatis solium exaltauit, uertit' que priorum lætitiā Imperatorum in luctum. Tum per orbem edita profert, quibus iubet idola, & gētium delubra eueri, solui eos, qui pro Christi nomine uincti essent. Instaurari christianorum sacra, templa refici, & pristinum ornatum resumere. His Constantini editis ubique promulgatis, Christi confessores soluti, unusquisque in patriam suam redit. Sic' que Myrensis populus pontificem suū recipiunt, martyrem profecto uoluntate, ac desiderio, atque incruentum athletam, & bellatorem, A quo cū cælitus collata sibi dona miris modis exerceretur, tāta creuit apud populū de illius uirtute opinio, ut iā plane miraculo omnibus esset. Hic, cum uideret dæmonū delubra quædam, nonnullas q̄ gentilium aras adhuc superstites, non exiguam' que impiorum, ac uarii generis hominum multitudinem ad eas confluere, atq̄ id mali serpere quotidie latius, incredibili ardore accēsus insurgit, Et undique dei uerbum prædicans, ubi idolorum aram quampiam conspexisset, funditus euertebat, Nulli parcens, neminem metuens, Nihil nisi de Dei gloria, hominum' q̄ salute sollicitus, Sic itaque omni dæmonum cultu eiecto, puram gregi suo tranquillitē, & requiem comparauit. Cap. .xiii.

Hæc cum Christi miles immo imperator, & dux, aduersus principes tenebrarum non minus feliciter, q̄ fortiter auderet, cœpit continuo illum libido, quatinus ne ab ipso Dianæ templo abstineret, facinus si quidem desiderandum potius, q̄ sperandum. Erat enim ædes hæc admirabili pulchritudine, & magnitudine singulari, & quæ a Myrensi populo inter primaria urbis ornamenta præcipue coloretur. In hanc igitur, cū ro-

VITA

bustissima iuuenum manu impetum faciens, non solo illam, ut cæteras æquasse contentus, fundamenta quoque radicitus euulsa disiecit, nullo prorsus ciuium obstitente. Horrenda res erat, profligatorum dæmonum audire ululatus immurmurantium, terribili que stridore inclamantium, Nunc se per iniuriam e' sedibus propriis eiici, atque fugari. Cap. xiiii.

Hic itaq; triumphus armis eius, & militiæ aduersus infideles finem fecit. Non autem animo, corpore que in alienum auxilium exercendo, aut mirabilibus faciendis, quæ quoniam multa sunt, non omnia iccirco silentio patiemur obrui, & obliuione, sed strictim pauca attingemus, si prius ostenderit, qualem seipse præstitit in illo celebri, & omnium nobilissimo christiano-
rum conuentu, qui iterum Niceæ est habitus. Constantino igitur, qui primus christianorum cultum in uniuersam suam ditionem induxit, Romanum Imperiū gubernante, Iulius, qui summus tunc erat pontifex, non modo Constantinum, uerum etiam cæteros omnes, quibus præerat Imperator, ad orthodoxæ rectæque fidei ritum, & disciplinam assidue inflammabat. Et cum Arrianus error haud paruā orbis partem occupasset, pontifex tandem effecit, ut suo, Imperatoris que iussu, uniuersale christiolarum concilium Niceam conuocaretur. Vbi dogma incorruptæ fidei christianorum comitiorum firmarentur auctoritate, pariter que ut Arrianus & stultitiæ sectatores, damnati e' re publica, christiana abigerentur. Ei concilio affuerunt trecenti decem & octo episcopi, inter quos Nicolaus non minor doctrina quam uita, neque sermone, quam opere in refellendis Arrianis fallacis iudicatus est. Hæresim illā acutissima ingenia tuebantur, & uiri omni doctrinarum cultu, & elegantissimis expoliti, quos contra, non modo disputationibus, & lingua, uerum multo maxime supplicationibus, & assiduis ad deū precibus Nicolaus pugnabat. Ita cum illorum tandem argutias, & errores ipse cum cæteris ueritatis defensoribus dissoluisset, canonem que ipse, & reli-

.B. NICOLAI.

qui synodi patres, orthodoxæ fidei præscripsissent, homouision, uidelicet, hoc est, consubstantialem patri, & æqualem credendum esse Christum, resarcita scissura ecclesiæ. Inde discedens ad proprium gregem regressus est, cui neque doctrina, neque exemplo, neque assidua exhortatione defuit, quo magis omnes ad uirtutem, ad mores, ad animi cultum, ad pietatem, religionem, que perpetuo concitaret. Cap. xv.

Accidit autem ea tempestate, ut terram Lyciam ualida perxaret fames, tanta que Myris, alibi que tritici egestas esset, ut iam ad interitum hominum res spectaret. Tum Nicolaus ad horrea dei hoc est ad orationem cōfugit. Per id autem temporis mercator quidam in terra Sicilia magnā frumenti uim, in nauim intulerat, exportandi in Hispaniam, dandi que uenem causa. Huic noctu dormienti Nicolai simulacrū sese per uisum offert. Imperat, ut Myras triticum statim tempore aduehat, ex eo grande pretium relaturus, fidem que uerbis, tribus datis aureis, facit. Excitatus ille cum aureos prope, & cubile clausum inuenisset, admonitū se diuino numine ratus, Myras sine mora frumentum uehit, pretium que accipit, quod dormienti sibi sponderat Nicolaus. Eo pacto Miræ se uientis iam in ædiæ uim repulere. Ita cum mercator rem omnem, ut sibi euenerat, cunctis palam fecisset, Myrenses suum præfulem maiori deinceps, quam hominem uenerari par sit, honore, & laude sunt profecuti. Cap. xvi.

Ea tempestate Constantino nunciatum est ab nonnullis rerum nouarum cupidis, seditionem haud negligendam in superior Phrygia excitatā. Tunc Constantinus tris ad eos reprimendos motus, legatos mittit. Nepotianū uidelicet, Vrsū, & Herpilionē. Hi celere cum armis ad negocium sibi datum profecti, Andriaciama appulere. Id erat in terra Lycia oppidum, subiectum Myrensis. Ibi milites aliquādiu aduersa maris tempestate detenti, emendorum ciborum gratia in terrā egressi, tandem (ut est eiusmodi genus hominū rapax, & alieni ap-

petens) ad prædam incolarum sese uertunt, multa rapiunt per uim, plurima temere deuastant, Quorum improbitas cum in dies augetur, uicit tandem incolarum patientiâ effrenata licetia militum. Igitur agrum omnem armat iniuria, seditio, & tumultus exoritur & iam in mutuum caedem utrinque ruebatur. Cum Nicolaus (is enim rem perspicens) citato pede ad locum uenerat, adesse nunciatur. Tum oppidum omne, nec non & ipsi Imperatoris legati, ac milites (tanta erat in omni Lycia Nicolai auctoritas, atque nomen) depositis armis, uenientem episcopum obuiam progressi, incredibili quadam ueneratione ita excipiunt, ut nullum penitus tumultus, aut irarum uestigium appareret. Nicolaus rem sedatam animaduertens, benigne legatos congressus, in urbem honorifice, perhumaneque iductos hospitatus est. Dum illi se, placatis uentis, ad nauigandum expediunt, adfunt Myrenses aliquot anxii, flentesque. Hi ad sancti uiri pedes prouoluti celeritatem, & auxilium conclamant, contra nequissimi hominis uim, atque iniuriam. Eustachium enim præfectum urbis auro uictum, tres innocentissimos ciues capite damnasse, ciuitatem omnem in luctu esse, unam reliquam superesse in Nicolao spem, qui si affuisset, ille nunquam tam immane facinus in animum induxisset. opus esse maturato. ni cito accurrerit, de capite, & fortunis infontium actum esse. Hæc illi cum flentes lamentarentur, uir dei, diuinæque misericordiae imitator, rei crudelitate uehementer percitus iter arripit, Constantini que legatos contra præfecti uim, si oporteat, sibi comites & adiutores adiungit. Itaque cum in locum, cui Leo nomen est, aduolasset, obuios quosdam rogat, si quid de tribus his damnatis ciuibus exploratum haberent. Illi reliquisse eos aiunt, in Castoris & Pollucis campo tractos, ut mactarentur. Tum Nicolaus ad locum uelox contendit, ut illorum præueniat necem. Iam miseros illos crudelis carnifex tyranni iussu ad portam loci pertraxerat, ubi capite damnatos plecti mos erat. Quo Nicolaus incredibili ardore flagrans, cum

irrupisset, uidet magnam mortalium uim undique circumfusam, & tres (miserum dictum) manus post terga uinctos, & lumina linteolo uelatos, nuda colla carnificis securi præbentes. O miserum spectaculum, & indignum profecto, quod humanos oculos, suæ inhumanitatis testes haberet. Iam carnifex securim erexerat, & furenti similis truculentos oculos in miseras ceruices defixerat, nihil aliud quam crudelitatem, atque cruorem gestu, uultu, scædæque uoce significans. At diuinus hic noster, ut primum pia lumina nefario iniecit spectaculo, non tumultuans quidem, aut temerarius, sed grauius admodum, & cum seueritate carnificem compellat. Quid agis scelestus? securim contine, simulque accedens intrepidus, & fiducia plenus cum regia quadam auctoritate, securim e manibus extortam abiicit, tribus damnatis lumina, & manus reddit, bonoque animo esse iubet. Hæc cum ita fierent, nemo tamen quisquam ausus est ex omni apparitorum turba, non modo Nicolao obistere, sed ne in eum quidem uel attollere oculos, tanta erat moribus auctoritas, gratia, atque maiestas, tantaque de illius uirtute omnium mortaliu existimatio. Rei præterea indignitas illis (ut arbitror) manus, & linguam ademerat. Tum tres illi, sanctissimi uiri beneficio in lucem restituti, quanta poterant uoce, cum lacrymis beneficium extollebant, simulque uniuersus campus, in quem facti misericordia ciuitatem prope omnem conciuerat, in eius laudes resonabat. Inter hæc præfectus urbis cum aduenisset, ei Nicolaus neque obuiam ire, neque uenientem inspicere passus est. Tum ille siue sceleris sui conscientia, siue poenæ metu (si Constantinus factum resciscat) in poenitentiam uersus, episcopum benigne congreditur. Ille repulsum seuera increpat uoce. Affirmat hanc se publicam iniuriam non passurum, imploraturumque non modo ultoris dei, uerum etiam Constantini iustitiam in eum, qui auro corruptus magistratum sibi traditum scædæ & crudeliter administrasset. Cumque illi extrema minaretur supplicia, præfectus uehementius sibi ti-

mens, iam non uerbis modo, uerum & lacrymis supplex sibi ueniam postulat, omni' que pœnitentiæ significatione Nicolaum sibi conciliare studet, In Simonidem, & Eudoxium Myrensiū princeps iniuriæ culpam falso transferens. Tum incredibile est, q̄ ea res carum omnibus hunc uirum reddiderit, ut in eius laudes fusa multitudine confestim ea res, tota Lycia celebraretur. *2020* Cap. xviij.

Sed iam Constantini legati, confecta re, abeundum rati, Nicolai benedictionem efflagitāt, pulcherrimum, tutissimum'que itineris sui uaticum. Ea accepta benigne dimissi, proficiscūtur in Phrygiā, ubi cum motus illos sapienter' compescuissent, Bizātiū ad Imperatorem regressi, honorifice, & perhumane excipiuntur. Nouis honoribus, atque donis aucti, quippe quorum opera, atque consilio id incendii tute, mature'que extinctum esset. Iam'que inter primos Cōstantino cari, & cæteris omnibus illustres, & conspicui habebantur. Cæterum hanc eorum felicitatem non diutius pertulit, laudum semper, & gloriæ hostis inuidia. Ii enim, quibus erat cum tribus istis de honore contentio, Bizantii prætorē clam' adeunt, Conficta in illos crimina afferunt, q̄ scilicet illi pecunia uicti in auctores seditionis non anī mauertissent, seminā que eiusce mali reliquissent, breui maius periculum paritura. Cæterum accusationem hanc per se infirmam, atque suspectam grandi pecunia prætori data communiunt. Prætor corruptus, ad Constantinum omnia defert, comperta se habere horum peccata affirmans. Tum opinionem Imperatoris de legatorum fide & integritate uicit suspitio, quæ regū animos facile occupat, ac dominatur. Prætori itaque ab Imperatore datur potestas, Nepotianum, Vrsūm, Herpilionem huius accusationis ignaros uinculis, & custodia coercēdi. Tum prætor se satis accusatoribus fecisse arbitratus, q̄ illos coercuisset, pariter intelligēs ficta illa cōtra infontes crimina fuisse. Neque ad quæstiones, neque ad crimina quouis pacto discutienda ac-

cedit. Sic ergo cum aliquantulum æui effluxisset, uenti accusatores, ne si uincti inopinato dissoluerentur, periculum patratæ fraudis in suam redundaret ceruicem, ad prætorē redeunt, eum per q̄ multo concitant studio, ut negocium rerum intermissum resumat, efficiat'que, ut illi factorum suorum pœnas luant. Neque sibi, neque prætori conducere, ut illi liberati acceptam iniuriam ulciscantur. Prætor & ipse sibi, pro auro ab accusatoribus sumpto, metuens ad Imperatorem redit, Vultu, gestu, oculis se male rei nūciū uenire dissimulat. Tū ubi sandi copia data est, legatos, ait, nundum odium suum satis expleuisse, ex his quæ contra Imperii maiestatem gessissent in Phrigia, A' quibus tātum aberat priorum flagitiorum pœnitentia, ut etiam uincti, & custoditi, noua nō desinat pericula moliri, quibus nisi occurratur, anteq̄ ueniant, frustra cū uenerint occurrurū. Cū itaque suam fraudem prætor lacrymis contexisset, Imperator uera, atque comperta sibi afferri putans, simul'que motus, tum ira ob illorum ingratitude, tum metu sui periculi, mortem reis in crastinum decernit. Erat custos carceris uir tum humanitate præditus, tum ueteri consuetudine cum tribus his legatis cōiunctus, quorum calamitatem ægre admodū, & molliter semper tulerat. Ad eum igitur cum tristis crastinæ cædis nuncius aduenisset, exclamans, me miserum, inquit, & hominum longe infelicissimum, quem tam funesti ludi spectatorem fortuna delegit. Quam noluissem unquam hos carceres conspexisse, Quam præstabat, in ultimis terrarum finibus nūc abesse. His uocibus custos omnem compleuerat carcerē, neque largi fletus lamētis deerant. At tres illi, quibus uitæ, factorum'que innocētia dudum & mortis, & pœnæ metum ademerat, ad subitum nuncium cōsternati, quæ nos, inquit, aduersa fortuna in hoc miseriarum, atque calamitatis impulit? Quæ tanta in nos falsa suspitio potuit, ut infontes, sceleratorum hominum supplicio damnaremur? Tum amicis, cognatis'que, qui aderant, frustra imple-

ratis, quando quidem aiunt, nihil praesidii innocentibus in terris est, Deum ipsum & integritatis nostrae testem, & iniuriae, atque necis ultorem inuocamus. Inter haec dei miseratione effectum est, ut Nepotianus in memoriam Nicolai ueniret. Iamque uersaret animo, quo pacto ille damnatis Myrensibus succurrisset, Qua ui, atque misericordia eos ab interitu uendicasset. Haec cum sociis in memoriam reuocasset. Et quid, inquit, spei nostrae saluti superest, nisi ut hunc ipsum innocentiae nostrae patronum ex animo imploremus, qui pulchre didicit infantes ab omni mortis periculo liberare. Tum & duo reliqui ad orationem lacrymis, & mente conuersi sanctissimi uiri patrociniū inuocant. Exaudivit autem eos dominus de excelso sancto suo, & de caelo in terram aspexit. Audiuitque gemitus compeditorum mirabilis dominus in sancto suo, cuius non est passus frustra patrociniū implorari. Voluit enim, ut discerent reges, & omnes populi, principes, & omnes iudices terrae, regum regem in caelis esse, qui non spernat iniurias pauperum, qui soluat iniuste compeditos, & elisos erigat. Noctu enim per quietem Imperatori Nicolaus apparuit ore profecto sicuti uenerando, ita & terribili formidolosoque, atque illi imminens. Surge cōfestim Imperator, inquit, & Nepotianum, Vrsū, & Herpilionem uinculis, & custodia solue. Falso enim, & per inuidiam accusati sunt, & iniuria abste damnati. Id nisi feceris, intolerabile tibi bellum indico, & scēdā irasuperstragem, turpissimumque tibi, domuique tuae interitum, uerus dei prece denuncio. Tum Imperator rei nouitate percussus, miratusque (ut saepe in somnis solet) cum uiri maiestatem & uerba, tum quod intempesta nocte in regiam, regisque penetrasset cubile. Et quis tu es, inquit, qui haec mihi denuncias, & minaris? At ille, Nicolaus sum, Myrarum dei miseratione antistes, quo dicto, ab eo euanuit. Et Alabio praetori tunc quoque dormienti sese per uisum offert, eodem oris habitu, idemque uerbis, quibus Constantinum teruerat.

ruerat. Tum Constantinum somni terrore excitatum, secumque tum minas horrendas, tum minantis specie reputantem, pauor non mediocris occupat, idque uisum minime negligendum ducit. Eodem pauore, eademque animi cogitatione cum teneretur praetor, ab Imperatore adueniunt nuntii, qui uisa ab eo per quietem accurate exponant. Tum praetor metu adaucto, ad Imperatorem cōfestim uenit, quae uidisset, quaeque audisset, quantum potest, uerissime explicat. Ita cum singula utriusque somni conuenirent, & uelut ab eodem imperante, quasi signo dato, in utraque cubicula irruptū esset, tandem uisum est, reos ipsos e uinculis acceriri. Qui cum coram constitissent, rogantur, Num disciplinam magicā didicissent? Cum negarent illi, & studia eorum omnibus manifesta esse contenderent. Rex nū, inquit, de interpretandis, aut inducendis somniis exploratū habetis aliquid? cum illi negarent, Constantinus se p uim (quādoquidē uolūtariē nō licet) ueritatē ab illis extorturum minatur. Illi regis iustitia implorata, neque magicam, neque ullam somniorum disciplinam usquā attigisse affirmant. Se a parentibus ab ineunte aetate ita educatos, institutosque, ut nihil didicerint, nisi Imperatorem uenerari, illum colere, illum rebus anteferre omnibus, quas mortalium animus solet concupiscere. Hoc institutum ita constanter, & perpetuo tenuisse, ut nihil nisi pro augenda imperii maiestate dixerint, fecerint uel, si secus cōpertum habuerit, nulla se proflus misericordia dignos putet. At si non nihil quādoque tui endi, extollendi que Romani impii causa fecerit, si uitam saepenumero minimi pro illius dignitate aestimauerunt. Si data sibi ab eo negocia caste, itegreque gesserunt, iam non praemia, quibus amplissimis eiusmodi facinora donari solent, sed fama tantum, nomenque ut sibi restituatur suum supplices postulare. His uerbis cum uultus, gestus, lacrymae oculis abortae facerent, coepit Constantinus de illorum innocentia cogitare, & suae poenitere sententiae, quippe qui dei iustitiam formidaret, ue-

reretur' que ne si ipse innocentes damnaret, nocens ipse diuino iudicio damnaretur. Iam itaque benignus illos ispicit, benignus alloquitur, ut uultus, uerba' que pœnitentiam animi sui facile indicarent. Tum illi paulo fidentius Constantinum intuiti, Nicolai simulacrum continuo uident assidentis Imperatori, & nutu sibi ueniam, & misericordiam pollicentis. Tum Nepotianus, & duo reliqui deinceps uehementiore animi exultatione permoti, sublatis in cœlum oculis conclamant, Deus misericors, Deus Nicolai, qui tres innoxios olim Myris ab interitu liberaſti, libera innocentes sperâtes in te, ne angelus hic tuus frustra uideatur nostrum patrociniū suscepisse. Miratus hūc sermonem Constantinus, quid sibi hæc uerba uelint, rogat, qui' ue hic Nicolaus sit, quos' ue tres ab interitu liberarit? Tum Nepotianus ordine exponit omnia, & quid ipsi Myris uidissent, & quo pacto in uinculis illius auxilium implorassent, quem pone assidentem conspexerint. Cōstantinus (ut par erat) miraculo rei commotus, neque immemor domesticæ clementiæ, ac lenitatis, quam a' maioribus acceptam magno ipse semper studio auxerat, utroque somnio cū istorum narratione collato, solui cōfestim tres uinctos iubet, & pristinæ dignitati restitui, atque ad illos conuersus, abite ad eum, inquit, qui me de fortunis, & capite uestro sollicitus territat dormientem, & gratiam illi reddite, ei' que meo nomine nunciâte, quid sui gratia fecerim. Hæc cum dixisset, euangelium aureis literis proferri iubet, aureum que turibulum gēmis, & arte insigne, & duo præterea puro ex auro candelabra, ea omnia imperat, ut Nicolao offerant, quibus inter sacrificandum utatur, suæ pietatis perpetuum monumentum. His aliis' que admirabilibus uiri factis, eo' usq; nomen eius diffusum ē, ut iam uel remotas orbis terrarū plagas attingeret, esset' que calamitosus & periclitantibus certissima spes, atque profugium, quibus ille uocatus deesset nūquam. Qua uero misericordia atque pie-

tate nauigantes olim e' faucibus mortis extraxerit, operæpretium arbitror enarrare. Cap. xviii. Ferunt enim nautas quosdam horrenda disiectos tempestate, furenti' que pelago prope' absortos Nicolai, quē nunquam uiderant, auxilium inuocasse. Audierat enī, q̄ multos sæpe e' summis periculis liberasset. Itaque iā non manibus fidere, non clauo, non uiribus ullis, aut arte nauigandi, sed toti in sanctissimi uiri inuocationē proiecti contra procellarum rabiem, hoc quasi tutissimo scuto sese tueri, illum inuocare, illi manus tendere, illi tota mentis cogitatione inniti. Tum hic noster impiger humanarum calamitatum adiutor, inclinante iā nauī, & pelagus imbibente, oculis omnium manifestus, ecce, inquit, adsum, quem inuocatis, opem, si sperabitis, allaturus. In deo confidite, cuius ego minister adueni, Simul' que clauo, cernētibus cūctis, arrepto nauim erigit, gubernat' que, inde mare minaciter increpans fluctus confestim, sæuientes' que procellas placat, ut nautæ dicerent, quis est hic, quia mare, & uenti obediūt ei, & ipse Christi promissis fidem faceret, dicentis, A mendico uobis, qui credit in me signa, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Ita cū procellarū omnis illa superbia resedisset, eis' que placidā reddisset nauigationem, ex oculis eorum euauit. At nautæ, ut primū illos optata tellus excepit, Myras, quæ stadia. xx. a' mare aberant, recta contendunt, saluatoris sui uisendi cupiditate incensi, ubi cum sciscitâtes didicissent, beatum hunc in templo cum reliquo clero diuina officia exoluentem, templum ipsi anxii petūt. Erat sanctissimus hic noster sacerdotum choro immixtus, nihil' que habebat insigne, quod a' cæteris secerneret. In quem simulatq; nautæ oculos coniecerunt, quasi bacchâtes per confertam turbam ad illum irrumpūt, prostrati' que hic ē, inquit, hic est, cui uitam plane debemus, hic est, cuius ope ab interitu erepti sumus, hic est, qui inuocatus, ut patrens misericors laborantibus præsto fuit. His uoci/
K ii

bus cum in se circumfusos Myrenses conuertissent, rem omnē, ut ab initio gesta fuerat, edixerunt. At Nicolaus ora ingenuo quodam rubore suffusus, date, inquit, gloriam deo filii, ego peccator sum, & seruus profecto inutilis, ipse est, qui facit mirabilia magna solus. Inde illos seorsum euocatos, cum placida quadam seueritate admonet, ut post acceptam corporis salutem animi quoque salutem non negligant. Habebat enim ex spiritu scō, quē in illū deus ubertim effuderat, ut alieni cognoferet cordis arcana. Ex quo nautas istos sciebat peccatis quibusdam & diabolo esse obnoxios. Cognoscite igitur, inquit, cognoscite filii errata uestra, & corda, motusque uestros in tutiorem portum traducite, deumque horrendum iudicem formidate. Estis enim (ut inquit paulus) dei templum, qui uero dei templum corruperit, ut corrumpat, & destruat illum dominus, æquum est. Ego (ut dicitis) uestræ corporalis salutis adiutor, spiritualis nunc periculi nuncius uenio. Et cum post hæc, secretiora quædam illorum peccata proferret, eos iusta admiratione, & pœnitentia repletos dimisit. O medicum expetendum, & omnium mortalium linguis per sæcula celebrandum, qui cum corpora omni periculo liberaret, animos quoque sanctificare non neglexisset, ut totum hominem sanum redderet, eius nullam omnino partem incuratam prætermisisset. Quamobrem uereputandum est, deum ipsum hoc tantum terrarum, cœlique ornamentum suis plasmasse digitis, & inter primas suas delicias habuisse, dedisseque animo illi profecto cœlesti habitaculum pari omnium elegantiarum ornatu præditum. Sic enim inter ueterum memorias literis græcis mandatum inuenimus, beatissimum hūc cœlesti quadam oris, & uultus uenustate fuisse, moribusque senili, ac ueneranda grauitate iocundis, & ueluti sanctificationem quandam, & gratiam ex se spirantibus, in cuius ituitu ea esset uniuersæ honestatis species, & exemplum, ut sibi congressos aspectu solo a uitiis ad uirtutem facile reuocaret. Si quem autem nactus

esset

esset ulla animi molestia laborantem, nunquam non abunde consolatum, atque lenitum ab se misisset. Tradunt præterea ex eius uultu uelut coruscantia fulgura micare solita, Faciemque super humanum eluxisse splendorem. Sermo erat admirabili quodam lenocinio, & suauitate suffusus, grauis, modestus, & in sententiam facile etiam reluctantes trahens. Compertum enim habemus, multos illum de ueritatis curriculo declinantes, & in hæreticam foueam delapsos ad catholicæ fidei semitam reuocasse, ut in opere, atque sermone iuste sit habitus efficax.

Cap. .xix.

Hic itaque tantis præditus ornamentis sic inter mortales uersatus est, ut cœlo semper, & immortalitate omnium consensu dignissimus uideretur. Qui cum diutius, quasi lilium intra Myrenses hortos iocundissime redoleuisset, & ueluti unguentū fragrans diuinarū uirtutū odorē, atque suauitatē ex se spirasset, Tandē dierū sanctorū plenus in uiridē senectutem inducitur. Iamque cū communi hominum lege litandum esset naturæ, in breuem, eamque leuem ægritudinem incidit. Ita cum intelligeret hinc sibi migrandum esse, beatus iste superioris Hierusalem ueteri desiderio flagrans, in hūmōs, & gratiarum actiones totus diffunditur, omni que lætitiæ significatione, uale dicto, in cœlum, quod sibi apertum cernebat, euolat, longeuam illic & sempiternam acturus uitam, angelorum splendoribus confors, diuinæque pulchritudinis perpetuus contemplator. At uenerabile corpus, singulare orbis terrarum ornamentū, episcoporum, uniuersique cleri, & populi laudibus, & lacrymis decoratum humatur in templum, quod Myris maximum, atque pulcherimum ea tempestate fuit.

Cap. .xx.

Ex purissimis autem illis, & redolentibus membris per ante acta sæcula in hunc usque diem nectareus distillat liquor, certissima spiritualium, ac corporalium ægritudinum medicina. Eius itaque fama, cum ad remotissimas quoque prouincias subito penetrasset, ad eius ue-

nerabile tumulum incredibilis continuo factus est hominum, ex omni plaga concursus. Neque illis, multorum licet dierum itinera, uisendi busti desiderium adimebant, ut & sacro ungerentur liquore, & tumuli ipsius complexu, & ueneratione consecrarentur.

Cap. .xxi.

Sed anteq̄ finē faciamus primum saltem eius post mortem admirandum in nautas facinus exponamus. Reliqua, quoniam propē innumerabilia sunt, & hominū linguis undique celebrata, prætermittamus. Comperimus habemus quosdam amplexandi tumuli desiderio, a' Thanai hostio soluisse, ut Myras contenderent. Cum autem in nauim sarcinas, & uaticum intulissent, inuidus ille dæmon, qui in eo Dianæ colebatur templo, quod pauloante dicebamus, a' Nicolao deiectum, huius nauigationis causa cognita, ad impediendos homines, si possit, sese dolo & fraude exornat. Nundum enim exciderat animo ædis illius a' fundamentis euersio, Non uiolenta, ignominiosa que cum sui, tum ministrorum suorum ē Myris expulsio, Non cultus hominum ad se confluentiū sibi adeptus. Hæ faces adultionem dæmonem inflammabāt, præter insitam nocendi libidinem, & alienæ uirtutis odium immortale, quo in expulsorem suum iam toto illustrem orbe flagrabat. Igitur mulieris formam induit, uas olei plenum humero gestantis. Et nauim cōscendens, se ait, magno teneri desiderio eiusce tumuli adorandi, sed imbecillā corpore, stomacho'que maris, & nauis crudelitatem non posse perferre, missuram se (quando proficisci non licet) oleum illud, quo tumuli lampades accendantur, rogat itaq̄, ut oleū ipsi suo nomine, sanctissimo monumento offerant. Illi facile persuasi, quippe quibus nulla inerat suspicio fraudis, dolium accipiunt. Erat in eo profanum nescio quid diabolica execratum arte, & dignū profecto, quod a' dæmone nocendi causa præberetur.

Soluentes ergo, cum diem unum prospere sulcassent mare, cœpit insequēs aurora Zephyros in proram mittere, & noctes, dies que deinceps plurimos sic pertinaciter aduersi erant, ut nauis tedio diurnæ procellæ, infecto itinere, de reditu cogitarent. Iamq̄ proras obuerterant, cum infatigatus hic noster omnium laborantium adiutor, lembo se redeuntibus offert. Quo uiri reditis, inquit. Quid cōstitutum iter deseritis? Vestrum est uiri uentos in pupim conuertere, & aduersæ nauigationis tollere impedimenta. Diabolica hæc fallacia est, Non enim fœmina dolium, sed infernus uobis dæmon dæmūdauit. liberate nauim hac peste, & uas in mare abiicite, eruntq̄ deinceps omnia uobis secūda. Nauigantes imperātis ueneratione permoti (inerat enim homini diuina quædam maiestas) uas ipsum in pelagus repente contorquent, ex quo tetra quædam exiliens flamma, fumo, & caligine aerem totum obnubilat, intolerabili que fetore complet omnia, tanto que stridore uas ipsum mari excipitur, ut e' damnatorum officinis exisse nemo ambigeret. Tum Nicolaus, cum sese, quis nam esset, patefecisset, ex oculis eorū euanuit, Inde nunq̄ constituto itineri clementes auræ defuere.

Cap. .xxii.

Hæc sunt sanctissime pater pietatis tuæ a' deo collata præmia. Hæ sunt laborum retributiones. Hæ certaminum tuorum coronæ, ad te in hoc mūdo delatæ. Nam quæ apud immortales spiritus es consecutus, illa eiusmodi sunt, quæ nec ullo corporis sensu, neq̄ ulla mentis cogitatione percipiātur. Ego uero minime dubitauerim te fortissimum martyrem, & in cruentum appellare bellatorem, Si quidem non tam mors ipsa per se, & cruoris effusio, q̄ moriendi pro Christi nomine, ardor efficit. Nam christiani nominis fœuos oppugnatores (quoniam quidē corpore uolens nō potuisti) uita, morib⁹, doctrina, oratione deinq̄ cōtriuisti, pie credentib⁹ ualidissimū

VITA

auxilium præstitisti. Vltima minantes supplicia contemp-
tisti, Vincula lætus subiisti, Nihilq; præter carni-
ficis crudelitatem tuo defuisse martyrio, intrepidus affir-
marim. Sed tua uita beatissime pater, Deus rerum sapi-
entissimus dispensator plus q̄ morte delectatus est, ut

& super omnes impigerrimo frueretur pa-
trono in terris, Tu que rogatus de dia-

bolo, pro innumeris ciuibus chri-

stianis ab te saluatis, glorio-

sissime triumphares cum

Christo in gloria, per

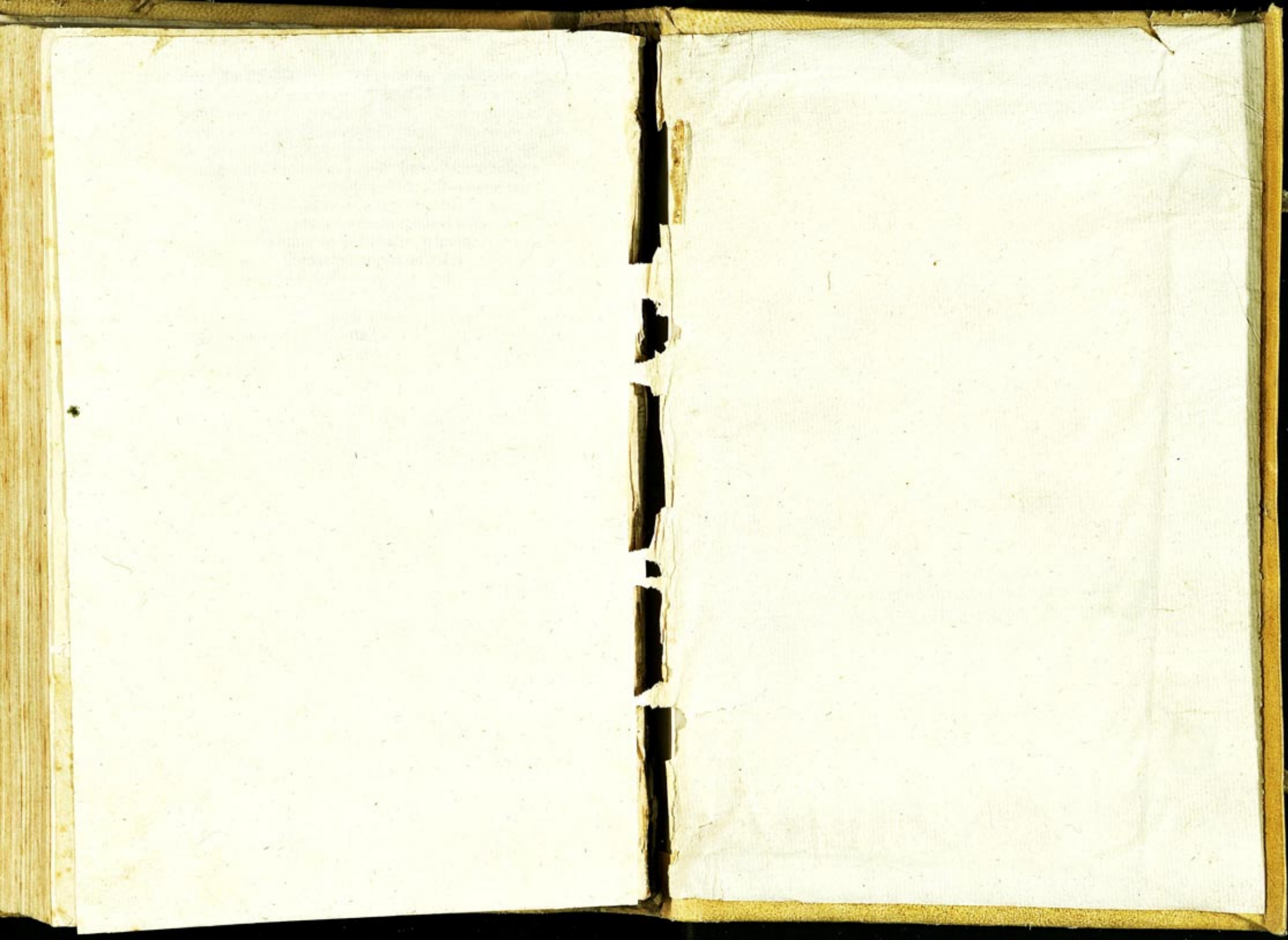
immortalia sæcu-

la sæculo.

rum.

*

F I N I S

1875

1875